

Herbarium Oth. Brunfelsii, tomis tribus : Exacto tandem studio, opera & ingenio, candidatis Medicinae Simplicis absolutum. Quorum contenta, Index cuiusq[ue] Tomorum suo loco explicat.

<https://hdl.handle.net/1874/453131>

T O M V S .

H E R B A R I U M

O T H O N I S B R V N F E L S I I

I I I

C O R O L L A R I I S

Operi præfixis, quibus respondet

Calumniatoribus suis: passim

Errata quædam priorum

T O M, diluens.

L E C T O R I

S. Habes tandem Lector candide, desideratum Opus OTH. quod præmatura morte raptus, posthumum reliquit, monumentum inq; laboris sui, quem Herbarum indagacioni tanto studio, eaq; diligentia impendit, ut immortalis illum gloria, non immerito sequatur, uirum & pietate & eruditione nostri seculi clarum, quemq; iure æques ueterum etiã stemmatibus. Tu lege, & fruiere gratus.

V A L E.

Cum Cæs. Maiest. Priuilegio ad Sexennium.

ARGENT. apud Ioannem Schottum.

M. D. X X X V I.

T O M V S

H E R B A R I U M

ORIGINIS BRITANNICAE

ILLUSTRATIONES

G E O R G I O S

OPUS

COMPOSITUM

ET

EXCUTUM

PER

WILLIAMUM

SMITH, M.D., F.R.S.,

PHYSICUM

IN

THE

ROYAL

ACADEMY OF SCIENCES

AND

ARTS

Soli DEO gloria,

D. OTHONIS BRVNI. IN HERBARVM
suarum descriptiones CORROLARIA.

In quibus respondet Calumniatoribus suis,
passim Errata quaedam diluens.

DE HELLEBORO.

HELLEBORVM olim in magna existimatione fuisse, adeoque in usu, testatur Hippocrates: qui de eo etiam librum reliquit: testatur item Dioscorides, & Plinius: utuntur eo Aetius, Paulus, Alexander, & qui ex ueteribus sunt, uno tenore omnes. Et sane pharmacum esse non adeo perniciosum, si quis rite utatur, experientia etiam nos comprobauimus, haud dubium, quin & alij copiores. Quid ergo in causa est, quod hodie tam ab usu exoleuit, & iam eo utentibus tam pusillo animo, in Turbith uero, & alijs aequae perniciosioribus, tam audaces fieri fidentes sumus? Quantum ad *ελεβορον* attinet, crebro nobis opprobrium est, quod Helleborum non adpinxerimus; quasi ideo quod uerum sit, ignorassemus: nec aduertunt miseri calumniatores, nusquam nos hoc non testari, quod tantum Albū ipsum ad manum habere non licuit, donec nuper in Heluetiorum montibus fuisset repertum. Vidimus Helleborum hoc dumis omnibus, folijs Plantagini similibus: caule cauo, quadrantali, tunicis conuoluto, radicibus multis, tenuibus, quibus ipsum depingit Dioscorides. Alterum pro Nigro nobis demonstrarunt Herbarij: nec ab illo quoque abludat descriptio.

NYMPHAEA. NENVFAR.

DE Nymphæa neminem uideo dubitare, quin illam hodie perspectam habeamus: tantum de Apuleij descriptione dubium est, in quam nam partem accipiendum, quod thyrso nigro hanc esse describit, folijs leuibus, atque herbae Cicoreae similibus: cum palam constet, longe aliam esse Cicoream, pugnantemque cum illa *δὴς δὴς* *πικρῶν*. Atque utinam is lapsus solus sit in eo scriptore. Ego quod in alijs supposititijs libris, ita et in eo autore factum fuisse conijcio, Rhapsodum quenquam, ex Dioscor. obiter quaedam exfluxisse, deinde de suis adiecit, caeterum ut robur & auctoritatem liber habeat, Apuleij nomen libro indidisse. Etiam si extet Platonis Apoliensis liber uetustissimus, e mentito tamen Apuleij titulo, typis nuper editus.

ARVM.

EST Aron magnae cum Dracontio litis, ut inquit Plinius. Quidam enim esse dixerunt eandem. Glaucias satu discreuit, Dracontium syluestre Arum pronuncians. Aliqui radicem ipsam Arum pronunciarunt, caulem uero Dracontium. Verum si quis Dioscor. uerba exacte libret, uel herbas utraque oculis aliquando uiderit, statim quicquid est id caliginis, discernet. Habet Aron Dracunculi folia, minora tantum, neque adeo maculosa: caulem dodrantalem, purpureum, pastilli figura: candida illi radix, ad Dracunculi radicem accedens, quae quod minore acrimonia est, elixa comeditur. Exilit autem statim in Martio, inter primas herbas Veris: disperit in Iunio. Protenit autem in umbrosis, & frigidis. Ex quibus liquido constare cuiuslibet arbitrari quid sit Arum: nisi quis plane sit talpa. Dracontium uero suo loco pingemus. Aium, quod pedendo est Arum: nostrum omne adeo gurgulionem adurit, ut nihil supra. Eam nobis ob causam discutit Galen. 2. Aliment. Cyrenius, inquit, contra quae in nostra regione Arum se habet. Nam illic minimum medicinae, minimumque acrimoniae praesert: adeo, ut uel rapis utilior habeatur. Idcirco radicem quoque in Italiam comportant, ut quae facile putrefiat, aut regerminet, longoque tempore perseverare possit. Perispermicum quoque est, hanc alendis corporibus esse accommodatam. Quibus uerbis apte liquet, multa nobis in scriptoribus pugnantia uideri, quae si ad caeli, regionumque

A 2 mutatio

Tomo I. fo. 30

Tomo I. fo. 33

Plato Apoliensis.

Tomo I. fo. 56
Plin. lib. 11.
cap. 16.

4
C O R O L L A R I A

mutationem respexerimus, nullā prorsus habent pugnantia. Sed obstat rursum, & radicē nigram Plinius dicit habere Aron, Dracontio maiorem, qua & manus impleatur. Optarim hoc loco seipsum explicare Pliniū, uel Collinutium hic aliquē pro se esse, falliq; & labi potuisse. Alioqui tamen congeneres esse Dracontū, & Aron, prorsus est manifestum, solaq; magnitudine & coctura inuicem distare.

D R A C O N T I V M M A I V S.

Tom. I.
fol. 64.

Opprobratur nobis a Cordo, pro maiestatis crimine, q; gemine descriptioni Dracontij, adulterinas herbas adposuerimus: atq; inde tacite colligere nititur, ignorasse nos, quidnam sit Dracontium. Facilis certe error, non nostra culpa admissus, sed illorum, qui typos falso supposuere. Nam uerum Dracontium ex Brabrantia ad Ioannem Schottum missum uidimus. Bernæ item omnibus modis deliniatum, quem admodum a Dioscoride describitur, locis natum umbrosis; caulis illi rectus, bicubitalis, baculi crassitudine, uersicolor, draconum maculis, similitudo cutis anguinæ, folia Rumicis, sibi inuicem implicata. Fructum in summo fert, ut Amomi racemosum, pastilli figura, excepto colore: qui antequam maturuerit, cinericus est, postea croceo colore redditur. Breuiter, Aro, exceptis punctulis, maculis, & folijs, per omnia simile.

A S A R V M.

Tom. I.
fol. 71.

Diuersas herbas esse Asarum, & Baccarem, uel ex hoc liquet, q; diuersas illarū historias Dioscorides contexit, atq; item Plinius; sed uiribus æqualibus pollere, argumentum est, q; quæ Dioscor. Asaro tribuit, eadem a Plinio quoq; adscribuntur Baccari. Nec obstat, q; Itali Asarū Baccarem uocant, quod in multis alijs etiā usiuenit, si modo de rerū diuersitate conueniant. Ego uulgatum Asarum semper credidi hoc nomine designari, ipsum inq; quod depinximus. Baccarem tamen fateor me ignorare, alioqui ruribus omnibus, ut inquit Vergilius, notissimam. Nam non esse Garyophyllos, quod Barbarus existimauit, uel puero apparet plane. Veratro enim nigro radicibus nititur Baccar, odore Cinnamomi, caule anguloso; quæ omnino non spectantur in Garyophyllis.

B A C C A R.

Tom. I.
fol. 137

Lib. 3. cap. 49.

IN Asaro testati sumus, non credere nos, syluestres Garyophyllos uerum Baccar esse, quod Barbarus tamen ex aliorū sententia pluribus nititur adstruere. Tamē ut iudiciū ipsum latius pateat lectori, primū Dioscoridis de Baccare, mox aliorum de Garyophyllis opinionē proponā. Baccar, inquit Dioscor. herba fruticosa est, quæ in coronas additur; cuius folia aspera sunt, mediā Violæ & Verbasci magnitudine, caulis angulosus, cubiti altitudinē petens, adnatis appendicibus aliquantulū asperis: flore purpureo, subalbicante, odorato; radicibus Veratro nigro similibus, quibus odor inest Cinnamomo proximus. Asperum, squalidumq; solum amat, Barbarus. Non defuere, qui Baccarem genus esse floris existimauerint, quem modo Garyophyllon uocamus, sed syluestris; nunc atiles ij spectantur, ab odore ita cognominati, tanta uarietate, amplitudine, pulchritudine, ut Rosæ pares, nō inferiores uideri possint, cum eaq; de principatu certent: quando nec colore superentur purpureo, uermiculato, candido; nec odore, nisi q; a longinquo plus olet Rosa recens. Iā nihil Rosæ fugacius, longissima nanq; decerpitis mora dies, Garyophyllo in tridū, & amplius uita, uigorq; durat. Aliquibus tanta magnitudo, Patauinarū præcipue matronarū cura, ut orbē utraq; manu cōplecti fere nequeas. Folia quaternaria, quinaq; non nullis Rosæ modo numerosa, mirabili quorūdā Alabastrum cultura ratione, qui de hiscens, ipso staminū loco alabastrum ostendit aliū, pendentē se paulo post in florē, caliculo priore consenescente. Scio putare aliquos, Garyophyllos ueteribus fuisse Caltham. Sed cū Vergilius eam nobis luteolo cecinerit colore tinctā, nec Plinius a Vergilio dissentit, nondum uideo, qui possit id statui. Atq; hæcenus Barbarus. Iam Asaro

IN TOM. PRIORE S.

Afaro Garyophyllos cōfert, atq; ut de Leucoiā & Verbasci magnitudine cōueniat, tamen neq; de radice, neq; coliculo anguloso, neq; cinnamomi odorī respondet.

CALTHA.

Celebratur a Vergilio in Buccolicis Caltha.
 Huc ades o formose puer, tibi lilia plenis
 Ecce ferunt Nymphæ, calathis tibi candida Nais,
 plentes uiolas, & summa papauera carpens,
 Narcissum, & florem iungit bene olentis Anethi,
 Tum Casia, atq; alijs intexens furuibus herbis
 Mollia Luteola pingit uaccinia Caltha.

Verg. Buc. 22

Quo loco hactenus mire se torserunt Grammatici. De hac herba, nisi forte paucissimis medicis, quicq; est compertū, idq; nō de Caltha modo, uerū & de Liliorū generibus, de Violis, atq; de Narcisso, uerū de his suo quoq; obiter attingemus loco. Certe Caltham Violarum esse generis, indicio sunt Plinij uerba, Violarū plurima genera, Purpureæ, Luteæ, albæ: plantis omnes ut olus satæ. Ex his uero, quæ sponte apertis & macris locis proueniunt purpureæ, latiore folio, statim ab radice carposo exeunt: solèq; Græco nomine a cæteris discernuntur, appellata iā. Ab ijs Ianthina uelut. Sed satius maxima autoritas luteis. Genera ijs Tusculana, & quæ Marina appellatur, folio aliquanto latiore, sed minus odorato. In totum uero sine odore, innotetq; folio Calathiana, munus Autumni, cæteris Veris. Proxima ei Caltha est, concolori amplitudine: uincit numero foliorum Marinam, quinque folia non excedentem. Eadem odore superatur. Est enim grauis Caltha, non leuior, quā Scopamtham, eamq; luteam, & graui odore. Quo loco suspicatus sum, si forte Dioscor. Leucocion uelit, præsertim tertij generis, luteis floribus, & odoratis, præcipui in Medicina usus. Quancq; Barbarus in Corollario Baccaris, ex sententia aliorum referat, quosdam ueterum putasse Garyophyllon Caltham. Scio enim, inquit, putare aliosq; Garyophyllos esse Baccarem. Suspicio tamen sit de Caltha nulla.

Columella in horto suo.

Plinius lib. 21. cap. 6

Caltha, tor-
tasse Leu-
cicon.

LAVREOLA, CHEIRI GARYOPHYLLI.

Nisi me profus fallant oculi, nares, sensus, & omnia, uidentur mihi ad unguem picti a Dioscor. Garyophylli. Nam præterq; q; figura Violis proximæ sunt, etiam colore cerulei, albi, purpurei, atq; lutei conspiciuntur. Præterea autumnales. Sunt enim quæ bis, sunt quæ semel, sunt quæ in Autumno tantum floreat, durentq; per hyemem in coronas iuuentulis: quales Argentorati aliquot nouimus, atq; uidimus luteos. Tam non abhorret, si cui durius dictū uideatur, in Leucoiā esse autumnales Violas. Cheiri interpretantur Arabes. Nec dissentiunt ab interpretatione hac doctissimi nostra ætate. Quod si damus, nihil est, q; possint repudiari ab hoc genere reliquæ species, tam numeris omnibus ad Cheiri similitudinem accedentibus. Est & aliud genus Garyophyllorum: de quo in Caltha, & Afaro. Nec hoc quoq; obscurū esse doctis arbitror, q; Leuciorū nomine (quod Albam Violam significat) inter nigras, purpureas, omnisq; generis alias designari: ipsoq; met se sic explanante Dioscoride. Nec mouere etiā quenq; debet, quod & Barbarus et Vergilius queruntur, Cerulea quæ sit, nō constare. Vidimus nos inter huiusmodi Garyophyllos eodem colore, easq; frequētes, uulgarī nomine Rœmisch Negelin, etiāsi odore minus grauior. Dicā quoq; & hoc cū Vergilio, late patere naturę uim, et admirabilē eius esse maiestare, qua potest multa ubiq; uariare, & quę nobis, & nostro orbi negauit, alijs deuenarij sententia, qui Narcissum interpretatur pro Garyophyllis: uerū nō illos, sed quos uulgo Grasblumen appellant. Hęc ipse facile ex ipsius uerbis deprehendes, ad nostros flosculos collata Dioscoridis de Narcisso historia. Vide de hoc & in Narcisso Tomo II, fol. 129.

Tom. I. fol. 138.

Naturæ uis.

Herm. Comes a Nauar.

V I O L A A L B A.

TEstatur in Cōmentario tertij lib. Dioscor. ca. 139. M. Vergilius, Leucolorū nomine, in Græcis oēs indicari Violas has, quæ primo flores suos, pferūt. Deinde uiolarū nomine quæ plurima etiā alia censerī florū genera. Quod si damus, nihil admodum hallucinati sumus, quod flores albos, & luteos, qui in initio Ianuarij florū omnium primi erūpunt, albas quoque uiolas nūcupemus; quū et qualitate, & odore prorsus conueniant. Sed id Vergilio tantū obieciſſe uolumus, nihil certi affirmare. Est em̄ frutex potius, quæ herba, cuius florē pro alba uiola, ex Columellæ horto nos credimus. Nempe Dioscor. Cypron, quæ alio nomine Ligustrū interpretantur, nō illum quidē Conuoluuli, tympani figurā referentē habere, quod somniant hactenus Grammatici, sed eius plantæ, quā uulgato uocabulo uocēt Beynhœltzlin, uel Hartryegel. Quod ut ita se habere doceamus, Dioscoridis uerba adscripsimus. Ligustrū, inquit, arbor est Oliuæ, folijs circū ramos latioribus, mollioribus, & uirentioribus, flore candido, muscoso, odorato, semine Sambuci nigro. Folia adstrictioria uim habent. Jam expende singula. Folia Lauri, minora tantū, florē muscosum, grana Sambuci, uim adstrictoria. Omnia insunt. In priori etiā editione secundi Tomi, pro Maurorū Alkana interpretati sumus. Quā Pandectarij scriptor, nobis consentiens, pro Cypro interpretatur.

Beynhœltzlin
Hartryegel.
Lib. cap. 139.

S Y M P H Y T O N.

IN maiore Symphyto designando, non credo me aberrasse. Petrum sciens non agnosco. Vocamus autem Germanice maiorem, Walwurg.

S O L I D A G O,

Solidago, præcipuum nomen Consolidæ maioris, uel Symphyti.

I R I S S Y L V E S T R I S.

Folia habet Iridis latiora, & in turbinem mucronata, quorum medio caulis erumpit crassus, cubitalis, ex quo silique triangulares dependēt: in quibus purpureus flos, in medio puniceus. Semen in folliculis simile fabis, rotundum, rubrum, acre. Radix longa, geniculata, ruffa. Vide igitur, num nam ea sit, quā nos Germanice uocamus, Gelb Schuuertel, meis posita ab oculis herba, idque in exacto Septembre, ubi iam sementem produxerit herba. Nihil non reperimus uel ad perpendicularū etiam descriptici quadrare. Videtur & Vergilius in Commentario suo illam deprehendisse.

Dioscor. lib. 4
cap. 25.

P E N T A P H Y L L O N.

HAec herba rixæ, de qua doctissimi uiri hodie digladiantur, quænam reuera ea sit. Suntque de ea ultro, citroque scripti Commentarij Leoniceni, Collinutij, Manardi, Fuchsi, & Cordi. Quorum si cui accedendum sit opinioni, malim Manardi, quæ ceterorum. Plinius etiam in fabula est, quod fuerit hallucinatus: desideratur is rursum in Collinutio. Negat Manardus, neque Leonicenu, neque Collinutium recte agnouisse Pentaphyllon, aliamque exhibet, a superiorum opinione longe diuersam. Cui rixæ si me interponam, ueror ne, quod frequenter fit, ut in sequestrum cudatur hæc faba. Opiniones notiores sunt, quæ ut denuo a me repetantur, nā in utroque Tomo copiose recensuimus: quas quo magis admiror, excutio. Video enim singulorum existimationibus aliquid deesse, quod Dioscor. descriptioni repugnet. Primum quod de uulgata nostra Pentaphyllo affertur, nihil certius est, quæ hanc non esse ueram Pentaphyllon. Deinde, quod in Manardi Tormentilla folia Menthæ non conspiciuntur, quod Dioscor. inque neque fraga profert, ut uult Plinius, etiam si cætera respondere uideantur. Neque etiam Saniculam esse Pentaphyllon, indicio est, quod Plinij fraga non habet, neque folia Vitis, neque augetur, & desinit cum Vere: neque patulum, sed satis mediocre: neque in coliculo crebra internodia, quod Theophrastus uoluit. Quod si igitur nullis horum uerum cognoscas Pentaphyllon, fortasse hallucinatus est Plinius: Imo forrasse etiam Dioscorides, qui Menthæ folio æquiparat, nulla prorsus idonea comparatione. Id ut temere non affirmem, ita & hanc, et alias ipsius metaphoras doctis diligenter excutiendas relinquo.

Tom. I. fol.
211. Tomo. II.
in Appendice
passim.

BRANCA VRSINA.

BRancam ursinam Hermolaus Barbarus capite de Arctio, lib. 4. ueteribus igno-
tam fuisse scribit: alioqui tamen iisdem uiribus premitam, nempe suppuratorijs, qui-
bus & Ebiscum Euricius Cordus, diligens reru uestigator, interpretatur Dioscor.
Achantum, Nec nos id ignorasse, testatur Exegesis nostra Tomo. 2.

Dioscor. lib. 4.
ca. 107.

BISTORTA.

Huius in hec uerba meminit Barbarus li. 4. cap. Catanance, Catanance, inquit,
Thessala est herba. Huius secunda species ab Herbarijs nostris iuenitur Bistorta. Ve-
ri huic opinioni reclamant Cordus, et alij; ppter ea, qd nihil profus simile habeat Ca-
tanances historia, unde merito eius species iudicari queat. Suspiciatur idē Cordus, for-
tasse Britannicā esse Diosc. modo folia illi essent hirsutiora. Deinde radix quoq; pre-
grandior. De quo cōsule Dialogū illius. Habetur aut duorū generū: quedā leuī be-
tico, altera rigoso folio. Collinutijs nomē inde accepisse cōiicit, qd germinans, ab ra-
dice serpētis exuuis amicta apparet, idq; in acumine herbe; quas grandescēs abijcit
paulatim. Sunt qui Tormentillam quoq; uocent Bistortam, sed alia est, etiamsi uiri-
bus fortasse par.

Idem lib. 4.
cap. 137.

SMILAX.

Agit de Smilace Dioscor. li. 2. ca. 163. atq; Hedere, inquit, folia habet Smilax hor-
tēsis, molliora tantū, grandes caules, & in caulibus capriolos ppinguis fruticibus se-
implicantes; tanto undiq; incremēto, ut scēnas etiā atq; tentoria inumbrēt. Siliquas
fert Pœnogrēci similes, lōgiores tantū, crassiores; in quibus semina renibus anima-
lū similia, ne colore uno, uerū ex altera parte leniter ruffa. Quibus uerbis opinor ex-
plicuisse, atq; acu (quod dicitur) pinxisse sabacei generis semina; que passim hodie de-
coris tantū gratia in hortis ferunt mulierculę; atq; nomē indiderūt, Gallicas, uel Ita-
licas fabas. Etiā si M. Vergilius quid id esset, ingenue fateatur se ignorare, neq; unq;
in cōspectū eius uenisse. Memini ego, quando ne in Germania quoq; usq; cōspicari
licuit, & ditioribus tantū cognitas; nūc a uulgo etiā serī cœperūt magna cum usura.

VNGULA CABALLINA.

Vngularū plures esse species, qd unā, ex scriptorū historijs satis liquet, præsertim
Dioscor. de Arctio, Personacia, & Tussilagine; que quidē tria capita nos sic interp-
tatur, ut nostrā quidē Vngulā, quā pinximus, Tussilagine existimemus; etiā si in
priori editione secūdi Tomi uisi simus dubitare. Arctiū uero uulgatā Bardanā; po-
stremo Personaciā, herbā quam Buocholter Germanice uocamus; a superioribus
nequaq; dissimilem, nisi qd caliginosis, et interdum etiam tenebrosis proueniat. Sunt
qui Nymphæam quoq; existimant esse Caballinam. Quibus non re-
pugno, modo rem sinant esse a superioribus aliam, atq; diuersam. Quod autem reli-
quas non pinxerimtis, pictoris culpa atq; ignauia factum, non nostra.

Tomo. I.
cap. 42.
Tussilago.
Arctium.
Personacia.

De uulgata PENTAPHYLLO.

De uulgata PENTAPHYLLO.
Dioscor. historia apte constat uel cecutienti & palpitanti, nō esse hanc histo-
rię respondentē Pentaphyllon: alioqui tamē & ipsam quinq; foliorū, & innumeris
uibus idoneā. Quo igitur nomine & hanc quoq; existimabimus baptisaadam esse?
Scio, qui Pedē esse coruinū interpretentur, sed quibus rationibus, nō uideo; quum
inter aculeatos a Theophrasto recenseatur Coronopus, hec uero tota lenis sit.

Lib. 4. cap. 45.

TORMENTILLA.

Tormentillę in Pentaphyllo facta est mētio, et sunt qui eam pro uera quoq; Pen-
taphyllo existimēt: quorū sentētię ut tutiori, & ipse quoq; accedendū esse suaserim,
etiā si septē, non quinq; folia habere uideatur: quod solū habet Barbarus quod obij-
ciat. Verū huic belle respondet Manardus, & quinq; quoq; folijs talē ex Hungaria
sibi esse cōpertā. Est tamen, ppter quod Barbari uerba repetenda mihi putē. Est, in-
quit, & que Tormentilla uulgo dicitur, Quinq; folio simillima, nisi qd septē, nō quinq;
habet folia. Potest a nobis Heptaphyllos uocari, hoc est, Septēfolia, ex cuius radice
pasticillos Theriacos (si dijs placet) Officinę pro uiperarū carne subiiciūt; quoniā ui-
perę modo, ut ipsi putant, nūc uisuntur.

Tomo. I.
fol. 85.

Loco quo
supra.

C O R O L L A R I A

S A N I C U L A.

Tomo. I.
fol. 41.

Actum de ea in Pentaphyllo, pro qua a quibusdam reputatur. Scriptorum sententias ipse potius expendito. nam ordine collocauimus singulas.

Tomo. II.
fol. 42.

LEgo utrūq; nomen usurpari pro herba ipsa, quæ fraga, pferet: etiam si alioqui propter trinitatē foliorū, pro Trifolio quoq; nomen illi faciant. Ceterū quum & herbā & fructū nota esse sciam, de nomine ipso laborandū esse nō censeo. Sed Pentaphylon non esse, si nulli sunt scriptores reprehendentes, ipsa tamen reclamaret, si modo eam Plinius intellexit, non Collinutiū Saniculam, pro qua tantopere digladiatur.

F R A G A, uel Fragaria.

Tomo. II.
fol. 24.

Nomen a similitudine calcaris desumptū, cui respondet flosculus eius herbe, colore ueneto, tam lepido atq; arridēte, ut inspectari nunq; satis queat, merito Regius uocari debeat. Apud Dioscor. uero quale sit, necdū satis est compertū. Barbari inter Solidagine constitunt, cui Regiæ nomen fecerunt: & id quoq; præter ueterū traditionem. Quare in quod Dioscor. caput constituam, hac uice non habeo.

C A L C A R E Q V I T I S.

Tomo. I.
fol. 89

Quid celebrius Betonica: & tamen ne illa quoq; euadere potuit Scriptorū controuersia. Pinxit hanc Quercifolio Dioscor. Plinius Lapathi. Rapiunt hoc in intricabilem calumniā ab Leonicensi, q̄ fortasse Britannicam pro Betonica demonstrarit, nō sine graui errore. Defendit tamē id graphice Collinutius. Nos priorē acurpinimus: nec est, q̄ non Dioscoridis historiæ ad unguē respondeat. Tantū hoc remoratur, q̄ plerasq; uires a Scriptoribus sibi attributas, meras fabulas esse comperimus. Nisi magni quondā (quod credam) ad eius usum sit opus, & supstitutione ethnica. Nam herbā per se id non posse, periculū ipse feci nō semel. De speciebus Betonice, nempe mascula & foemina, in Germanico Herbario meminimus. Tertiā etiā illi adferentes, quā S. Petri clauē, uel Clauem cœlorū, & flores Clauū, herbā item Paralyssim uulgo appellant, nō temere credā, donec alius quispiā rectius illam nobis depingat.

B E T O N I C A.

In minori, fo. 24. In maiori fol. 24

Vide supra in Bistorta, lib. 4 cap. 20.

Vniu tantum Cordi, quod sciam, suspicio, Bistortam fortasse apud Dioscor. designari hoc nomine: sed diffidens ipse sibi, mox facessit ab ea opinione. Apuleius, uel quisquis tandem est is scriptor, Betoniam etiam Britannicam appellat. Contra M. Vergilius, in cunctis fere Græcorum exemplaribus, Britannicæ caput desyderari ait, superstitiosaq; & impudenter adiectum.

B R I T A N N I C A.

Flores Clauium, uel Clauis S. Petri, uel herba

Dioscor. lib. 4 cap. 155. Barbarus.

SI non est Betonice tertia species hæc, qd̄ in Germanico nostro Herbario nititur adstruere, nō habet illa apud Dioscor. quod compertum habeā, aliud nomē. Adferri tamen, quæ Barbari super hoc mihi cōperta sunt, in suo Corollario. Locus est de syluestri Cucumero. Alius quoq; flos, inquit, habetur Bellis nomine, pratensis, & quadamtenus rubens, aduersus strumas efficax, ut Plinio uidetur. Sit autem Bellis idem qui & Belluis, siue Bellio, & ipse flos pratensis, quem Plinius quinquagenis quiuis barbulis pastillicatibus coronatū scribit, animaduertendū puto. Quanc̄q; em̄ luteus uidetur a Plinio describi Bellio, uolumine primo & 20. Bellis uero cādū, sexto & uigesimo, nō tamen ita in omnibus Plinianis codicibus luteū esse legimus. Quidā luteū ei semen, nō ipsum florē audiunt, et Paralyssim uulgo dictam interpretantur: qui & primus Veris flos, & Margarita cognominatur: et hyeme quoq; tota nascitur, ex occidēte, ut quidā existimant, in Italiā cōuectus. Quinquagenas tamē ei ternas, nō quinas barbulas inuenio. Laudatur ad Paralyssim, a quo & nomen. Itē ad podagrā, & Ischiada. Paralyssi uocatę florē habet similit̄, paucioribus tantū barbulis. Flos, qui quoniā a lōginquo cōspicius est, Paradelos uulgo dicitur: folio em̄ nō ad modū diuerso, nisi q̄ serratū est huic, nō Paralyssi. Sūt qui Bupthalmū, et bouis oculum

P A R A L Y S I S.

IN TOM: P R I O R E S.

lum appellent. Nam qui Antipatrum uulgo rentur eum esse, liquido falluntur. Hæc Barbarus. Quæ omnia si acute examinentur, prorsus nihil conuenit ei, quam nos hodie herbam Paralytim uocamus. Sed neq; hyeme etiam durat, imo statim in uo Maij disperit, cum alij flores cumulatim erumpunt.

B R V N E L L A. Consolidida.

Sunt Solidaginū multæ species, uel Dioscoridis etiam testimonio, uerum de nominibus non conuenit. Neoterici quadruplicem depingunt, Maiorem, Medianam, Minusculam, & Regalem. Maiorem Symphyton uocant; Medianam autem Solidaginem, Teutonice, Gulden Guntzel; Minusculam, Amaraciam, Quartam herbam, quam Calcar equitis suo loco sum interpretatus. Rursus Medianam atq; Auream illam in tres secant species. Primam quidē Chryseam dictam, flore ueneto. Alteram flore purpureo, atq; Brimel dictam Germanice. Tertiam minusculam Solidaginem, folijsq; Betæ, exilioribus paulo, sine flore, Grosz Guntzel. Omnia hæc ex uulgi sententia, sine Dioscoridis autoramento.

F U M A R I A, Fumus terræ, Capnitis.

Comparatur Coriandro Capnitis hæc, neq; inepte; unde a quibusdam, agreste quoq; Coriandrum appellatur, herbam in cultis atq; pinguibus omnibus fertilissima. Altera, quam pedibus gallinaceis comparat Plinius, ignotior. Nasitur inquit, Capnos prima, quæ pedes gallinaceos uocant, in parietibus & sepibus, ramis tenuissimis, sparsisq; flore purpureo, uiridis. Cæterum de Gallinaceo pede, lege in suo collario.

P E S G A L L I.

Meminit Gallinacei pedis cuiusdam Dioscorides sub nomine Caucalidis, cauliculo dodrantali, aut maiore, hirsuto, folijs Apio similibus, simili modo per absq; multifidis, hispidsq; candida in cacumine umbella, suauiter olente. Ea q; nullum ouum ouo simile existat. Secus Plinius, qui Capnitim primam, interpretatur Gallinaceos pedes: de qua in Fumaria iam diximus. Quem locū sic explanat Barbarus, Ex eo, q; Capnon Plinius a nostris Pedes gallinaceos uocari scribit, magis plerq; inuasit error; existimantes Capnon a Dioscoride monstratam, non aliud genus esse, q; quæ uulgo Sanguinaria, & Galli crus dicitur. Pudenda & peccata, Gramini nisi frons atrita multis esset. Quandoquidem ea quæ Galli crus uocatur, Gramini est tam similis, ut ab eo forte seiungi non admodum possit; nisi q; foetio minore cernitur, & fibris potius q; radice nititur. Id autem quod in utroq; sumitur, Gallinacei pedis imitationem habet, candidius in hac q; in Gramine consistitur. Verum & ipsum hic met Barbarum falli, cõtendit Comes Nuenarius. Fallitur, inquit Barbarus a similitudine nominis, qui Galli crus putat esse Cristam gallinaciam: cum Crista gallinacea apud Dioscoridẽ manifeste sit species Verbenæ, Sanguinaria uero Graminis.

A N T I P A T E R

Antipater surculosus, & flore luteo est, quasi Cunilaginis minore; folia Rorismarini elatiora, minusq; longa. Christophorianam, & Oculum consulis nonnulli uocant. Huius illa proprietas, q; flores postnascens, altius tollitur, q; prius nati. De cuius rei argumento uideri posset aliquib; hanc herbam esse, quam Plinius Impiam uocari tradit. Herba inquit Impia uocatur incana, Rorismarini aspectu, thyrsi modo uesita, & capitata, unde alij ramuli assurgunt sua capitula gerentes. Ob id Impiam appellauere, quoniã liberi supra parentem excellant. Alij potius ita appellatã, q; nulli animal eã attingat, existimauere. Hęc ait, inter duos lapides trita seruet; precipuo aduersus anginas, succo, lacte & uino admixto; neq; tentari unq; eo morbo, qui gutta uocatur. Sunt qui in uitu nidis inferi aliquid ex ea putent; nanq; ita non strangulari pullos auidius deuorantes. Hęc Plinius, Barbaro citante. Addit deinceps: Ceterum quanc; similitudo in ea proprietate sit, multa tamẽ sunt inter utranq; discrimina.

Primum

Plinius lib. 25. cap. 14.

Lib. 1. cap. 36.

Dioscoridis lib. 4. cap. 14.

Tomo II. fol. 236.

Plinius lib. 24. cap. 19.

C O R O L L A R I A

Primum, q̄ Inp̄ia incaua herba est, Antipater nō est. Alterum, q̄ trita non feruet.
Tertium, q̄ nec capitula, nec thyrsos gerit, sed flores dumtaxat. Satyriam sunt qui
uocent, q̄ antea floreat, q̄ folia producat. Pandectarius Filium uocat ante patrem,
floris Buphthalmi, cuius stipites faciūt ramulos plurimos: sed ramus post natus, ex
cedit lōgitudine ante natum: ob hoc Filius ante patrē dictus. Vel Oculus Christi.

S A T Y R I A.

Tomo I. fo. 48

Hactenus, quod sciam, nihil de Satyriarū uel generibus, uel picturis ab aduer-
sarijs nobis exprobratum est. Egimus & de ijs diligentius in Germanicis Herbari-
ijs. Tantum illud obiter ænigmatis uice proponere libuit. Quoniam Aristolochi-
quædam species Satyria inscribitur, num eam fortasse nos pinxerimus in priori To-
mo, pro uera Aristolochia rotūda, rotunda scilicet & bulbosa, decepti eius radice?
Sic enim Cordus nobis obijcit: hederaceis floribus constare rotundam Aristolo-
chiam, minime rutaceis: quod etiam Dioscoridis historia affirmat. Facilis error. Sed
& ueram Aristolochiam delināuit nobis Nicolaus Prugknerus mathematicus, ex
Beñfeldij nemore, quam uulgo Osterlucey uocant: de qua suo loco scripsimus ple-
nius.

B O R R A G O. B U G L O S S V M.

Consensu negericorum, quam nos hactenus Buglossum uocauimus, ea est, quæ
simili modo habita est Borrigo. Contra, Borrigo uera Buglossos, uel Dioscoridis
Cirsium, uel Crisum. Indicia atq; argumenta ex scriptorū paradoxis ipse requiritur.

V E R B E N A.

Tomo I.
fol. 110.

ET in hac quoq; depingenda hallucinatū me sicclamat Cordus, ut qui non ex-
acte perpenderim Dioscor. historiam: uerum plus secutus sim uulgi opinionem, do-
ctorumq; hominum, qui hactenus in precio sunt habiti. Quasi uero ex professo ego
id agā, atq; pollicear, ut designationes meas omnes, pro oraculis habere uelim, quæ
somnia potius esse conuincuntur. Sed fortasse bonus uir, Epistolas meas prælimi-
nares non legit. Quid autem, q̄ nec ipse ueram uerbenam designauit: Noui & ego
plus q̄ centum herbas adulterinas, pro ueris haberi: quod locis aliquibus etiam in-
dico: uerum genuinas pro illis substituere, nec ipse ualeo, nec uidi, qui hactenus pre-
stitit: nisi coniecturas & existimationes, pro ueritate habere uelimus.

C H A M E D R Y S.

Tomo I.
fol. 115.

Hanc pro uulgata Gamandrea uendicauī, consentientibus folijs, magnitudine
Menthæ, colore & diuisura quercus, ferratis, altitudine dodrantali, flore purpure-
scente, & ipso etiam exiguo.

R I C I N V S.

Lib. 4. ca. 107.

Sunt Latini Ricini, Grecis uero κρότωνες insecta animalcula, quæ canibus ad-
hærent præcipue, miris modis negocium ipsis facientes. His simile existit semen syl-
uestris Sesami, in uuis asperis contentum, quod corticibus exutum, Ricinum ani-
mal repræsentat. Vnde & herba ipsa dicta Ricinum. A Mauris Kerua, & Latinis
non recte Catapucia, stillant em̄ Titimalli, siue Lactariæ herbæ omnes, quotquot
sunt, lac: hæc uero ἀγάλακτος est. Non est igitur Catapucia minoris species secun-
da: cum ea lacte sit refertissima. Dioscor. Cici uocat: unde et Cicinum oleum, de quo
in primo eius libro. Vides autem ex Dioscor. descriptione, nihil conuenire Cata-
pucijs cum hac.

N A R C I S S V S.

Tomo I.
fol. 129.

Tomo II.
fol. 140.

Quid de Narcisso olim senserimus, cum primū Herbarū Tomū describeremus,
abunde disseruimus in Rhapsodia, quæ inibi est de Narcisso & Hermoda-
cylis: uerum huic sententiæ nostræ reclararunt, primum Comes Nuenarius, de-
inceps Euricius Cordus, nam aliorū iudicia minime audiui. Ex quibus Nuenarius,
florem Garyophyllatum adseuerare nititur ueram esse Narcissum, ignoratam esse
hactenus tum medicis, tum pharmacopolis: se uero illam nuncprehendisse. Cor-
dus sen-

ius sententiam nostram una cum pictura improbat, at uerum Narcissum nequaquam ipse indicans. Fuit autem tum sententia nostra, uel februos illos flosculos, caule, floribus & bulbis uerum Narcissum referentes, uel certe autumnales illos, quos uulgo Zeitlöslin uocant, Narcissum fortasse esse; ea tamen modestia, ut interim doctorum super ea re requiram arbitrium. Sententię nostrę subscribit Philippus Melanchthon, qui in rudimentis suis Grammaticis, Narcissum Zeitlosen interpretat: & quos recensere possem item alij, Scripsit de eo fideliter M. Vergilius, quę fuerunt legentes cōiecturā facere, cuiam potius debeant accedere sententię, quisq; ex omnibus nos propius ferat ad scopum, Narcissi nomen, sicut & in multis alijs, cōmunē forte appellationē habet: quod si damus, in solo nomine hereamus oportet, neglectis interim rebus ipsis, tumultuanter nunc illā, nunc aliā esse designātes.

HERMODACTYLI.

Quarendum superioribus relinquimus, inquit Vergilius, sint ne, quos medici & Herbarij Hermodactylos uocant, Ephemeron, an Colchicum potius apud Dioscoridem. Digna quębio profecto: quam utinā Apollo quispiam nobis dissoluat. Nam perpetuę illę cōiecturę, quid aliud, q̄ instabilē, incertū, atq; adeo tediosum reddunt legentē: quū semper rimetur, semper discat, & nunq; tamē ad ueritatis scientiā perueniat. Quod sane Hermodactylos illos curiose nimis obseruantes, usu uenire uideo. Fuimus nos aliquando in ea sententiā, ut Narcissum crederemus. Nec nos solos habuit hic error. Fuerūt, qui Colchicum rebantur apud Dioscor. sequens certe illud Ephemeron. Videtur em̄ utraq; illi cōuenire hystoria. Verum id inficiatur Cordus: eo uidelicet innixus augurio, quia uenenum est Colchicum, & fungorū more strangulando enecat. Quod nostri sane Hermodactyli non faciunt: quorū etiā catapotijs Ischiadi & Podagrę medicamur. Sed neq; Ephemeron esse pbat, quia digituli crassitudine radicē unam prelongam, adstringentem, & odoratam habeat Ephemeron. Quod in nostris Hermodactylis nō cernitur. Nascitur etiā in syluis, atq; opacis: cū nostri Hermodactyli potissimū in demessis pratis, atq; apricis pueniant; deinde purgatorię sint facultatis, quā tamen cernimus manifeste in nostris Hermodactylis, nullā tamen prorsus neq; in Dioscor. neq; in Galeni Ephemero mentionē de hoc fieri. Ex quib. infert, credere se, neq; Dioscor. neq; Galenū usq; illius meminisse, uel ipsis potius fuisse ignotā, atq; serius post Galeni tempora fuisse in usum receptam herbā. Vide ad hoc Corollarium Barbari Dioscor. li. 4. cap. 87. Ex quo colligitur, ut Narcissum, ita & Hermodactylū alijs herbis cōmune uocabulū esse: nostrum autē hoc nequaquam, quia adstringendū uires habet Quinq; foetum: nostrū uero strennue impellit, uentremq; molliorē reddit. Quū igitur tam incerti sint Hermodactyli, uiderint pharmacopole, quibus nam radicibus, pro pilulis suis cōficiendis usurpent: ne cum mederi morbis uelint, uenenu potius propinent.

CORONOPVS.

Coronopoda, Galli crus interpretor in priori Herbario, uulgatam nomenclaturam Herbariorum imitatus: cum herba etiā alia significetur hoc nomine, cui Pede di Gallinaceo est nomē: ut in eius herbę Corollario indicauimus. Videre est hoc sepe apud Dioscor. multas Chamępytes, multos Hermodactylos, & similes id genus interdum appellari: tiam si herbę nomen, Corui potius pedem gręce referat. Nec admodum aberraret, si quis etiā Cornicis potius appellitet pedem. Condonabilis error, modo de rebus optime conueniat. Sed quum hanc Dioscorides ueluti omnibus notissimam, obiter tantum depingat, omissis circumstantijs alijs, factum est, ut Auicenna, deinde neoterici fere omnes, in ea herba decepti sint. Id latissime disputat aduersus Auicennam Leonicens. Nec nos fortasse ab eo errore imitatus sumus, qui pro Batrachio potius interpretatisumus, Officinas, & Herbicidas imitati. Sed age, demonstrat eam nobis digito Cordus. Certe ipsius Dioscoridis

Dioscoridis
lib. 4. cap. 88.

Tomo. I.
fol. 245.

dis historia adiutus tantum, neq; alijs innixus coniecturis, falli & ipse poterit. Sunt enim innumera oblonga herbae, quae per terram sternuntur, & folia incisuris diuisa habent. Hic tamen pudendus nimium error, q; herbam, cui Ysenhütlin uulgo nomen, in id genus Coronopodum retulerim, ob foliorum similitudinem, quae pedes corui tam expresse referunt, ut nulli rei possit appositius comparari.

BATRACHIVM.

Ranunculus.

Tomo. II.
fol. 243.Dioscoridis
lib. 2, fol. 145.

RAnunculus quibusdam Apium rufus, alijs uero Coruinus pes, Sic scribo in Exegesi mea. Vnde manifestum est, me de Coronopode non praeterisse doctorum hominum dissidium, utcunq; tamen in uulgatam opinionem concessisse. Cito & Comitibus de Aquila sententiam, quam paulo post subnotaui. Sed uidetur & is aliam cognouisse Coronopoda: quemadmodum in Pedo gallinaceo diximus de Ranunculis; de quo doctissime differuit Barbarus. Sententiam eius de his in Corollario eius herbae require.

MARRVBIVM.

Tomo. I.
fol. 160.

Videtur addubitare Cordus, num forte quae dicta est haecenus Melissa, uerum Marrubium sit, tum propter odorem citri, tum ex Nicandri Graeci poetae in Theriaco, autoritate. Meminit is Marrubij cuiusdam, quod aduersum serpentium ictus medio sit. Sed q; dictum Melissophyllon sit, & ut uerbis eius utar, primo uiridantis epitheto, designat, *πρασιόιο χλοανίεσθ*. Deinde subiungit, *τὴν ἤτοι μελίφυλλον ἐπικλείουσιν βοτῆρες, οἱ δὲ μελίκτηναν, τὸ γὰρ περὶ φύλλα μελίσασι ὀσμὴν φελομένην μελίτθροισιν ὀσμὴν ἰένται.* Id est,

Lib. 3, cap. 116.
& seq.

Hanc quidam Meliphyllon uocant pastores. Alij uero Melicthenam. Etenim citra folia apes odore delectatae mellis, sonore perstrepunt. Id sibi nomē Melissophyllon usurpauit, quoniam apes ipsa herba delectantur. At nostrates, inquit Cordus, apes ea non delectantur, imo refugiunt potius. Deinde citrinum malum non olet, imo foetet. Quid si unius generis, nempe Marrubij, diuersae species sint? Nam ubi Balloten Dioscorides Marrubium nigrum uocauit, mox huic, ueluti secundae speciei Anastrum subiungit, mox Marrubium genuinum, ad postremum Stachyn Marrubio similem. Videas & historiam omnium non admodum sibi dissentire, & in qualibet reperiri, quod cum alijs conueniat. Quid, q; Marrubio similis quaedam herba, a spicae similitudine Stachys appellatur a Dioscoride, cum tamen spicata nequaquam sit, neq; spicatum Marrubium? Ita si pergamus curiose omnia rimari, & comparationes anxie inquirere, uix paucissimas reperies apud Dioscor. quibus in omnibus conueniat: imo in quibusdam dissimiles, & parum ad rem attinentes similitudinem nunquam perueniemus. Marrubium uero ego credo, quod folijs rotundioribus pinxi: nec ob talia adhuc audita argumenta cedo sententiae. Respondent etiam ad punctum omnia: nisi quod de pollicis similitudine meminit Dioscor. quod propter controuersia est, Prassium foetidum, nemini non cognitum, quadrant enim omnia cum uero Marrubio, quam nos foeminam hodie uocamus, excepto nigrore, atq; uirosiore foetore.

BALLOTE.

Prassium nigrum, uel Prassium foetidum, ut officinae quaedam hodie uocant, coemiterijs, & umbrosis frequens, Teut. Schuartzzer Andorn, stinckender Andorn.

STACHYS.

Non poterat clarius a Dioscor. describi frutex Marrubio similis, sed longior: folia ferens numerosa, hirsuta, rara, praedura, cana, odoris iocundi, & complures uitae gas ab radice exeuntes Marrubio candidiores. Vidimus, inquit Barbarus, Romae eandem, ubi & Nauiculam, & alij Coronatam herbam uocant.

Hedera

HEDERA terrestris.

Apposite Cordus *ἔτυμον* explicat, Grundreben, quasi humi repentem uiticulā: corruptam tamen hodie haberi inquit, & Gundelreb nuncupari. Atq; ea est, quam sic hodie apud uulgum, terrestrem Hederam uocant. Verum si exacte cōferas cum Greco Chamecisso, id est, quæ Græcis est humilis Hederā, plane parum conuenit. Quamq; alij non Chamecissum, sed Elatine interpretentur: ut Comes de Aquila. Interpretor & ego in Exegesi mea Asclepiadam herbam, quæ & ipsa Hederæ simi- lis ab Dioscoride scribitur: unde & Cissophyllon dicta.

Tomo. I. fol. 57.

Lib. 3. cap. 205.

EVFRAGIA.

Videtur ueteribus ignota fuisse: quia nemini adhuc in certū Dioscor. capite data apparet. Quæ autem Barbarus de ea scribit, isthic uide. Cum igitur nulla eius certa apud Dioscor. descriptio habeatur, nulla recta amuffis, ad quam existimari merito possit Eufragia, qui reprehendere nos Cordus potest, q; non ueram pingendo attigerimus: Aut quibus argumentis nos persuadebit, suam potius ueram esse. Si ex uulgi sententia; habuimus & nos peritos Herbararios, imo & uetulas expitissimas, qui nostram hanc nobis suppeditarunt.

Dioscor. lib. 4. cap. 18.

CYNOGLOSSA.

Dvas cōmuniter Cynoglossas faciunt, Maiorem, & Minorem. Hanc Minorē Dioscor. similē Plantagini describit latifoliā, angustiora tamen, minorq; & lanuginosa folia habentem, sine caule, & in sabulosis locis prouenientē. Maior quomodo possit Cynoglossa uocari, non uideo: cum illius nusq; Dioscor. sub hoc nomine meminerit. Aio ibidem, a quibusdam montis Pessulani Medicis, pro quadam specie Buglossæ existimari: quod an ita sit, doctiores dijudicent.

Idem lib. 4. cap. 150.

Tomo. I. fol. 177. 23.

VINCA. Peruinca.

Quod Vincam Peruinca Chamedaphnem interpretatus sum in Tomo primo, secutus autoritatē Plinij, Aetij, Collinutij, & in parte Barbarum, quorundam item uulgarē opinionē (quorū sententias secundo Tomo require) inscitur Cordus. Nec uero obstat, q; Dioscoridis Chamedaphne huic nō respondet, idq; multis nominibus: est enim familiare id nomen & ei quæ Laureola uulgo dicitur: deinde Peruinca huic nostrati: id quod multis etiam cōtendit Collinutius. Sed nihil obstant nomina, modo res ipsas teneamus.

Tomo. I. fol. 178.

PERFOLIATA.

Uti rectam non adpinxerimus Perfoliatam, caussam plane legit isthic Cordus: quid ergo exprobrat nobis: En ueram supponemus, ne relinquatur calumniandi tandem occasio, Sed & in Germanico nostro Herbario eandem descripsimus.

Tomo. I. fol. 183.

SAXIFRAGIA.

Idem de Saxifragijs inculcat. Multas certe nouimus Saxifragiorum species: q; uero non omnes adpinximus, non nostra inscitia, aut culpa factum. Descriptiones isthic lector studiosus expendat, cuiam subscribat sententiā.

Fol. 185.

PIMPINELLA.

Meminit Bibenellæ cuiusdam Theophrastus lib. 7. Plant. cap. 10. Et Plantago, ait, quæ Agnina lingua a quibusdam uocata est. Huic quodammodo similis est Bibenella. Verum an uulgatam hic nostram uelit intelligi, non satis teneo. Palam est, quam nos hodie Bibenellam uocamus, nihil simile habere cum Plantagine. Græcū codicem ad manum habere non licuit, ut huiusmodi ex fonte explicaremus. Vide Barbarum de hoc latius.

Dioscor. lib. 4. cap. 18.

HEPATICA.

Familiale multis herbis Hepaticæ uocabulum, Hepaticam uulgo sic appellante Stellarem illam quam uocant Waldmeister: deinde Trifolium, quæ hepatis figuram refert. In historijs plane aberratur. Nam quæ a Barbaris, Serapione inquam, Placario, Pandectarioq; Hepatica describitur, conuenit quidem cum Dioscoridis Li-

Lib. 4. cap. 56.

B chene.

chene. Ceterum in Lichene nulla hepatis fit mentio, quod illi ullo auxilio sit. Vnde necessario sequitur, ignotam hodie Hepaticam, neque Lichenem hanc esse Hepaticam. Celebratur a neotericis pro uera Hepatica, Eupatoriū, quae & nomine, & effectibus respondere uidetur. Nos uulgi opinionem secuti, adproximus quae illis ite uulgata est.

O S I R I S.

Putatur esse, quae hodie ab Officinis uocatur Linaria, sic in Exegesi mea. Quamquam herbula sit, non frutex, quam ego cognoui Linariam, cuius perpetuo uno tenore perseverant folia, non initio quidem nigra, deinde colore mutato rubescentia.

E S V L A.

Non consentio cum Symone Ianuensi, qui negat hanc inter species Tithimalorum septem conscribi debere, existimatque esse aut Cyparissum Tithimalum, aut certe Pityusam. Dioscor. lib. 4. doctissimus uir Manardus, mauult Paralium appellari. Singulas ipse Lector historias examina, atque ex delibratis quam libet amplectere.

A L C E A.

Celebratur ad caliginem oculorum ab Empiricis Alcea, idque sub nomine herbe Siameonis: ut in Exegesi illam explicauimus. Haud dubie, quin ob suspicionem quandam, quae ex historia Longobardica, lubens subitico. Eam Dioscoridis Alcea esse, dubium non est.

A L T H E A.

Althea uocatur ab excellentia effectus, ut inquit Plinius, non ut barbari inquit, quia crescendo in altum, surrogatur. Siquidem ἀλθαίω, Graecis mederi significat: inde ἀλθος, remedium. Vocatur eadem & Ebiscus, & Ibisus; etiam si Plinius Altheam ab Ibisco in medicina sequestrauerit.

M A L V A.

Tradidit Theophrastus, reperiri alicubi Maluam, quae baculi crassitudinem aequet. Quod mirum uideri nulli debet. Vidi enim ego prope Argentoratū cis flumen Illi, ubi caenobium S. Arbogasti erat, Altheam uiri staturam & proceritatem aequantem, radice mirae magnitudinis.

Coriandrum, C O R I O N.

Corion Officinae Coriandrum uocant. Mirum, herbas pleraque sic apud omnes uulgatas esse, quae licet ab autoribus etiam non sint deliniatae, tamen ab oibus cognosci.

O C I M O N.

Cognitum uulgo Ocimon, ut inquit Dioscor. Quod utinam tam uerum hodie esset, quam ille fortasse existimauit. Vereor enim uehementer, nos in ea herba hallucinari. Quomodo enim ueram esse, certo scire possumus, cum nulla eius regula, uel perpendiculum ex ueteri aliquo Scriptore usque habeatur: Bisariam diuiserunt barbari, in Garyophyllatam, & non Garyophyllatam, Maiusculam, & Minusculam: & utraque satis nota, in delitijs hortorum habitae mulieribus, quarum nusquam sub his nominibus meminit Dioscor.

S C R O P H V L A R I A.

Quemadmodum Solidaginum multas species fatentur Herbarij, ita plane & Scrophulariarum, Maiorem, Minorem, & Mediam: quarum singularum εικόνες nos posuimus, citra tamen Dioscor. ullam adsertionem.

C A P I L L V S V E N E R I S.

In Exegesi interpretatus sum, ueram esse Adianthon, non tamen murale Rutam, quae uulgo hodie utuntur in Myropola. Sic dicta a cauliculis similitudine, a quibus recisa folia, colliculi capillorum similitudinem referunt. Arbitror etiam, notiores esse herbas, quam quae multis hic debeat depingi. Confirmauit deinceps sententiam nostram Comes Nuenarius in Annotat. suis. Est autem Callitrichon uerum Adianthos.

T R I C H O M A N E S.

Et illa quoque Capillo Veneris similis, & in eisdem quibus Adianthos locis nascitur, Filici similis, sed exilius.

VRTI

Dioscor. lib. 3.
cap. 165.

Plin. lib. 20.
cap. 21

Dioscor. lib. 2.
cap. 158.

Tomò. I.
fol. 217.

Fols. 219.

VERTICAE.

Sunt Vrticarum multa genera, quae neminem credo ignorare; tamen de Galio-
phi, uel Labeone contentio est, quam ego credo esse Plinij Lamiam: consentiente no-
biscum etiam Barbaro in Corollario suo.

Lib. 4. cap. 97.

PULEGIUM.

Contendit multis argumentis Cordus, non esse existimatum nostrum Pulegiū,
id quod Dioscor. describit pro Pulegio. Cui & ipse quoque subscriberem, si Dioscor.
extraret super ea aliqua historia.

Lib. 3. cap. 34

SERPILLVM.

Si Cordo credimus, quod nos pro Serpillo usurpamus, syluestre est, cui Zygis
nomē est. Ceterum hortulanum nostrate Pulegium est. Sane quantum ipse utraq;
herbas assequor, utriq; seruit de Serpillo Dioscoridis historia.

EUPATORIUM.

Et ab Leoniceno, & alijs doctissimis uiris demonstratum abunde est, tandemq;
& gladio, quod dicitur, obtentum atq; expugnatum, Agrimoniam uerum esse Eu-
patorium, & rursus Eupatorium ueram Agrimoniam. Sed quae tandē esset Agri-
monia, deinde quae apud Dioscor. ea sit, quae uulgo habita est Eupatorium, rursus
in dubium cessit, nec illam baptizare quisq; uoluit. Nos autem in Germanico Her-
bario nostro Argemonem pro erratico interpretati sumus: cui sententiae postmodū
subscripsit Cordus. Adulterinum autem Eupatorium a doctis omnibus, pro satiuæ
specie habetur.

Tomo. II.
fol. 31.

SOLANVM.

Solanum uescicatorium, quidam accipiūt pro ea herba, quam officinae uocant Al-
katengi. Respondent folliculi orbiculati, fulua intus acina uesciculis similia, rotun-
da, leuia, graece *σπύχον ἀλικάνανθον*

Eod. fol. 32

SCOLOPENDRION, Lingua ceruina.

Scolopendrion ueram exhibuit nobis doctiss. uir Hieronymus Tragus, ex pro-
minenti rupe lectam, non illam in q̄, quae hodie pro ea habetur, atq; a me picta est,
sed quam Dioscor. in Asplenio describit folijs multis, Scolopendrae animalis simi-
libus a radice una prodeuntibus, folia illi Filiculę modo diuisa; neq; caulem, neq; flo-
rem, neq; semen habens. Id nos edocuit, ut plane cesserimus omnibus coniecturis.
Cui & Cordus adstipulatur, uulgata nomenclatura Steynfar explicans. At Cerui-
na lingua ea est, quam Dioscor. Phyllim, uel Phyllitim appellat. Aliud igitur Sco-
lopendrion, aliud & Ceruina lingua.

Lib. 3. 152.

Lib. eo. ca. 120.

GARYOPHYLLATA, Sanamunda.

Quare sic dicta sit, rationem reddit *λεξιγαμματεὺς*, ob odorem scilicet Garyo-
phyllorum, quem radix ipsa spirat. Quantum ad folia attinet, Agrimoniae
nō dissimilis: dicta a quibusdam Sanamunda, & Pes leporis. Verum alia est Pes le-
poris. Sed huic refragatur Barbarus. Vide ibidem.

Lib. Diosc. 9.
cap. 30.

ACORVS.

Acorus tamen non illa sit luteis floribus, quae uulgo hodie sic existimat, tamen
a nobis superiori lib. apposita est: quonia utraq; ad manū nō fuit. Iridem autē sylue-
stem esse, prorsus non dubito: neq; in aquis tantū nascitur, quod obstare existimat
Cordus: cum Xyris potius in agris inter sepes nascatur. Id genus herbarū sunt mul-
ta, quae & in locis cultis, atq; incultis nascuntur.

MATERSYLVA.

Also & hic pro Matersylua substituta est Caprifolium, at nulla culpa mea: quod
mox a capite probat, quū legitur: Caprifolium secundū Nicolaum est Matersylua:
Matersylua autem apud Dioscor. est *περικλύμενον*.

Tomo. II.
fol. 16.

PULICARIA.

Pulicariarum picturas belle quidem probat Cordus, sed neminē, inquit, se posse
persua-

Tomo II.
fol. 2.

perfradere, Dioscoridis Conyzas ut esse credat: quasi uero p̄tinaciter ego id urgeat, cum sic a fronte auspicer meam Rhapsodiam, Pulicariæ nomen nescio q̄ recte inditum sit duabus herbis, quæ hodie Pulicariæ uocantur: quando nihil p̄fus illis reip̄dent. Dioscor. Conyze lib. 3. Simpl. Quare inter anonymas libuit collocare, do nec certius aliquid addiscamus. Deprehendi etiã & ipse iam dudũ, nihil cũ historijs cõuenirẽ. Ceterũ Persicarias uocari, nuper etiam non didici: sed quia apud Diosco. nulla Persicariæ fit mentio, malim uulgi opinionẽ utcũq; sectari. Cognoui ego tres Persicarias, Minusculam, sine lituris, acri atq; mordaci Piperis gustu. Maiorem sanguineis maculis cõpersam, priori per omnia similem. Et tertiam illis non dissimilem, tam mordaci qualitate, ut apud Heluetios Sinapis uice mensis imponatur. Eius & in Germanico nostro Herbario meminimus. Addidit idem Cordus, uir doctiss. Persicariam alteram, nempe mordacẽ, quam Dioscor. Hydropiper uocat. Barbarus dubitat. Mihi potius tertiuũ illud genus tale apparet, cui tota Germania tribuit id nomen, Pfefferfrant. Sed liberum estimantibus iudicium esto.

Persicariæ
tres.

Lib. 2. cap. 155

H E D E R A E.

Non habent uulgares Hederae ullam, quod scio, aliam uiam. Plinij lapsus, atq; eius per Leonicum reprehensionem, ipse potius eorum Commentarijs petito. De terrestri Hedera alias supra.

P E O N I A.

Dioscor. li. 3.
cap. 158.

Peoniae duo genera, Mas Iuglandis folijs, & foemina Smyrni. Ex Iuglandis folijs similitudine Cordus priorẽ Lapatium hactenus dictam credit, Teut. Mangelwur. Nec habet praeterea, quibus id alijs argumentis queat cõuincere. Ego ignoram esse arbitror. Altera pro Peonia uulgo habetur, & in multis non abludit historia, licet effectus plane fallant. Quod ego indies experior, praesertim in comitialibus pueris, etiamsi omnia promittantur, quæ scribit Galenus.

C A T A P V T I A minor.

Lib. 4.
cap. 157.

Sine Controuersia Dioscoridis est Lathyrus. Historiam ipse expendito. Falsum est, ipsius alteram speciem esse Pentadactylum, maiorem dictam Carapatiam: cum illa Ricium potius referat atq; exprimat.

C H E L I D O N I O N.

Tomo I.
fol. 232.

Lib. 2. ca. 200

Meminit subinde Capnij herbae Aetius uetustissimus scriptor, quæ inquit, etiam Chelidonia appellatur, magni precij in hepatis inflammatione. Num nostratam uelit Chelidoniam, non satis compertum habeo. Maiusculæ nostræ Dioscoridis historia respondet, minor in principio Veris tantum comparet, Testiculus sacerdotis dictus. Nec aliter scripsimus in Exegesi nostra.

A N A G A L L I S.

Tomo I.
fol. 238.

Apparent surrectiores, in terra nequaq; iacentes Anagallides a nobis pictæ: unde suspicio oriri possit, non ueras fortasse nos dedisse. Sed nequaq; sic humi prosteruntur, ut prorsus non suppullulent, imo in altum etiam luxuriantur, non paulo altius tamen, q̄ ipsa etiam examussim pictura subindicat. Existimamus autem herbã, quam nos uulgo Gauchheyl uocamus.

N I G E L L A.

Tomo I.
fol. 42.

Gaudeo cognouisse tandem Cordum, in meis manibus non fuisse, quæ cuiq; herbae facies deliniaretur. Non sumus tam stupidi, ut non noscamus, Nigellam esse, quam nostrates uocant Rœmischen Coriander.

M A T R I C A R I A.

Tomo II.
fol. 120. d.

Multa de ea herba Cordus. Ego aut in Exegesi mea, ante eum scripsi, Solis occidit uocari a Romanis, ab alijs Cotulã foetidam, tam similem Chamomille, ut uix dignoscatur, nisi per odorẽ. Non esse tamen Cotulã, probat Cordus. Nõ repugno. Sunt enim multæ Partheniorum species: cuiusmodi est, quam modo diximus Chamamilon, Cotula, Tanacetum, Artemisia, Linozotis, & Parietaria, quæ omnes eo no-

eo nomine ueniunt apud Dioscor. inter quæ tamen uerum atq; genuinum Parthenium, quæ uulgo Matricana uocatur. Alias Febrifuga.

C H A M A E M E L O N.

Recte hoc dixit Dioscor. genera eius esse tria: ex quibus unum tantum nobis cognitum hætenus, quod in frumentis & cultis sponte prouenit. Nam germanum ipsum & uerum in hortis feritur tantummodo, odore præcipuo. Exhibuit id nobis Hieronymus Tragus medicus, in Bipontij hortis suis; neq; usquam antehac nobis perspectum. Receperat & ille ex Gallijs, ut aiebat.

C O T U L A foetida.

Quum de differentijs Herbarum Cõmentarios suos nobis proferret idem Tragus medicus, multa de Partheniorum discrimine contulimus, atq; scrupulum nobis dum apperuisset, plus de illius, q̃ ullius qui hætenus scripserunt, Cõmentarijs applaudo, hominis a eo artificio diligentiam admiratus. Hodie a quibusdam Buphthalmos creditur, etiamsi Barbarus refragari uideatur. Extat ea de re Annotatio doctissimi cuiusdam hominis, quam historiæ Buphthalmi adscripsimus.

T A N A C E T V M.

Herbarum scriptores posteriores fere omnes, pro Apio rustico, & alioqui Ambrosia interpretatur, sed cum qua tantum conuenit, quantum cum agno lupus. Nisi illa Ambrosia sit Artemisiæ species altera, cuius Plinius meminit lib. 25. cap. 7. An uero Absinthium Ponticum censerî possit, dñjudicandum doctis relinquo.

B U P H T H A L M V S, Sancti Iohannis blum.

Quibusdã & illa foetens creditur, ut in Cotula diximus. Comes Nuenarius notissimus, secus & alij, qui florẽ Sancti Iohannis interpretantur, nam eo tẽpore potissimum floret: atq; in festo Corporis Christi cereos eo coronant. Ego a Chrysanthemone nihil uideo differe. Sed quid, si Buphthalmus dictus sit a figura, Chrysanthemone uero a colore luteo? Iudicent hic peritiores. Errasse autem Nuenarium, lego in Manardi Epistola lib. 12. ultima. ubi nescio quid de Lysimachia auspicandũ.

M E R C V R I A L I S.

Hanc falso suppositam fateor pro uera, at non culpa nostra. Neq; enim Guttenrich illa est.

P A R I E T A R I A.

Dioscoridis Helxine: synonyma q̃ sunt, Helxine, Parietaria, Perdicia, Vrceolaris.

G L A D I O L V S.

Cordus existimauit, in Germania non temere nasci Gladiolũ, & non esse aquaticam herbam, quæ hic Schuertel appellatur, sed in aruis inueniri.

L A V E N D V L A.

In Epitome suo Cordus, coronarij Rorismarini alteram speciem facit: idq; ex sententia Leoniceni credere liceret, si Dioscor. uel Scriptor quispiam alterã illam speciem distinxisset. Quod si etiam non est Celtica Nardus, quod Vergilius existimauit, mirum quænam possit esse. O Medicorum ignorantiam, in minimis & notissimis etiam uacillare.

M A I O R A N A.

Crede esse Amaracum, atq; Samsuchum. Sic enim utroq; nomine appellat Dioscor. Nec obstat Parthenion inscribi hoc nomine: quando id passim fieri uidemus in Dioscoride. Nec uideo, quomodo hic labi potuerit doctissimus uir Albanus Torinus, qui Samsuchum & Amaracum pro eadem re interpretatus est: quando & Dioscor. itidem facit. Sic enim inquit. Symphytum aliqui appellant Amaracum, et Romani Maioranam. Quis ergo obsecro hic lapsus, si ad rem ipsam spectes?

A P A R I N E.

In descriptionib; atq; historijs Lapparum, id est, Xanthij, & Bardanarum, etiam Aparinen miscuimus, quantum ad historiam quidẽ attinet, nulla alia certe ratione,

B 3 q̃ quia

Hieronymi Tragi Opus, De Herbarũ differentijs, & noticia uera, cum earundẽ speciebus, & synonymijs.

Tomo. I. fol. 259. Eod. fol. 2516

Fol. 259.

Tomo II. fol. 55. de hac.

Albanus Torinus defenditur.

Tomo. II. fol. 66.

C O R O L L A R I A

¶ qui uulgo, quicquid est eius generis herbarum uestibus hærentium, Lappas omnes uno nomine uocat: *επιονα* tamen Aparines non posuimus, sed Xanthij tantum alteram speciem, quia Aparine tum ad manum non fuit. Est autem Aparine ea, quam hodie minorem Rubeam uocant; quemadmodum in Exegefi interpretamur; Xanthion uero altera Lapparum species.

M E L I L O T V M.

Tomo II.
fol. 69.

Nihil certius, quæ non habere nos uerum Melilotum, quæ potius in Aphrica, uel Chalcedonia, atq; Cyzico nascitur; atq; ut id palam fieret, Rhapsodia uulgate Meliloti speciem minusculam scilicet adpinximus. Sic enim futurum putamus, ut contraria contrarijs apposita, lux inquam tenebris, ueritas ipsa potius elucesceret.

L A B R V M V E N E R I S.

EA quæ uulgo Virga pastoris, uel Carduus fullonum, dicitur Græce *δισαυς*.

D I P S A V S.

Multa sunt Carduorum genera, ex quibus difficulter me expedio: nõ quæ res quidem ipsas non teneam, sed quia suis apud descriptorum probis nominibus designare non ualeo.

N A S T V R T I V M.

ID ego credo, quod uulgo quoq; Nasturtium uocatur.

M E N T H A E.

Menthæ aliquot species recenset Iacobus a Manlijs; ex quibus sunt, quas uocant Aquaticã, Mentastrum, Mezereon, Calamintham, Mentham Saracenicam; cui uero, pprius conueniat id nominis, nos ex Dioscoride sic interpretamur, ut Mentha quidem sit Calamintha; Mentastrum syluestris Mentha, hirsutiore folio, & profusius maiore, quæ Sifimbrij, grauiori odore; Calamintha id quod nos Calamentum, herbam lacteam, uel Mezereon uocamus. In qua distinctione si erramus, moneri nos patiemur.

S A N G U I N A R I A.

Sunt Sanguinariæ herbarum non pauca, ex quibus potissimum sunt ea quæ Pera pastoris uulgo uocatur. Deinde alia, quæ Corrigiola, uel Virga pastoris. Sunt qui Tormentillam quoq; uelint sic appellatam, *Blutwurz* Teut. Nuenerius Galli crus sic appellandam censet; non tamen, quia sistat sanguinem, sed quæ summitati narium inposita sanguinem cieat. Quod si damus, plantarum potius epitheton est, quæ herbe aliquiusmodi suam Polygonon a Romanis scribit Dioscor. uocari Sanguinariam. Quam quæ & ipse quoq; duo eius genera faciat.

Lib. 4. cap. 6

P O L Y G O N O N.

EA est, quæ uulgo Sanguinariã uocant. Teutonice *Vueggras*, Alias Cætinodia.

A R T E M I S I A.

Quod Absinthij modo fruticosam esse Dioscor. scribit, maioribus & pinguioribus folijs, facit, ut uulgatam nostram esse credam.

P O L Y P O D I V M.

Dioscor. li. 4.

Vulgo notum, quod in muscosis petris, & uetustis arborum caudicibus, præsertim quercuum, palmi altitudine nascitur, Filici simile, subhirsutum, non tenui subinde diuisura, radix pilosa, in qua continentur cirri, ceu polyporum, crassitudine digiti minimi, caloris intus herbacei, austera aliquantum, & gustu subdulcis. Scolopendrium uerum quidam interpretantur. Ceruina autem lingua quæ sit, uide supra in Scolopendrio.

M E O N.

Quotquot sunt ex peritioribus Medicis, omnes pro Vrsina radice interpretantur, uulgariter *Beerwurz*. Nam quod de Asterico suspicantur quidam, fabula est. Pharmacopola quid accipiant pro Meu, ipsi uiderint.

Cyperus

CYPERS.

Fortasse Iuncus ille, qui a Plinio inscribitur triangularis odoratus; a Celso odoratus, atq; quadratus.

CARDAMOMVM.

ET illa hodie in myropoljs non retinetur; cæterum pro re ipsa, nescio quæ aromatica alia semina supponunt. De quibus plura in Paradoxis nostris.

PHV.

Pro nostra Valeriana interpretatus sum in Exegeſi: sed refragante Cordo, de herba Theriacaria, quæ quantum ad cauliculum & florem respondet, Valerianæ non dissimilis, folijs uero dissidet, odore a radice fragrantissimo. Ego ut semper doceri paratus fui, ita lubens a peritioribus persuaderi me patiar, ubi probabiles adduxerint sententias; temere nunquam contradixi cuiquam, Bernæ nobis sero exhibitum Phu uerum.

MALABATHRVM.

Quod Officinæ folium Indum appellant, nondum cognoui uerum ne sit Malabathrum. Sero ex Io. Manardo didici, ne ullum quidem extare usquam.

ASPALATHVS.

Ignoratur: etiamsi quidam Sandalorum generis existiment.

BALSAMVM.

Nemini aiunt notū, habitumq; a paucissimis; quicquid tandē cõtendant agyrtae.

VERONICA.

Commendatur multis nominibus ab Herbarū inquisitoribus, uerū de nomine eius apud idoneos scriptores non conuenit: Nisi q; ad dignitatē a uulgo illi inditam ex traditione recepimus. Laudes eius scripsit Hieronymus Herbarius.

CVSCVTA.

Ea quæ alio nomine Podagra lini, q; circumuoluendo se quasi strangulare uidentur, Dioscoridis Androsace.

NVMMLARIA.

Hæc locis quibusdam dicta est herba, quæ uulgo aliquibus Serpentaria, a foliorum similitudine, quæ nummulis assimilantur a rotunditate; a serpentib; item, qui in præcis atq; udīs inter gramina repunt, Serpentaria.

VOLVIBILIS.

Volubiles cū multigenæ reperiantur, uera tamē, atq; genuina hæc est, quæ Cyssophyllos, uel Cyssampelos, Helxines quædam species a Dioscoride græce inscribitur. Vocatur eadē Cymbalaris, & Campanella; præterea Vicularis, atq; Conuolutus.

HIPPVRIS.

Coquinarijs mancipijs non ignota, qua parapsides & patinas abstergunt. Alio nomine Equisetum, Cauda item catta.

DICTAMNVS.

Affertur ex Creta tantū uera Dictamnus, ex qua etiã sola probatur a Dioscor. Nostras ex nostris nemoribus corraditur. Non habere nos igitur uerū Dictamnū, tam certum atq; manifestum, ut theriacarij nostri, nulla in re magis poterant cæcutire. Sigillum Salomonis, radicem albam, ueram esse Dictamnū, quod contendunt quidam, ne illud quoq; uero est consentaneum. Multa de hoc Manardus, & alij.

LVPVS SALICTARIVS, Lupulus.

DE hoc uide Hermolai Corollariū: quoniam admodū ad explicationē rei facit.

ERICA.

Vulgari idiomate Pfyrmē interpretatur, nemini ignota.

MYRICA, Tamarix.

Respondet huic Germanicū usq; hodie nomen, Tamarischen. Nec diffiderem, si modo fructus, qui a Dioscor. illi attribuentur, in nostra Tamarice cernerentur.

Lib. 2. cap. 199

Lib. 3. cap. 17

In lib. 2. ca. 199

CEREFOLIUM.

Si breue Cherephyllon, ut torpenti grata palato, Intybi, ut inquit 12. lib. Columella, necesse est longe aliam rationem esse, quod nos hodie Cerefolium uocamus. Barbarus Dioscor. Myrrhim credidit: Smyrnion alij. Sunt qui Gingiditū, atque Geranium.

MILLEFOLIUM.

Dioscor. lib. 4.
cap. 116.

Tres herbas inscriptas apud Dioscor. lego hoc nomine, Myriophyllon, Achilium, Stratiotes. Verum uulgatior Stratiotes est, & quam comuni nomine Millefolium uocamus.

MEZEREON.

Chamælea apud Dioscoridem.

LAVREOLA.

Id quod Dioscor. uocat Daphnoidem. Quod Caput si diligenter expendas, uidebis hallucinari haecenus in ea herba ab Officinis.

RUBEA Tinctorum.

Rubea, Graece quoque a rubore Erythodanum uocatur, duorum generum. Vna quae in incultis sponte sepibus herescit, fortis, rigosaeque folijs, in stellae modum certis interuallis coliculis ambientibus. Et a quibusdam etiam Aparine intelligitur, quae admodum in Aparine diximus. Altera priori non dissimilis, sed fatiua, uere Rubea dicitur, cauliculo maiori, firmiorique, radiculis rubentibus, rubeumque succum ex se mittentibus. Prouenit siccis atque arenis. Hagenoio agro fertilissima.

ASPARAGVS.

Sunt qui ab asperitate nomen Asparago inditum uelint, generaleque nomen esse, non his modo, sed & alijs qualitate, figuraque similibus: ut inquit. 2. Aliment. Galen. Octauius Augustus, ubi quid mature factum indicare uoluit, prouerbio habuit, Citius quam Asparagi coquantur. Duorum est generum, Hortensis, & Syluestris.

SABINA.

Meminit unius tantum generis Dioscor. uerum aliam quandam, atque minusculam ostendit nobis Hieronymus Tragus, diligens Herbarum uestigator, a priori nihil uarians, nisi quod dodrantalem magnitudinem non excedit.

CYPARISVS.

Sero in Italia haberi coepit. Quae uulgo in Germania sub eo nomine in hortis altatur, & quibusdam uera Chamepitys creditur: quod doctiorum examinationi relinquo.

Remissio.

R E M I S S I O N E S
Synonymorum aliquot.

- A** Dianthos. Lege, Capillus Veneris.
Alfanna. Vide, Viola alba.
Aristolochia. Vide in Satyrijs.
Asplenion. Lege, Scolopendriion.
Callitriton. Lege, Capillus Veneris.
Capnitis. Lege, Fumaria.
Cataputia maior. Vide, Ricinus.
Caucalis. Vide, Gallicrus.
Cartophylago. Vide, Eufragia.
Ceratophylago. Ibidem.
Cheiri. Lege, Leucoia, & Caltha.
Christophoriana. Vide, Antipater.
Cici. Vide, Ricinus.
Cirsium. Lege, Buglossa syluestris.
Crisium. Ibidem.
Colchicum. Vide, Hermodactyli.
Conyza Persicaria. Lege, Pulicaria.
Consolida maior. Lege, Symphyton.
Crista gallinacea. Lege, Fumaria.
Cyparissia Tithymalus. Lege, Esula.
Cypros. Lege, Viola alba.
Ephemeron. Ibidem.
Filius ante patrem. Lege, Antipater.
Fumus terræ. Lege, Fumaria.
Gallicrus. Lege, Pes galli.
Granion. Lege, Gallicrus.
Herba Symeonis. Lege, Altea.
Hydropiper. Lege, Pulicaria.
Iris syluestris. Lege, Gladiolus.
Lagop. Lege, Sanamūda, Garyophyllata.
Lappa. Lege, Aparine.
Lathyris. Lege, Cataputia minor.
Ligustrum. Lege, Viola alba.
Linaria. Lege, Osiris.
Metissa. Lege, Marrubium.
Melissophyllon. Ibidem.
Nenufar. Lege, Nymphaea.
Oculus Christi. Lege, Antipater.
Oculus Consulis. Ibidem.
Oliuella. Ligustrum est.
Paralium. Lege, Esula.
Periclymenos. Lege, Mater sylua.
Persicaria. Lege, Pulicaria.
Pes pulli. Lege, Gallicrus.
Pityusa. Lege, Esula.
Quinq̄folium. Lege, Pentaphyllon.
Xanthion. Lege, Aparine.
Xyris. Lege, Iris syluestris.

Amib

DE EBULO,

Teutonice/ Antich.

RHAPSODIA I.

EBULVS nostris Græcorū χαμαιδενος est, herba fere per omnia Sambuco similis, etiamsi non sit tantæ ut Sambucus proceritatis. Folia illi sunt cõtigua, instar Amygdali, longiora tamen, & grauius odorata. Caulis digitali crassitudine habet. In summo corimbuni gestat, ex quo & fructus illi Sambuco nihilo dissimilis.

COMPLEXIO.

Natura calfacit, & siccatur.

IVVAMENTA.

Ebulina folia, si aqua incoquantur, iuscq; bibitum fuerit, sicq; tussi præsentaneum præstant remedium.

Anginis hoc iure nihil melius bibi potest.

Si huic decocto parum Piretri cõmixtum, & inde gargarisma factum fuerit, deciduq; Vuulæ medicina erit.

Sunt, qui hac herba ad Podagras utuntur.

Decoctum Ebuli potatum, superfluum uentris humiditatem consumi dicitur.

Cocta illius folia, & ad modum Brassicæ comesta, stipitæ alui solutionem operantur.

Summe conducit hydropticis, bibere Ebulinæ radicis decoctum.

Sufficit ex Ebulinæ radicis decocto, duriciem locorum muliebrium mire emollit.

Aliqui puluerem Esulæ cum succo Ebuli commiscunt, addito parum Zaccari, idq; contra quotidianam febrem propinant.

Corimbus, folia, & caulis eiusdem sunt efficacis.

Quem usum aqua distillationis eius habeat, apud Hieronymum, Braunsiugum licet inuenire.

S I M P L I C I V M Pharmaz
GARYOPHYLLATA.

Benedicten wurzel.

DE GARYOPHYLLATA,

Teutonice/Benedicten wurtzel.

R H A P S O D I A II.

DE NOMINE HVIVS HERBAE.

GARYOPHYLLATA ab aliquibus herba Benedicta, uel Sana munda uocatur, uti Symon ille Genuensis eam uocari uoluit. Sunt tamen alij, qui eam capitulo Dioscoridis de Lagopode, uel Leporino pede, aptare uoluerint: quibus Hermolaus Barbarus in suo Corollario contradicit, asserens Pedem leporis in satis, & cultis locis prouenire, cum nostra Garyophyllata opaca & inculta desyderet loca, aut certe montana. Caeterum non sunt admodum dissimiles herbae, Garyophyllata, & Pes leporis.

Dioscor. lib. 4.
cap. 20.

F O R M A.

Garyophyllata partim Agrimoniae adsimilatur, & partim Leporino pedi. Radix illius, si Martio mense collecta fuerit, Garyophyllos olet: unde & illi nomen Garyophyllata accreuit.

C O M P L E X I O.

Herba haec in secundo ordine calidorum & aridorum censetur, iuxta Albertum: consumit, dissoluit, & roborat.

I V V A M E N T A.

Aqua distillationis huius herbae, malos & putrescentes humores ex corpore pellit, mane & uespere potata, qualibet uice ad sequiunciam.

Quinetiam stomacho calefaciendo est aptissima.

Si quis ab intra uulneratus sit, huius herbae decoctum bibat. Externa uero uulnera ex ea collui debent.

BRVNELLA.

Braunellen.

DE BRVNELLA.

Teutonice/Braunellen.

R H A P S O D I A III.

EX Solidaginum genere Brunella est, una ex primis herbis Verno tempore germinantium.

F O R M A.

Folia illi sunt Ozimo similia, coloris herbacei, cum quodam acuminē.
Flos quadamtenus Stoechadi arabicæ similia, coloris uiolacei.

I V V A M E N T A.

Brunella more reliquarum Solidaginu omnibus fere cognita est, idq; ob eximiam eius uirtutem. Estque incommodis faucium, & linguæ ac commodatissima, ardorem eorum extinguendo.

Contra gutturis & linguæ ardorem, quem Germani, Die Breitt, uocant, nihil æque conducit, si ex illius decocto, aut aqua distillata, fauces collu-
antur.

Contra
Breittes

Aqua Brunellæ aceto & oleo rosato mixta, uehementes capitis dolores sedat, si ex ea tempora inungantur. Ei mixturæ potest & aqua rosata addi.

PIMPINELLA.

Bibenell.

DE PIMPINELLA.

Teutonice/Bibenell.

RHAPSODIA IIII.

PIMPINELLA Saxifragarū uni assimilatur. Folio rotundo, serrato. Tenuem admodum fert caulem, cubitalem, albicantibus flosculis, umbellosum. Radix illi acris, & odorata, quæ ab eximio doctore Manardo, inter Saxifragas numeratur.

COMPLEXIO.

Natura calefacit, & exiccat.

IVVAMENTA.

Platina autore, pectus egregie purgat.

Calculos comminuit, quomodolibet usa.

Vrinæ retentæ, liberum exitum præstat.

Stranguriâs potenter soluit. *Spumigosa depressa habet quædam*

Venena peste infectorum, a corde arcet. *gustatum in herbis*

Ex sui natura febribus omnibus est medicina, si succus, aut illius decoctum, ante accessionem quis biberit.

Radix eius more aliorum aromatum, Zacharo condiri potest, ut more calami aromatici, aut Zinziberis a uolentibus edi possit.

Sunt, qui ex radicis puluere & Zacharo confectioem in morcellis, aut tabulis faciant.

Ad omnia prædicta ualet usus aquæ distillationis ipsius.

Herba Sanctę TRINITATIS.

Dreyfaltigkeit blüm.

¶ De herba Sanctę TRINITATIS.

Teutonice / Dreyfaltigkeit blüm.

R H A P S. V.

Herba, quam nostri a triplici colore floris, nomine Trinitatis do-
nauerunt, coronaria est, & ob id passim in hortis plantata.

IVVAMENTA ex aqua distillationis illius.

Aqua ex ea distillata, pueris in potum exhibita, inordinatos illorū ca-
lores restinguit.

Prodest & Asthmaticis, qui angustias in præcordijs sentiunt, pulmo-
numq; apostematibus singulari præsidio est.

Cæterum quo nomine a Dioscoride censeatur, hæcenus incomper-
tum habeo: tamen si quibusdam laceam uocari placet.

BURSA Pastoris Maior.

Groß Deschelkraut.

BURSA Pastoris Minor.

Kleyn Deschelkraut.

DE BURSA PASTORIS.

Descheltraut.

RHAPSODIA VI.

DE NOMINE.

ERat quondam Medicus non adprime doctus, cui unum & alterum erat, Recipe (ut uocant) quod tamen contra omnes morbos aduentibus, & opem illius implorantibus edebat, semper adiiciens hoc, Deus bene uertat, rem omnem fortunæ, nō arti acceptam ferens. Idem & mihi iam usu uenit, in hac herba nominanda, ut debitum illi nomen assignem; implorandus est deus aliquis. Quis enim omnium errores soluat? Recentiores medici multa illi assignant nomina, ut Bursa pastoris, Pera pastoris, Crispula, Herba Cancris, Sanguinaria, & talia multa, quorum tamen nemo illam ad aliquod capitulum Dioscoridis recte aptare quibit. Quapropter & mihi Bursa manebit, dum tempus aliquid certius adferat. Descriptiones Diosco. de Polygonia & Sanguinali, huic herbe minime quadant, quamuis & ipsa fluores sanguinis insigniter sistat. Porro si ad uerbum quis attendere uelit, multæ erunt Sanguinariæ, quemadmodum & multæ Consolidæ, Serpentariæ, Saxifragæ, & Lilia.

Nomina herbarum uaria.

DE FORMA ET GENERIB. EIUS.

Duo genera inueniuntur huius herbe, Maius, & Minus. Maius, latas habet faginas, bursæ quadamtenus similes, in quibus paruum, & nigrum semen continetur. Minus est illud, quod communiter Germani, *Seckelaba* *Sneiden*, uocamus, pueris nota, qui ex eo ludicrum faciunt. Verum maior in omnibus anteferenda est.

IVVAMENTA.

Ambæ Bursæ pastorales, dicuntur sanguinis fluxum cohibere, fortius quæ aliarum nulla. Id quod in menstruis fluoribus euidenter fit, si aqua distillationis, aut decoctum eius exhibeatur.

Aqua Bursæ pastoris dysenterias rubras compescit.
Pellus ex cotone factus, & succo Bursæ pastoris intinctus, naribusque inditus, sanguinem inde fluentem sistit.
Herba manu gestata, cum naturali calore tepesacta fuerit, idem quoque facere perhibetur.

C 2

CARDVVS FVLLONVM.

Barten dyffel.

DIPSACVS MINOR.

Candlestick.

DE VIRGA PASTORIS.

Teutonice / Bartendyffel / vnd Sawdyffel.

RHAPSODIA VII.

DE NOMINE.

DIPSACVM uocat Dioscorides, quam Latini Virgam pastoris, Cardum fullonum, Labrum Veneris, uel Lutrum Veneris uocant: ea ratione nimirum, quod folia eius, quæ caulem circumdant, semper aliquid pluuie, aut roridæ aquæ contineant, Fullonum opera hoc carduo ad pectendos pannos opus habent.

DE FORMA ET SPECIE EIVS.

Virga pastoris caulem fert ad altitudinem uirilis staturæ, diris aculeis armatæ, rotundum, cauum, & ab imo ad summum usque folijs uestitum, cum multis alis: ex quibus ramuli prodeunt, carduos ferentes longiusculos, rotundos, & spinosos, ex quibus etiã tener & purpureus flos ebulbit. Folia agresti Lactucæ assimilantur, longa, acuta, rugosa, & in dorso multis uncis obsita: quæ ita caulem circumdant, ut multum aquæ in cauis illorum continere queant. Aperiis capitulis, uermes prodire dicuntur, quos tamen mihi nunquam uidere licuit. Id quod & Marcellus Virgilius conuenitur, qui putat solam radicem huius herbæ ad medicinam esse aptam, quæ illi non admodum magna est, et multis capillamentis diuisa.

Radice tantum usus.

Duo ipsius genera quidam faciunt, Masculum, de quo iam dictum est, & fœminam, quæ Sanguinaria, Cauda uulpis, uel Centumnodia uocetur: caule bicubitali, rotundo, & multis locis nodoso. Verum Dipsacon pro Virga pastoris recte accipimus.

L O C U S.

Nascitur humectis locis, iuxta riuos aquarum, & fontes: quapropter & aliquiputant, ob eam rem Dipsacon uocari a Grecis.

C O M P L E X I O.

Radix ipsius herbæ siccatur, & abstergit ex ordine secundo exiccantium. Herba similiter refrigerat, & exiccatur.

I V V A M E N T A.

Radix Virgæ pastoris cum modico uini contusa, & ragadijs, uel fistulis ani imposita, miro eas curat modo. Debet uero medicamentum hoc per annum seruari in pixide ænea. Putaueruntque ueteres, contra morsus formicarum, pendentes uerrucas, & alia cutis exantemata, id esse præfens remedium.

Vermiculi in capitulis eius inuenti, quartanas creduntur sanare, si inuoluti a collo suspendantur.

Aqua distillationis eius, oris ulcera extergit.

Si quis uerrucas, aut clauas extirpare uelit, primum eas parumper acu resoluat, & eleuet; tum scobem cornu ceruini inspergat, & demum ex hac aqua eluat, cedent enim indubie.

Aqua, quæ in folijs eius inuenitur stagnare, ad clarificandam & extergendam faciem mire conducit; ob id & a uirginibus & speciosis mulieribus expetitur.

Neuos etiam, qui ex egritudinibus relicti fuerint, a balneo sepe inuncta, tollit.

Folia illius in aceto & albumine oui cocta, hæmorrhagiam constringunt.

Tumorem stomachi imposita residere faciunt.

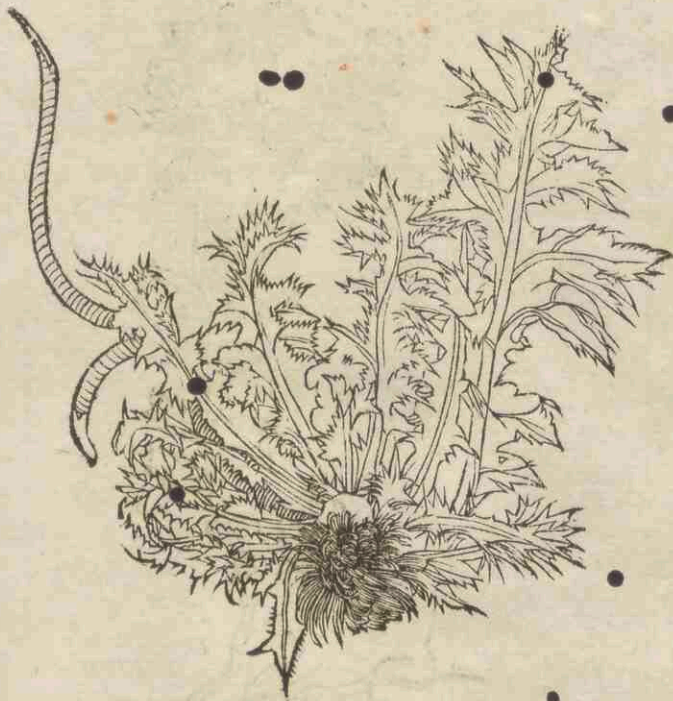
Mulierum menstrua constipant.

Succus herbæ huius auribus immixtus, uermes in eis contentos, enecat.

Folia capiti imposita, phreneticis requiem præstant.

Eandem uim obtinet puluis huius herbæ, in omni fluxu, quomodolibet sumpta.

CARDO PARIS.

Eberwurz.

CARDO PARIS.

Teutonice/Eberwurz.

RHAPS. VIII

HAnc herbam mihi non aliter cognitam esse fateor, quæ quæ ab Herbarijs, & circulatoribus uulgo, & Germanice Eberwurz, uocari audio: qui sibi multa ex hac herba pollicentur, adeo, ut ex hac sola, et Gentiana uictum suum acquirant. Verum quo nomine a Dioscoride, uel Plinio uocetur, haecenus scire non potui, licet studiose perquisiuerim saepe.

LOCVS.

Nascitur plerumque in Hercinia sylua, & alijs solitarijs locis.

IVVAMENTA ET MEDICINAE.

Ab Herbarijs hæc radix ita traducitur, ut si quis apud se gestauerit, & cum alijs quippiam operis laboriosi exercuerit, siue itinerando, aut alio quouis modo laborando, cõfestim illos uirtute huius radice, uiribus deficere, & omnem uirtutem ad eum transire, qui radicem tulerit. Quapropter cauendum, ne quisquam hac ad aliorum perniciem utatur.

Si peste infecto, aurei pondus ex puluere huius radice tempestiue exhibeatur, cum aceto quidem, si morbus cum calore coeperit: uel ex uino, si cum frigore correptus fuerit: efficax ferunt esse antidotum. Quandoquidem radix acuta est, & subtilis, potensque uenenum expellere.

DE

Erdweyrauch.

DE CHAMÆPITY.

Teutonice / Erdweyrauch.

RHAPSODIA X.

ERVDITIONES nostri temporis Medici, rursus in hac herba controversiam mouent. Nicolaus Leonicensis, uir apprimè doctus, æstimat Chamæpityn esse Hypericon. Cui generosus Comes Hermannus a Neuenar reclamatione, suam herbarum descriptionem ex Dioscor. probans. Nam Hypericon agresti Saluigæ similia habet folia: Chamæpitys uero minori Semperuiuo adsimilatur. Adhuc tamen Leoniceni sententiam nostratum Medicorum opinioni anteposit, qui pro Chamæpity herbã in satis crescentem ostendunt, quæ prorsus omni odore caret, atq; ob id Dioscor. descriptioni minime conuenient. Hieronymus Tragus, in herbarum cognitione plurimum eruditus, putat hanc esse, quam nostrates Germani Cypressen uocant: idq; ex odore eius imaginatur. Pharmacopolæ Argentinenses paruam, & aridam nobis ostenderunt herbulã, longitudine digitali, multis, isdemq; paruis folijs ad modum Roris marini uestitam (quamuis ea crassitudine non essent) nullo sensibili odore præditam, quam ueram uoluerunt esse Chamæpityn. Contra alij aliam ostendunt. Ita multos reperies, qui eam suis uelint mixtam medicaminibus, cū ipsi eius herbæ & nomen, & figuram ignorent. Operæ precium ergo far

Hierony.
Tragus.

Eufi

sturi sunt, si uel tandem inter sese concordauerint Medici: ne semper cogantur quid pro quo (ut ipsi uocant) recipere. Chamæpitys a recentioribus etiam Iua, & Thus terræ uocatur: a Dioscor. uero Aiuga.

Iua, Thus terra, Aiuga.

GENERA, ET SPECIES EIVS.

Plinius tria genera Chamæpitys facit. Primū cubitali altitudine, quod flore & odore Pinum referat. Secundum aliquantulū minus, ac recurua. Tertium eiusdem odoris, atq; ob id eiusdem nominis: caule digitali crassitudine: folijs albicantibus, paruis, & teneribus: plerunq; in petris profertur, atq; cum reliquis eiusdem uirtutis & efficaciam. Hanc tertiam Hieron. Tragus pro uera Chamæpity agnoscit: idq; meo iudicio non temere. Poteris tamen tria capita Dioscor. tribus his herbis conferre.

Plin. lib. 24. cap. 6.

DESCRIPTIO DIOSCORIDIS.

Prima Chamæpitys humi serpit, recurua. Folijs minori Semperuiuo similibus, tenerioribus tamen, lanuginosis, & pinguibus, iuxta caulem aliquantulum crassioribus, ut Pinus odorata. Flos illi delicatus, luteus, nonnunq; & albus. Radice Solsequio simili. Alia ad cubitalem altitudinem ascendit, ramulis ad modum ancoræ retortis, uehementer delicatis & lanuginosis: flore albo, semine nigro, quæ & ipsa Pini refert odorem. Tertia quæ & mascula uocatur, parua est, folijs tenerrimis, & albicantibus, unctuosus: caule hirsuto, & albo, luteo flore: quæ semen suum inter caulem & folia profert.

Dioscor. lib. 3. cap. 176.

Cap. 177.

COMPLEXIO ueræ Chamæpityos.

Vera Chamæpitys calida est in secundo, sicca in tertio gradu, amarior q; acutior: quare & uehementius abstergit, & mūdāt, q; calefaciat. Videtur hæc herba ueteribus fuisse notior, q; nobis sit: cum ea tam frequenter in suis usi sint medicaminibus.

I V V A M E N T A, quæ illi Dioscorides assignat.

Septem diebus pota, ictericis præsidio esse testatur Dioscor. Id de prima specie Chamæpityos intelligendum est.

Quadragesima diebus pota, coxendicos a malo suo leuat, cū quis a coxa claudicat, nec se quoquam inuertere potest.

Eadem urinæ retentioni opitulatur.

Obstructiones tum epatis, tum lienis aperit.

Contra aconitum præsens est antidotum.

In puluerē redacta, si mulier ex ea sibi pessum subdiderit, matrices insister pūgat.

Durata ubera emollit.

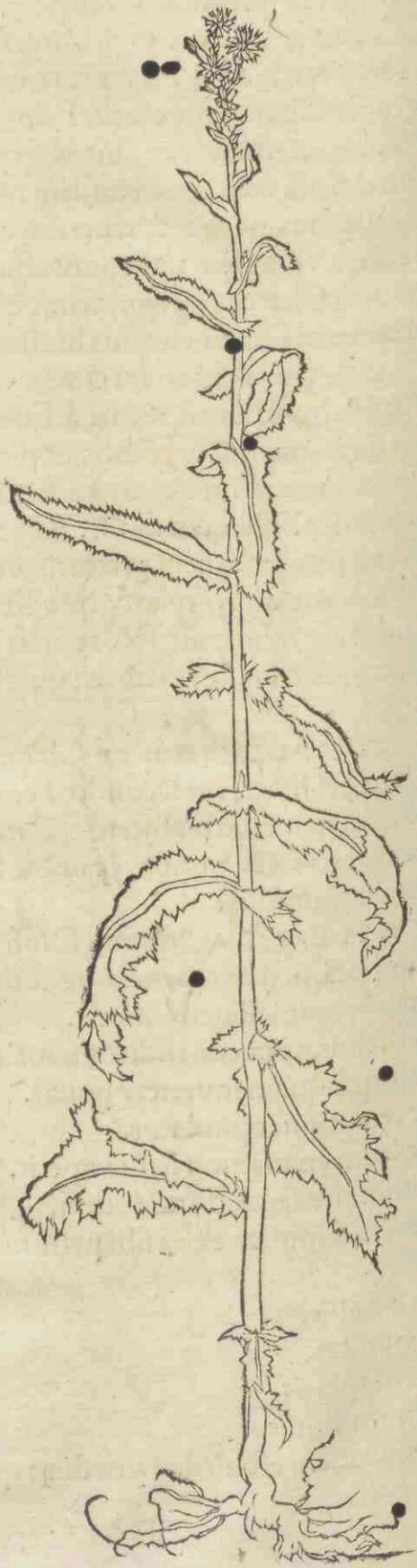
Vulnera conglutinat.

Phagedenica compescit.

Adstrictam aluum soluit.

Secunda species eadem est uirtute prædita: quamuis tertia non tam sit efficac.

Endiuia.

Andisien.

DE ENDIVIA,

Teutonice / Antifien.

R H A P S O D I A X.

ENDIVIA ipso nomine indicat se esse ex Intyborum genere apud Dioscoridē. Vnde qui uelint longā disputationem, legere possunt in Herbarij Tomo secundo. Quoniam multorum errorum causæ sunt hæc, Endiua, Dens leonis, Solsequium, Lactuca agrestis, & Crispa, quæ omnia hñs nominibus Græcis & Latinis nuncupantur, Intybus, Seris, Sonchos, Cicerbita, Endiua, Taraxacon, Dens Leonis, Cichorium adeo, ut pauci sint, qui discrimē internoscant. Placeret utiq; & mihi iudicium meum prodere: sed nolo obrectatoribus meis ansam præripere, ut cruditionem suam in hoc loco ostendere queant, si forsan & ipsi imprudentes manus in ignem mittant. Multa de hoc apud uarios autores legi. Verum temere quicq; pro certo iudicare non ausim.

OPINIO Hieronymi Braunschuuigij.

Hieronymum Braunschuuigium passim in testem libens adduco, q̄ communium herbarum egregiam cognitionem habuerit. Et licet uarietas opinionum errorum sit argumentum, quemadmodū nostro tempore præstantes medici, Ioannes Manardus Ferrariensis, Nicolaus Leoniceus, & Leonardus Fuchsius Onoltzbachius, indicarūt, id quod suo tempore notum non fuit, sat tamen egit: ut qui præter maternæ, nullius aliterius linguæ cognitionem habuerit. Hieronymus ille sic intellexit. Endiua, quæ a Germanis *Genßdystel* nuncupatur, duorum, aut trium est generum. Primum Scariola, quod Germanis *Sudystel* appellatur. Secundum Lactuca agrestis, *Wilder Lattich*. Tertium Endiua. i. *Genßdystel*, quod per dorsum acutos habet uncos, ad modum ferre, quasi ex hirsutis pilis annexos. Hanc Lumen maius Taraxacon uocat, & Cichorium, uel Solsequium: uulgo *Wegweiß*. Quod a uero est alienum. Scariola a tergo modice est hirsuta, folio cœlestis coloris, aliquantulum purpurei, & lactescit. Verum Endiua lac nullum habet: quod Latini improprie Taxaracon uocant, quandoquidem id quod uncoso dorso est, uera est Endiua, uulgo, *Leberdystel*, uel, *Genßdystel* uocata: ob id, q̄ epati uehementer prosit. Florem fert luteum, in caule late expasso, bicubitali.

Error Luminis maioris.

L O C V S.

Endiua cultis locis potissimum prouenit. Est tamen & una quæ scribitur, & in areolis hortorum studiose plantatur, quæ & edendo est.

C O M P L E X I O.

Frigidæ & siccæ naturæ est in primo gradu. Galenus ait, Endiuam habere uirtutem Lactucæ similem: id quod credibile est. Ego sane crediderim eiusdem esse efficacie, licet nominibus & forma sint distincte: nisi forsitan discrimen aliquod faciat, q̄ una domestica, alia syluestris sit.

stris Endiuia amarior est, q̄ domestica, quæ delectabilis est, crispis folijs uirescens.

VIRTUTES ET IUVAMENTA.

Certissimū est, nullā herbā epati plus conducere, magisq̄ merito Epatica uocari, q̄ Agrestis Saluia, quam nostri pharmacopolæ Eupatorium uocant. Natura illi est, accensum epar extinguere, & refrigeratum accendere, adeo, ut utriq̄ affectui commodissime adaptetur.

Endiuia per omnem usum in locum Lactucę uenit cruda, & cocta: uenarum epatis est apertiuā.

Stomacho etiam egregie opitulatur, potissimum excafacto.

Aceto incocta, aluum lubricam sistit.

Qui uitio stomachi linquuntur animo, ijs orificio stomachi imposita Endiuia, est remedio.

Utiliter calidæ podagræ, & calefactis oculis applicatur.

Igni sacro magna utilitate imponitur.

Aceto & plumbo commixta, arcet calidos tumores, emplastrata.

Omnes ictus uesparum & scorpionum sanat, si simul herba & radix pistata, & imposita fuerint.

Aqua distillationis eius angustiam pectoris dilatat.

Eadem ictericiam pellit.

Hanc bibere debent acute febrientes, & peste infecti.

Ab extra commodissimum epithima est, canabina stuppa epati imposita hæc herba.

Punctiones cordis eadem expellit.

corum T O M V S Tertius.
Carduus Albus.

21

Fehdystel.

D 3 DeCaro

DE CARDVO ALBO.

Tent. sehdyffel.

RHAPSODIA XL.

Herbe a Sanctis appellatę.

Incertum adhuc apud doctos manet, quo nomine hic Cardo apud Dioscoridem uocari debeat. Sed quid, si Chameleonta diceremus: de quo Dioscor. in tertio lib. cap. octauo mentionem facit. Si quis certius aliquid nouit, proferat in medium. Recentiores Cardum Marię nominant: ita Sanctis quibusuis licet uetera herbarum nomina subuertere, adeo, ut ad uera iam nobis amplius redire non liceat. Recte reuera factum esset, si pristinis adhesissemus nominibus. Quemadmodum enim mutata hominum nomina, quibus a baptismo donati sunt, eos parum cognoscibiles reddunt, sicuti apud exterarum nationum permulti sese occultant: ita etiam cum herbis usuuenit. Quamdiu enim hæc nominum mutatio durauerit, & prima nomina, quibus a Dioscor. Plinio, & alijs ab incunabulis censita fuerint, non poterimus ad herbarum plenam cognitionem peruenire unquam.

EXPERIMENTA de Carduo albo.

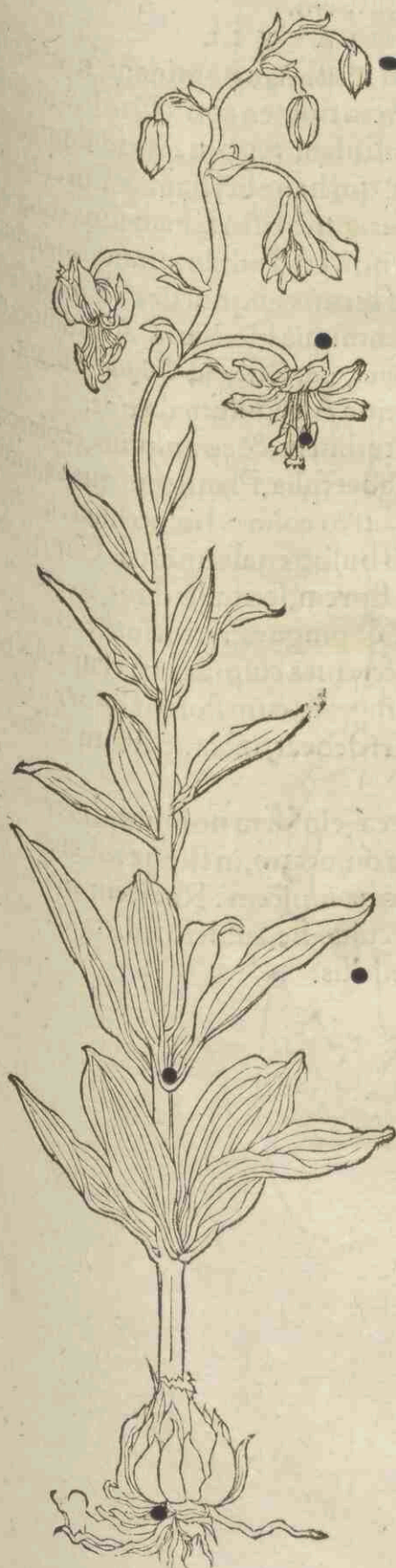
- Contra herisypilam insigniter prodest.
- Item contra sanguinem concretum, & trumbosum.
- Contra punctiones laterum, aqua illius cum semine proprio exhibetur. Ima etiam præcordia dilatat.
- Epar & lienem commode aperit, & refrigerat.

corum T O M V S Tertius.

A F F O D I L L V S.

93

Rote Gilgen.

Goldwurz.

D 2

DE AFFODILLO.

Teutonice/ Goldwurtz.

RHAPSODIA XII.

Quod Herbarij Germanorum Goldwurtz nominant, necdū apud doctos & eruditiores, certū item nomen apud Dioscoridem inuenit: quamuis aliqui ad Hastulam regiam Affodillum aptare uelint: quod nos doctis committimus, qui hanc herbam & florem ad capitulum Dioscoridis de Asphodelo dirigunt. Esto tamen suus cuiq; sensus, nobis animus ob hoc digladiandi non est. Nihilominus florem hunc intactū relinquere nolui, si forsan quis certius aliquid de ea habeat, quod cum tempore nobis impartiat. Communia Herbaria Affodillum nominant, quod Germani Heydnis Heblumen, uel, Heydnis Gilgen/ uocant.

FORMA EIVS, quam nunc Affodillum dicunt.

Affodillus crescit ad cubitalem altitudinem, & eo amplius, caule rotundo, qui in circūitu ad formam stellæ habet folia, Plantagini quadamtenus similia, pallidiflora tamē. Radix est illi aureo colore, bulbo liliaceo similis, multis capillamentis Allij modo sub bulbo enascentibus. Cum plantatur hæc radix, primo anno fert unum florem, secundo duos, tertio tres, & sic consequenter. Flores illi crassi sunt, & pingues, retrorsum recurui, pleni nigris maculis, ex medio calice proferentes cuspides cū clauiculis puluerulentis, castaneorum colore, non ingrato cum florent odore. Quod nomen apud Dioscor. huic flori aptari debeat, incompertum adhuc habeo.

Est & aliud genus eius herbæ liliacæ, eiusdem nominis, florem fert rotundum, inodorum, instar lilij. Caulem rotundum, in stipite rubeum. Folia longa, acuta, calami latitudine, implicata inuicem. Radicem bulbi liliacei. Argentorati in hortorum delicijs culta. Sed uiderint dico, doctiores, utra illarum sit Affodillus, an Asphodelus.

Potentilla.

Genferich.

DE POTENTILLA.

Teutonice/Gensericus.

RHAPSODIA XIII.

Anseribus hæc herba uoluptatis est, a quibus & nomen suum sortita est, Germanis, Gensericus. De Latino nomine adhuc ambigitur, neque certum est, quomodo apud Dioscoridem uocitetur. Aliqui tamen ob figuram illius Tanacetum agreste, uel Agrimoniam syluestrem nuncupant. Apud me tamen horum nihil certi habetur.

COMPLEXIO.

Barbari eam calidam & humidam esse affirmant, ob id & humectis prouenire locis.

IUVAMENTA.

Aquam florum Potentillæ fluxionibus & puncturis oculorum prodesse dicunt.

Eadem contra rubores oculorum utuntur.

Valet contra inuersas palpebras, si sæpe ex eo colluantur.

Maculis & albuginibus oculorum utiliter instillatur.

Eadem recentia uulnera consolidat.

Facit & contra ulcera æstiomena.

Item contra dorsi & renum dolores.

Mulierum alba menstrua compescit.

Contra Colicam ex frigiditate ualet uinum decoctionis eiusdem.

Cum Absinthio decocta, lumbricos corporis exterminat.

Vino incocta, & umbilico imposita, uentrem ad secessum prouocat.

Confirmat membra & artus ex eo inuncta.

Aqua distillationis eius summe contra uertiginem operatur.

Eadem cerebrum & purgat, & confirmat.

corum T O M V S Tertius,
Trifolium Maius.

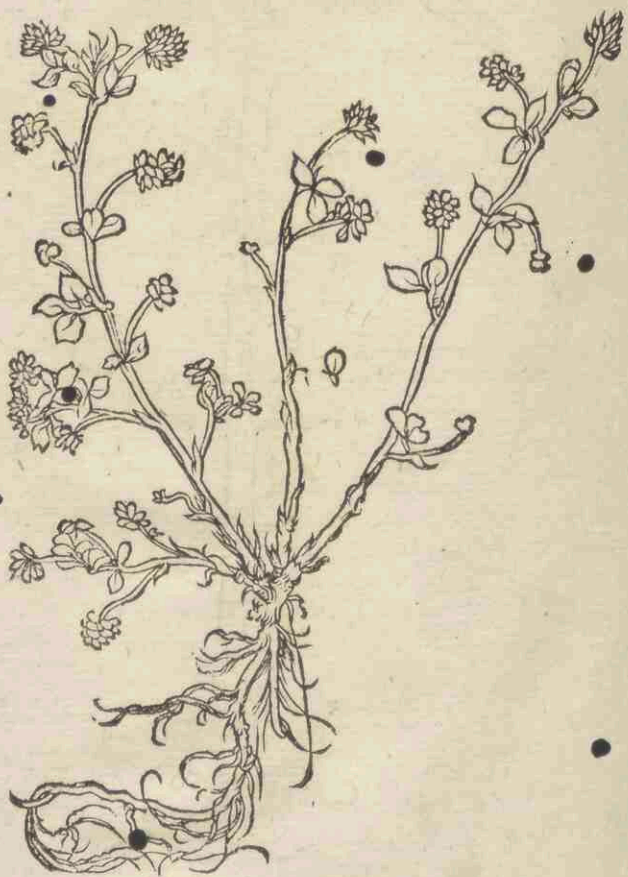

Braun Fleischblum.

Weiß Fleeschblüm.
MELILOTVM MINVS.

Bleyner Steynflees

Fragaria.

Guldener Blee/ode. Hoher Steynbrech.

E

Trifolium acetosum.

Ganch ampffer.

DE TRIFOLIO.

Teutonice/Blee.

RHAPSODIA XIII.

DE NOMINE.

TRIFOLIUM a numero foliorum est nomen sortitum, non solum apud Latinos, sed etiã Græcos: uocatur eĩ & illis τρύφυλον. Pratense holus est, & futuræ tempestatis prænunciũ. Apparente siquidem aliqua tempestate, arrigitur contra, ac si tempestati colluctari uelit. Notum est etiam, quando album Trifolium habunde floruerit, sequenti anno futuras esse aquarũ inundationes. Sophocles uenenosum esse putat: nam in eo serpentem inuenies nunquã.

Expertum.

DE VARIIS GENERIB. TRIFOLII.

Multa sunt genera Trifolij, quorum septem in recepto sunt usu. Dioscor. siquidem hoc nomen τρύφυλον multis accommodat herbis: quamuis in tertio libro ad unum referat. Primũ est cõmune Trifolium, passim in pratis florens per æstatem: quod & ipsum duorũ est generum. Secundum Trifolium Melilotos, siue Sertula campana a Dioscoride & Plinio nuncupatur: quod tamen certũ non est. Eius etiam duo inueniuntur genera. Maius, quod ad hominis staturæ altitudinem excrescit. Minus, in terra serpit. Tertium Fragaria est. Hoc recentiores inter Trifolia numerant,

rant, q̄ tria gestet folia. Sed de hoc alibi. Quartum est Trifolium acutum, quod Scribonius Largus in Sicilia tantū prouenire asserit; nec alibi, nisi in portu Lunæ: nostro Trifolio est simile, lanuginosis & pungentibus folijs, odore grato. Quintum est Acetosum uocatum Trifolium, Panis cuculi, uel Alleluia a Barbaris uocatum. Hoc a terra surgit altitudine palmae manus, flore albicante. Hoc Trifoliū pro Lapatho acetoso sumitur: quia eiusdem est uirtutis, & in salsamentis pro eo utuntur obsonatores. Sextum est, quod Aureum uocant Trifoliū. De quo in herbis epaticis. Septimum est flore luteo, Latinis Leporaria uocatum. Samsuchum Dioscor. adhuc Trifolij nomine donat, & sic plura forsan reperiri possent Trifolia. Cui nunc potissimum Dioscoridis descriptio conueniat, eruditioribus relinquo discutientium.

VIRES COMMUNES TRIFOLII, quod rubro est flore,

Teutonice/ fleyschblumen.

Decoctio, uel aqua distillationis eius potata, alba mulierum menstrua sanat.

Stomacho frigido egregium est calorificum.

Feculentem anhelitum emendat.

Contra arthritim, & dorsi dolores incoque Trifolium, & herbam Patalijs uiuo, membraq̄ ex ea fomenta.

VIRES MELILOTI, secundi generis Trifolij,

Teutonice/ Steynklee.

Confortat cerebrum, memoriam, & artus.

Mollificat, confertq̄ digestionem.

Dolorem sedat.

Sanat uulnera.

Omnino similis Chamomillæ, calidæ & siccæ cōplexionis in primo.

VIRES quinti generis Trifolij, quod acetosum uocatur,

Teut. Gauchklee.

Ea utuntur Apothecarij in unguento Marciaton,

Epar refrigerat, & aperit. Splenem quoq̄.

Tollit sitim.

Confortat cor.

Pestis tempore pota, salubris est.

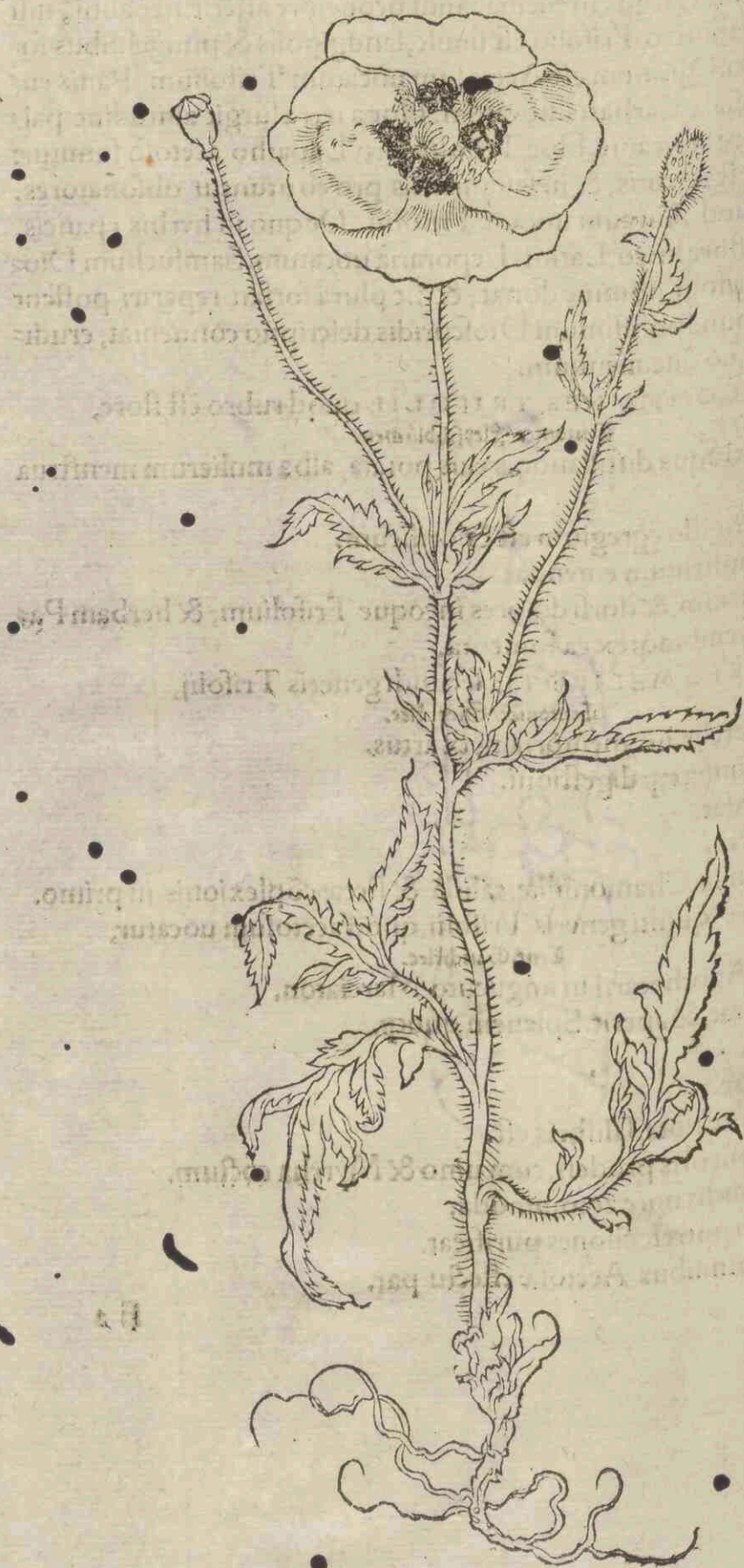
Inflammationi oris prodest, cum uino & Myrrha coctum.

Fistulis curandis mire accommoda.

Gingiuarum putrefactiones purificat.

Summa, in omnibus Acetosæ effectu par.

Papauer rubrum.

Blapper Keesen.

DE PAPAVERE RVBEO.

Teut. Klapperrosen.

RHAPSODIA XV.

GENTILES hunc florem Diti, uel Orco, Inferorum Deo sacrū, eidemq; ex hoc flore in tēplis & theatris tunicas fecerunt: unde & Orci tunica est appellatus. Aegyptij in suis hieroglyphijs hoc flore usi sunt, cū hominis imbecillitatē signare uellent. A Dioscoride & Plinio Anemone uocatur, aut Fremitum: ob id, q̄ folia nisi uento flante, non expandit. Fabulantur etiam Poetae, hunc florem primum ex sanguine Adonidis exortum.

Orci tunica.

Florem hunc apud Dioscor. Anemonēs nomine donauit, q̄ multos in hac uideam esse sententia. Verum eos falli uereor. Nam Papaueri erratico, uel rubeo magis mihi quadrare uidetur a Dioscor. lib. quarto descriptio: ad hoc rationes a Verg. Marcello adductae me compulerunt. Doctis tamen permitto utrunq; caput Dioscor. conferre: estoq; apud eos iudicium, utri accedere malint.

LOCVS.

Nascitur locis cultis, maxime in agris hordeo satis, mense Maio potissimū: perduratq; ad Augustum usq;. Testatur Dioscor. incultis reperiri locis.

GENERA ET SPECIES EIVS.

Si inter Papauera censere uelimus hunc florem, secundum genus erit, Rhoeas uocatum. Si uero Anemone esse debet, rursus duo inueniuntur genera, Domesticum, & Syluestre: partim sanguineo, partim lacteo flore. Vtraq; descriptiones, & Anemonēs, & Papaueris erratici huic flori quadrant, radice tantum excepta. Folia illi sunt parua, multis incisuris fissa, lanuginosa & ipsa cum caule. Cumq; flos decidit, capitulum remanet papaueraceum, oblongum, & rubro semine plenum. Radix est illi oblonga, alba, & amara.

TEMPVS COLLECTIONIS.

A Barbitonforibus & Chirurgis ad eorum opera colligitur: quod commodissime mense Iunij fieri potest.

COMPLEXIO.

De qualitate uariat iudicium, cum in nomine concordēs nō simus. Manifestum tamen est, hunc florem, uti reliqua Papaueracea, eximie refrigerare: uerum ob eius tēneritudinem plerūq; aqua ex eo distillata, aut semē eius, in usum uenit medicinae.

VIRTUTES ET IUVAMENTA.

Aqua eius omnium principalium membrorum calores restinguit, si intinctus pannus dolenti membro superponatur.
 Sacro etiam medetur igni.
 Mulierum menstrua compescit.
 Sanguinem e naribus fluentem iecori imposita sistit.
 Putredines oris, & aliorum membrorum, commodissime extergit.
 Lingua ex ea lota, ardorem faucium sanat.
 Maculas leprosum, & neuos tollit.
 Herisypelati medetur eximie.
 Pudendorum tumores detumere facit.
 Temporibus illita, phreneticos dormire facit.
 Calidos oculorum dolores lintheo imposita, reddit quietos.
 Defectum cordis egregie restaurat.

S I M P L I C I V M Pharmas
Lappa maior.

Gross Bletten.

Lappa minor.

Klein Bletten.

E & DE

AGRICOLIS hæc herba plus satis est cognita, quæ illis non minus
 mum negotium faceffit. De quibus & Vergilius in Georgicis
 nonnulla.

GENERA ET SPECIES EIVS.

Non minus quatuor genera Lapparum inuenimus, quæ nomini-
 bus Aparines & Xanthij apud Dioscor. censentur, Maior nimirum, &
 Minor Lappa. De discrimine uero nondum satis concordatum est. De
 Maiori Lappa, uel Bardana, in Vngula caballina dictum est, quam Ar-
 cion, siue Personatiam dici uolunt. De nonnibus contendant docti: no-
 bis sat erit, nosse discrimen inter maiorem Lappam, & minorem: quæ &
 pueris ad eorum ludicra non sunt ignotæ.

IVVAMENTA communium Lapparum.

Lappæ, minores potissimum, in frequenti usu sunt, qui lapide renum,
 & arenis grauantur, encatismata subinde ex eis facientes.

Aliqui earum semine quassato, contra calculum faciunt medicamen-
 tum nobile.

Bardana magnis tumoribus imposita, naturaliter eos discutere dicitur.
 Folia eius omnes inflammationes certissime sanant.

Verbascum.

Mullkraus.

DE VERBASCO, quam uulgo Tapsum Barbatum uocant,
Teut. Wollkraut.

RHAPSODIA XVII.

VERBASCUM apud Latinos multa sortitū est nomina. Vocant etiam Tapsum Barbatum, Candelariam, siue Candelam regis: quod pice oblitum ardeat ad modum candelę. Lanaria, ob illius lanuginem, qua est obsitum. Dioscorides φλόμοϋ uocat, Apuleius Enulam Verbasci nomine donat.

GENERA ET SPECIES EIVS.

Tria genera Verbasci reperies. Primū albo, alterum luteo, tertium eque luteo, sed paruo flore. Dioscorides eodem modo discreuit, Masculum faciens, & Fœminā, album, & nigrum. Album facit Masculū, Fœminam nigrum. Vtrunq; apud eundem & alijs discernuntur differentijs.

OPINIO Hieron. Braunschuuigij.

Hieronymus Braunschuuigius Verbasci duo facit genera, Agreste, & Domesticum, Masculinum, & Fœmininum. Masculum altissime prouenit, caule duorū cubitorum, & dimidio, luteis floribus, a medio caule, usq; ad apicem. Fœmininum autem caulem non emittit. Agreste Verbascum a plerisque Sarracenicis uocatur consolida, sed falso. Galenus libro octauo censet Verbascum, quod luteos profert flores, Agreste esse Verbascum.

L O C V S.

Verbascum omne incultis prouenit locis, in arenis, et syluis plerunq; enascens.

C O M P L E X I O.

Tametsi multa Verbasci reperiantur genera, Plinius tamen easdem omnibus assignat uires, hoc est (ut Galenus indicat) quod folia siccant, abstergunt, & digerunt. Radices uero eius, quod in Masculum & Fœmininum Dioscor. diuidit, stipant.

V I R E S E T I V V A M E N T A.

Commune Verbascum capillos tingit floris sui colore luteo. Eadem si in arcam inter uestimenta ponatur, blattas & tyneas consumit: similis in hoc herbę, quam Latini Blattariam uocant.

Aquę incoctum, tumores sedat impositum.

Ex uino & melle impositum, ulcera sanat.

Eodem modo contra scorpionum ictus ualet.

Aqua distillata ex eo, omnes tumores ab intra & extra corpus sedat. Quibus pulmones in arteriā ascēdūt, ab his Verbasci aqua potari debet.

Arteticorum dolores calidos mitigat.

Omnia inflammationum genera extinguit.

Contra cholericam scabiem, & herisypilam prodest.

Calores sine percussione extinguit.

Habundantes oculorū lachrymas, illius gutta instillata oculo, piccat.

Colicam etiam ter in die qualibet uice ad sequiunciam potata, sanat.

Eryngium.

Mañstrew.

DE ERYNGIO.

Cent. Massis treu/Elend/Brachdystel/Raddystel/Brausdystel.

RHAPSODIA XVIII.

ERyngium herba acuta, & spinosa, folijs ex uiridi, cyaneo colore. Nascitur desertis locis, apricis tamen, multis aculeis & cuspidibus munita, Radice longissima, duorum hominum altitudinem æquante. Hieron. Braunschweigius Iringium, uel Centumcapita nominat. Sed Eryngium, & Centumcapita non esse eandem plantam, etiam natura post Plinium testatur.

DIOSCORIDES.

Libij, cap. 23.

In genere aculeatarum plantarum Eryngium est. Recipiuntur nascencia aliorum holerum more in cibos sale condita Eryngij folia. Ea sunt lata, per ambitum aspera, gustu odorata. In pluribus quas habent pro eruptionibus crescentia, spinis aculeantur. Spinis etiam horrent in summis caulibus capitula, acutissimisque per ambitum stellatæ modo radiatis. Estque earum color modo uiridis, nunc pallidus, nunc candidus: idem aliquando caruleus inuenitur. Radix illi longa, lata, foris colore nigro, intus candido, pollicis crassitudine, & odorata.

LOCVS.

Nascuntur hæc spinæ locis siccissimis, capitulis suis in gyrum stellatis, contulis, amœnum reddentes odorem.

Spina Alba.

Est & alia spina huic non absimilis, quæ cum maturuerit, similia profert capitula ex solidis spinis stellata. Ob eam rem ab aliquibus Spina alba uocatur: fierique potest, ut a Dioscoride Leucanthos nominetur: cum ipse Eryngium, & Centumcapita pro eadẽ planta agnoscat, asserens ab Hispanis Eryngion Centumcapita uocari. Restat adhuc alia de hac spina sententia generosi Comititis Hermanni a Neuenar, de qua in secundo huius Herbarij Tomo, folio. 241. legere potes.

IUVVAMENTA EX DIOSCORIDE.

Eryngion uim calefaciendi habet.

Pota menses & urinam trahit.

Tormina & inflationes disijcit.

Bibitur cū uino utiliter iecinorosis, & contra uenenatorum morsus, & epota uenena.

Bibitur plæruncque drachmæ pondere, cum syluestris pastinacæ semine.

Fertur hæc eadem alligata, potataque, panos discutere.

Quin etiam radix eius in dulci aqua comicialibus, & in scapulis rigentibus, eadem utilitate bibitur.

EX PLINII SENTENTIA.

Prodest deficientibus, & ijs, qui imbecillo sunt corde.

Eadem lieni & renibus accomodatur.

Spasmosas affectiones relaxat.

Hydropicos exiccat.

Sirumas & parotidas discutit.

Spinas, & quæ carni sunt infixæ, extrahit.

Quibus ab ossibus caro separatur, cum axungia falsa prodest.

A collo suspensa, oculorum albugines, & panos exterit.

DE RADICE EIVS.

Sunt, qui dicunt, radicem duum inueniri generum, Masculo, & Fœmineo, eandemque habere figuram. Quod si uir radicem masculam apud se gestauerit, graciosum eum apud mulieres futurum. Poetæ etiam fabulantur, Phaonta Lesbium talem se cum habuisse, obque id a Sappho esse dilectum.

Melissa.

Mutterkraut.

F

DE MELISSA.

Teutonice/ Mutterkraut.

RHAPSODIA XIX.

MELISSA auidē ab apibus comeditur; cum aluearia ex ea linuntur, non aufugiunt examina. Vnde & a Græcis μελισσοφύλλον nūcupatur, a Latinis Citrigo, aut Citraria; q̄ pomi Citrii odorem referat. Hęc herba ueteribus coronaria fuit, & in delicijs.

LOCVS.

Nascitur in hortis, locis bene cultis.

GENERA ET SPECIES EIVS.

Dioscorides assimilat Marrubio nigro, Ballote uocato; sunt tamen eius folia minorā, generioraq̄, nec tam hirsuta, pomum Citrium redolentia.

COMPLEXIO.

Galenus asserit, Melissam uiribus Marrubio dicto esse parem, nōnihil tamen a Marrubio superari, q̄ illius usus medicinæ sit accommodatior. Porro in defectu Marrubij recte supponi Melissam. Posteriores medici calidam & siccam esse in secundo asseruerant, esseq̄ illi uirtutem absteruiam, consumptiuam, & uulnerum conglutinatam.

VIRTUTES ET INUUMENTA.

Folia Melissa ex uino pota, aut imposita, uenenosos scorpionum & araneorum ictus, aut rabidi canis morsus sanat.

Encatismata ex ea facta, mulierum menstrua elicit.

Aqua ex ea distillata, contra dentium dolores est præsidio.

Dysenterias pota compescit.

Recta ceruice spirantibus, præcordia laxat.

Adnatas cum sale imposita strumas discutit, ulceraq̄ mundat.

Articulorum dolores & podagras mitigat.

In uino excocta, defectum cordis roborat.

Suffocationes matricis aqua eius epota tranquillat.

Folia ieiune comesta, stomachum inflammant, digestionemq̄ procurant.

Verticis capitis imposita, reumata exiccant.

In uinum turbidum coniecta, ipsum clarescere faciunt.

Si aliquādiu uino madeant, & quod post hoc ab eis distillatur exhibitū, cor confortat, & cerebrum.

Melancholicas affectiones perdit.

Capilli ex eius aqua madefacti, a canicie prohibentur.

Paralyticorum membra ex ea inuncta confirmat.

Linguae guttatim instillata, deperditam loquelam restaurat.

Contra comitiales morbum utiliter exhibetur.

Odorem oris, & anhelitum bonum facit.

Internos residere facit tumores.

Ab extra tumentibus linteo imposita, par auxilium præstat.

Colicam, & interaneorum dolorem quietat.

Contra scabiem & corporis ulcera ualet.

Phreneticis prodest.

Matrices mundificat.

Caro quæ ex hac aqua aspersa fuerit, difficulter putrescit.

Contra oris ulcera, & puerorum aphthis auxilio est.

Valet & hydropicis quomodolibet usa.

Malos vapores ex fungis ascendentes, comprimit.

Aliquibus contra febres quartanas, est in remedijs.

Matri-

Matricaria.

Matricaria.

DE MATRICARIA.

Cent. Metarn.

RHAPSODIA XX.

CERTVM scio, plerisque Medicorum mirari, quod in Herbarij nostri Tomo secundo, varias discordantium de herbis posuerim opinioniones, meam tamen non interposuerim. Huius uero nullam accipiant rationem aliam, quam ob id factum esse, quod uiderem inter tot dissentientes ne unum quidem in alterius tendere sententiam: quasi in hoc coniurati forent, ut præclaram artem cognitionis herbarum, obfuscare contenderent: fitque apud nonnullos manifestum, rem minus habuisse perspectam, de qua tamen non tumultuauer, & ipse meum apud me seruarem iudicium, liberumque Letori relinquerem, ex omnibus quod magis adlubesceret expiscari, semel pro semper (ut aiunt) hoc feci, ne semper cum insanientibus insanire cogere, nimirum in Matricaria, Chamomilla, Cotula foetida, Arthemisia, Paritaria, & Mercuriali: quas omnes Graeci uno nomine Parthenion dixerunt: ex quo erroris occasio uenit, quodnam uerum sit Parthenion. Mordeus hic digladiantur Leonicens, & Collinutius pro suo Plinio: qui & ipse hoc nomen indiscretum reliquit. Quapropter & hanc concertationem doctis dirimendam relinquo: ob hoc tantum indicasse contentus, si forsitan et nos alicubi laberemur, ut alij nostro periculo cautiore facti, transirent illesi. Matricariam Latine uoco & Febrifugam, quam Graeci Parthenion appellant.

LOCVS ET COMPLEXIO EIVS.

Nascitur in hortis, & eorum parietibus, locis siccis, & umbrosis, estque naturae solis calidae.

FORMA.

Dioscorides Coriandro similem facit teneritudine, flore Chamomelatino, intus luteo, per ambitum albo. Odo illi est acutus & amarus, ad modum Absinthij, & Centaurij.

IUVAMENTA.

Matricaria exiccata, deinde ex aceto cum sale sumpta ad modum epithimi, laxat uentrem, choleramque, & phlegma deponit.

Vehementer etiam prodest Asthmaticis, & Melancholicis.

Folij sine flore sumptis, Asthmata tollit, & calculos pellit.

Balneum eius duriciem matricis emollit, caloresque restinguit.

Herba cum floribus imposita, sacrum ignem extinguunt.

Matricaria Absinthio & Centaurio assimilatur.

Comesta, & uentri imposita, colicorum dolores sedat.

Decoctum eius etiam uino potum, febres fugat.

Eodem modo menstrua elicit, & lumbricos occidit.

Meisterwurz, Angelica.

De Astrantia, & Angelica.

Cent. Meisterwurz/Angelica.

RHAPSODIA XXI.

DE NOMINE.

Hieron.
Tragus.

DVAE sunt radices, quibus in quartum nunc annū me torqueo, Angelica uidelicet, & Astrantia, certiorq; fieri necdum ualeo, cui capitulorum Dioscor. aptare queam, cum utraq; apud doctiores sit ignota. Tandem submonuit nos Hieron. Tragus, uir in herbarum scientia eruditissimus, uideri sibi, Panaces radicibus illos non esse dissimiles apud Dioscor. ex Panacis id probans descriptionibus, ex odore, succo, & gummi, quæ omnia Panacis radicibus quadrant. Hoc apud me hæcenus probatur, nec dubito, alium quempiam posse quid melius indicare. Verum ne in hoc quidem contentiosi erimus, cōtenti nostrum aperuisse iudicium, quo eruditioribus ansa detur iudicandi. Alij rursus sunt, qui dicunt, neq; Plinium, neq; Dioscor. de his radicibus quicq; esse locutos, perinde atq; de floribus ijs, quos Germani a Gariophyllis *Negelinblumen*, uel a gramine *Grassblumen*, uocant, atq; de ijs similibus, quæ nostro tempore in usum & cognitionē uenerunt. Adhuc audent & quidam in hac rerum caligine, radicibus illis eorū genera assignare, Astrantiam uocantes marem, scemellam Angelicā: quæ adeo in usum sunt recepta, ut quid apud ueteres fuerit, ne uestigium quidem ullum appareat. Aliqui naturalium pro Meu a Dioscor. primo libro descripto accipiunt. Verum hij *dis diax dōw* aberrant. Hieron. Braunschuuigius in hac arena nō parum exercitatus, ita suum profert iudicium, cum dicit: De Angelica nemo ueterum Philosophorum scripsit quicquam; ideo nomen suum Angelica apud Latinos obtinuit: estq; genus Astrantiæ duum generum, Domestica uidelicet, & Campestris, foliosum caulem, duos cubitos altum profrens. Nasciturq; uera Angelica locis & arduis, & excultis. Hæcenus Hieron. Idem alio loco Melissam describens, de his radicibus in hunc loquitur modū. Est & alia herba Latinis Ostricium uocata, quamuis Herbaria Meu uocent Ostricium, uel Astrantiam: id quod fallum est. Quoniam Meu, agreste est Anethum, folijs & caule Fœnicolo & Anetho nō ab simile: Astrantia uerō Angelicæ assimilatur. Radices quidem uirilebus pares sunt, unde & una pro alia uenit in usum. Videre hic licet amicelector, quantum & a communissima herbarum cognitione aberrauerimus, quantum opinionibus sit datum, & semper ab uno errore in alium sit deuolutum.

Locus eius,

Pares ferme sunt, Angelica, & Astrantia, umbella, folijs. Nisi q; radix huius gustu feruentior sit.

IUVAMENTA ANGELICAE.

Cum uero nihil certi habeamus, neq; de nominibus, neq; de substantia illarum radicum, sed tantum opiniones, & uana somnia, restat, ut eorum

rum iuuamenta ab Experimentatoribus mutuemus, dum certiores red-
damur.

Nihil præstantius contra pestem exhiberi potest, quàm aqua Angelicæ,
quæ quotidie cochleari mensura bibita, certo præseruat.

Cum quis peste corripitur, is huius aquæ recipiat unciam unam, the-
riacæ drachmam unam, aceti drachmas duas: & mixta hæc bibat antequam
dormiat. Deinde uenâ aperiat, & in lectum ut sudet, se reponat, sanabitur.

Radix hæc cum tota substantia, aqua, succo, & puluere, contra uenena
est antidotum. Præcordia dilatat, digerit, et cor cum toto corpore confortat.

Hanc radicem puto omnia posse, quæ Dioscor. & Plinius Panaces ra-
dici adscribunt.

VIRTUTES ASTRANTIAE.

Astrantia cocta in aqua, stomachi digestionem procurat: epota, omnes
flegmaticas reiiciens superfluitates.

Eadem dolores renum mitigat.

Matrices cum Melissa & Artemisia purgat.

Stomachi tumores sedat.

Cum centauro pota, colorem corporis emendat.

Cum polenta hordei contrita, papulisque nigris imposita, eas & emol-
lit, & sanat.

Radix potui imposita, quotidianarios sanat.

Ore retenta, & masticata, flegmata a capite detrahit, cerebrumque emun-
dat illis turbatum.

Præcordia dilatat.

Si quid difficile coctu comestum fuerit, hæc radix concoquit, digerit,
& euincit manducata.

De angelica iudo s. fo. 207 b

• F • Agri

Agrimonia.

Qdermeng.

DE AGRIMONIA.

Teut. Odermeng.

RHAPSODIA XXII.

DE NOMINE.

AGRIMONIA herba est, quam Dioscor. Eupatoriū uocat. Melius tamen Hepatorium ab eius inuentore diceretur Hepatore, uel (ut quibusdam placet) q̄ Epati sit conuenientissima. Error igitur manifestarius est, Saluiam agrestem pro Eupatorio interpretari, cum descriptioni Dioscor. non conueniat. Ad hoc testes habemus Nicolaam Leonicenū. Ioannem Manardū, Herm. Barbarū, & Leonardum Fuchsiū, uiros in hac arte insignites doctos, qui multis argumētis fusissime demonstrarunt, uerum Eupatoriū esse, quam nos Agrimoniā dicimus. Quod & nos in prioribus Tomis ostendimus, cum de eadem herba ageremus.

GENERA ET SPECIES EIVS.

Succrescit Agrimonia ad bicubitalem altitudinē, caule maculoso, hirsuto, & lignoso. Folia illius sunt oblonga, lanuginosa, & ferrata, domesticolaterē herbacei coloris, ab altero albi. Huic folia per interualla distincta nascuntur in caule, Canabinis similia. In medio caule lutea quedā oriuntur foliola, ex quibus cum deciderint, lappulæ paruæ fiunt, uestimentis prætereuntium adherentes. Quod si quis herbam, quam nos Eupatorium uulgo uocamus, id est, Saluiam agrestem, ad hanc Dioscor. regulā examinauerit, in tota herba contrarium inueniet.

LOCVS.

Nascitur Agrimonia passim in uis, & locis incultis omnibus.

TEMPVS COLLECTIONIS.

Optimum tempus collectionis eius est, principio æstatis apparente.

COMPLEXIO.

Agrimonia, siue Eupatorium iuxta Galen. tenera herba est, incidit. & abstergit, sine apparenti calore. quare & epati mundando est utilis. Attrahit ex parte ratione austeritatis, & amaritudinis, estq̄ intestinis inimica.

VIRES ET IUVAMENTA EIVS.

Folia contusa cum axungia porcina recenti, impositaq̄ uulneribus, difficiles consolidationes conglutinant, cicatricemq̄ inducunt.

Semen cum folijs ex uino bibita, dysenteriam rubram sanat, epar rectificat, & contra uenenosos morsus auxiliatur.

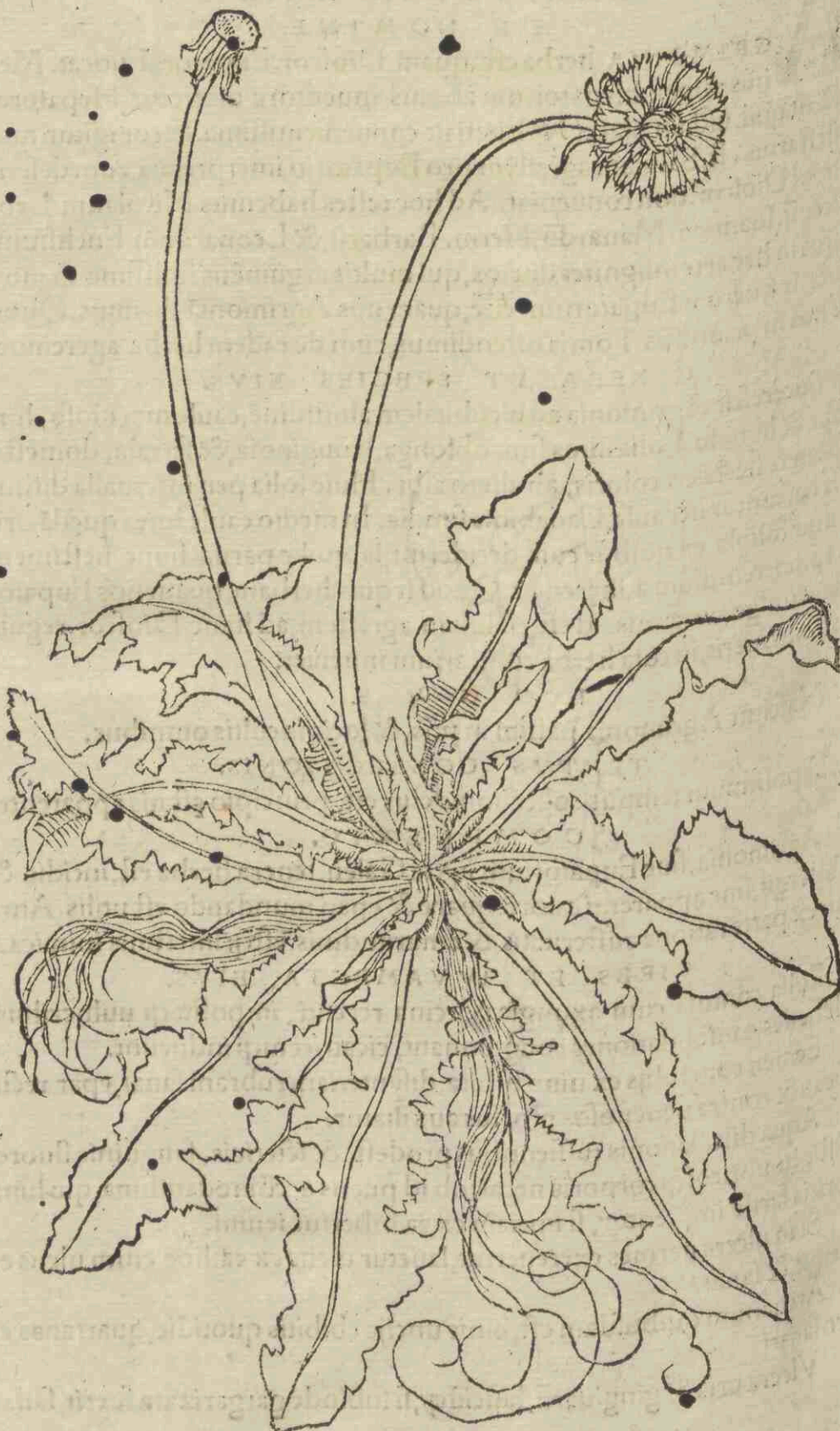
Aqua distillationis tussientibus prodest, & ictericis, sanguinis fluores sistit, lumbricosq̄ corporis necat: ob id pueris accommodatissima, qui lumbricis facile implentur, si unciam ex ea biberint ieiuni.

Si in ulcere uermes excreuerint, lauetur ulcus ex ea: hoc enim ulcus extergit, & sanat.

Archanum quibusdam est, binis uncijs ebibitis quotidie, quartanas ex eo sanari.

Ulcera oris & gingiuarū, fauciumq̄, si subinde gargarizata fuerit, sanat.

Dens Leonis.

Sonnenwürbel.

DE DENTE LEONIS.

Teut. Pfaffen rdelin, oder Sonnen wübel.

RHAPSODIA XXIII.

DE NOMINE.

GENEROSVS dominus Hermannus Comes a Neuenär, tam splendida stirpe natus, nō erubuit rei Medicę dare operam, sed summo studio (ut cętera omnia) herbarum cognitionem est sectatus: id quod Annotationes eius doctissimę testantur, quas priorī secūdo Tomo Herbarij adiecimus. Ibidem herbam, quam nos communi uocabulo, & recepto Dentē leonis uocamus, eam putat esse, quę a Dioscor. Lagopus in quarto herbarum historię libro nominatur. Et quamuis Dioscor. ibidem neq; floris, neq; herbę huius Dentis. s. leonis meminerit, forsan, q̄ tam esset nota, ut eo opus esse non arbitraretur, adhuc tamen colligi potest, ex effectibus, quos Diosco. Pedi leporino ascribit, Dentis leonis effectibus pares esse. Suspicionem illam auxit Comiti, uel etiam confirmauit Apulei liber perquam uetustus, in quo Lagopos, & Dens leonis eadem figura depingebantur. Alij putant Gariophyllatam Lagopoda dici debere: sed de hoc alias.

Tomo. II.
fol. 123

LOCVS.

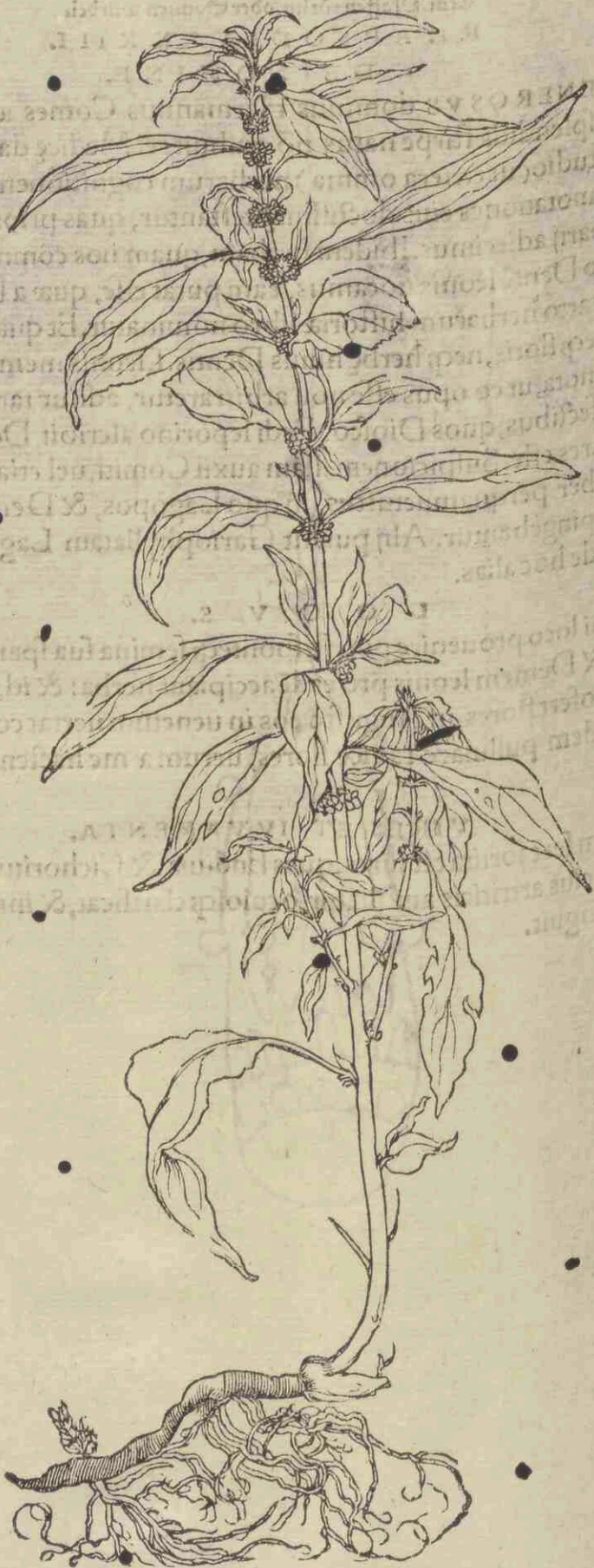
In omni loco prouenire potest, sponteq; semina sua spargit. Sūt, qui Cichoriū, & Dentem leonis pro eadē accipiant herba: & id, quod in Maio luteos profert flores, in Augusto eos in uenetum uertat colorē, ita diuersos ex eadem pullulare radice flores, uerum a me hactenus obseruatum non est.

VIRES ET IUVAMENTA.

Eisdem fere sortita est uires, quas Endiuia, & Cichorium sunt adeptę. Aqua eius artritici auxiliatur, oculosq; clarificat, & interaneo: um ca-
lores extinguit.

Paritaria.

S. Peters kraut/oder Tag vnd nacht.

DE PARITARIA.

Ccut. S. Peters Kraut/oder Tag vnd nacht.

R H A P S O D I A X X I I I I.

DE NOMINE.

NULLI dubium esse debet, quin nostra Paritaria sit eadem herba, quam Dioscor. Helxinem uocat. Victorialis etiam dicta est, & Vrceolaris: quod nostri corrupte Vitriolam dixerunt. Veterum quidam Parthenion uocari uoluerunt: quod Minerua per somnium Pericli Atheniensium duci eam ostendisset, cum illi seruus e sublimi cadens, semimortuus fuisset sublatus. Hermolaus Barbarus non ueram putat esse Helxinem, sed eius speciem: quod illi Dioscor. Mercurialis folia esse dicat, quæ tamen Basiliconis sunt magis similia. De hoc tamen alias.

Lib. 4. cap. 42

GENERA ET SPECIES EIVS.

Dioscor. folia dicit habere Mercurialis hirsuta, caulem canum, modice rubrum, in quo multa acuta nascuntur semina, prætereuntium uestimentis adhærentia. Crescit plerumque iuxta turres, muros & sepes. Marcus Valerius Verg. duo genera facit. Primum, de quo iam dictum est. Alterum folio Hederaceo, uerum a Dioscor. non descriptum.

COMPLEXIO.

Virtus illi est refrigerandi, constipandi, & modice humectandi. Ioan. Vigo arbitratur Paritariam esse calidam & siccam in tertio. Quod de folijs intelligendum est. Nam semen frigidum est, & humidum.

VIRTUTES, quas illi Dioscor. adscribit.

Folia illius habent refrigerandi & abstergendi uim.

Ambustis itidem, condilomatibus, incipientibus furunculis, tumoribusque & inflammationibus cunctis conducunt.

Inunguntur etiam succo eius utiliter addita cerussa sacri ignis, & quæ Græci ulcera herpetas uocant.

Idem hircino adipe subactus, aut ligustrino unguento, coacta cera, podagricis utilis est.

Quin etiam contra diutinas tusses cyathi pondere utiliter sorbetur.

Contra inflammatas tonsillas etiam gargarizatur, forisque inungitur.

Et aurium doloribus cum rosatio instillatur.

Aqua illius epatis obstructiones epota resoluit.

Tumoribus utiliter imponitur intincto aquæ lintheo.

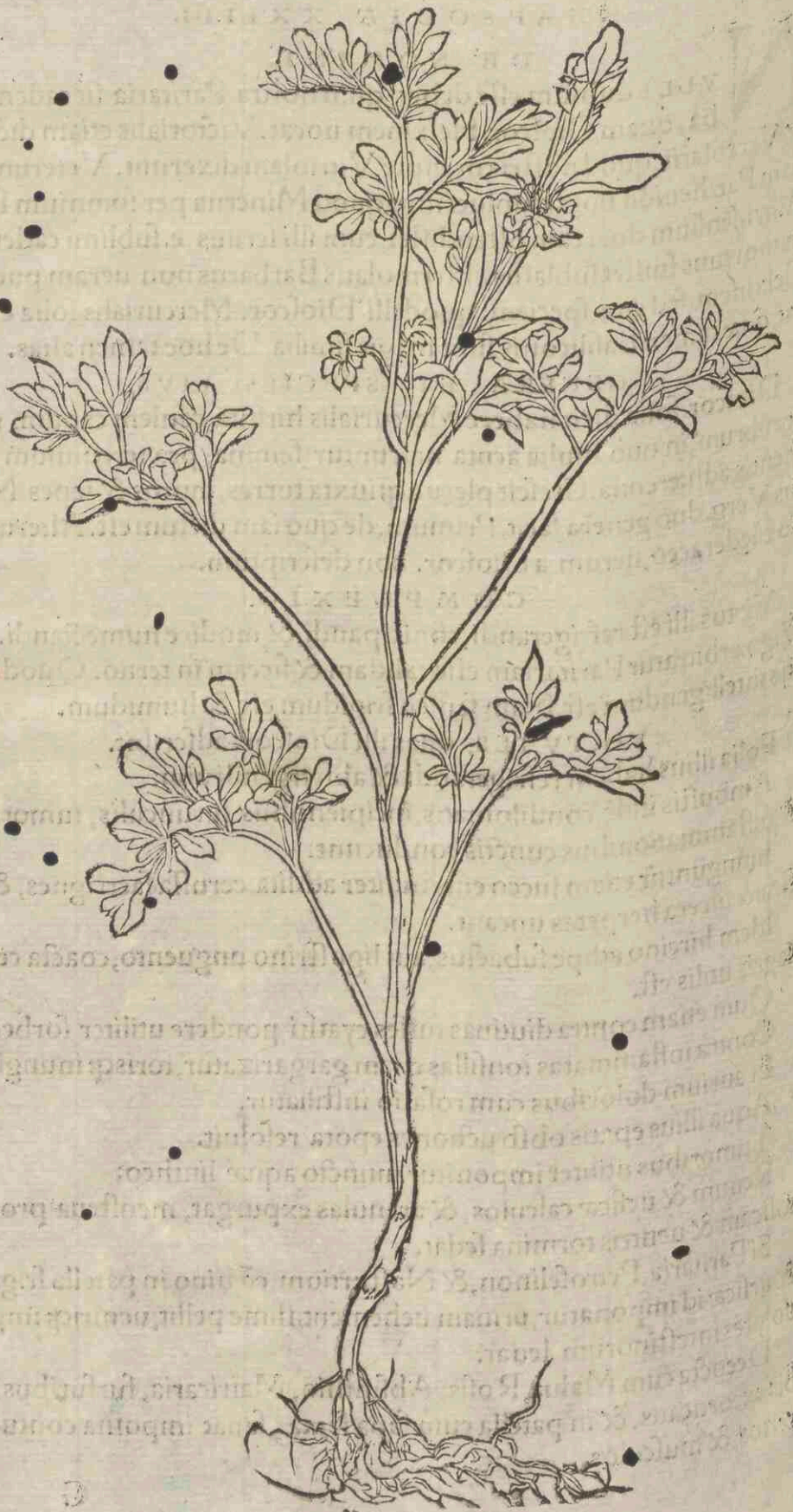
Renum & uesicæ calculos, & arenulas expurgat, menstrua prouocat, colicam & uentris tormina sedat.

Si Paritaria, Petroselinon, & Nasturtium, cum uino in patella frignantur, & uesicæ id imponatur, urinam uehementissime pellit, uentricisque imposita, dolores intestinorum leuat.

Deocta cum Malua, Rosis, Absinthio, Matricaria, furfuribus, & fabis excorticatis, & in patella cum sapa frixa, sanat imposita contusos lacertos, & musculos.

G Ruta

Ruta.

Ruten.

DE RUTA.

Teut. Kauten.

RHAPSODIA XXV.

DE NOMINE.

QVEMADMODVM Dictamnus a ceruis, Chelidonia ab hyru-
dinibus, a serpentibus Fœniculum, & a ciconijs Origanum, eo
modo Ruta a mustelis hominibus est demonstrata, qua sese di-
micaturę cum serpentibus & muribus muniunt, quo tute a ueneno eua-
dant. Quo fit, ut Ruta singulare antidotum contra uenena esse censeatur.
Nomē illi Gręce Piganon est: ob id (ut Plutarchus in Symposiacis refert)
quirtus illi siccandi sit, & stipandi.

PROPRIETATES RVTAE.

Tangi, aut incidi a ferro Ruta non patitur.
Contraria est Cicutę: quapropter euulsuri Rutam, manus eorum prius
Cicuta oblinunt.

Infensa est pingui solo, stercorato, & humecto, nec non & hyemi. Ter-
ram amat siccam, lateritiam, & cinerulentam. Inde qui rutam commodē
uelint proficere, cinerem radici adfundant, sicq; a uermibus tuta erit.

Plinius æstimat rutam furto ablatam melius proficere: sicut econtra;
subrepticias apes, non posse proficere.

Magnā illi cum fico est familiaritas, & præterea cum nulla planta: qua
propter iuxta ficum plantata, & ficibus commodat, & rutę. Causam
assignat Plutarchus in Symposiacis.

Aprica desyderat loca, quapropter umbrosis & parū euentatis locis
plantari non debet.

Libentius prouenit plantata, q̄ seminata.

Totum incrementum illius, & uita, ex cinere est.

Si furculus perforatę indatur fabę, faciliter crescit.

Romanis olim in precio fuit, maxime Cornelio Cethego, qui popu-
lum ex ea bibere iussit.

GENERA ET SPECIES EIVS.

Rutę duo inueniuntur genera, Domesticū unum, alterū Agreste. Do-
mestica passim omnibus nota est. Agrestis ruta ab aliquibus Hypericon
dicitur: quod tamen apud me certum non est. Pythagoras Domesticam
adhuc in duo genera diuidit, in Masculinam, & Fœmininam.

TEMPVS ET COMPLEXIO.

In Maio commodissime ex ea distillatur aqua, cum folia a stipite fue-
rint euulsa. Ruta Domestica, Galeno teste, calida est in tertio, Agrestis
in quarto gradu, cum acuta & amara qualitate. Virtus illi incidere phleg-
mata, siccare, penetrare, ulcerare, urere, & uentositates dissoluere.

VIRES ET IUVAMENTA.

Pictores, statuarij, scribę, & qui literis incumbunt, omnes hñ rutam in

precio habere debent, q̄ in cibo sumpta, excellenter uisum confortet.

Vrinas pellit, & renes ex arenulis dolentes, sanat.

Mulierum menstrua elicit.

Lubricam aluum pota & comesta constipat.

Contra uenena presens est antidotum, maxime semen.

Viginti folia rutę, cum duabus nucibus, & modico salis, electum contra pestem est antidotum.

Cum Aneto cocta, & epota, uentris dolores sedat.

Precordia purgat, ab asthma, peripleumonia, & tusse liberat.

Ancharum & articularum dolores leuat.

Febrium rigores in potu sumpta mitigat.

Interaneorum ulceribus medetur.

Si mulieri matrix irrequieta fuerit, hæc rutam cum melle contusam pendendis apponat.

Oliuarum oleo infrixa & epota, lumbricos pellit.

Intus & extra applicata, colicę prodest.

Ex oleo temporibus illita, capitis dolorem leuat.

Contusa naribus indita, sanguinis fluxum sistit.

Cum lauri folijs, imposita, testiculorum calores extinguit.

Cum melle, & alumine scabiem sanat.

Succus in putamine Granati coctũ, auribusq; immissum, dolores earũ euestigio tollit.

Vnguentum ex ea, cerussa, aceto, & oleo rosę, scabiem, sacros ignes, & phagedenica ulcera sanat.

Odorem Allij & Ceparum comesta occultat.

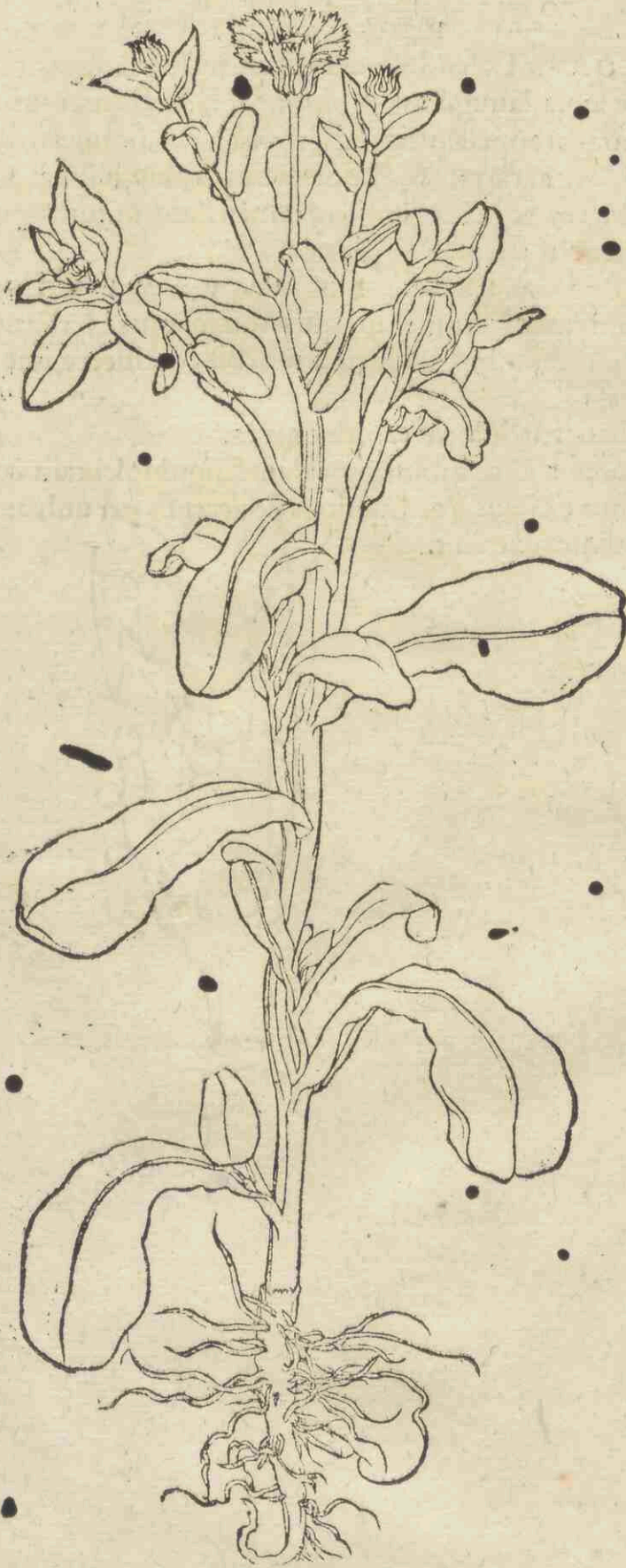
Semen illius septem diebus sumptum, urinę incontinentiam tollit.

Nimius illius usus genitale semen exiccat.

Obstructionem epatis & lienis aperit.

Aqua illius uentriculi ructus compellit.

Oculorum panniculos, & maculas indita consumit.

Ringelblümlein.

G 3

DE

DE CALENDULA.

Tent. Ringelblümlin.

RHAPSODIA XXVI.

FLORES Calendulæ in totū crocei sunt coloris. Folia illi alba sunt, & lenia, lanuginosaq; oblonga, & in apice rotunda. Sunt qui Calput Monachi appellant: quod Buphthalmo sic uocato sit præter colorem similis. Coronaria est, & in hortorum delicijs habita. Quod illi nomen apud Græcos sit, nescio, omnem tamen daturus sum operam, ut in posterum, si licuerit, sciam.

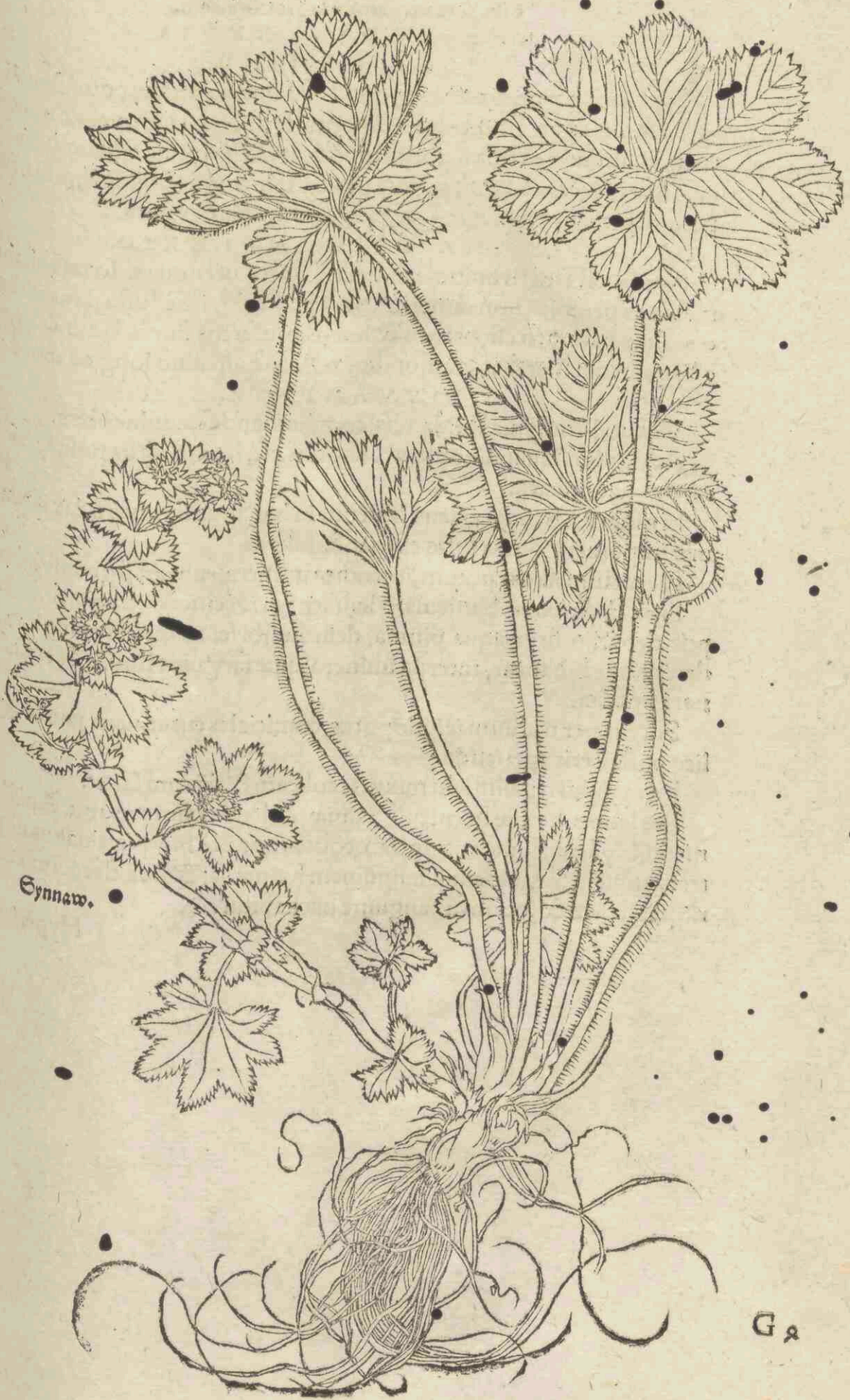
VIRES ET IUVAMENTA.

Hieronymus Braunschuuigius non ineptus Herbarius, asserit aquam Calendulæ omnibus oculorum morbis conducere, siue a calore sint, siue a frigore.

Tollit etiam dolores capitis omnes.

Decoctum illius bibitum, urinam sanguinolentam compescit.

Suffitus ex illius floribus siccis & accensis per uulvas receptus, secundas morantes extrahit.

Synon.

G 2

DE PEDE LEONIS:

Teur. Syriaw/ oder Unser Frauen man: el.

RHAPSODIA XXVII.

DE NOMINE.

NON perperam agunt (quod ad figuram attinet) qui Dentē leonis apud Dioscor. Leontopodion, & Leontopotalon, nominant, quamuis descriptio non respondeat. Olim tamen hanc herbā accuratius in lucem dabimus, cum præter Chirurgos multis alijs sit in usu, passimq; hortis plantetur. Loca amat umbrosa, & opaca.

FORMA ET COMPLEXIO.

Similis est Pedi leonino, uel ursino, octo, uel nouem ferratas habens incisuras per folia, non tamen usq; ad pediculos fissa. Iusta illius altitudo duorum palmorū est, paruos & luteos proferens flores. Radix illi rubra est, quæ cum inarescit, crassior digito, & sesquipalmo longior inuenitur.

IUVAMENTA.

Virtus illi insignis, solidandis, conglutinandisq; uulneribus.

Aqua illius lauandis uulneribus utilis est, lintheoq; imposita, refrigerat ea, consolidatq;.

Si mulier a balneo exiens, linteum in hac aqua intinxerit, laxisq; manibus imposuerit, duras ipsas efficiet, & solidas.

Decoctum illius epotum, interanea uulnera, rupturasq; consolidat.

Si ex Pede leonis Sanicula, Mentacq; Sarracenicæ equis partibus sumptis decoctio fit ex aqua pluuiā, dein lumbrici tres contusi ex hac decoctione bibantur, interna uulnera, quæ sanguine fluunt, & sistit, & sanat imposita.

Succus per triduum ieiune potus, comiciales curat, uena tamen cephalica postea erit aperienda.

Idem pulueri gallitrichi mixtus, colicam & iliacam sanat.

Pes leonis, herbæ Fœniculi, Saluæ, & Petroseliniana m. i. Anisi Fœniculi, Hysopi, Enulæ ana uncia. i. coquantur in lib. aquæ duabus usq; ad tertias: qui in se concretum sanguinem habuerit, & hoc decoctum biberit, per sedem & lotium a sanguine uacuabitur.

Hypericum.

Hypericum.

S. Johannis kraut.

DE HYPERICO.

Teut. S. Johannis kraut/Barthaw/Waldhopff.

RHAPSODIA XXVIII.

DE NOMINE.

HYPERICON a Latinis pro Chamepity accipitur, a stipulante
 Leonico, quin etiam Dioscor. ipse genus quoddam Hyperici
 Chamepityn nominat. Vocatur & Perforata: q̄ folia illius apparēt, ac si
 acu essent perforata. Ab alijs Fuga demonum appellatur, q̄ omnes dæ-
 monum insidias credatur arcere.

Dioscor. lib. 4.
cap. 12. & seq.

GENERA

GENERA ET SPECIES.

Quatuor genera Hyperici adnotauit Dioscor. Primum Hypericon Chamæpityn, uocat herbam furculosam, dodrantalem, caule rubicundo: folio Rutæ, matronali Violæ simili: flore, qui contusus, sanguineum edit liquorem, unde & Androsæmon nominatur. Siliquam habet non adeo hirsutam, in rotundo oblongam, magnitudine hordei, in qua semen nigrum clauditur, odore resinæ. Sunt, qui hanc agrestem putant esse Rutam: quoniam hæc herba Dioscor. in numero ad agrestem Rutam numeratur. Secundum Ascyron uocatum, prædicto Hyperico aliquatenus maiore fruticosius, puniceo colore, rubens semen habens Hyperico simile, odore resinæ, & quod digitis confricatum sanguineum reddit liquorem. Tertiū Androsæmon, ab Ascyro diuersum Hypericon, cui frutex est ramulis furculosus, puniceo colore, rubentibus uirgis. Folia habet triplo, quadruploque maiora Rutæ, quæ confricata, sanguinis colore liquorem remittunt. Quartum Coris nominatum. Folia habet ericæ similia, minora tantum, pinguioraque, & rubentia. Dodrantalis frutex est, sapore grato, odoratusque. Potest nunc qui uelit iudicare, quod horum uerū sit Hypericon. Sed Dioscor. foratorum foliorum non meminit. Quartum uideretur esse, quod nostrates pro Chamæpity sua ueniant. Galenus refert, hanc herbam non solum semen, sed etiam fructum edere. Est & alia herba in fœtoribus pannorum usitata, quam aliqui ex genere Hypericorum esse arbitrantur.

COMPLEXIO.

• Omnia Hyperica calefaciunt & siccant, adeoque sunt teneræ substantiæ, ut urinas, & mulierum menstrua, semen cum fructu sumptum eliciat.

VIRES nostri Hyperici.

Aqua distillata Hyperici & Peoniæ, utiliter contra comicialem morbum potatur.

Contra paralytim ministratur.

Omnes uentris fluxus constipat.

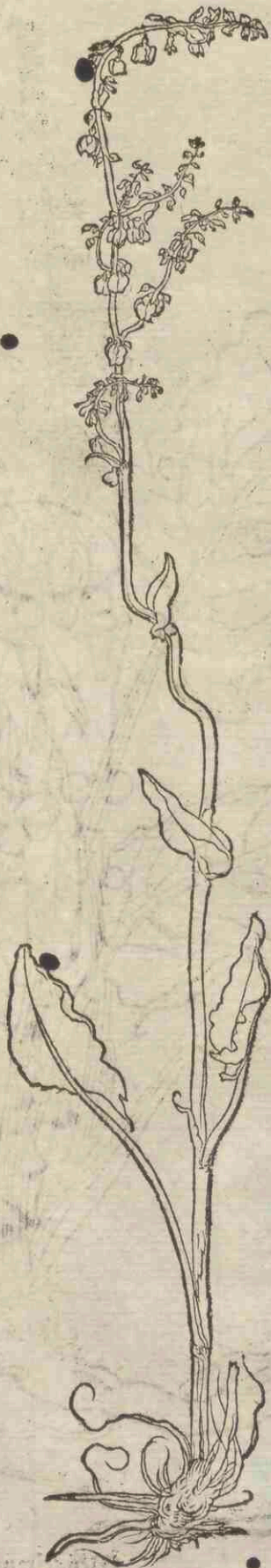
Fremorem membrorum emendat.

Vulnera omnia consolidat.

Tertianas & quartanas febres compescit.

Semen diebus triginta potum, coxendicum morbum emendat.

Folia cum semine, inflammationes sanant.

Sarrampfero

Lappatum acutum.

Mengelwurzel.

DE ACETOSA, uel Lapatho acetoso, uel Rumice.

Tent. Saurampffer/ vnd Mengelwurcz.

RHAPSODIA XXIX.

DE NOMINE.

MAGNA est concordia authorum, Acetosam inter Lapatha connumerari, esseque speciem Rumicis, Oxalis appellata, uel a folij acumine, uel a uinoso eius sapore. Pandectarius non inepte de ea est notus. Generosus Comes Hermannus a Neuenar, uidetur sentire, Spynachiam nostram esse, quam Dioscor. Lapathum acutum uocauerit: id quod nobis summe probatur: quandoquidem Lapathon ueteribus in cibo fuisse probatur, ad quod nostrum Lapathum acutum ineptissimum est, Plantagini similis, quam Acetosam, cui tamen cum Spynachia magna est configuratio.

LOCVS.

Omnia genera Lapathi & cultis & incultis proueniunt locis: quoniam suum ipsius semen ubique spargit.

GENERA ET SPECIES.

Dioscor. Lapathi quatuor genera facit. Inter ea Oxylapathon quasi acuta Rumex dicitur, palustribus locis nascens, duris & in acumine acutis folijs. Secundum Hortense Lapathum est, priori omnino dissimile. Tertium Agreste Lapathon, breuis est herba, Plantagini similis, mollis, & in terra iacens. Quartum ea est herba, quam ab aciditate saporis Oxalida uocant, folijs tertio generi non absimilis.

Opinio Hieron. Braunschuuigij de Lapathis, uel Acetosis.

Hieron. tria genera Acetosae facit. Primum caule alto cubito & dimidio, flosculis paruis, & rubetibus, lenticulari fere forma, in pratis & locis apricis potissimum proueniens. Estque uera Acetosa. Secundum agrestis Acetosa, Lapathum acutum Latine, Graece οξυλάπαθου, lata habens folia, maculis rubris inspersa, caule cubitali, semine cum maturuerit rubro, radice longa, amara, & lutea. Tertium genus dodrantali altitudine, pallide uirentibus folijs, forma cordis, aut Trifolij, flore albo, in syluis & uepretis potissimum enascens. Barbari uocant Panem Cuculi, uel Alleluia, Germani Saurampffer. De hoc in Trifolij dictum est.

COMPLEXIO.

Galenus ait, Lapathon digestiuam habere uirtute. Sed Oxylapathon uocatum, praeter id quod digerit, reprimere etiam ualet. Eius semen conripat. Recentiores Acetosam frigidam & siccam ponunt in secundo.

VIRES ET IUVAMENTA.

Aluum mouent omnia Lapatha cocta, comestaque.
Folia imposita, Meliceridas sanant.
Semen uino incoctum, contra uentris tormina ualet, aliosque alui fluxus resistit.
Stomachum eodem roborat.
Contra scorpionum ictus utiliter bibitur.

Legē Dioscor.
lib. 2. cap. 136.
Pliniū lib. 20.
cap. 211.

H Folia

Folia excocta, uel cruda, lepras, & scabiei omnia genera imposita sanant, ex aceto & nitro præfrictis locis in sole.

Balneum ex Lapatho, pruritus corporis emendat.

Vino incocta, auribusq; immissa, aurium & dentium dolores auertit.

Parotidas, & strumas dissoluit.

Ex aceto lienis dolores sedat.

Sunt, qui a collo suspensam gestent radicem contra strumas.

Ex uino pota, ictericos sanare perhibetur.

Contusa, mulierumq; locis indita, fluentia sistit menstrua.

Eadem conterendo lapidi est accommodata.

• EXPERIMENTA Hieron, Braunschuuigij de Acetosa.

Aqua eius sitim extinguit.

Epar refrigerat.

Febres tollit.

Arcuatum morbum expellit.

Appetentiam uentriculi proritat.

Sacros ignes extinguit.

Omnia calorifica uenena mortificat.

Ex linteo imposita, serpiginem sanat.

Oculorum calores refrigerat.

Aurium ulcera emundat.

Parotidas discutit.

Pestem necat.

• ALIA quædam Experimenta.

Acetosa sanat inflammationes omnes.

Menstrua constringit.

Semperuiuo & Portulacæ assimilatur.

Choleram comesta compescit.

Hæmorrhoidarum exuberantem fluxum compescit.

Tenebras oculorum auertit.

Lapathum acutum scabiem & serpiginem tollit.

EX APVLEIO.

Ad Paniculam, quæ in inguine nascitur, Lapathum herbam contundes cum axungia uetere, sine sale, sic ut axungia duplo plus sit, q̄ herbæ, & his bene commixtis, facies turundulam, & uolues in folio cauliculi, & immitte eam subintus calidam, & cum coaluerit, tunc impone Paniculæ, & panno ligabis. Hoc quidem eximium est.

PANDECTARIUS de Acetosa.

Lapathum est duplex, scilicet Acutum, & Rotundum. Rotundum intelligitur, quod rotunda habet folia, & Acutum, quod acuta. Cum simpliciter ponitur, pro Acuto intelligitur. Apud nos proprie dicitur Acetosa quædam species Lapathij, quæ maxime in nemoribus inuenitur. Differt ab alijs

ab alijs speciebus Lapathiij solum, q̄ foliorum inferiora, quibus uirgis ad
 hærent, duas barbular utrinq̄ habent, sicut larius, & q̄ acetosi saporis est
 ualde.

CONDITURA Acetosæ ex Platinæ obsonijs.

Acetosa ab acore nomen trahens, in quatuor genera diuiditur. Duo
 bus in cibis non uescimur, Lapathio scilicet, & Rumice, Alia duo in con-
 dituram ueniunt. Quorum alterum, quod Oxylapathum uocari potest,
 arenosa, & lapidosa amat loca, folia habet acutiora, & similitudinem un-
 guis ex pollice imitantia, crescendo in sole, ac caule, in folio quadam fo-
 bras ducit. Hæc herba mea uernacula, Saluia, q̄ salis imitetur saporem,
 uocatur. Alterum, quod Hypolapathum dicitur, in fœcundioribus nasci-
 tur locis, similitudinem hoc habet cum Trifolio. Hæc uulgo Acetosella.
 Habent hæc duo genera Acetosæ frigiditatem, & austeritatem in se, hu-
 mores generant nequaq̄ improbandos, fastidium tollunt, appetentiam
 inducunt, sitim extinguunt, uim cordis corroborant, aluum fluentem si-
 stunt, choleram reprimunt. Pota etiam decoctio, scabiem, & pruritum ex-
 tinguit. Sunt, qui Acetosam illotam etiam statim prima mensa cum pa-
 ne, sine ullo condimento, comedunt: quod ego persepe facio fœmine no-
 stræ consilio. Addunt quidam acetum, nōnulli oleum. Quouis modo co-
 mederis, salubris est, æstate præsertim, & pestilenti cœlo. Hæc herba me-
 dici in multis pharmacis, præcipue uero in potionibus utuntur.

Saluia herba.

Acetosella,
 Allenhay/Gu
 ckesland /
 Gauchams
 pffer.

H 2 Pirola

Wintergrün

DE PYROLA.

Test. Wintergrün.

RHAPSODIA XXX.

DE NOMINE.

PYROLA a quibusdam Beta sylvestris nominatur: ob id, quod in syl-
uis & locis muscosis provenit, hortensi Betæ non absimilis. Quo
uero nomine a Dioscor. censeatur, dicere iam non possum. De hac her-
ba quondam sciscitatus sum a Hieron. Trago, in herbarum cognitione
exercitatissimo, qui prædicto modo per scripta fere respondit.

OPINIO

OPINIO Hieron. Braunschuuigij.

Hieron. a Braunschuuig de ea sic fere differit. Pyrola umbrosis oritur locis, duumq; est generum. Mascula, iuxta decurrentes aquas & torrentes oritur, folijs Pyro non absimilibus. Fœmella uero muscosis prouenit locis: ab aliquibus maior Pyrola nuncupata, ad cubitalem altitudinem ascendens.

COMPLEXIO.

Recentiores medici hanc herbam in tertiū gradum calidum & siccorum, & ultra locant. Ego uero Peruinæ naturæ similem esse existimo.

VIRES ET IUVAMENTA.

Decoctum eius, aut aqua distillata, interna & externa uulneta sanat, pota, & uulneribus ex ea lotis.

Similiter & fistulas, cum alijs malis ulceribus sanat.

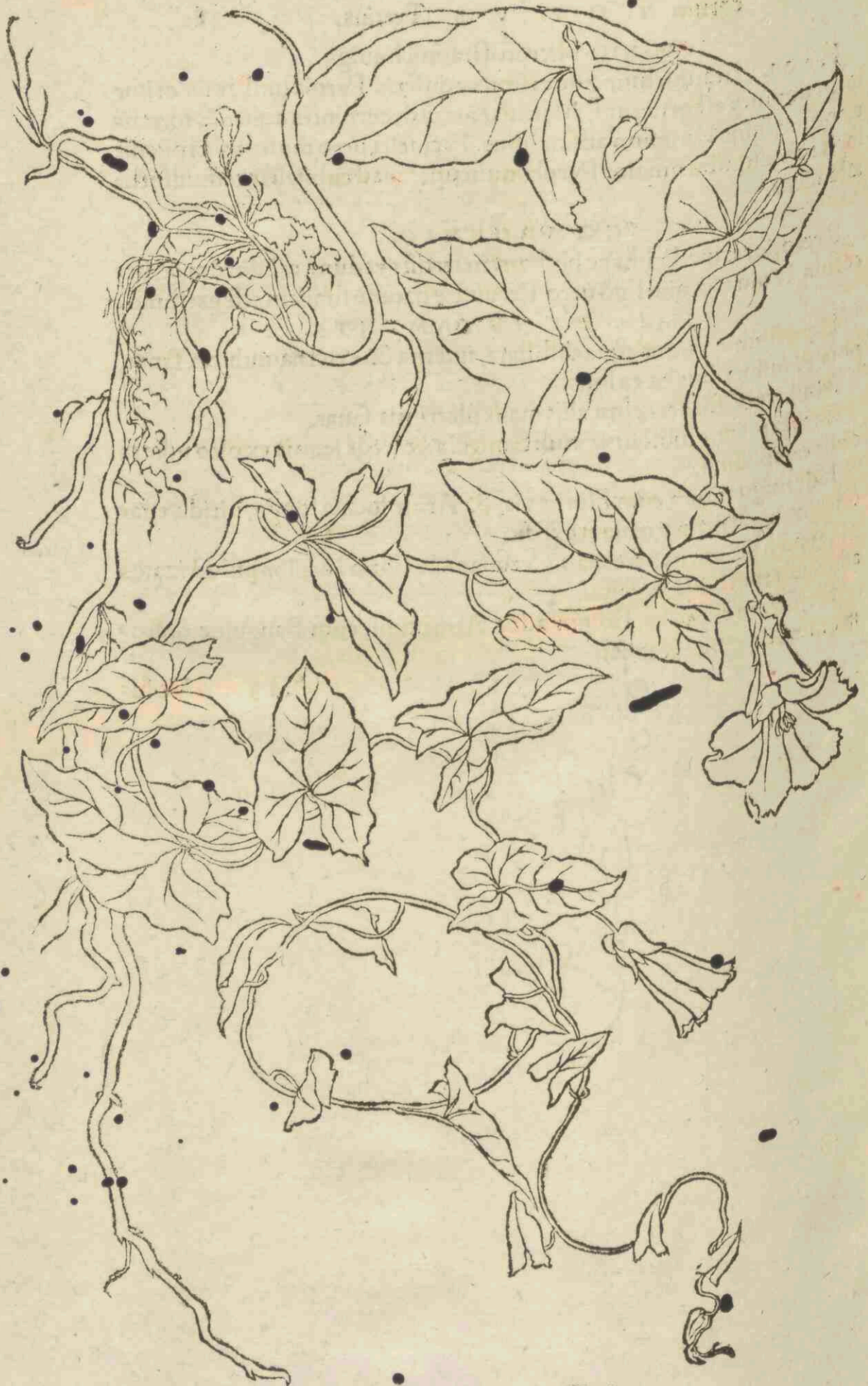
Ex tota plantæ substantia, cum Sanicula, & Pede leonis ex oleo utile faciunt cataplasma.

Hoc unguentum cum Flore æris, & Aristolochia longa, uiridis euadit coloris, carnemq; malam exedit.

Quod si album habere uelis, Cerussam, & Cancris oculos puluerizatos adde, atq; tum lenit, & sanat.

Si rubrum esse uelis, Bolum adde Armenum, cum Sanguine draconis, tum refrigerat, & sanat.

H 3 Volua

Volubilis.

Wynd.

DE VOLVBILI.

Tent Wynden.

RHAPSODIA XXXI.

DE NOMINE.

VOLVBILIS dicitur, q̄ se sepibus, & alijs plantis inuoluat. Latina illi multa sunt nomina: ut Volubilis, Cimbalaris, & Campanella: Græce Cyssampelos, Cyssophyllos.

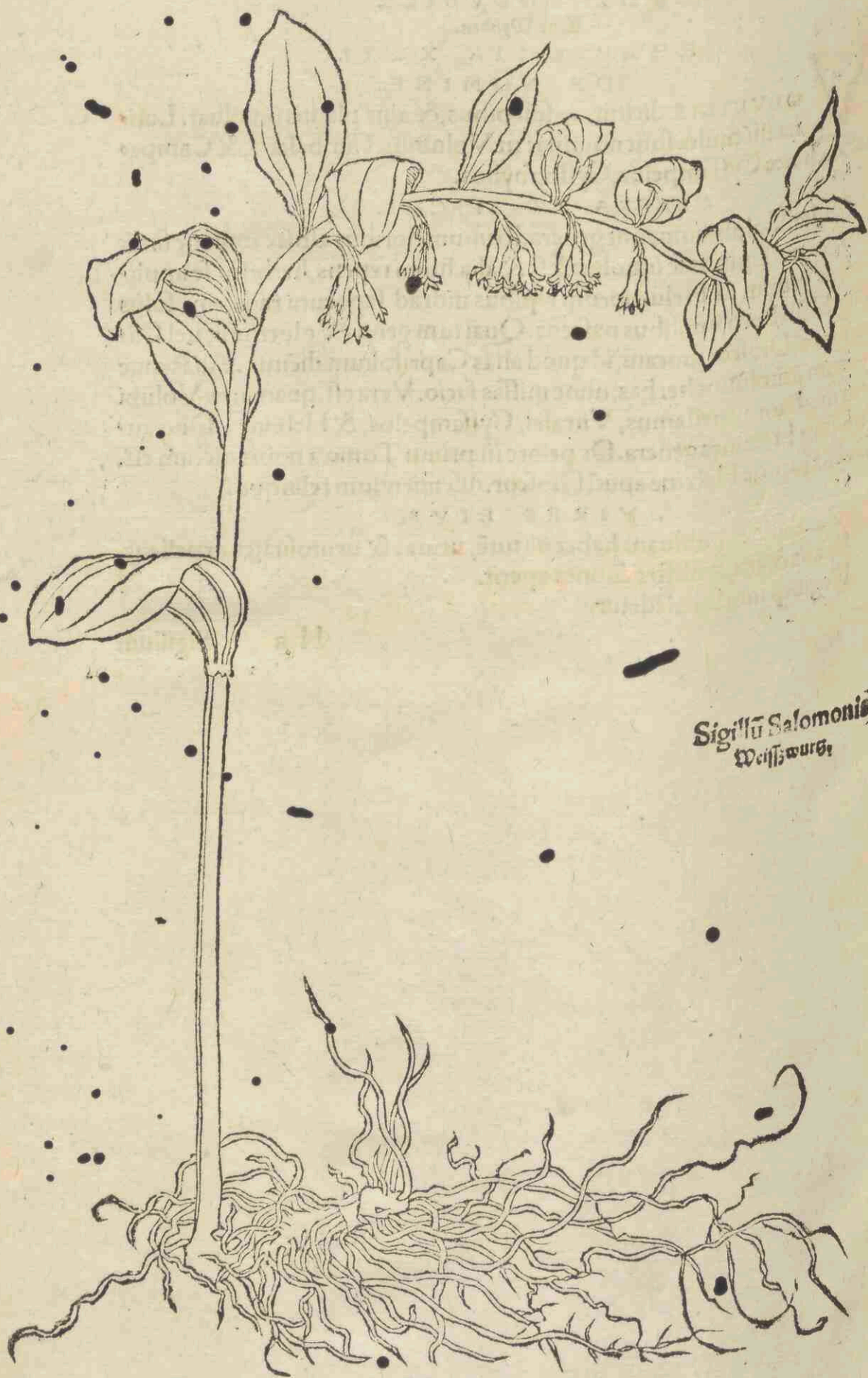
GENERA ET SPECIES.

Multa Volubilium sunt genera. Primum floribus albis campanæ similibus, quod sepibus se inuoluit. Est & alia humi repens, herbisq̄ se implicans. Tertium in Heluetiorum alpibus uidi ad fagorum radicem, folijs albo Helleboro similibus nascens. Quartum genus Volucrium, uel Climenos a Dioscor. uocatū, id quod alias Caprifolium dicitur. Alias quæ se etiam inuoluunt herbas, nunc missas facio. Vera est, quam nos Volubilem mediam appellamus, Vitealis, Cyssampelos, & Helxine. Duorum autem sunt Helxines genera. De priore in primo Tomo a nobis dictum est. Doctis cap. de Helxine apud Dioscor. discutiendum relinquo.

VIRES EIVS.

Volubilis expulsiuam habet uirtutē, urinas & uentositates expellens, Epatis & lienis obstructions aperit. Regioq̄ morbo medetur.

H a Sigillum

Sigillu Salomonis
Weißwurz

DE SIGILLO SALOMONIS.

Teut. Weysßwurz.

RHAPSODIA XXXII.

HIERON. Braunschuuigius herbam hanc Sigillum Salomonis appellat, qua ratione, & unde, incertum habeo. De hoc Sigillo apud receptos & fide dignos autores nihil lego, nisi q̄ Hermolaus Barbarus in radice Rhodia eius mentionem fecit lib. iij. Dioscor. asserens Grecis Sphragida nominari, apud alios Trias, uel Taura. An uero de hac sit locutus radice, discutiendum doctis relinquo.

EXPERIMENTA HVIVS. RADICIS.

Aqua ex ea distillata, concretum sanguinem inter pellem & carnem discutit, si in ea pannus intinctus superponatur,

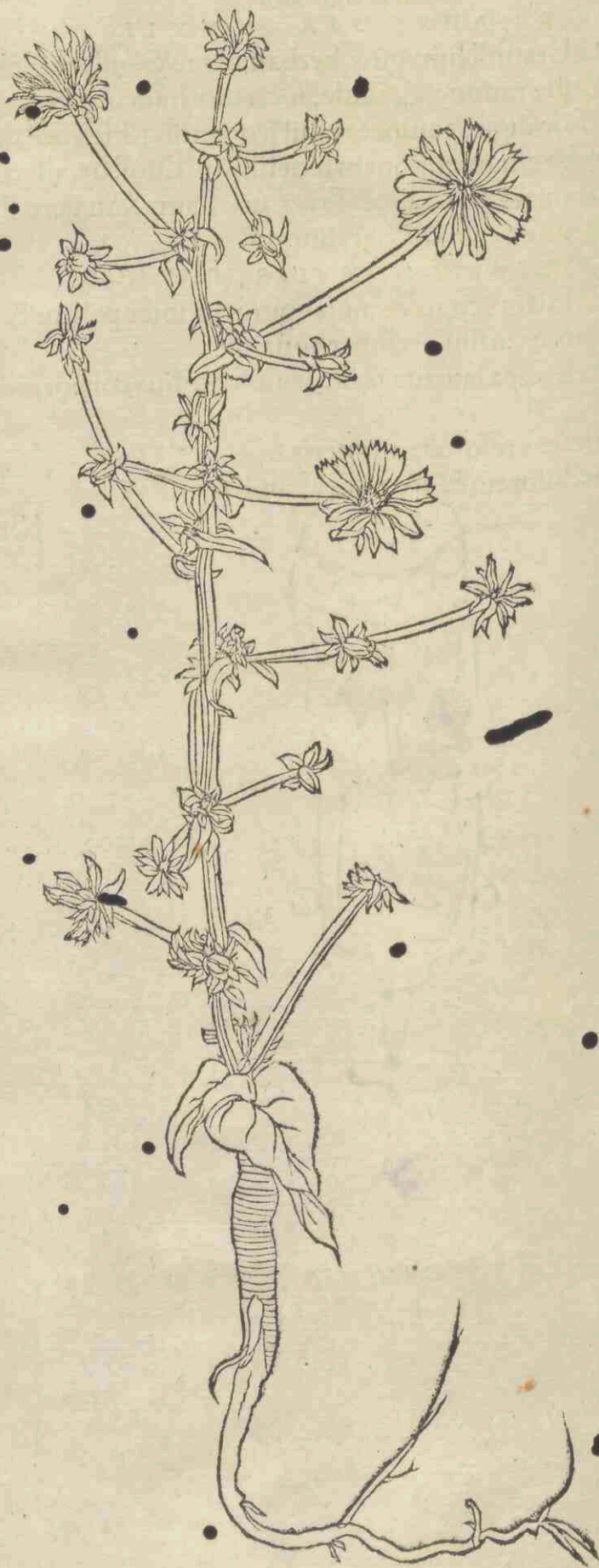
Faciei maculas si ex ea lauetur, tollit, nequosq; totius corporis delere sic non potest alia.

Interaneas uomicas resouit, aut aperit.

Contra renum dolorem & arenulas est utilis.

Solsequiū

Solsequium.

Wegwart.

DE SOLSEQVIO.

Cent. Wegwyß/Weglüg/Wegwart.

RHAPSODIA XXXIII.

SOLSEQVIVM ex Intyborum genere est, Latinis Cichoriū, Sponsa Solis, aut Solsequiū nominata, ob id, q̄ flos eius oriente sole aperitur, occidente clauditur. Flos eius iniectus formicarum cumulo, in rubrum uertitur colorem, idq̄ magno naturæ miraculo.

GENERA CICHORII.

Duo inueniuntur Cichorij genera. Vnum Domesticū, quod in hortis feritur, folijs crispis, & flore ceruleo, in omnibus Agresti Cichorio simile. Hoc ex genere Lactucarum est. Aliud in campis nascitur, locis arduis, & incultis, iuxtaq̄ uias. Quod & ipsum trium est generum. Vnum ceruleis floribus, quod communissimum est. Aliud albis floribus, quod rarum inuentu est. Tertium luteis floribus, quod rarissimum.

COMPLEXIO.

Frigidæ complexionis est, & siccæ, plus q̄ Endiuia, cum aliquali humectatione. Domestica plus refrigerat, q̄ agrestis.

VIRES ET IUVAMENTA.

Calores uentriculi, & sacros ignes extinguit.
 Inflammatum cor refocillat.
 Vfus eius est in peste, & febribus ardentibus.
 Aqua eius antraci pestifero ex intincto panno imposita restinguit.
 Sanguinis fluores mitigat.
 Contra Vuulam, & anginas gargarizata prodest.
 Marasinum membrorum restituit.
 Epas & lienem aperit.
 A corde uenenum expellit.
 Aqua florum eius, oculorum calores extinguit, & purgat: quinetiam paniculos eorum erodit.
 Cor etiam uehementer roborat.

Vuularia

Vuularia.

3äpfün fraut/männlin.

VVVLARIA,

Zäpfflin kraut/ Weiblin.

De VVVLARIA, id est, Zappulin fruct.
quæ Laurus Alexandriua dicitur.

R H A P S O D I A XXXIII.

D E N O M I N E.

TH E O P H R A S T V S hanc herbam Epiphyllocarpon nomi-
nat, quod intra duo folia fructum ferat rubicundum, ciceris magnitudi-
ne. Nam hoc naturæ miraculo habet, ut ex maiori & uero folio, aliud mi-
nus e medio prodeat, linguæ passerinæ non absimile.

G E N E R A.

Duo eius genera sunt, Vnum quod duplici folio, ut diximus, constat,
Masculum nominamus: quoniam inter folia semen habet. Aliud quod
simplici folio est, Fœminam arbitrantur.

L O C V S.

Apud Germanos, ut pleræq; aliæ herbæ non prouenit: forsan ob cœli
qualitatem illi contrariam: Ideo a circulatoribus ex inferiore Pañonia ad
nos defertur. Diosc. probatissimam ex Ida deferri testatur.

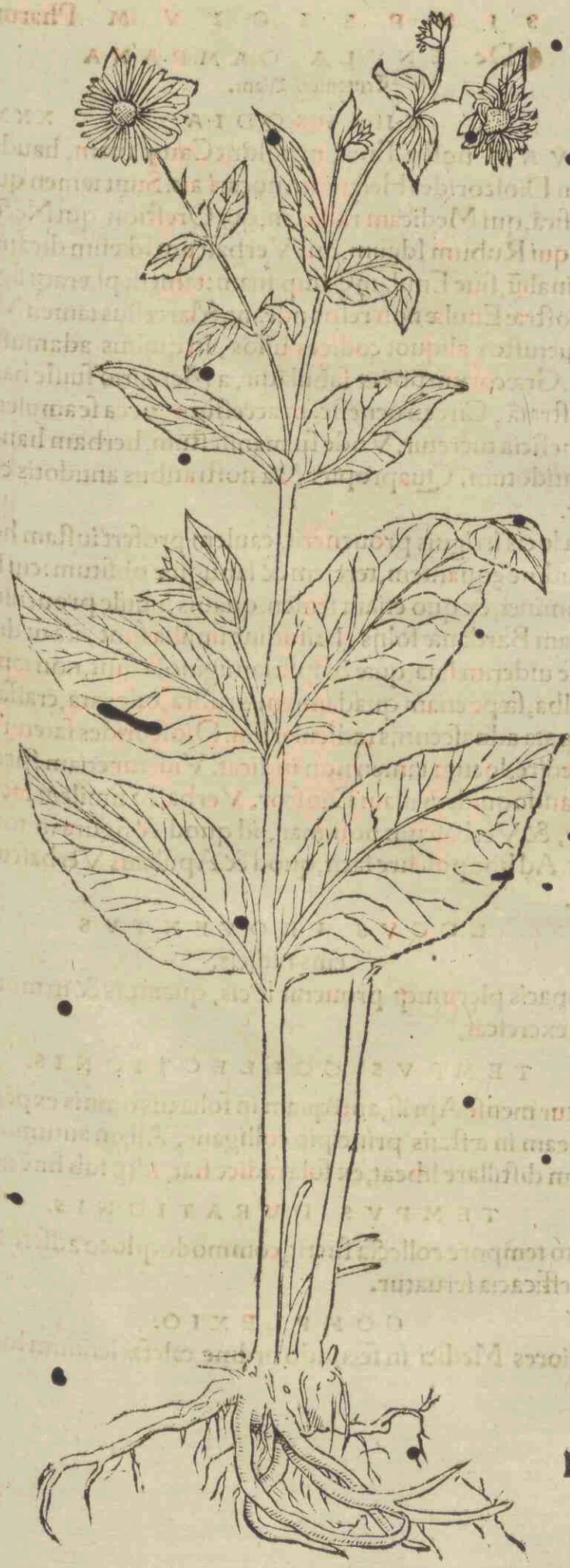
C O M P L E X I O.

Siccæ naturæ & calidæ esse, manifestissime constat.

V I R E S E T I V V A M E N T A.

Circulatores illi qui Germaniæ inferunt, alium usum non sciunt, nisi
quod faucû ulceribus, & humectæ uuulæ sit remedijs: quapropter a Dio-
scor. forsan & Hyppoglossidion nominatur. Vergilius Marcellus asserit
in Italia adpendi pueris, pro nimia eorum humiditate exiccanda. Dios-
scor. Mulierum menstrua, & urinas promouere dicit.

Anisum

ENULAM nostri Enulam uolunt Campanam, haud dubio est, quam Dioscorides Helenium uocari ait. Sunt tamen qui Symphyton, qui Persicā, qui Medicam radicem, qui Orestion, qui Nectariam, qui Oleoniam, qui Rubum Idæum, qui Verbasum Idæum dicant, Romani uero Terminaliū, siue Enulam Campanam; tamen si plerumque signa Dioscoridis, huic nostræ Enulæ non respondeant, Marcellus tamen Virgilius testatur, sibi uetustos aliquot codices uisos, in quibus adamussim omnia quadrarent. Græcorum poëtæ fabulatur, a Mercurio fuisse hanc herbam Vlyssi monstratā, Circen ueneficam accessuro, ut ea se amuleti uice contra illius ueneficia tueretur. Vnde fit manifestum, herbam hanc contra uenena esse antidotum. Quapropter & a nostratibus antidotis contra uena miscetur.

Si Enula locis irriguis prouenerit, caulem profert iustam hominis stature altitudine equantem, teretem & lanugine obsitum; cui superne luteus flos imminet, ex quo etiam semen, quauis inutile prouenit. Folia eius nonnunquam Bardanæ folijs, latitudine similia sunt, ita ut duorum palmorum ipse uiderim lata, quæ & ipsa lanuginosa sunt, non tamen aspera. Radix illi alba, sæpe etiam quadamtenus rubra, odorata, crassa, certis quibusdam stipata adnascentijs radicalium. Dioscorides fatetur alicubi sine caule prouenire, locum tamen non indicat. Videtur etiam species Verbasci fore; quandoquidem illam Dioscor. Verbasco similem facit, atque adeo Phlommum, & Verbasum nominat, id quod & figura in totum negare non potest. Ad hoc pulchre facit, quod & Apuleius Verbasum pro Enula agnoscit.

LOCVS PROVENTVS

eius radice.

Enula opacis plerumque prouenit locis, quamuis & in montibus nonnunquam exerescat,

TEMPVS COLLECTIONIS.

Colligitur mense Aprili, antequam in folia uis omnis expēdatur. Sunt tamen qui eam in æstatis principio colligant. Alij in autumnno. Si autem ex ea aquam distillare libeat, ex sola radice fiat, idque sub finē mensis Maij.

TEMPVS DURATIONIS.

Si debito tempore collecta fuerit, commodoque loco adseruata, triennio in magna efficacia seruatur.

COMPLEXIO.

Recentiores Medici in secundo ordine calefacientium locant, in quo & siccat

& siccat, Virtutem illi assignant, grossum phlegma incidendi,

I V V A M E N T A.

Cocta, & pora radix hæc, urinam & menstrua cit mulieribus.
 Puluerisata, & cum melle in electuarium redacta, pectus mollit, sedat
 asthma, tussim, & sanguinem exscreantibus.
 Aqua decoctionis Enulæ, arenulas lumborum pellit.
 Interanea rupta consolidat.
 Stomachum roborat.
 Neros & artus confirmat.
 Calculum vesicæ frangit.
 Tumores matricis extenuat.
 Pudendorum inflationes sedat.
 Fœtum mortuum expellit.
 Venena & uenenosus morsus sanat.
 Folia eius si tumentibus, et paralyticis membris superponatur, magnū
 præstant auxilium.
 Vinum Enulatum ad omnia prædicta commodissime bibitur, si rite fue
 rit confectum.
 Apostematibus lintheo imposita, præsidio est.
 Fistulis ab intra & extra commodissime applicatur.
 Neuos et maculas natiuas, delet, cum singulis diebus puerperij ex hoc
 decocto lauantur infantes.
 Herba potata, pectus & epar emendat, corq; corroborat: idq; ob illius
 aromaticitatem euenire, nulli est dubium.

De SPINACHIA.

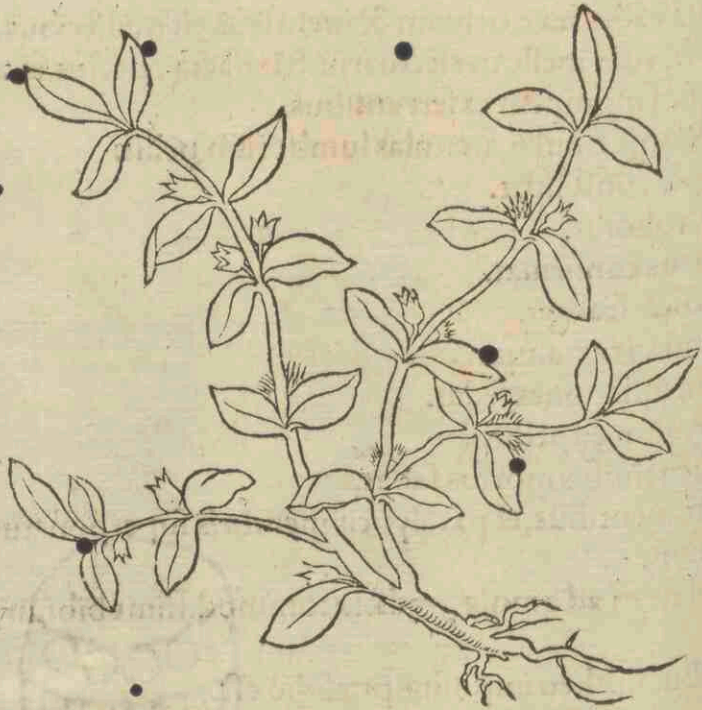
Teutonice/ Byneisch.

R H A P S O D I A. XXXVI.

HOLVS hoc non inepte pro Lapatho accipitur, tamen quibus
 dam secus uideatur: certe quod ad medicinas attinet, nihil discri
 minis uideri potest. Herba alioqui coquinis nota.

I V V A M E N T A.

Spinachia pingui iure carniū excocta, uentrem pulchro laxat, pector
 risq; & pulmonum angustias leuat.
 Quibus spinæ dorsi dolent, his Spinachia comesta, præsentis remedio
 esse, compertum est.

De P O R T V L A C A.

Teutonice/ Burgelkraut

RHAPSODIA. XXXVII.

PORTULACA Græcorum Andrachne est, ex earum genere herbarum, quæ Semperuiuo attinent, eiusdem generis, & medicinæ: uenit etiam loco cibi. Nam apud Italos frequenter, & auide comeditur.

L O C V S

Crescit locis maxime cultis. ut sunt uigæ & fata. Potissimum autem in areolis hortorum, ubi reliqua hortensia plantantur & rigantur.

G E N V S & F O R M A.

Duo genera Portulacæ facit Diosc. Hortense unum, alterum Campestre. Hortense in areolis hortorum seritur, estq; herba admodum pinguis, & crassa, folio fere fabaceo. Caulem profert rotundum, rubicundum, & humi serpentem. Campestris uero Portulaca, tertium genus Semperuiui est, quemadmodum in Semperuiuo indicabitur. Portulaca nostra, quæ Semperuiuum minus dicitur, in petris nascit, nonnunquam etiam in hortis, quæ ex rubicundo caule, folia profert, quæ edendo succulenta, mucilagiosa, & salsa esse sentiuntur. Natura illi tam acris est, ut etiam uulneret fanguis porcina strumis imponatur.

T E M P V S C O L L E C T I O N I S.

Si quis ex ea aquam per distillationem elicere uelit, recte id sub finem Maij facturus est.

C O M P L E X I O.

Galenus huic herbæ frigidam & aquosam assignat naturam, modica acedine & stipticitate præditâ: quo fit, ut calidas & cholericas fluxiones cohibeat, reducens eas ad propriam naturam. Vehementer infrigidat, a quo, ut recte tertio ordini frigidorum, et secundo humidorum deputetur. Quibusdam etiam cibi loco uenit: tamen si parum nutriat, ob abundantiam illius uiscositate, humiditatem, et frigus. Quare potius medicinæ, quam cibo seruire debet.

V I R T V T E S E T I V V A M E N T A

- Portulaca hordeaceæ mixta farinæ, & emplastri modo imposita, uehementes capitis dolores sistit, caloresq; oculorum refrigerat.
- Sacrum ignem, & calorem stomachi restinguit.
- Dolores uesicæ tollit. Lasciuam compescit.
- Ventris tormina uel dysenterias stipat.
- Renes & uesicam confortat.
- Succus illius bibitus, ardentibus opitulatur febribus.
- Lumbricos uentris occidit.
- Cruentas excreationes emendat.
- Hæmorrhoidas occludit.
- Collyrijs oculorum utiliter miscetur.
- Succus illius rosato oleo mixtus, calidos dolores capitis quiescere facit.
- Hoc unguine temperata peruncta, suauem conciliat somnum.
- Pustulas quæ in capite oriuntur, sanat.
- Aqua distillationis illius bibita, calidam & siccam tussim cõercet.
- Stuppæ canabinæ in eius succo, uel aqua intinctæ, calorem epatis restinguunt impositæ.
- Idem facit aqua ebibita.
- Pueris & infantibus hæc aqua recte datur contra calores, et lumbricos.
- Sitim uehementer extinguit.
- Qui peste sunt infecti, nihil melius bibere possunt.
- Contra faucium & linguæ ardorem, exterge cum spongia linguam patientis, aqua Portulacæ madefacta, in qua semen Basiliconis bullierit, & sanabitur.
- Anhelationes ex grauibus caloribus quiescere facit.
- Calorem sanguinis extinguit.
- Decoctum illius, dolores dentium compescit.
- Si cui dentes ex quauis re acerba obstupuerint, is herbam hanc masticecet, aut os ex illius aqua subinde colluat.
- Pudendorum ulcera sanat.
- Superfluas menstruorum fluxiones succus illius bibitus cohibet.
- Sanguinem e naribus fluentem, herba masticata constringit.
- Per omnia Lapatho acetoso assimilatur, necq; inepte unum pro alio in usum uenit.

Ex genere Carduorum est hæc herba. Teutonice, Unjerfrawenweyß.
reponne lq. rafol. 65. Tomo. II.

¶ De ANISO. Teut. Enis.

RHAPSODIA XXXVIII.

ANISVM tam Græcis quam Latinis, non minus culinæ quàm Medicinæ est usui, quondam summopere celebratū a philosopho Pythagora. A Plinio uero censetur inter præcipua quæ appetentiam cibi conciliant. Apium (eodem Plinio autore) Cretense est: proximum quod ex Aegypto uenit, id quod in obsonijs pro Leuistico utuntur, recens, plenum, odoratum, nulla uiscositate abhominandum.

GENVS ET SPECIES.

Dioscorides Anisum duobus uerbis describit, cum dicit, Anisum paruū semen est, id quod in Syria Apio simile crescit, magnū, acutum, oblongū.

COMPLEXIO, & IUVAMENTA.

Anisum calfacit & siccatur ex tertio ordine, habetque uim adunandi, concoctionem uentriculi, & uentositates consumendi.

Semē Anisi urinas, & mulierū mēstrua promouet. Anhelitū facit bonū.

Dolores mitigat. Humores inter cutem & carnem consumit.

Sitim arcet. Venenum ex morfu animalium expellit.

Tumores præter naturā residere facit. Omnis generis hydropicos (sanat.

Alba mēstrua mulierum extergit. Libidinem concitat

Lactantibus ubertatem lactis ministrat.

Fumus ex eo naribus haustus, dolores capitis sedat.

Rosaceo contritū oleo, auribusque immissum, contritiones earū sanat.

Ufus tamen eius commodissimus est, post omnem cibum, si Zacharo opertum sumatur, tum stomachi os claudit, aromaticoque suo odore caput confortat.

Est autem bonum quomodolibet sumpium.

• Qui a scorpione ictus fuerit, Anisum ex uino bibat, tum illi uenenum id innoxium erit.

• Si in syndone ligetur, & per noctem sub puluinari retentum sepe odoretur, matris insomnia arcere creditur.

Anisum in cibo sumptum, omnem nauseam & cibi & laboris ex corpore pellit.

Si quid noxij in oculum ceciderit, contritum Anisum, & superpositum hoc extrahit.

Aquæ incoctum, naribusque inditum, ulcera eorum sanare dicitur.

Item Anisum ualet contra tussim, dolores capitis, contra colicam, & singultum, frigidum stomachum calefacit, digestionem procurat, somnum conciliat, nauseam compescit, tumorem, hysophiagi comprimit, dysenterias sistit, exuberantem sitim repellit, calefacit neruos & confortat, dolores renum & matricis sedat.

Phreneticis, & Maniacis inungi debet, puerperis item, & pueris epilepticis cum aneto.

Pythagoras asserit, neminem a sacro morbo corripit posse, qui Anisum apud se gestauerit: quapropter in copia plantandum & serendum erit.

Parturientibus faciliat partum, si olfaciant in enixu: postquam uero pepererint, mox erit puerperis in potu tribuendum.

Sosimenes omnem duriciem cum Aniso ex aceto molliuit.

• Contra lassitudines coxit Anisum in oleo & nitro.

Idem recepit uiatoribus, nunquam eos lassari, qui Anisum biberint.

• Heraclides pugillum Anisi cum modico castorij exhibebat, contra tumores stomachi & intestinorum, atque etiam asthmata.

Mulieribus quarum matrix, præcordia peteret, exhibebat anisum cum castorio, aceto, & melle.

Cum aceto potatum, sudores elicit.

A P I V M.

Spffich.

DE APIO.

Teutonice/ Epffich.

RHAPSODIA XXXIX.

DE NOMINE.

AP V D ueteres prouerbio tritum est, Ne inter Apia quidem est: quod dicto initia rerum indicare uoluerunt. Nam Apia quondam in hortorum ingressu plantabantur. Pueri etiam qui palestræ et Olimpijs educabantur, in Apium ponebantur, ut in eo adolescerent. Similiter & senes cū festa Herculi sacra celebrarent, ob leonem Nemeæ interemptum, Apio ad honorem dei coronabantur. Solis puerperis Apium attingere non licebat: quod crederent, eo cōtactu infantes epilepticos euasuros. Fœmella huius herbæ uermiculos aliquot in caule concipit, quos qui in cibo sumperit, siue mas sit, siue fœmina, in posterū nunq̄ generabit. Quapropter inuisum & execratum fuit Apium, & (teste Plutarcho) mortuis dedicatū, ut eorum monumenta Apio redimerentur. Contra hos fuerūt Græci quidam, qui hanc herbam singulariter celebrabāt, quasi primariam pisciū in uiuarijs medicinam, nam deficientibus piscibus, in uiuaria cōijciebant, tum languidos pisces recreabat. Nomen illius græcum σέλιου est, latinū Apium: ea ratione, ut Platina refert, quod Apibus flos Apij in delicijs sit. Aut deriuatur Apium a dictione Apex, id est, caput, quod ueteres ex Apio coronas capitibus suis imponerent. Sunt tamen qui hanc herbam & Ambrosiam uocari uelint.

Apium execratum.

σέλιου.

GENERA ET SPECIES.

Plinius Chrysippum citat, qui duo genera huius herbæ facit, Masculinum, & Fœmininum: asserens Fœmininum dura & crispa habere folia, caulem pinguem, & acuti saporis lingua gustatum. Sed Masculinum sit nigrius, radice breuiore, & ferre uermiculos admodum noxios, ut prædictum est: utileq̄ esse, si hæc herbam non datur.

Alia GENERA APII ex Theophrasto, Dioscoride, & Plinio.

Sunt & alia Apij genera a Dioscoride, Plinio, & Theophrasto nominata, ut Apiastrum, Eleoselinon, Oreoselinon, Petroselinon, Olusatrum, Smirnum, Petroselinon Macedonicum: quibus & alij addunt Cicutam, & Cerefolium: omnia quidem Apijni generis, quæ discernere facile non est, quare & multi in eis impegerunt, ut fufius alibi dictum est. Quod iam doctis cōmittimus, et his, qui herbaria conscribere, nihil artis habere putant. Commune Apium apud nos etiam duorum est generum. Domesticum unum, Syluestre aliud, inuicem fere similia, ad Petroselini formam tendentia: nisi quod Apium grossius, nigrius, & altius est: contra Petroselinon leuius, uiridius, & minus est: uti cernere licet.

L O C V S.

Quamuis Plinius asserat, Apium difficulter oriri, uidelicet post sex, aut septem hebdomadas a satione, contrarium tamen nos experientia docuit.

Serit seipsum, & sponte crescit cultis & incultis locis: uerum colitur studiose ab hortulanis, & potissimum locis bene cultis. Durat biennio. Cum chylindro terra a satu planatur, surgit Apium crispus. Theophrastus singularia genera & species huius herbae ponit, & mutationes coloris, si quis rite sciat tractare: sed nos holitoribus hoc committimus.

COMPLEXIO.

Apium tam est calidae complexionis, ut urinas, & mulierum menstrua pellat, uentositates ex corpore educit: idque facit semen commodius quam herba. Similiter facit Oreoselinon, & Hipposelinon: quamuis Hipposelinon minus.

IVVAMENTA ET Medicinae Dioscoridis.

Apium polentae mixtum hordaeae, uel cum pane, calidis oculis impositum, dolorem mitigat.

Simili modo calidiori remediatur stomacho, paresque uires Coriandro obtinet.

Apium duratas mulierum mammamas remollit.

Urinam promouet coctum & crudum.

Folia & radix excocta, uenenum expellit, & est uomitorium.

Aluum lubricam constipat.

Semen tamen in omnibus herba est fortius.

Excellentissimum est contra omnium uenenosorum animalium morsus, & his

maxime qui lithargyrium sumpserunt.

Stomachi tumores sedat porum.

Anodinis miscetur medicinis, & his quae somnum conciliant, tussim sedant, &

contra uenena bibunt.

PLINIVS.

Melior fit aqua cui Apium sit incoctum.

Succus radicis uino mixtus, nephreticos dolores sedat.

Si decocto eius cotusa membra foueantur, liuores eorum sanat, maxime si ex albo superliniatur.

Aquae incoctum & potatum, renibus est praesidio.

Ex frigida contusum, oreque retentum, ulcera eius consolidat.

Aqua distillata, pudendorum inflammationi prodest.

Si caput & tempora ex eo lauetur, & per se exiccetur, somnos accrescere phibetur.

Si duae unciae ex ea bibantur, idque sepe, calculosorum dolores sedat.

Quod si fortius melis medicamentum, semen puluerizatum cum aqua raphani bibatur, tum urinas uehementer pellit, lapidemque comminuit.

Paratur etiam ex semine melicratu, prope diureticum, quod & mulierum menstrua ducit, & digestionem procurat. Semen Apij masticatum, odorem oris et anhelitum facit bonum.

Quotidie in cibo sumptum, colorem corporis reddit amoenum.

Cum Foeniculo concretum lac mammillarum dissoluit: cauetque, ne suppuentur mammae.

Incoctum uino cum radice Petroselini, futurae resistit aquae intercuti.

Succus Apij cum albo oui, stippa uulneribus, impositus, eadem recte mundare creditur.

Pregnantes ab hoc semine cauere debent: quia pueri ex eo uarias aegritudines & pustulas acquirunt.

Apium & Abrotonon si aquae incoquantur, caputque ex eo lauetur, fluentes capillos confirmat.

Cum in medicinis Apium scribitur, plerumque de semine, aliquando tamen & de radice intelligitur.

Non inepte quaeritur, Cur Apium refrigerare dicatur, cum sit calidum? Verum haec alio sunt emendanda.

Q V A E S T I O.

De FILICVLA.

Teutonice/ Engelsüßz.

RHAPSODIA XL.

De NOMINE.

FILICVLA Græcis Polypodiū dicitur, quod Polypo pisci affi-
miletur.

LOCVS.

Iuxta Theophrasti sententiam, gaudet Filicula petrosis locis: uerū Plin-
nius & Diosc. aiunt in petris crescere, & in magnis quercubus, nonnunquā
& circa earum radices: quod ueritati magis quadrat.

ELECTIO.

Melior, & quæ usui medicinæ est apta, ea est, quæ ex antiquis quercus
bus colligitur, qua cum uentrem lenire quis intendit. Verum quæ in pe-
tris nascitur, conterendis lapidibus ego aptiorem putauerim.

FORMA.

Dioscorides ita pingit. Filicula nascitur in muscosis petris, & in uetis-
tis arboribus, earumque truncis, præsertim quercuum, dodrantali altitudi-
ne, quadamtenus pilosa, incisuris diuisa, nō tamen adeo minutis ut Filix.
Radix

Radix illi est pilosa, polyporum modo cirros habens, minimi digiti crassitudine. Derasa hæc, intus herbacei coloris est, sapore in acerbo subdulci.

COMPLEXIO.

Paulus & Galenus putant, qualitate uehementer esse siccam, & parum sine notabili acumine, calidam & siccam ponunt in secundo ordine.

VIRES ET IUVAMENTA.

Virtus illi purgatiua est.

Decoctum eius ex iure gallinæ, piscium, Betæ, uel Maluæ, per sedem nigram choleram & flegma expellit.

Idem operatur puluis eius ex hydromelle potus.

Melancholicis etiam prodest febribus, & cholicæ, si in iure ueteris gallicoquatur, & bibatur.

Fissuras manuum & pedum sanat.

Aqua ex ea distillata, tussientibus prodest, & melancholica fantasma, cum grauibus & horribilibus insomnijs, si ituro cubatum fuerit præsumpta.

PRÆPARATIO EIVS.

Sed quia Filicula uehementer siccatur, corpusq; extenuatur, nauseam mouet, & parum laxatur, ob id rectificatione opus habet: quæ fit, si ex hydromelle, aqua lactis, iure gallinæ, aut gallinæ, decoctione passularum, uel qua hordei sumatur: aut cum foeniculo, aniso, uel gingibere: quodlibet horum correctiuorum sumptis, recte feceris.

DOSIS.

Pro una uice iubet Mesue dare a duabus drachmis, usq; ad aureos. III. Manardus tamen Ferrariensis, testatur, se pluries unciam integram exhibuisse, idq; adhuc parum & sine molestia duxisse.

De VISCO, QUI ALIAS
uocatur Viscus quercinus.
Teutonice/ Affolter/ oder Mystel.

R H A P S O D I A X L I.

NASCITVR in querculis & pyris. Ramulus est qui & ipse parua arboris specimen gerit: cui Viscus nomen indidit Antiquitas. Lutheis folijs, sed magis in uirore pallentibus, acutioribusq̃. Sunt qui pro *ifia* grec̃ sint interpretati, fortasse, falsi in nomine: ut grece Viscus sit *ifos*, uel *ifoy*, non *ifia*. Verum de hoc errore qui uelit, admodum prolixam disputationem uideat apud Leonicenum lib. de Erroribus Medicorum, & Leonardum Fuchsiū libro eiusdem inscriptionis. Attigit & Hermonlaus Barbarus de Viscō non indocta plæraq̃, quæ poterunt studiosi Collario huius Capituli isthiclegere,

HISTORIA VISCI EX
Dioscoridis libro 3.

Viscum optimum est recens, intus porraceū, extra fuluum, quod asperi nihil, aut furfurosi receperit. Fit acinis in robore nascentibus, Buxeo fructicis folio. Contusum acinum lauant, & postea in aqua decoquunt. Sunt qui commanducando ipsum efficiunt. Gignitur quoq̃ in malo, pyro, & plerisque alijs arboribus. Quinetiam inuenitur in quorundam fruticum radicibus.

V I R E S E T I U V A M E N T A E I V S.

Parotidas, tubercula, cæterasq̃ collectiones ad maturitatem perducit. Emollit enim, discutit, & extrahit.

Cum resina & cera pari, epinyctidas in splenio sanat.

Ulcera uetera, suppuracionesq̃, quas cacoethe uocant, ex thure mollit.

Lienem cum calce, Gagate, aut Asio lapide impositum, absumit.

Cum sandaraca, aut auripigmento illūm, anginas extrahit.

Mixtum cum calce, & uini fæcæ, uim suam intendit.

Reliqua de Viscō, uide apud Plinium libro 10. capite ultimo, & Galenum libro 6. Simplicium.

DE LUPULO.

Teutonice/ Hopff.

RHAPSODIA. XLII.

De NOMINE.

HERMOLAVS Barbarus, uir in cognitione herbarum exercitissimus, de hac planta in hunc fere modū scribit. Vehementer erant, qui Corrudā, pro Lupulo, quē uocant accipiunt: quod folia contra dicant, quæ in Corruda tenera, lubricaꝫ sunt capillorum instar. Lupuli uero folia Brionia assimilantur, suntq; acutiora. Caulis eius hirsutus & spinosus est: cæterum germinat & expanditur sicut Corruda acuminata. Flores illius albicant, odorem Allij, & uini referentes. Græci communiter Bryton uocant (ut arbitror) Bryonia. At uulgus scandentem uocat Bryoniam, Nec dubito, quin flores illi sint. Germani Ceruisiā suam excoquant. Galli Habiolā, uel Habillam uocant. Germanorum alius Humulus, alij Tholophin. Quin etiam crediderim, eam esse plantam quæ a Plinio Lupus salictarius uocitetur. Quoniā natura gaudet truncos Salicum ascendere, & se illis inuoluere. Quapropter Flāmingi Lupum reptitium uocant. Eiusdem opinionis est & Manardus Ferrariensis Epistolarum libro. 5. Epistola. 1. Reliqui fere pro Volubili maiori capiunt: aliqui tam en pro media.

H. Barb. lib. 2.
Dioscor. caps
49.

LOCVS

Nascitur cultis & incultis locis. Aliquæ prouinciæ plantant & colunt. uinearum instar: ut plerunq; faciunt Saxones & eorum uicini.

COMPLEXIO.

Ioannes Vigonius nobilis chirurgus, æstimat Lupulum calfacere & siccare in primo gradu, quamuis et nonnihil frigoris habeat: unde inflammationes membrorum lenire potest, & sanguinem purgare.

VIRTUTES ET IUVAMENTA

Recentiores medici hodie hac herba cum floribus suis utuntur ad expurgandum sanguinem melancholicum. Insuper ad ulcera & scabiem. Ratio est, quia epas & lienem deopilat, & purgat. Succus eius mane & uesperis auribus tepidus instillatus, suppurationes earum compescit.

K 3 De

De SEMPERVIVO.
 Tentonice/ Hauffzwurz.

RHAPSODIA XLIII.

De NOMINE.

Lib. 4. cap. 91.

SEMPERVIVVM Græcis ἀείων uocatur apud Diosc. ea ratione, quod perpetuo uirescat, tam Hyeme, q̄ Aestate. Singulari naturæ miraculo, quod supra tecta, siccissimis locis, cū tanta humiditate excrescit. Deinde, quod præ cæteris herbis, solaribus radijs est subiecta, adhuc tantum ea frigiditate perdurat. Vnde apud multos opinio concepta est, tecta fulmine non posse tangi, quæ in culmine Semperuiuum habeant. Sane inefficax futurū fulmen, quod tam fragili herba retrudatur. Olim imperatores Rhomani Semperuiuo se coronabant, ob id tantum, ut ab incōmodis fulminum essent tutiores. Græcorū Poetę fabulantur, quemadmodum Glaucus deus marinus hac herba immortalitatē sit consecutus. Latini multa illi assignant nomina, Semperuiuū, Sedū, & Barbam Iouis uocantes, omnia ob illius perpetuitatem & excellentiam. Nam merito uenit ad mirandum, quomodo omnia aëris incommoda, tam a calore, q̄ frigore, tam sicca quam humida, semper euincere queat præ alijs herbis omnibus: de quo poetis facile esset integra conscribere uolumina.

LOCVS SEMPERVIVI.

Nascitur, ut dictum est, in æditis domorum culminibus & tectis, in muris ruinosis, & altis montanijs.

GENERA & SPECIES eius.

Duplex a Plinio indicatur Semperuiuum, a Diosc. triplex. Primum genus maius est Semperuiuum, caulem proferens cubitalem, in quo folia pingua, crassitudine pollicis, breuia, & ex rotundo acuminata ad modum paruæ linguæ. Quædam ad terram incuruantur, alia perstant erecta, sibi coniunctissima, formā oculi, uel stellæ repræsentantes. Ab aliquibus Buzphthalmos nūcupatur. Aliud genus Semperuiuum Minus dicitur, quod passim in tectis, ruinosis muris, & umbratilibus locis affatim prouenit, multis isdemq̄ paruis cauliculis, in quibus crassa & pingua follicula habet, in rotundum acuminata, palmæ altitudine. Duum & hæc est generū: unū enim albos, aliud luteos profert flores. Luteos in syluis & præruptis montium inuenitur. Hanc Latini Crassulam minorem, Vermicularem, et Trichalem nominant: quod ter in anno floreat.

VIRTUTES maioris SEMPERVIVI.

Virtutem habet tefrigerandi cholericæ & flagrantia apostemata, sacri ignem, & ulcera æstiomenica.

Folia cum polenta hordeacea imposita, podagras sanat.

Succus oleo rosato permixtus, & capiti inunctus, dolores capitis ilico sanat.

Diarryhias, & dysynterjas compescit.

Si quis uino incoctum biberit, a lumbricis uacuabitur.

Mulierum

Mulierum menstrua exiccat.

Verum eius aquæ usus intra corpus nõ est tam securus, nisi alijs aquis fuerit permixta: ob abundantem illius uim refrigeratiuã. Cæterum omnes calores refrigerat cõmodissime, si unctum in ea lintheum corpori loco dolente imponatur.

Stuppa canabina iccori imposita, calores eius consumit.

Prodest etiam in peste bibitum.

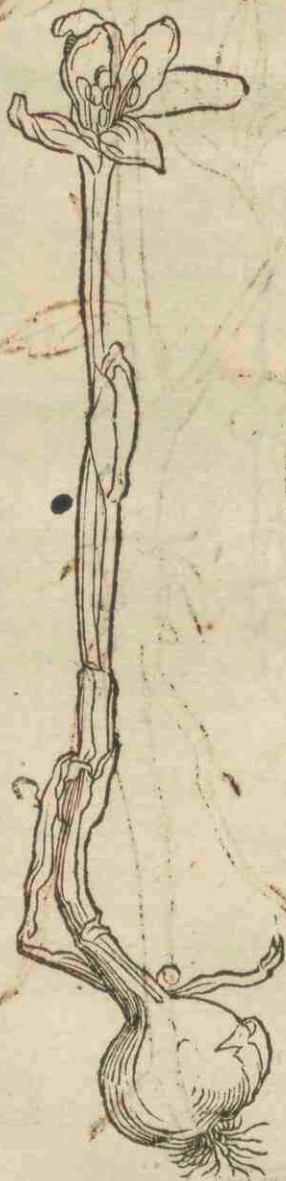
Intinctus in succo, aut aqua Semperuiui pañus, et podagris impositus, dolores eorum leuat.

Cui per noctem palpebræ concresecunt uiscoso humore, adeo, ut aperiri non ualeant, has aqua Semperuiui inuncta, relaxat.

Phreneticorum capitibus commodissime imponitur.

Si succo Semperuiui lac mulieris masculum nutrientis misceatur, tresq; guttæ in aurem indantur, amissum reparat auditum.

Premulæ Veris bulbus.

K

Zeisßlin blâm/ond wurtzel

S I M P L I C I V M Pharmas
L E V I S T I C V S.

Lychfeld.

De LIGVSTICO, VEL LEVISTICO.

Teutonice/ Lyebsidckel.

RAPRODIA. XLIIII.

De N O M I N E.

LIGVRES olim Leuistico pro pipere utebatur, nō quod Indico ca-
rerent pipere, sed quod illud nimio præditū esset calore, & ne fru-
stra ab alijs uiderentur magnis sumptibus cōparare, quæ domi illi patria
ipsorum subpeditaret. Inde & Leuistico nomen accreuit, ut a Liguribus
Ligusticum appellaretur: quod deinde Galenus Libisticum nominauit,
& nos adhuc corruptius Leuisticum appellamus.

• L O C V S

Nascebatur olim præcipuum in Appennino monte Italiae & Liguria,
unde & exteris nationibus illius facta est copia. Humectis & umbratilis
bus gaudet locis.

GENVS ET SPECIES ejus.

Leuisticū haud dubie inter Panacis genera connumerari debet, ex qui-
bus & inter præcipua est, uel Dioscor. teste. Hulus est longo & inani cau-
le, altitudine & figura Valerianæ similis. Floret ad modū Astranciae, Va-
lerianæ, & Angelicæ, floribus albis, folijs Petrosilij, lactoribus tamē & cras-
sioribus. Odor in totum Panacem seplasiariorum æmularur.

• C O M P L E X I O.

Paulus Aeginera Leuistici radici & semini talē caliditatem assignat,
ut & menstrua prouocare possint. Recentiores ponunt calidum et succū in
secundo, uirtutis diureticæ.

V I R E S E T I V V A M E N T A.

Semen Leuistici excellens est & ad cibos condiendos: quod olim uetes-
tibus Petrosilij loco fuit in usu.

Intestinorum dolores leuat.	Humores eiusdem digerit.
Stomachi tumorem extenuat.	Vrinas pellit, & menstrua.
Venenosos serpentium ictus sanat.	Aquæ eius ex lintheo imposita, dolores capitis mitigat.
Puuctiones laterum auerit.	
Nephritim, & calculi dolores emendat.	Arenulas pellit.
Anginæ gargarizatum prodest.	Raucedini remediatur.
Si ex ea facies lota fuerit, clarā reddit.	Cancrum sanat.
Immundicias pudendorum muliebrium extergit.	
Balnenū factum ex leuistico, roremarino, melissa, chamomilla, melilo- to, stechade, & squinanto, ex uino resoluta memb. a, arteticos restaurat.	
Semen potum, per uomitum & sedes purgat.	
Spasmodicis utiliter exhibetur.	

Lenticula aquæ.

Mölynsen.

DE LENTICVLA aquæ
Teutonice Mölynsen.

RHAPSODIA XLV.

LENS aquæ, viride illud uocatur, quod stagnantibus aquis super-
narat. Nomen illi apud Diosc. Lens pallustris est, aut Viperas-
lis. Muscosa hæc res, reuera neq; radices, neq; folia habet, sed id
quod viride uidetur, colluies quedam uiscosa est, quæ in folium concre-
scere non potuit.

I V V A M E N T A.

- Omnes sanguinis fluores qui ex calore ueniunt, Lenticula aquæ sistit.
- Idem facit in cholericis apostematibus omnibus.
- Calidam mitigat podagram.
- Aqua distillationis eius epota, internos calores reponit.

De AURICULA MURIS.

Teutonice/ Metißd:lin.

RHAPSODIA XLV.

MULTI herbarum scriptores Anagallidem pro Auricula muris sunt interpretati, pudendo errore: in quem eos Auicenna, eorum Idolum, produxit. De hoc Leonardus Fuchsius copiose disputat in libro de erroribus Medicorum ab eo scripto: quod & medicorum scholæ pensandum committo, ne perpetuo Quid pro Quo, græcum inquam albū, pro zaceharo cogantur accipere. Dioscorides ait, herbam a similitudine quam cum auricula muris habet, sic esse nominatam.

GENERA ET SPECIES.

Duo illius genera ostendit Dioscor. Primum, quod in syluis & arenosis locis crescat, Alfine uocatum: id quod hodie nō inueniri, testatur Dioscor. interpretes. Alterum genus multos ex una radice protrudit caules rubicundos, & cauos: folijs oblongis, a dorso acutis & nigris, e regione binaprodeuntia, per aliquot spacia seiuncta. Radix illi digitali crassitudine a Diosc. describitur. Quod autem nos Auriculam muris nominamus, herbula pilosis folijs est, per terrā ex hirsuto caule sparsa, cui flores lutei sunt & odorati. Sunt et eius duo genera. Vnum magnis, alterum paruis folijs, eodem tamen flore luteo. Sunt & aliqui, teste Diosc. qui hanc herbā Helxinem uocent: de quo in Parietaria scriptum est.

COMPLEXIO.

Auricula muris Alfine uocata, frigida est & humecta, non secus atq; Helxine est. Refoeret tamen sine stipatione cholericā apostemata.

VIRES ET IUVAMENTA.

Diosc. easdē vires herbæ huic, quas Mercuriali et Parietarię assignat.

Hieron. Braunschuuigius aqua illius utitur contra

Phyſim Vertiginem

Hæmoptoicam Oculorum maculas

Colicam Matricis incommoda

Lumbricos Tumores & innaturales corporis calores.

EXPERIMENTA probatissima contra Rupturas.

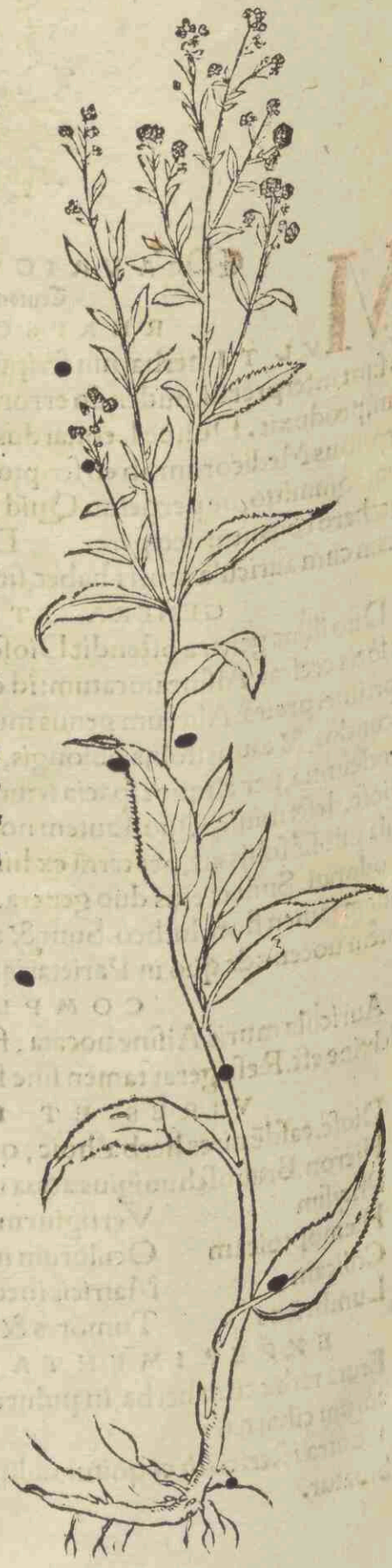
Eruta radix cum herba, in pulueremq; redacta, pueris detur & adultis in eorum cibarijs.

Contra ictericiam coquitur utiliter cum fragaria in uino, si ius a patiente bibatur.

De

De PIPERITE.
 Teutonice/ Pfefferkraut
PRHAPSODIA XLVI.
 PIPERITES herba a pipe
 re nomen traxit, ob acrimoniam eius,
 qua piperi, aut sinapium refert: calida
 haud dubie & sicca ad gradum usq;
 tertium. Caulis illi trium cubitorum,
 cauus, flores albi ut Pipinelle, sed non
 tam expansi. An ex genere sit Persica
 rię, nec ne, dicere iam nō possum. Aus
 dio tamen culinar: iam esse, et salsamen
 tis aptam.

PETROSELINON.

Petroselin.

L

DE PETROSELINO.

Tentonice/Peterlin.

RHAPSODIA XLVIII.

DENOMINE.

Cum Petroselino quo pacto agatur, quod Apium hortense uerum est, ut Manardus & Collinutius testantur, breuitatis causa missum facio: quoniam ne doctis quidem de nomine conuenit, & inter se strenue disgladiantur Leonicensus, Manardus, & Collinutius, ut in Herbarij nostri Tomo secundo uideri potest. Conijcere igitur licet, cum docti necdum sciant, quod uerum sit Petroselinon, atque id nemo ignorat coquinaria, quantum sibi in rebus magis arduis sit ipsis tribuendum, id quod mirari satis non possum. Ideo & nos uenia digniores erimus, si alicubi fuerimus halucinati: quamuis a nobis sedulitas, studiumque nullum sit intermissum. Platina qui de rebus culinarijs scripsit, arbitrat Petroselinon Petrapium, & Holus atrum eandem esse herbam, de quo doctos quam me pronuntiare malo.

LOCVS.

Fecundissima herba est Petroselinon, ubique in umbrosis locis facilliter proueniens. Rescissum subinde pullulat dum radicitus euellatur.

QVOD PETROSELINON sit melius.

Licet Petroselinon ubique perueniat, praestantissimum tamen Macedonicum est. Diosc. teste, sequens Alexandrinum & Smirnianum. Nam ut uina unius terrae quam alterius sunt praestantiora, ita & in herbis usu uerere dubium non est.

VIRES ET IUVAMENTA.

Petroselinon urinam pellit, arenulasque & lapillos renum eijcit.

Mulierum menstrua promouet,

Ventositatem uentris discutit,

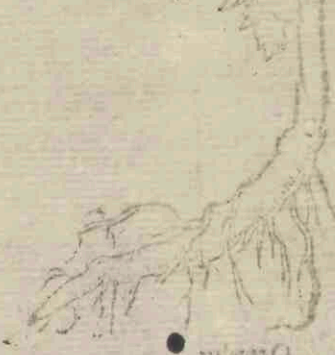
Colicam releuat, dolores lumborum, dorsi, renum & uesicae cum stranguria compescit.

Tumores stomachi discutit.

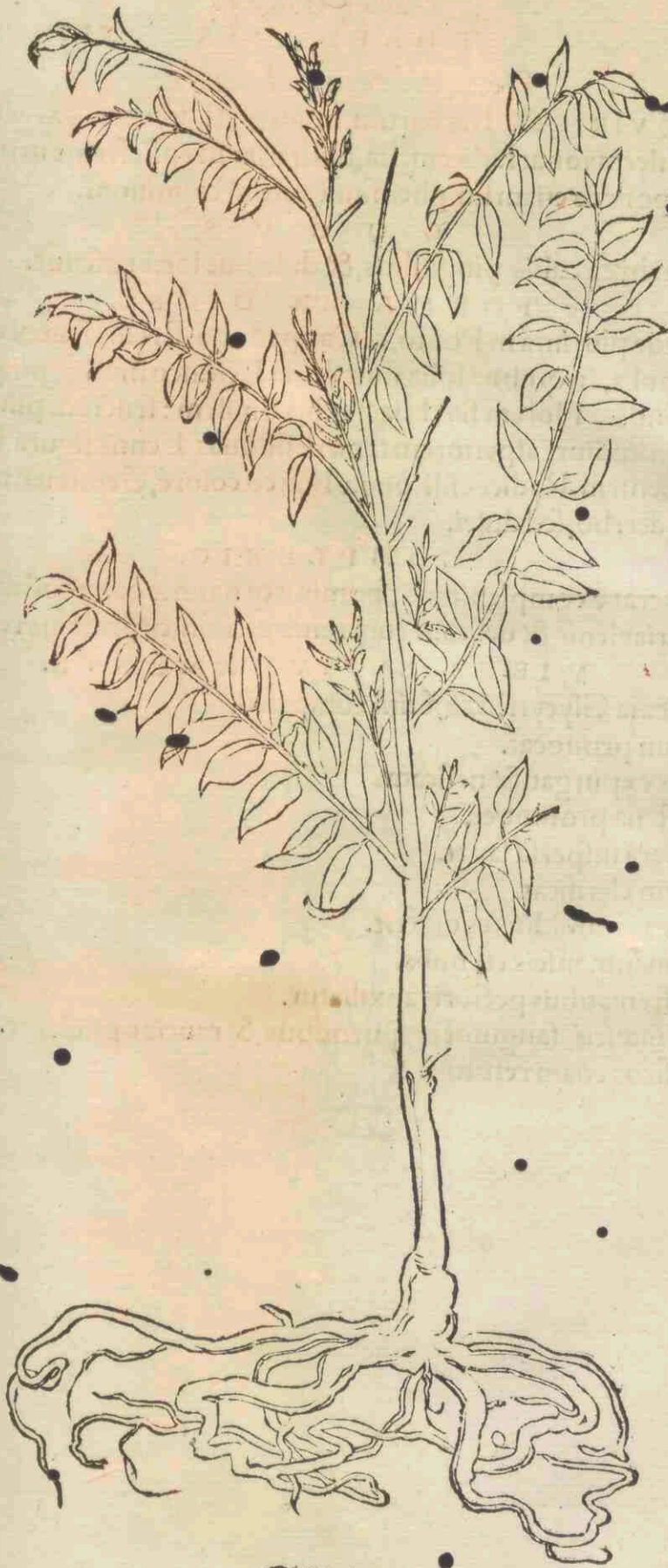
Cum a rabido cane morsus decoctum Petroselini biberit, & ex herba cum semine cataplasma super uulnus imposuerit, sanabitur.

Appetentiam uentriculi aqua eius pota suscitatur, uiscositatesque eius extergit, & epar obstructum deopilat.

Hoc solum incommodat, quod corpori inunctum, pilos excidere facit.

LIQVIRICIA.

Süßholz.

De N O M I N E.

LIQVIRICIA Barbarum nomen est, Græce γλυκυρριζα, quod
dulcem sonat radicem. Ita, barbaries irrepfit ferme in omni genere
scibili imponens etiam simplicissimæ rerum cognitioni.

L O C V S,

Glycyrrhiza cultis, pinguibus, & dulcibus locis nascitur.

F O R M A E X D I O S C.

Nascitur plurima in Ponto, et Cappadocia. Brevis frutex est, bicubita
libus ramulis, in quibus folia sunt densa Lentisco similia, pinguia, tactu
que glutinosa. Florem fert Hiacynto similem: fructum pilularum Pla
tani magnitudine, asperiores tamen: siliquas Lentis figura breues, ruf
fascq; habentem. Radices illi longæ buxæ colore, Gentianæ modo, sapor
re leniter acerbæ, sed dulci.

C O M P L E X I O.

Temperatæ complexionis, hominisq; naturæ commodissima est: ob
id & arterias lenit, & uesicam cum renibus, sitimq; præ alijs rebus tollit.

V I R E S E T I V V A M E N T A.

Masticata Glycyrrhiza, sitim compescit.

Vrinam prouocat.

Renes expurgat, & uesicam.

Menstrua promouet.

Vulnera inspersa sanat.

Vocem clarificat.

Internas humiditates digerit.

Peripneumaticis est utilis.

Apostematibus pectoris auxiliatur.

Asthmaticis, sanguinem spuentibus, & raucis opitulatur.

Pthysicos etiam restituit.

C E N T A V R E A.

De C E N T A V R E A.

Teutonice/ Tausent gul'din kraut.

R H A P S O D I A L.

De N O M I N E.

SI FIDEM Plinio damus, a Chirone Centauro hæc herba nomen est sortita: qui cum hospitis sui Herculis tela imprudens attrectasset, casu te lo in pede uulnus accepit, quod tandem uix hæc herba sanari quiuit. Hæc genus nomen Chironij, aut Centaurij obtinuit.

GENERA ET SPECIES eius.

Vterq; Plinius et Diosc. tria esse genera huius herbe affirmant. Magnū uidelicet, Minus: & quod Triorchin uocant, a Niso, qui effodientibus eā negocium facessat, raroq; quis illius insidias effugit.

De MAIORE CENTAVRIO.

Dubio uertitur, sit ne hodie Centaurium maius cognitum, & quid sit, nam a plerisque in hoc uehementer erratur. De quo multa Leonicens, & Fuchsius in medicorum erratis ostendunt. Sunt qui dicant Rhabarbarū esse, alij Matricariam, aut Rhaponticum, nec finis est somniorum.

Dioscorides cum Plinio ita depingunt.

Maius Centaurium folia nucis iuglandis habet, uiridia, Brassicæ folijs similia, & in circumitu serrata. Caulis illi altus est, duorum & semissis cubitorū, nodosus, superne ut Papauer capitatus. Radix magna, spissa, pinguis, grauis, rubicunda & humida, friabilis, & amara cum quadam dulcedine, trium propemodum pedum longa. Flos illi cæruleus est, semen Cartamo simile in floccos abditum.

De MINORE CENTAVRIO.

Minus Centaurium Origano simile est, & Hyperico, anguloso caule,
L 3 dodrante

• dodrante altiore. Flos illi purpureus. Folia Rutæ similia, oblonga, & parua. Radix illius breuis, leuisq̃, medicinae inepta.

• L O C V S utriusq̃ C E N T A V R I I.

• Maius Centaurium pinguibus & apricis excrefcit locis, nonnunq̃ & in fyluis ac collibus. Minus humecta defyderat, loca irrigua, fontibusq̃ propinqua.

• Quæ inter utramq̃ melior fit.

• Licet maius Centaurium, minori multo effet prestantius, ut quod olim contra omnes exhiberetur egritudines, cum qua & Galenus miranda perfecit, & ueterum quidam integrum ei uolumen dicauit, contentos tamen Minori nos effe oportet, dum Maioris facta nobis fuerit copia.

• C O M P L E X I O Minoris Centaurij.

• Radix huius herbæ inutilis est, suntq̃ sola folia, flos & apices in Medicinae usu. Amarum est, ficcū, & ftipantis naturæ. Errant igitur, qui Maiori Minus confundunt.

• I V V A M E N T A.

• Purulentias antiquas, & ulcera sanat, bibita illius ex aqua concoctio.

• Choleram, & malos humores per sedem euacuat.

• Coxendicum dolori opitulatur. qm̃ anodinum est, et sanguinẽ trahit.

• Succus collyrio mixtus, oculis est auxilio,

• Melli mixtus, & inunctus, oculorum tenebras tollit.

• Mullerum menstua propellit.

• Neruos roborat.

• Modum colligendi succi, & preparandi, docet Galenus proprio uoluntate, ad innumeras conducendis egritudines, ut ibidem recenset.

• Centaurij aquæ decoctum, & puluis, epar & lienem obstructa aperit.

• Crassos humores uentriculi digerit.

• Radices febrium extirpat.

• Lumbricos eiicit.

• Recentia uulnera ex ea lota, sanat.

• Cicatrices & maculas uulnerum æquat.

• Fœtum mortuum educit, triduo, quatruiduo ue pota.

• Contusa, fractaq̃ ossa consolidat.

• Singultum, & oxoremata uentriculi compescit.

• Colicam & lliacam pota sanat.

• Hæmoptoicis, & asthmaticis, tussientibusq̃ prodest.

• Syrupus ex eo, regio morbo laborantibus prodest.

• Sunt q̃ succo, pulueriq̃ zucarū addunt, ut gustu aliquanto sit gratior.

• Ex oliuarum oleo emplastri modo utiliter imponitur.

DE FILICE.

Tenonice/ Waldifaren.

RHAPSODIA. LI.

FILICIS genera quatuor hodie sunt mihi cognita. Filix Parua, uel Quercina. Filix Syluestris, uel Magna. Polypodium, et Saxifragia minor, uel rubea. Vnum omnibus nomen latinum, ob similitudinem foliorum, & macularum a tergo, quæ omnibus pares sunt, magnitudine tantum distantes. Aliqui Tanacetum addunt: quod Filici sit similis, De Saxifragia rubea a nobis dictum est, Similiter de Tanaceto.

Descriptio Filicis ex Dioscoride.

Filicis folia sine caule, sine flore, sine semine, ex uno pediculo pedali magnitudine, incisuris diuisa, & alarum auium more explicata, in quibus odoris grauitas aliqua est. Radicem habet in summa terra nigram, oblongam: ex qua plures ueluti adnatæ progrediuntur aliæ, quadamtenus in gustu adstringentes.

IVVAMENTA.

Pellit uentris lumbricos latos Filicis radix, pondere drachmarum quatuor in mulsa aqua pota. Felicius tamen id præstat, si in scammonij, aut nigri ueratri quatuor obolis detur.

Lienosis, ut in antiquum habitum restituantur, prodest pota etiam radix huius herbæ.

[De CENTVM NODIA,

Teutonice/ Weggrassz.

RHAPSODIA LII.

P L I N I V S refert (id quod uerum est) optimas nos herbas pedibus conculcare, quarum si uires sciremus, utiq; in caelum laudibus efferremus. In Arabiam, Indiamq; medicinas quaesituri transcurrimus, cum per foribus sit, cuius opera nobis opus. Quid hac Centumnodia uilius? sed ut rium eius & laudum finis nullus est. Cum non opus habeat studiose excoli, aut ex longinquo adferri, iam despectui est omnibus.

De N O M I N E.

Verum Gramen est quod latinis Centumnodia, uel Proserpinatia dicitur, Graecis Polygonion & Gramen. Quapropter ubi in medicinis Gramen exposcitur, hoc Polygonio uti debemus.

L O C V S.

Nascitur in caemeterijs, et uis, passimq; in omnibus muris, a seipso sata.

G E N E R A & S P E C I E S eius.

Lib. 4. cap. 7.

Diosc. in herbarum historia lib. 2. duo Polygoni facit genera. Masculinum uidelicet, & foemininum. Masculum (inquit) numerosos, graciles, & teneros ramulos habet, geniculis intersectos, Graminis modo per terram serpentes. Folia ruta illi sunt, longiora tamen, & molliora, & singulis folijs adnatum semen: quam ob causam masculum appellatur. Flores candidi & punicei. Foemella singulari caule exiguo frutex est, tener, arundinis similis, contumacibus geniculis, & in seipso tubarum modo fractis, circa quos Piceae similia foliola in orbem exeunt: locis gaudens uliginosis.

C O M P L E X I O.

Quamq; Centumnodia nonnihil constringat, aquosa tamen abundans humiditate, admodum, ut usq; ad tertium gradum refrigerando sit.

I V V A M E N T A quae illi D I O S C O R.

assignat.

Succus eius adstringit, refrigeratq; potus.

Sanguinem exspuentibus, & alui fluoribus prodest.

Calculosis item, & uesicae stillicidio. urinam enim efficacissime trahit.

Succurrit & uenenatorum morsibus cum uino potus.

Bibitur & contra circulares febres, una ante accessionem hora.

Sistit idem muliebres fluctiones appositus.

Instillatur purulentis auribus, & in dolore earum utiliter.

Genitalium ulceribus egregie medetur, cum uino decoctus, addito melle.

Contra stomachi ardores, sanguinis excreationes, quae serpunt, sacros ignes, inflammationes, tumoresq; et uulnera emplastri modo folia utiliter imponuntur.

Smilax.

Welsch/oder Wyld Bonen.

DE SMILACE HORTENSI,

Teutonice/ Welsch/oder Wylb Bonen.

R H A P S O D I A

LIII.

CVM anceps apud me hesitaron, quo tandem nomine apud auctores hoc Fabatiū genus, quod Germani nostri Welsch Bonen uocant, appellaretur, cōmodum nos Hieron. Tragus, uir qui in herbarum scientia nostro seculo (absit dicto inuidia) parē non habet, admonuit, Smilacem esse hortensem in Diosc. herbarum historia: eius descriptionem & Fabas nostras conferentes, prorsus respondere ad unguem omnia reperimus.

D E S C R I P T I O D I O S C O R I D I S.

Libro 2.
cap. 126.

Smilax hortensis Hederę folia habet, molliora tantum, graciles caules: & in caulibus campolas propinquis fruticibus se implicātes, tanto undiq; incremento, ut scēnas etiā & tentoria inumbrent. Siliquas fert fenugraco similes, longiores tantum, crassioresq;: in quibus semina renibus animalis um similia, nec colore uno, uerum ex altera parte leuiter ruffa. Flores illi albi sunt, reliquis Fabis non absimiles.

V I R E S.

Easdem cum Fabis habent uires, teneriores tamen & ad edendum aptiores.

Dioscorides asserit urinam eas ciere, & grauiā mouere insomniā.

Dracontium maius.
Schlangenkraut.

Dilutio erroris in Secun-
di Tomi fol. 63. in curia ad-
missi, ubi pro Guthenrich
hoc uerum Dracontium ma-
ius reponere. Quod & supra
hoc Tomo fol. 4.
attigimus.

ALTHEA.

Althea

De ALTHEA, Cent. 3bis.
RHAPSODIA LIIII.

ALTHEA ad hominis altitudinem excrescit, multis, rectis & ter-
neribus uirgulis. Vitium similia habet folia, lanuginosa tamen & mollia:
floribus albis Rosis similibus: quare & alba Malua uocatur. Radix illi al-
ba & magna, altitudine cubitum excedens. Paulus ait, Altheam esse ex
genere Maluarum agrestium, uiresq; esse illi molliendi, leniendi, refrige-
randi, & tumores sedandi. Radix cum semine cicatrices tollunt, & lapidē
comminuūt. Galenus addit, radicē coctam uentris profluuia sistere, ob
ipsum uim stipticam. Latinum illi nomen Altheæ accreuit, quod uiribus
& iuuamentis reliqua Maluarum genera antecellat. Barbarus refert, alicu-
bi Maluas lancearum altitudinem æquare, & arborum, ut in Arabia &
Mauritania.

Malua alba,

VIRE S quas D I O S C. Altheæ adscribit.

Althea in mulsâ aqua, aut uino decocta, aut per se tusa, utiliter uulnere-
bus imponitur.

Imponitur & strumis, & secundum aures abscessibus, quas parotidas
dicunt. Facit et ad abscessus alios, mammarum inflammationes, sedis dolores,
contusiones omnes oculorum tumoribus similes, excrescentias & disten-
siones neruorū. Discutit enim, maturat, erumpit, & ad cicatricē perducit.

Eadem, ut præmonstrauimus, elixa cū suillo, anserinoue adipe, aut thes-
rebinthina resina subacta, contra præclusos, inflammatosq; mulierum lo-
cos, utiliter adponitur.

Præstat idem et decoctum eius, quæ a puerperio naturæ ordine pur-
gandæ sunt matricibus.

Bibitur & cum uino radicis decoctum, prodestq; contra urine angusti-
as, calculos, cruditates, dolores coxendicū, tremores, intestinorum tormi-
na, & rupta.

Colluuntur radices eius in aceto decocto utiliter in dolore dentium.

Exerit uutiligines, & emendat Altheæ semen uiride, succumq; tritum,
& ex aceto in sole inunctum.

Idem ex oleo inungitur, ad præcauendas omnes quæ ictu, aut morso ue-
nenum relinquuntur iniurias.

Facit ad intestinorum tormina, sanguinis excreationes, fluores alui,
quos Diarrhæas uocant: in quem usum bibitur decoctum eius.

Bibitur præterea in posca, aut uino, contra apium, uesparum, alioruna-
q; uenenatorum ictus.

Folia eius ex exiguo oleo utiliter moribus & ambustis emplastri me-
do imponitur.

Altheæ frigidam & humidam assignant naturam.

Reliqua Maluarum GENERA require ex

T O M O Primo, folio .197.

M De

DE CEPIS, VEL Bulbo qui edendo est.
 Teutonice/ Ziblen.

RHAPSODIA

LV

PLINIUS multa Bulborum genera. 19. lib. assignat, omnes tamen natura oculos obfuscant. Rubei albis acutiores sunt, sicci magis quam recentes, crudi magis quam cocti.

LOCVS.

Cepè amant loca humida, frigida, & arenosa.

In summo ædium seruari debent, ubi a fumo contingi possint: quamvis & in frumentorum siliquis commode seruentur.

Satio illorum in Martio, & Aprili est. Cōtraria illis cum sibi similibus plantis natura, nam crescente luna deficiunt, ipsa decrecente, augentur.

COMPLEXIO.

Galenus calidissimam illis naturam assignat ad quartum usque gradum, cum spissa quadam substantia.

VIRES ET IVVAMENTA.

Bulbi omnes inflant, & uentositates excitant.

Appetentiam ventriculi roborant, sitim accendunt, & aluum laxant: quapropter ventri non inutiles sunt,

Excorticati, in oleo impositi, si glandis uice supponantur, hæmorrhoidas emendant.

Succus eorum melli permixtus, oculisque inditus, panos & turbulentiã eorum remouet.

Idem unguentum Anginis prodest.

Mulierum retenta menstrua elicit.

Naribus inditum, capiti mundando ualet.

Contra rabidi canis morsum facit emplastrum ex cepearum succo, cuta aceto, & melle, uulneri impositum.

Succus aceto permixtus, faciei maculas extergit, in sole inunctus.

Cum spodio illitus, scabiem oculorum sanat.

Inæquales male curatorum uulnerum cicatrices exæquat.
 Pedum cutem a calceis defricatam, cum axungia gallinacea plene restituit inunctus.

Alui fluores constipat.

Auribus inditus, dolorem & tinnitum earum leuat.

Fluentem ex auribus saniem compescit.

Defluentes capillos renasci facit.

Nimius eorum usus in cibo, dolores capitis excitat.

Cocti urinas pellunt.

Lethargum concitant in ægritudine nimie comesti.

Contusi cum ficibus, ulceribusque impositi, digerunt ea, & rumpunt.

De

De ALLIO.

Teutonice/ Knoblauch.

RHAPSODIA LVI.

ALLIVM, rusticorum est Theriaca. cibus enim est, & Medicina. Vnum incommodum habens, quod foetet. Hunc foetorem Buta de super comesta restinguit. Quo plures habet nucleos, eo est acrius. Decoctum, acrimoniam suam perdit & vires, fitq; minus efficax.

VIRES ALLII & temperamenta.

Calidae naturae est & siccae in quarto. Acutum est & mordax, uentriculum siccatur, sitim excitat, ructus facit, & uentositates dissipat, uentrem aperit, & oculis nocet.

Contra latos uentris lumbricos pollet.

Vrinam promouet.

Venenis resistit, si quis a rabido cane, uel uipera morsus fuerit, ex uino potum, & impositum.

Contra uarietates aquarum utilis est.

Vocem clarificat.

Antiquam tussim crudum & coctum dissipat.

Cum origani succo potum, lendes & pedunculos necat.

Maculas & neuos, scabriciem cutis, scabiem, lepras & porriginem capitis emendat.

Hydropicis utiliter exhibetur.

Multa reperiuntur genera Allij apud rusticae rei scriptores Palladium,

Columellam, & Plinium.

De P O R R O.
Cenionice/ Wylder Landz.
RHAPSODIA LVII.

PORRUM cum Cepis & Allio eiusdem naturæ est. Olim a Cæsare Nerone celebratum, qui cum rei Musicæ operam dare uellet, Porrum edebat, cui & quicquid laudis accessisset acceptum ferebat. Et ipsum duorum est generum.

V I R T V T E S E T I V V A M E N T A.

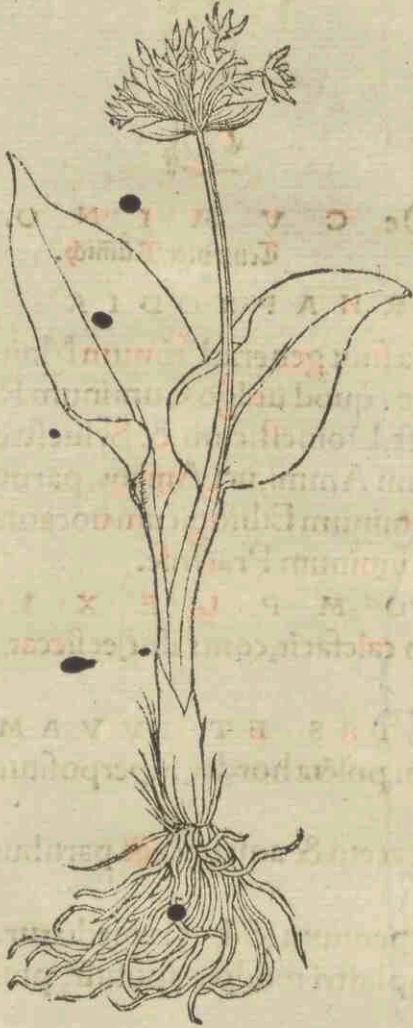
Inflatium est Porrum, malarumque humiditatum generatium, inquietos faciens somnos, & insomnia.

Oculos perturbat.

Ventriculo inimicum.

Verum urinam cit, & menstrua, aluumque laxat: uesicæ tamen nocet, & renibus purulentis.

ALLIVM SYLVESTRE.

De AGRESTI ALLIO.

Teutonice/ Wylde Knoblauch.

RHAPSODIA LVIII.

DVO ESSE genera Allij meminerunt & Diosco. & Plinius. Agreste tamen Diosco. non pingit. Plinius uero de quodam refert placidi odoris, capitulisq; teneribus, & folijs magnis. Vrsinum uocat. Pro quo nos herbam exhibemus ex summis Heluetiorum alpibus nobis allatam, folio, radice, odore & sapore Allio respondentem. Nomen illi apud Heluetios Ramseren est: quod inditum lacti, coagulare ipsum dicant. Vocatur & apud quosdam eorum Agreste Allium. Quod si in hoc aberrauimus, libenter monitorem feremus.

De CUMINO.
Teutonice/Bümmich.

R H A P S O D I A L I X.

CUMINIARIA sunt genera. Primum Maius, Feniculo simile, aromatico odore & sapore, quod uulgo Cuminum Romanū uocant. Atque id duorum generum est, Domesticum, & Syluestre, quod Cuminum rusticum uocant. Alterum Ammi, uel Ameos: paruum id semen est, Cuminum minus, quod & Cuminum Ethiopicum uocatur. Tertium Caros, uel Carui dicitur, uulgo Cuminum Pratense.

C O M P L E X I O.

Satiuum Cuminum calefacit, contrahit, et siccat. Alia genera eque sunt calidae naturae.

V I R T V T E S E T I V V A M E N T A

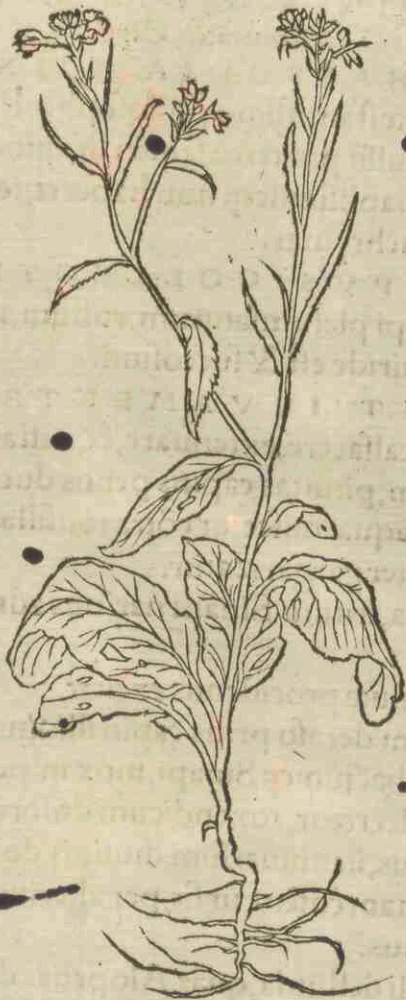
Ex oleo coctum cum polēta hordei, superpositumque, uentris torsiones sedat & tumores.

In uino & aqua, uel aceto & aqua æquis partibus coctum, asthmata relaxat & resoluit.

Ex uino coctum, serpentium ictibus remediatur.

Cum uuis passis emplastri modo impositum, pudendorum inflationes resoluit.

Ex aceto cōtusum, sanguinis fluxiones e naribus, et menstrua cōpelcit,

De RAPISTRO,
Teutonice/Hederich.

RHAPSODIA LX.

RAPISTRUM folia habet albo Carduo similia, acutiora tamen, & in medio nigris maculis ut Polypodium signata.

GENVS & FORMA.

Calidum est & siccum in tertio gradu.

VIREs.

Sudores elicit, herba cum radice contusa, si eius dimidia parte Plantago & Polygonon addatur, acetoque incoquantur, deinde potu uespere & mane exhibeatur.

Peste correptis opitulatur, si in tempore cum aceto & theriaca ministretur.

Pulvere radice contra febres utuntur: quod infrigidata membra resouet.

Herba in uino cocta, scabiem arceat, mane & uespere pota.

M 2

De S I N A P I.

Teutonice/ Senff.

R H A P S O D I A. LXI.

SINAPI olim præstantissimo philosopho Pythagori in magno fuit usu & precio: quod nullū præterea semen sit, quod æque sursum feratur, & caput purget ut Sinapi: simileq; non haberet, teste Columella, nisi sterminutiones cieret, & lachrymas.

T E M P V S C O L L E C T I O N I S.

Colligi debet Sinapi plene maturum, ruffum, non plene siccātū, quod cum frangitur intus uiride est & succosum.

V I R E S E T I V V A M E N T A e x D I O S C.

Vis illi est natura calfacere, extenuare, & extrahere.

Commanducatum, pituitas capitis per os ducit & purgat.

Succus eius dulci aquæ miscetur cōtra tonsillas ueteres, duricias, & faucium asperitates utiliter gargarizatur.

Cit sternutamenta, tritum Sinapi naribus admotum, eaq; ratione comicialibus succurrit.

Strangulatum uulvæ procidentis excitat.

Contra lethargum derafo prius capiti illinitur.

Fico mixtum, subactumq; Sinapi, mox impositum, usq; dum cutis cū cruento rubore exulceretur, coxendicum dolores lenit.

Prodest & lienibus, in uniuersum diutinis doloribus omnibus, in quibus ex alto in summam entem, ut fit, per alterius partis uexationem trahere aliquid uoluerimus.

Sanat idem capilli defluuia, quas Alopétias dicunt, illitum.

Purgat & faciem. Delet suggillata cum melle, adipe, uel cera.

Ex aceto contra lepras & impetigines feras inungitur.

Bibitur idem contra circulares febres, farinæ modo sorbitioni inspersum. In emplastra utiliter additur, quæ ad extrahendum cōficiuntur, & contra scabiem, cutisq; asperitates omnes.

Aurium grauitatibus, incertisq; earum tinnitibus, & cum fico auribus inditum, medetur.

Prodest Sinapi succus hebetibus oculis, & contra palpebrarum asperitates ex melle inungitur.

De E R V C A, Teutonice, Weisszer senff.

R H A P S O D I A LXII.

ER V C A album Sinapi est, nigro uirtute ealorifica similis, adeo, ut sine damno in usum venire uix possit, ni Lactuca addatur, a cuius frigore ad tēperamentum adducatur.

V I R E S.

Cruda Eruca in cibo sumpta, uenerem stimulat.

Idem facit semen illius quomodolibet sumptum.

Vrinam cit, uentricq; amica est. Radix in uino eocta, confracta extrahit ossa.

Semen uino incoctum, bibitumq; contra scorpionum ictus remedio est.

¶ De C H E R E F O L I O.

Teutonice/ B Sibelkraut.

R H A P S O D I A LXIII.

CH E R E F O L I V M Myrrhis est, Myrrha, & Conila uocata, Cicutaē caule, folijsq; simillima. Radix ei oblonga, mollis, rotunda, cibo non insuauis.

Pandectarius tribuit illi folia minuta sicut folia Fumiterræ, uerum minutiora. Hinc & Apij species est: ut Isaac in Dietis particularibus, cap. de Apio ait.

Columella in Hortorum suorum libro. 10.

Iam breue Cherephyllon torpenti grata palato,

Iam teneris frondens Lactucula fibris.

I V V A M E N T A.

Cherephyllon pota in uino, phalangiorum morsibus auxiliatur.

Cit menstrua, urinam, & partus.

Subuenit & phtyficis cocta in sorbitione.

Aiunt quoq; eandem bis die, terue potam ex uino, in pestilentia salutarem esse, & ne morbi contagia sentiantur, obstare.

P L A T I N A in Obsonijs suis.

Cherephylllo ignea uis est, & acerrima.

Tritum, & haustum cum uino, lateris dolores mitigat.

Ex aqua multa, pituitam resoluit.

Ex aceto, lumbricos, & tineas perimit.

Tritum cum cera & axungia, parotidas soluit.

S I M P L I C I V M Pharmas
A B S Y N T H I V M.

Wermüt.

DE ABSINTHIO.

Tentonice/ Vermūt.

RHAPSODIA LXIII.

ABSINTHIVM aliqui Bathypicron, Aegyptij Somi, Romani Absinthium uocant. Herba uulgo cognita. Præstantius in Ponto & Cappadocia in mōte Tauro nascitur, &c. Diosc. libro 3. cap. 25. ubi uires eius ad longum lege.

DE TEMPERAMENTO EX

Galeni libro vi.

Absinthium adstrictorium & amaram, & acrem simul qualitates possidet, excalesciens pariter, & extergens, & roborans, et desiccans. Proinde biliosos uentris humores per egestionem infernam propellit, ac per uenas euacuat. Magis autem quod in uenis est biliosum, per urinas expurgat. Ob hoc contentam in uentre pituitam nihil adiuuat sumptum. Sic nec si in thorace, cum pulmone contineatur. Nam adstringens in eo facultas quam amara ualentior est. Porro quod insit etiam illi acrimonia, idcirco quoque maiori portione calidum est, quam frigidum. Succus autem eius longe quam herba ipsa calidior est.

P A V L V S.

Absinthium calidum est in primo ordine, siccum in tertio: acrem, & amaram, adstringentem simul & retinentem facultatem possidet: propter quod & uentre biliosos humores, idque per secessum & urinam propellit. Succus tamen herba ipsa multo calidior est.

I V V A M E N T A A B S I N T H I I ex Apuleio.

Contra periculum fungorum, herbe Absinthij succum ex aceto bibat. Hoc remedio, uir centenarius euasit, cum esset a fungis tentatus.

Ad humores tollendos, herbam Absinthij in aqua et aceto decoctam, & inductam panno impone: si corpus tenerum fuerit, ex melle imposito.

Lumbricis necandis absinthij herbe, & Marrubij & Lupinorum paria pondera, in aqua mulla cocta, uel in uino austero, bis, aut ter in umbilico posita, necat lumbricos.

Ad inguinum, uel intertrigenis molestias, herbe Absinthij & Marrubij surculum sumito, & in semicinctio tecum portato, & sanaberis.

De CAUDA EQVINA, siue Equifeto.

Teutonice/ Schaffienhaw.

RHAPSODIA LXV.

De NOMINE.

DIOSCORIDIS Hippurim uocat, quam nos communiore uocabulo Caudam equinam, uel Equisetum appellamus. Nam ob alias causas, et alia sortitur nomina: quemadmodum & Marcellus Vergilius in commentarijs Dioscoridi testatur. Ab ascendendo enim Anabasilis alii qui dixerunt, quod in fossarum faucibus crescit: Charadronon, quod in palustribus: Ephydron, quod iuncea illi folia sunt: Schoenostrophon aliqui appellat; nam ex eiusdem folijs, ueluti ex Canabo, aut Lino funes texuntur.

De L O C O E T Forma.

Nascitur locis aquosis & fossis. Coliculos habens inanes, modice rubentes, duros, leuiter asperos, geniculis inuicem insertis dissectos, & circa coliculos illos folia luncorum similia, densa, graciliaque. Augetur in altitudinem, propinquos stirpes ascendens, pendetque ex illis, circumamplexa multis, nigrisque comis, ceu equina cauda. Radix illi lignosa est & dura. Plinius addit, semen illi esse rotundum Coriandro persimile.

VIRES ET IUVAMENTA.

Pares illi fere uires adscribunt omnes & iuuamenta, ob adstringentem diuinitatem illi inditam: ob eam causam

Succus illius sanguinis eruptiones ex naribus sistit.

Idem bibitus cum uino, intestinorum tormina emendat.

Eodem modo & urinam retentam elicit.

Folia eius trita, & inspersa, cruenta uulnera glutinant.

Herba & radix pariter tussientibus, recta ceruice spirantibus, & ruptis medentur.

Folia ex aqua pota, intestinorum diuisiones, uesicam dissectam, & intestinorum ramices glutinant: & quemadmodum Plinius ait, que serpunt, cohibent. Galenus asserit, contra rubrum profluuium mulierum esse presentaneo remedio.

Est & Hippuris altera apud Dioscoridum. cui caulis rectus, & equalis, cubito maior, & concavus, habens comas per interualla superiore breuiores, candidiores, mollioresque, eadem qua superior potestate praedita.

DE BETE A.

Teutonice/ Mangolt.

RHAPSODIA LXVI.

IVXTA Diosc. duplex genus Betæ est. Nigra una, quæ cum lentibus cocta, aluum efficacissime compescit, eiusq; radicis maxime. Altera candida est, quæ bonam facit aluum. Ambæ mali succi sunt, ob niosam earum uim.

COMPLEXIO.

Frigidæ & humidæ complexionis est, abstergendi, infrigidandi, & humectandi ui pollens, in omnibus tamen alba nigra præfertur.

IVVAMENTA.

Succus Betæ naribus instillatur cū melle, & caput efficacissime purgat. Radicum, foliorumq; decocto, furfures et lendes capitis absterguntur. Perniones eodem utiliter fouentur.

Vitilignes, capilli defluuia, & quæ pascendo serpunt ulcera, crudis folijs utiliter emplastri modo illinuntur. Verum in vitiliginibus oportet locum prius nitro confricasse: in alopetijs autem unguibus scarificasse.

Elixæ Beta, sanat papularum eruptiones, ambusta, & sacros ignes. Arabes medicinam bonam dicunt esse contra Colicam.

Succus illius impetigini illitus eam tollit: ulcera narium curat, & capillorum defluuia restituit.

Plinius ait uinum in domo Brassica corrumpi, sed odore Betæ, folijs demersis, restitui.

DE ARVBORE BETA.

Teutonice/ Rbe.

RHAPSODIA LXVII.

De NOMINE.

ARVBORE radicis, quo lanæ & coria tinguntur, factum Rubæ nomen est: quod & apud Græcos euenisse dubium non est, qui Erythrodanum, uel ut Theophrastus Ereuthodanum, nullo significationis discrimine nominat. Siquidem ἔρυθρον græci rubrum, ἔρευθον autem ruborem uocant. Cur autem a Tuscis Lappa minor appelletur, in caussa est, ut Verg. Marcellus inquit, quod uestibus ut Lappa adhæret, quemq; apprehenderit tenet. Theophrastus tamē de ea sic ait. Rubea folio Hederae, rotundiore tamen consistit. Nascitur humi, caulis modo Graminis, & loca amat umbrosa. Hæc ille. Dioscor. descriptio appositissime quadrat Rubæ, cum hæc Theophrasti *ἡ δὲ δίαπύρον* aberret.

GENERA ET SPECIES eius.

Duo ipsius genera Diosc. facit, Sy'uestrem unam, Satiuam alterā: quæ in Thebana Galileæ, & Rauenna Italiæ nascitur. Coliculos habet quos drangulos, longos, asperos, Aparinæ similes, undiq; tamen maiores, ualidioresq;: in quibus folia sunt per interualla in singulis geniculis, stellarum

N modo

modo in orbem radiata. Fructum rotundū a principio uiridem, mox rubentem, postremo cum maturuit nigrum. Radicem habet gracilem, longam, & rubentem.

L O C V S.

Rubea prouenit locis arenosis, in aruis, et inter oleas, ubi Caris mos est eam serere.

I V V A M E N T A.

Diuretica ualde est radix Rubee, copiosamq; & crassam ducit urinam, adeo ut etiam sanguinem eliciat. Ob id oportet quotidie bibentes in balneo lauari, excrementorumq; suorum habere discrimina.

Ex eadem causa suffusus felle, cum multa aqua utiliter bibitur, coxendicis doloribus itidem & resolutis.

Foliorum, radicisq; succus, uiperarum moribus potus succurrit.

Semen in aceto mulso potum, lienem discutit.

Radix adposita, foetus, secundas, & menses trahit.

Sanat eadem uutiligines albas, ex aceto emplastrari modo imposita.

Plinius addit, hoc frutice Regium morbum sanari, etiam si ad alligatas spectetur tantum.

Iohannes Vigonius ait. In percussione et offensione, atq; in uulneribus pectoris, gratia purgandi cum confortatione summopere ualet.

Auerrois ait. Rubea tinctorum calida est in secundo, & sicca in tertio gradu: ideo, quia est composita ex substantia terrestri adusta, & frigida, et significat hoc sua amaritudo cum ponticitate. Operationes suae secundae & tertiae, habent aperire opilationem splenis & epatis, prouocare urinam & sanguinem, menstruum: & possibile est, ut faciat mingere sanguinem. Abstergit temperate, & ideo ualet tineae, quando distemperatur cum aceto, & superponitur. Et quidam dant bibere sciaticis cum hydromelle.

De

De LAUREOLA.

Teutonice/ Bellers halß.

RHAPSODIA. LXVIII.

De NOMINE.

LAUREOLAE a similitudine foliorum Lauri, quæ illi similia habet, molliora tamen, ualidioraq; nomen est inditum. Græci Daphnorden, Eupetalon, Peplion, uel cum Romanis Chamædaphnem appellant.

FORMA.

Cubitalis frutex est, Ramulos habens multos, a medio in superiorem partem iunceo lentore flexiles: in quibus, ut diximus, folia Lauro similia, mollia, nec tamen facile fragilia. Flores illi sunt candidi; fructus cum maturit nigri, et radix inutilis.

COMPLEXIO.

Calida est admodum & sicca, erodente & feruido, ut Diosc. inquit, in ore & faucibus sapore.

LOCVS.

Nascitur montanis & syluestribus locis, estq; eius magna uis, passim per syluam Herciniam.

VIRES ET IUVAMENTA ex DIOSCO.

Folia eius recentia, siccata ue pota, per inferna pituitam educunt.

Eadem uomitiones & menses ciunt.

Manducata etiam pituitas oris purgant.

Sternutamenta eadem prouocant.

Semen eius sedecim grana epota, purgant.

De THYMELAEA, uel Cocco Cnidio.

Teutonice/ Bellers halß.

RHAPSODIA. LXIX.

De NOMINE.

SVNT qui Thymelæam Chamælaean, Pyrosachnen, Cnestron, uel Cneoron uocent. Græci tamen cum Romanis constanter Thymelæam uocant. Syri Apolinon, uel Linon: quod natiuo Lino sit similis.

FORMA.

Frutex ille speciosas ex se mittit uirgas graciles, bicubitalesq;. Folia Chamælaæ similia habet, angustiora tamen & pinguiora: quæ comesta, gummosa, glutinosaq; sentiuntur. Flores illi candidi sunt, in quibus semine paruum Mirto simile, rotundum: principio uiride, mox rubens, foris nigrum, durumq;, & intus candidum. Hoc Coccon Cnidium uocant.

COMPLEXIO.

Mesue calidum & siccum ponit in quarto gradu. Natura uehementer erodens est, epati, interaneisq; omnibus inimicum.

LOCVS.

Diosc. nasci ait locis montanis & asperis.

Viginti granorum seminis medulla epota, bilem & aquas per inferna purgat. uerum quia fauces exurit, in pane, pulteue danda est, aut acino uuae inclusa, aut decocto melle inuoluta.

Quibus agre sudores euocantur, eo trito ungentur, additis Nitro & aceto.

Folia acetabuli pondere in uino diluto pota, aquas corporis purgant: quod mitius faciunt, si lenti, aut concisis oleribus concoquantur.

Fœminis pro pessulo apposita, fœtus in utero enecant.

Plinius de Cocco Cnidio paucis agit, cum dicit. Cocco Cnidio color Cocci, magnitudo granorum piperis, maior uis ardens. Itaque in pane deuoratur, ne adurat cum gulam transit. Huic uis præsentanea contra Cicuta modo quo supra a Dioscor. descripta est, pingit.

Arabes & Officinæ barbarorum Mezereon uocant: quod a Cenoro uitiatum esse non est dubium.

¶ De A P A R I N E.

Teutonice/ Bleberkrant.

R H A P S O D I A L X X .

De N O M I N E.

C O M M V N E Romanis cum Græcis Aparine nomen sortita est. uerum ob seminis figuram, qua umbilicum hominis representat, Omphalocarpon aliqui uocant. Ac rursus alij Viscum: quod ad similitudinem uisci sese prætereuntium uestibus adglutinet. Ob similitudinem etiam stipitis & foliorum, qua Rubæ conformis est, Rubæ minor nonnunquam appellatur.

Omphalocar
pos.

X I X F O R M A.

Ramulos habet Aparine multos, paruos, quadrangulos, & hirsutos: in quibus folia per ambitum ex interuallo ramulis circumponuntur, Rubæ modo. Flores illi candidi sunt. Semen autem durum, album, rotundum, figura umbilici in medio concuum, & ut Plinius ait, subdulce: herba tenaci nexu uestibus prætereuntium adhærescit.

L O C V S.

Nascitur iuxta Plinij sententiã, in frumentario agro, aut hortis, pratisque. Quamquam apud nos potissimum locis incultis, & circa sepes proueniat.

I V V A M E N T A.

Drachma seminis eius ex uino pota, contra serpentes & phalangia efficax est.

Sanguinis abundantiam ex uulneribus imprimunt folia imposita.

Succus ex semine, caulibus, & folijs expressus, utiliter in dolore auribus infunditur.

Herba cum axungia coacta, strumas discutit imposita.

¶ De

De BRANCA URSINA.

Teutonice) Bärenlaw.

RHAPSODIA LXXI.

De N O M I N E.

TORSIT nos aliquandiu communis, & passim omnibus offici-
nis recepta herba, quam ob foliorum configurationem Brancam ursinam
appellarunt: uerum eximius rei medicæ doctor Io. Mainardus, hunc no-
bis scrupum exemit: qui post longam indagationem eam esse dephreben-
dit, quæ a Græcis Acantha uocatur, a nonnullis uero a serpendo Herpa-
cantha, a nigro foliorum colore Melanphyllon. Acantham topiariam,
Mamolariam, & Crepidam, a Romanis Pæderotem uocari, autor est
Dioscorides.

GENERA & SPECIES eius.

Plinius naturalis historiæ lib. 22. cap. 22. huius herbe sic meminit. Acan-
thos est topiaria & urbana herba, elato, longoque folio, crepidines mar-
ginum, adsurgentiumque puluinoꝝ toros uestiens. Duo eius genera sunt.
Aculeatum & crispum, quod breuius. Alterum lene, quod aliqui Pædero-
ton uocant, alij Melanphyllum. Hactenus ille.

L O C O S.

Vbiq; gentium reperies Brancam ursinam, in pratis, & hortis, petrosis
q; et humentibus locis: uerum iuxta regionum naturam, alicubi altiorem
emittit caulem.

FORMA ex DIOSCO.

Folia habet multo quam Lactuce latiora, longioraq; Eruce modo in-
cisuris diuisa, nigrescentia, & cum molli leuore pinguia. Idem in caule le-
uor, quem altitudine duorum cubitorum erigit, crassitudine digitali, per
interualla sub ipsum usq; uerticem, foliolis quibusdam oblongis, ueluti
nucamentis aculeatis uestitum, ex quibus candidus prodit flos. Semen il-
li est oblongum & luteum, capitulum thyrsi figura. Radices lentore mol-
les, mucosæ, longæ, rubentesq;.

VIRES ET TVVAMENTA.

Radices luxatis & ambustis, emplastri modo impositæ, medentur.
Eadem potæ, urinam pellunt, aluum sistunt, tabidis, ruptis, conuulsis
q; præterea sunt utiles.
Plinius addit, pthysin metuentibus, cibo, maxime ptisana incoctas pro-
desse.
Podagræq; calidis tritas, calefactasq; imponi iubet.

DE C R O C O.

Tentonice/ Saffron.

R H A P S O D I A. LXXII.

D E N O M I N E.

CR O C V S Græcis, Latinisq; dictus, ab aliquibus tamen Castor, aut Cynomorphus appellatur. Sunt etiam qui ob ruborem ipsius Herculis sanguinem uocent.

E L E C T I O.

Magno consensu autores Cilico Croco, & ibi Corycio monte primas deferunt. Secundam bonitatem meretur Lycius, qui ex Olympo monte adfertur. Tertiã laudem habet Aetolicus, ex urbe Aegis apportatus. Reliquarum gentium ignauior est. Thessalus quondã asserbat, bonitate odoris tantum commendari Crocum. Reperitur & in Germania probatus apud

apud Austriacos. Varijs modis adulteratur, sed probat qui friabilis est, & tactui non tam lente concedit.

F O R M A.

Herbam habet folio angusto, pene in capillamenti modum. Floret uer-
giliarum occasu paucis diebus, folioq; florem expellit. Carnosa illi radix,
uiuaciorq; quam caeteris.

L O C V S.

Gaudet calcari et atteri pedibus, pereundoq; melius prouenit: ut auctor
est Plinius. Ideo iuxta semitas ac fontes laetissime prouenit.

C O M P L E X I O.

Calidum esse Crocum & licu, magnus consensus est. Ob id & secun-
dario maturat, mollit, & leniter adstringit.

V I R E S . E T I V V A M E N T A

Omni iudicio prouocat urinam Crocus, aretq; crapula cum passo
potus.

Contra oculoru distillationes ex humano lacte ut sistantur inungitur.

Miscetur unguentis quibus ad sedis, et muliebriu locoru uitia utuntur.

Veneri excitandae utilissimum putant.

Sacris ignibus inungitur, & inflammationes eorum lenit.

Arabes mulieribus in partu laborantibus exhibent, ut citius partant.

Crocus uino impositus uehementer inebriat.

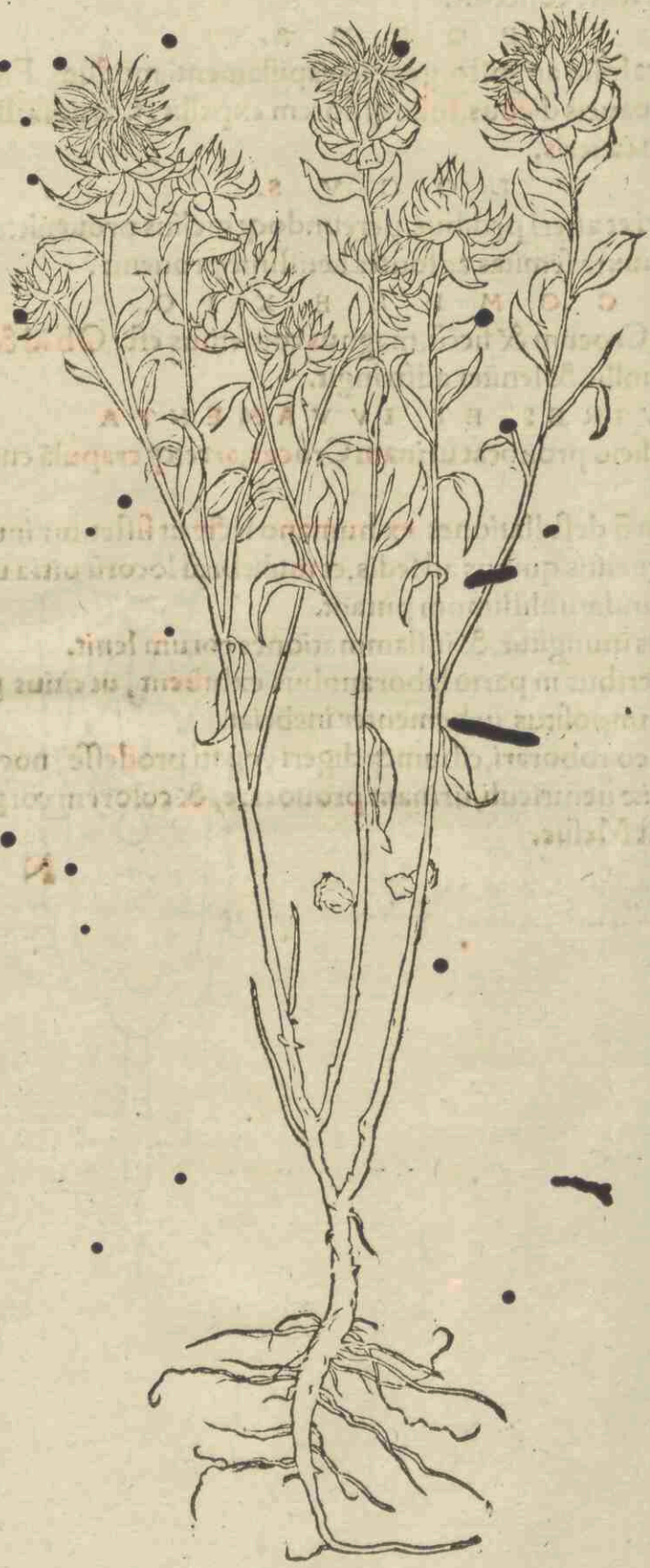
Stomachum eo roborari, cibumq; digeri, epati prodesse, nocere cere-

bro & appetentiae uentriculi, urinam prouocare, & colorem corporis me-
liorare, auctor est Mesue.

*Unguentum: Crocus puluis si parum non dissoluitur in decoctione
vel infusione Summi Indiaris & bibatur iturus potu uiso*

N

Wilder Saffron.

De CARTAMO.

Teutonice/ Wylder Saffron.

RHAPSODIA LXXIII.

De NOMINE.

CARTAMVS a Græcis Cnicos uocatur, quod et multi Latino-
rum affirmant: quamuis & Attractilida Plin. uocari afferat. uerum, apud
Germanos Agrestem Crocum uocari, passim audimus.

FORMA.

Cartamus folia habet oblonga, incisuris diuisa, aspera, aculeataq; Cau-
lem habet cubitalem, in quo capitula aculeata sunt, florem croco similem
gestantia. Semen illius candidum est, subruffum, angulosum, et oblongū.

GENERA ET SPECIES eius.

Duo ipsius genera adnotauit Plinius. Syluestre, & satium. Syluestris
rursus duæ sunt species. Vna mitior est, simili caule, tamen rigido: quo so-
lu antiquæ mulieres utebantur. Semen illius candidū est, grande, & ama-
rum. Altera hirsutior, torosiore caule, & quæ pene humi serpat, minuto se-
mine.

COMPLEXIO.

Temperate calefacit & exiccat. Galenus tamen ad gradum usq; secun-
dum calefacere affirmat, discutiendiq; uim illi tribuit.

IVVAMENTA.

Herba Cartami magnam contra uenenata animalia præbet auxilium.
Item & contra fungos.

A scorpione percussus, quamdiu eam teneat herbam, cruciatum nō sen-
tire, affirmat Plinius.

Succus Cartami ex aqua dulci, uel iure gallinatei potus, aluū commo-
de purgat.

Cartami seminis succus, lac coagulat: quod ad soluendam aluum effica-
citer facit.

Rasis ait, genitale semen eo augeri: stomacho tamen esse inutile.

Agrestis cum aceto tritus, et illitus, impetiginem delere, ulceraq; lingua-
rum exterere, autor est Mesue.

Eodem autore, adustos humores, & grossos efficaciter purgat.

De G E N I S T I S.

Teutonice/ Pseymmen.

RHAPSODIA. LXXIIII.

DVBITAT Plinius, an eſſit Geniſta, quam Dioſc. & reliqui Græcorum ſcriptores Sparton dixerunt: quoniam & ipſe uinculorum uice, alligandis uitibus natura uidentur comparate. Frutex eſt duris, & breuibus uirgis, quæ ex natiuo lentore frangi uix poſſunt, conſtans. Florem Leucoio, id eſt, Violæ albæ ſimilem habens: ex quo tandem ſiliquæ phaſeolorum inſtar prodeunt, in quibus ſemen Lentis forma eſt.

VIRTUTES ET IUVAMENTA.

Puluis florū & ſeminis ex aqua mulſa quinq; obolorum pondere poſtus, ueratri modo per ſuperna citra periculum purgat.

Seminis drachma una & dimidia ex aqua mulſa pota, ſlegmata per inferna ducit.

Rami cum folijs in aceto macerantur diebus aliquot: deinde ſuccus exprimitur, qui cyathi meſſura potus, iſchiadicis mire ſubuenit.

Sunt tamen qui ea marina aqua macerant, atq; ita per cliſterem infundunt, ad inteſtinorum ramenta trahenda.

Idem ſuccus Iſchiadicis utiliter illinitur.

Aliqui utuntur ſemine ad ſtranguriam ſoluendam.

Geniſtæ cum axungia tuſæ, genua dolentia ſi illita fuerint, ſanant.

Plinius indicat Geniſtis etiam tingi ueſtes.

Idem in Aſia ex Geniſtis fieri retia piſcatoria, quæ & durabilia ſunt, aſſerit.

Geniſtæ floribus primus honor deferabatur in coronamentis.

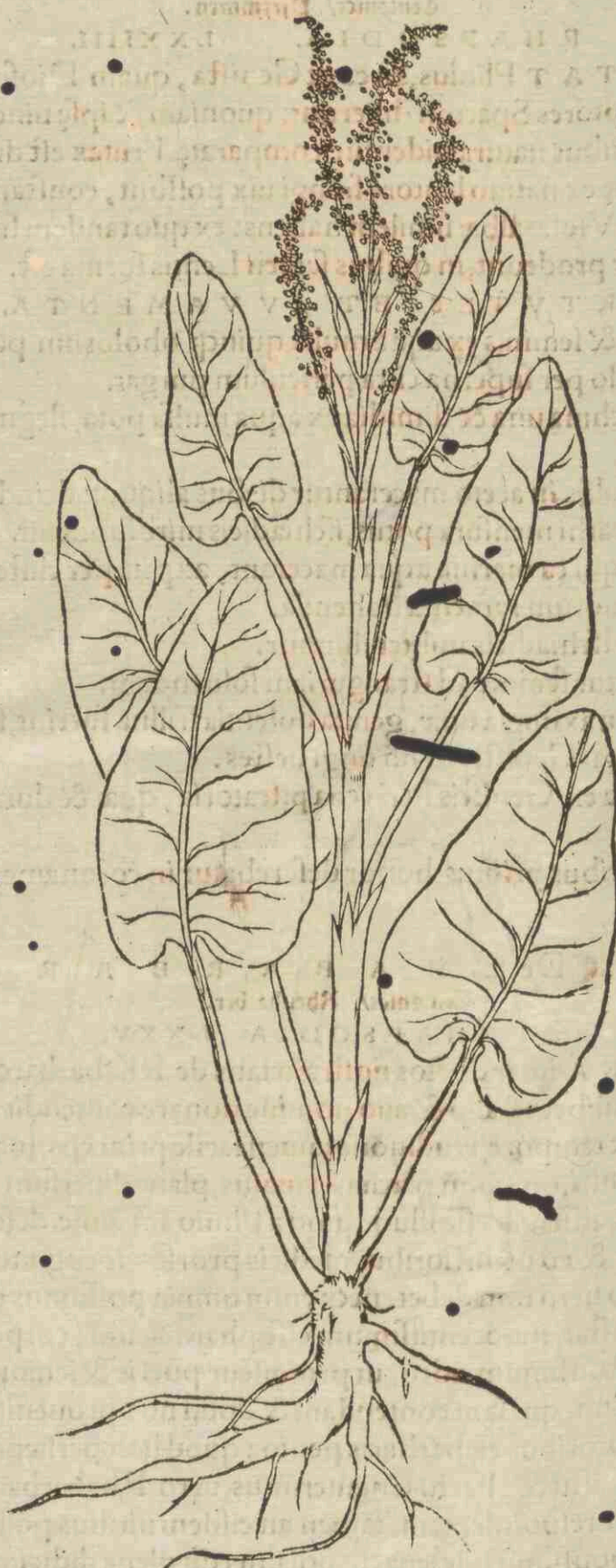
De R H A B A R B A R O.

Teutonice/ Rhenbarber.

RHAPSODIA LXXV.

MA G N A inter doctos noſtræ ætatis de Rhabarbaro controuerſia eſt, dum quilibet id alio & alio nomine donare contendit. Inter quos poſtremus fere tempore, eruditione tamen facile princeps, Ioannes Mainardus Ferrarienſis, omnium placita ſcrutatus, plane diuerſum a noſtro quod nunc in uſu eſt, aſſerit eſſe illud, quod a Plinio ac Dioſc. deſcribitur. Preterea Galeno, & eo uetuſtioribus medicis prorsus incognitum fuiſſe: id quod illis uitio uerti non debet, neq; enim omnia poſſumus omnes ſcire. Hoc plane conſtat, innocentiffimum eſſe pharmacum, corporicq; humano accommodatiſſimum, adeo, ut promiſcue pueris & ſenioribus tuto exhiberi poſſit. Sunt qui iam contendunt & apud nos prouenire, nimirum ſemine a mercatoribus ex barbaris petito: quod licet perſæpe uiderimus, radicemq; & guſtu & olfactu tentauerimus, uero Rhabarbaro quod a Bosphoro adfertur reſpondentem, tamen an eiſdem uiribus polleat in humoribus nocuis (potiſſimū bile) euacuandis, necdū plene didicimus. Conſtat hæc

Rhabarbari
Galeno incognitum.

• Rhabarb.

hæc herba folio & semine Rumicis : unde & inter Rumices aliqui numerant, quæ & ipsæ ciendis iisdem humoribus sunt aptissimæ. Nos ut nō temere diffinimus, de hoc ut & in alijs controuersiam hanc dirimendam eruditionibus relinquimus, contenti, uires eius scrutari: quod leuimpendio quotidie habere possumus. Est enim amphibion (ut ita dicam) adstrictoria, & solutiua ui præditum. De quo Mainardus lib. 6. epist. 2. sic ait. Ipsum namq; ut pleracq; alia, utraq; ui pollet, adstrictoria uidelicet, et purgatoria. Ex Ioannis Mesue, & Auerrois, ac recentiorum omnium auctoritate, ipsaq; experientia didicimus, Rheum Barbarum inter medicinas billem, pituitamq; expurgantes, esse pereximium, adeoq; ab hijs nocumentis quæ secum reliqua cathartica afferre consueuerunt immune, ut pueris, pregnantibus, cæterisq; imbecillioribus tuto exhibeatur. Esse autem iocineri congruentissimum, non solum hijs, sed & Plin. & Diosc. Galenus q; testantur. Et paulo post. Dioscor. febrientibus cum melicrato, in febrientibus cum ænomelite, phtisicis cum passo, stomachicis masticatū exhibet. Plinius pro uarietate morborum, modo in uino, modo in aqua, modo in passo. Cōmunis usus medicorum habet, ut uel forme in catapotia, uel cum aquis arnoglossi in intestinorum difficultate, uel deuoluto apij, uel intybi in febribus bibatur. Nos pro morborū uarietate patientis, temperatura, consuetudine, ætate, atq; id genus cætera, modo huic, modo illi rei miscemus, prout tamen conducere arbitramur: ut nihil perpetuum habentes, ita a maiorum uentigijs ratione ac experimento non discedentes. Hæc Mainardus.

DE TEMPERAMENTO eius.

Galenus. Mixtæ est temperaturæ: habet enim quid terreum, frigidum: quod ex adstringente eius sapore demonstratur: & caloris aliquid, quem, ubi multum masticatum fuerit, acredine quadam ostendit: tenuis & aerig potestatis esse participem, laxitas & leuitas declarant.

IN V V A M E N T A.

Multipharios eius usus ex Diosc. licet accipere ait enim. Facit potum ad sicmachii inflatiōes, infirmitates, dolores omnes, conuulsa, rupta, lienosos, iccinerosos, renum cum urinæ malo aliquo dolores, tormina, pectoris uesicæq; uitia. Præcordiorū item distensiones, & muliebrium locorum uitia, coxendicū dolores itidem, cruenta spura, suspiria, singultus, intestinorum tormina, cœliacos, circularium febrium ambitus, & uenenatorum morsus. Datur Agarico similiter in singulis prædictis morbis eodem pondere, in iisdem liquoribus, cum mulso ubi febris ablit, in febre cum mulsa aqua, tabidis in passo, licentis cum aceto mulso, non continentibus cibum in stomacho, qualē est commanducatum et potum, nullo super potu liquore. Emendat Rhaponticum liuores, impetiginosq; ex aceto inunctum. Dissicit idem diutinas inflammationes omnes, ex aqua illitum. Est autē illi maxima & præcipua uis adstringendi cum calore aliquo. Hactenus Diosc.

Suadet Mainardus, pro uice una non plus duabus drachmis dari debere: alioquin fumentibus exitio futurum.

¶ De DICTAMO.

Teutonice/ Diptam.

RHAPSODIA LXXIII.

De N O M I N E.

MYLTIS nominibus olim Dictamus est donatus. Vocatur enim & Agreste Pulegium, Embastron, Dorcidion, & Elbunion. Romani olim Rasticam Vstilaginem uocabant. Comuniore tamen uocabulo Dictamus hodie dicitur ab omnibus.

G E N E R A & S P E C I E S eius.

Tria Diosc. Dictami genera facit, quorum duo Cretæ sunt propria, tertium pluribus nascens locis, reliquis tamen uiribus impar. Folio Pulegij sunt, aut Sisimbrij. Omnibus est feruens et acer gustus. Nec flos illi est, nec semen, nec caulis. Radix illi tenuis est & superuacua.

L O C V S.

In Creta nascitur non admodum grandis, mireque a capris expetitur. Asperis locis potissimum prouenit, cultisque & pinguibus agris peioratur. Pseudodictamus tamen multis terris nascitur, sed multo minori efficacia. Prima dignitas eius qui in Creta nascitur: sequens eius qui in Parnaso.

C O M P L E X I O.

Calet Dictamus & siccat in tertio ordine: quo fit, ut modis omnibus sit uenenis aduersarius.

V I R E S E T I V V A M E N T A.

Dictamus potus, appositus, & suffitus, ex utero mortuos pellit partus.

Ferunt eius herbae cibo, tela, cuspidescque omnes ex corpore decidere.

Succus eius tritus cum polenta, & inunctus, uim purgatiuam habet.

Illita tantum herba, infixos surculos e corpore trahit.

Facitque ad lienis dolorem minuendum.

Calefacit in gustu radix eius, puerperarumque adiuuat.

Succus Dictami cum uino potus, uenenatorum moribus succurrit. Estque tanta herbae uis, ut olfactu ea fuget, admotaque enecet omnia quae uenum ictu, morsue relinquunt.

Strangurias discutere Dictamum certum est, autor Plinius.

Idem ait. Praecipua uis Dictamo est. Menses enim cito, partus emortuos, uel transuersos eicit.

Idem. Dictami folia praclare dantur ex aqua. Constat enim unius oboli pondere, uel si mortui sint in utero infantes, protinus reddi sine uexatione puerperae.

¶ De P Y R E T H R O.

Teutonice/ Bertram.

RHAPSODIA LXXV.

De N O M I N E.

MULTA nomina quae Pyrethro accreuerunt, ab ignea illius potentia demanarunt. uocatur enim Pyrethrum, Pyritrum, Pyrotum, & Pyrites,

rites, quæ omnia acrimoniam illius & igneam uim demonstrant. Alias etiam Dorycnium, & herba Saliuaris a Romanis nominatur: quod affatim comesta, saliuam eliciat.

F O R M A.

Agrestis Dauici, Fœniculiue modo caulem & folia ex se profert. Umbellam Anetho similem, & rotundam. Radicem pollicis crassitudinis, longam, sapore maxime feruido.

C O M P L E X I O.

Pyrethrum ad quartum usque gradum calet, atque siccum est. Eliciendæ pituitæ uis illi magna.

G E N E R A E T S P E C I E S eius.

Si decocto illius ex aceto dentes colluantur, præsentem dolorem corum, qui ex frigida pituita est, leuat: quoniam pituitam exspuere facit.

Inunguntur sudaturi ex oleo in quo Pyrethrum maduerit.

Idem est utile ad diuturnos in accessionibus febrium, cum tremore algores.

Opitulatur etiã corporibus quæ frigore perfrixerunt, & iam torpent.

Eodem modo & resolutis accommodatum est, & comicialibus.

Auerrois ait, solam uenire radicem in usum, atque unicam habere uim uisuiam.

Rasis ait, & pustulis oris esse congruum.

O R I G A N V M.

De ORIGANO:

Teutonice/ Wolgemus.

R H A P S O D I A LXXVI.

ORIGANI apud Diosc. plura inueniuntur genera: sed folia quibus omnia depingit, & umbellæ plane Origano nostro non respondent. Theophrastus in duo genera contraxit. Nigrum, quod sterile uocat: & Candidum,

Candidum, quod semine fecundum afferit. Doctis igitur committimus
discutiendum, cui nam generi nostrum Origanum adaptare uelint. Vo-
catur genus unum Heracleoticum, aliud Onitis, aliud syluestre Origanū,
& aliud Tragoriganum. Primum tamen cæteris præstantius arbitrantur,
quod Romani Cunilam, & Origanum uocant.

L O C V S.

Nascitur locis incultis, præstantiamq; a regionibus sumit.

C O M P L E X I O.

Calidum est & siccum in tertio gradu, habetq; uim dissoluendi, confu-
mendi, & attrahendi.

V I R E S E T I V V A M E N T A.

Multas in medicina habere uirtutes, Plinius afferit, quodq; sit eius cõ-
munis usus, serpentes fugare.

Percussis esui dare decoctum.

Potu urinam ciere.

Ruptis & conuulsis mederi, cum panacis radice.

Hydropicis cum fico, aut cum Hyssopo, acetabuli mensura, decoctum
ad sextam.

Item scabiem, pruriginem, & psoras in descensione balnearum.

Succus auribus infunditur cum lacte mulieris, ut dolorem earū leuet.

Tonillis quoq; & uuis medetur, capitisq; ulceribus.

Venena opij & gypsi extinguit decoctum, si cum cinere & uino bibatur.

Aluum mollit, acetabuli mensura.

Suggillatis illinitur.

Item dentium dolori: quibus etiam candorem facit, cum melle & nitro.
Sanguinem narium sistit.

Ad parotidas decoquitur cum hordeacea farina.

Ad arterias asperas cum galla & melle teritur.

Ad lienem, folia cum melle & sale.

Crassiores pituitas & nigras extenuat, coctum cum aceto & sale, sum-
ptum paulatim.

Regio morbo, tritum cum oleo, naribus infunditur.

Epinyctidas cum pice sanat.

Furunculos aperit cum fico tritum.

Strumas, cum oleo & aceto & farina hordeacea.

Lateris dolores, cum fico illitum.

Fluxiones sanguinis in genitalibus, tusum ex aceto, & illitum.

Reliquias purgationum a partu emundat. Hactenus Plinius.

Vigonius, Origanum mixtum cum chamomilla, meliloto, anetho,
& matricaria, atq; in sacculo uentri impositum, frigidus dolores mitigat.

Contusum cū rosis, calamo aromatico, & absynthio, exitui ani ex frigi-
da causa, calide impositum medetur, atq; ad locum reducit.

De GENTIANA.

Teutonice/Entian.

RHAPSODIA. LXXVII.

De NOMINE.

GENTIVS rex Illyriorum, Gentianā, cuius vires ipse primus ostendit, a se ita uocatam reliquit, Græcisq; & Latinis hoc nomine ipsam notam effecit. Sunt tamen quædam per uarias orbis nationes, alio & alio subinde donauerūt nomine. Vocatur itaq; & Centaurea radix, Aloes gallica a torpore suo Narce, Chironia, Cicendia, Aloitis, et Ciminalis herba.

L O C U S.
Nascitur in editis montium uerticibus, & ut Plinius ait, Montibus sub alpinis plurima, locis umbrosis & aquosis.

F O R M A.

Mox a radice profert folia luglandi nuci, aut Lactucæ similia, colore rubescentia, & in summo incisuris diuisa. Grandi & concauo caule est, qui leuore nitet, digitali crassitudine, duos cubitos alto, imperfecto geniculis, magnis interuallis folia proferens. Semen habet latum, leue, glumosum, figura spondilij. Radicem longam, crassam, & amaram.

Plinius ita pingit. Gentiana folio Fraxini est, sed magnitudine Lactucæ, caule tenero, pollicis crassitudine, cauo & inani, ex interuallis foliato, trium aliquando cubitorum: radice lenta, subnigra, sine odore, aquosa.

C O M P L E X I O.

Diosc. Radici adscribit calefaciēdi adstringendiq; uim, uenenis & prægnantibus inimica.

I V V A M E N T A.

Contra uenenatorum morsus bibuntur radices drachmæ duæ, cum pipere, ruta, & uino. Succus drachmæ pondere, contra lateris dolores, ex alto casus, rupta, conuulsaq; bibitur. Idem iocinerosis, et qui cibum in stomacho non continent, utiliter cum aqua bibitur. Collyrium radices eius sceminis subditum, scetus ex utero pellit. Lycij loco uulneribus imponitur. Succus cuniculosus uulneribus inditus, remedio est.

Inflammationes oculorum illitus mitigat. Radix uutiligines exterit. Modus colligēdi succi hic est. Tusa radix, diebus quæq; in aqua maderet: eadē postmodum aqua coquitur dum radices superstent: gelata aqua per colum tranſcit, atq; ad mellis spissitudinem excoquit: picato postea uase, repostus seruatur. Tussientibus Gentiana tribus obolis pota medetur.

Farina Gentianæ ex aqua tepida fabæ magnitudine pota, interaneorum uitijs occurrit. Theriac loco uenit contra uenenatorum morsus, succus, uel puluis Gentianæ admixtus theriacæ magne, cum modico Diptami & Tormentillæ sumptus. Arabes antidotum conficiunt ex puluere radices Gentianæ drachma una, & myrrhæ una, cancrorum fluuiatiliū adusto cum duabus: quod exhibi debet a rabido cane morso, priusq; aqua timeatur.

Rasis ait. Gentiana calida existens, puncturæ scorpionis, ac epati frigidis, splenis quoq; opilationi atq; tumori congrua existit.

De THYMO

Teutonice/ Thymian.

RHAPSODIA LXXVIII.

De N O M I N E.

LEGITIMVM Thymo nomen esse, nemo inficiabitur, qui illi hoc unum cōstare per tam diuersas linguas didicerit. Latini enim, Græci, & Galli, reliquæq; nationes plures, hoc nomine illum salutant.

G E N E R A E T S P E C I E S eius.

Theophrastus duo Thymi facit genera, Album, et Nigrum. Vterq; tamen exiguus humi fere sparsus surculus est, paruis, et angustioribus folijs contactus, in summo circa solsticium æstiuum purpureos proferens flosculos: qui si ab imbre incessuntur, pereunt. Sparguntur illi flores, atq; uice seminis, quod in Thymo nullum inuenitur, esse perhibentur.

L O C V S.

Petrosis & sterilibus locis maxime prouenit, eoq; lætius, si a uento marino perflari possit. Negat Theophrastus illic nasci ac perdurare posse, quo flatus e mari nequeat peruenire. Id quod illi uideri potuit, uidetur enim iam lætissime prouenire etiam incultis milibus a mari. Plinius tamen hoc tantum Thymo, qui ex Attica alio transplantatur, euenire docet, qd nisi iuxta mare uberius proueniat. Nullam enim inuenies herbam in Narbonensi Gallia frequentiore locis siccissimis & arduis. Colligi debet Thymus cum floret, atq; in umbra seruari, et exiccari. Preferturq; Candidum Nigro ubiq;.

C O M P L E X I O.

Galenus temperamento calido esse affirmat ad tertium usq; gradum, in quo & siccat: unde illi uirtus incisiva resultat.

V I R E S E T I V V A M E N T A

Vtraq; claritati oculorum multum conferre existimant, & in cibo, & in medicamentis sumpta.

Diutinæ tussis excreationes facit leues, si cū sale & aceto in eclegmate fuerit sumpta. Si lateralis dolor sit, aut inter scapulas, & in thorace, aut præcordijs, medetur cum melle ex aceto: quod & in alienatione mentis dari potest, et melancholicis.

Comicialibus etiam datur, quos correptos excitat olfactus Thymi: quibus etiam aiunt maxime prodesse, si in Thymo molli obdormiscant.

Prodest & orthopnoicis, asthmaticis, & retardatis mulierū mensibus.

Eijcit etiam emortuos in utero partus, decoctū eius ad tertias in aqua. Viris prodest contra inflationes, cum melle & aceto, etiam si uenter & testes, aut si uesicæ dolor id exigat.

Cum aceto impositum, callos & uerrucas amolitur.

Coxendicibus imponitur cum aceto.

Articularibus morbis datur, trium obolorum pondere, in tribus cyathis aceti & mellis. Est & in fastidio tritum cum sale præsidio.

De

De ABROTONO.

Teutonice/ Grabwurz.

RHAPSODIA LXXIX.

Historia ABROTONI ex DIOSCOR. lib. 3.

ABROTONVM duorum generum est. Fœmina quadam arboris specie fruticans, candicat, circū ramulos folijs Seriphi modo minutim incisis, Floribus referta est, comantibus in summo fulgore auricorymbis. Quod per æstatem prodijt, suauiter olet, cum grauitate quadam, & amaro gustu. Id genus Siculum esse constat. Alterum Mas uocat, farmentosum, tenui semine uti Absynthium. Plurimum in Cappadocia gignitur, & Galatia Asiatica, atq; in Syria Hierapoli.

PLATINA lib. 3. de OBSONIIS.

Abrotonon iucundi odoris, ac grauis herba est. Dicunt hoc nomē ab Abrotono fœmina, in herbam conuersa, sumptū. Flos eius aurei coloris est, sponte prouenit, & in cacumine suo seipsum propagat. Seritur autem semine melius, quam radice & surculo. Et semine non sine negotio plantaria transferuntur. Læditur nimio sole, uerū ubi ex temperie conualuit, uitium ritu fructificat.

VIRES ET IUVAMENTA ex DIOSCOR.

Crudum semen tritum & feruefactū ex aqua, in potu auxiliatur orthopnoicis, conuulsis, ruptis, coxendicibus, urinæ angustijs, mensibus suppressis aut remorantibus.

In uino potum, exitialium uenenorum remediū est.

Rigoribus ex oleo illinitur. Serpentes, & substratu, & nidore fugat.

Contra ictus eorum cum uino potum prodest.

Priuatim quoq; efficax contra scorpionum & phalangiorum uenena.

Oculorū inflammationibus comode illiniť, cū cotoneo cocto, aut pane.

Tritum cum farina hordeacea, decoctumq; tubercula discutit.

Iri compositionibus admiscetur.

Ex PLINIO.

Vsus est folijs, sed maior semine ad calefaciendum: ideo neruis utile, tussi, orthopnoicis, conuulsis, ruptis, lumbis, urinę angustijs.

Datur bibendū manualibus fasciculis decoctis ad tertias partes, & ex his quaternis cyathis bibitur.

Datur & semen tusum in aqua 3. 1. pondere. Prodest & uulvę.

Coquitur panis cum farina hordeacea, & oculorū inflammationibus illiniť, cotoneo malo cocto. Serpentes fugat. Contra ictus earum

bibitur cum uino, illiniturq;. Efficacissimū contra ea, quorū ueneno tremores & frigus accidunt, ut scorpionum & phalangiorū, & contra uenena alia pota. Prodest & quoq; modo algentibus, & ad extrahenda ea

quę inhærent corporibus. Pellūt & interaneorū mala rami eius, si subiciantur puluino. Venerem stimulare aiunt, efficacissimamq; esse herbam contra omnia ueneficia, a quibus coitus inhibeat.

De H Y S S O P O .

Teutonice/ Hysop.

RHAPSODIA LXXX.

EA N D E M herbam Græci cum Latinis Hyslopum agnoscunt, nec in ali quo dissentiunt.

G E N E R A & S P E C I E S e i u s .

Duo genera Hyslopi autores assignant, Hortense unum, alterum Montanum et agreste: probatissimumque e Cilicia ex Thauro monte adferri. Sequitur hoc in bonitate Pamphiliū, & Smyrneum.

C O M P L E X I O .

Hyslopus calidum & siccum habet temperamentum, extenuatque competenter.

V I R T V T E S E T I V V A M E N T A .

Decoctum illius ex aqua cum fico, melle, & ruta, pulmonarijs, suspiriosis, anti- quæ tussi, a capite in subiectas partes destillationibus, asthmaticis, & orthopnoicis opitulatur.

Necat idem ventris lumbricos omnes: quod etiam cum melle linctæ præstat.

Crassos corpori humores per aluum purgat, decoctum eius cum aceto multo potum. Deijcit etiam cum fico uiridi comestum, multoque efficacius additis Nasturtio, Iride, aut Irione.

Facit & cutis splendidum colorem.

Contra lienem, & catem subeuntes aquas cum fico, nitroque emplastri modo imponitur. Cum uino autem contra inflammationes.

Suggillata ex feruenti aqua eodem modo imposita emendat.

In anginis cum ficorum decocto utiliter gargulizatur.

Colluuntur præsentem remedio, decocto Hyslopi cum aceto in dolore dentes.

Incensum, uaporis suffitui soluit inflationes aurium.

Phthiriasi etiam & prurigi capitis contritum in oleo resistit.

Putatur etiam serpentium ictibus aduersari, tritum cum melle, sale, & cumino.

Hyslopi quinque rami, cum duobus rutæ, et ficus tribus decoctis, thoracem purgant.

De A G R E S T I H Y S S O P O .

Teutonice/ Wylder Hysop/ Birch Hysop.

RHAPSODIA LXXXVI.

D E N O M I N E .

QU O D apud nos Agreste Hysloptum dicitur, Græcis Thymbra est, Latinis Cunila, uel Satur eia. Herba omnibus nota, tenui & aspero folio nascens. Spicam ferens floribus refertam. Easdem cum Thymo uires habet Satur eia, eodemque modo sumitur: præterque medicinam habet etiam in sanitate suum, & non ingratum usum. Nascitur & sariua, sed agresti uiribus prorsus impar.

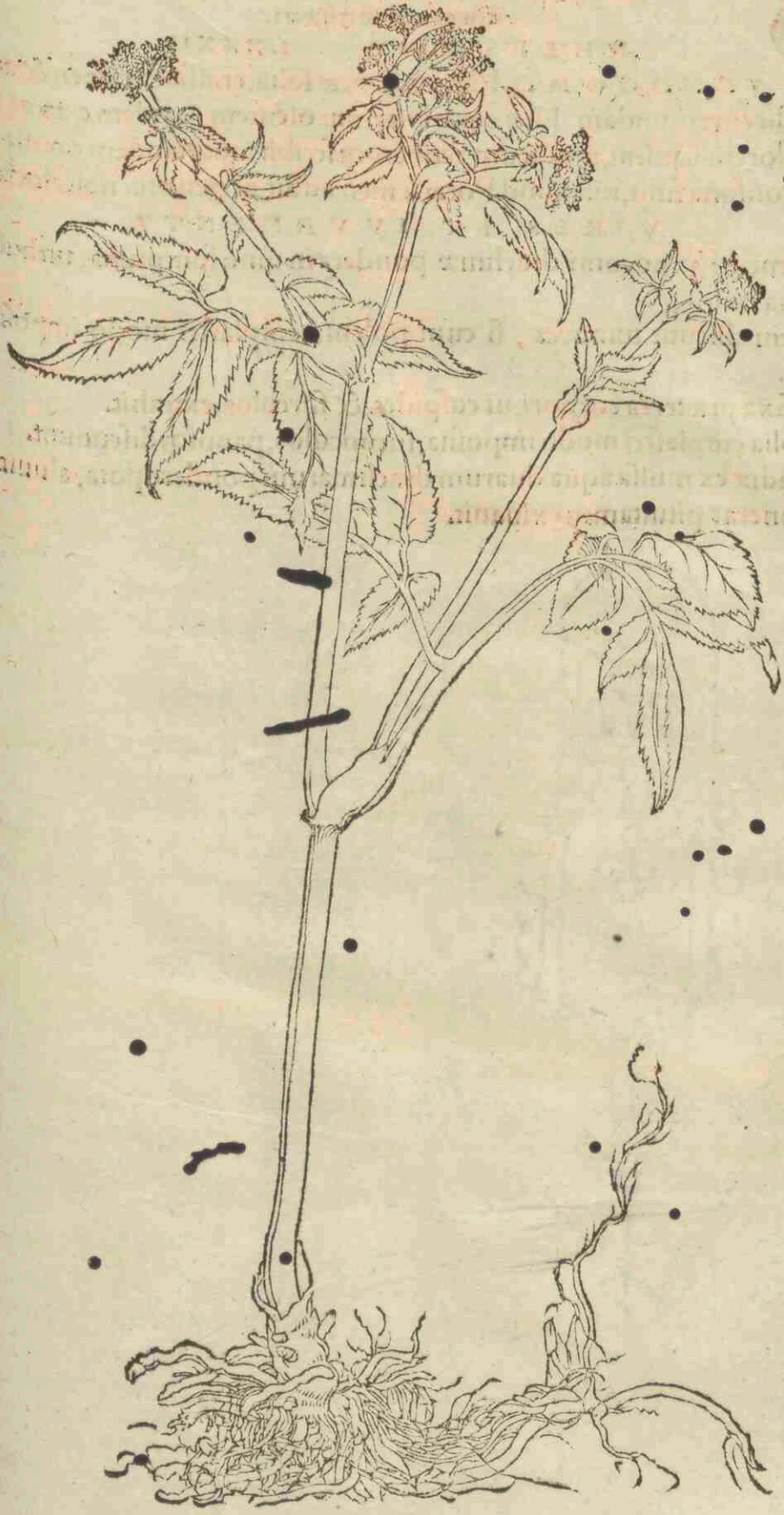
Plinius lib. 19. cap. 8. Thymbra, quæ & Cunila, hæc apud nos habet uocabulum aliud, Satur eia dicta in condimentario genere. Seritur mense Februario, Origani æmula. Nusquam utrumque addit: quippe similis effectus. Sed Cunilæ Aegyptium Originum tantum præfertur.

Galenus eum alijs quibusdam, calidam & siccam in tertio gradu faciunt, resolutiuam & diureticam.

Proprietas illi est, uentositates, inflationes, torsionesque discutere. Ventriculi digestionem adiuuat, urinam & menstrua pro uocat, uisumque ex humore superfluo exacuit.

Cum sit emplastrum de ea contrita cum frumento, dolorem coxendicæ leuat.

PYCNOCOMOS.

Gyffbart.

De PYCNOCOMO.

Tenuonicæ / Geysßbart.

RHAPSODIA LXXXII.

PYCNOCOMO Plinius Brucae folia, crassiora tamen & acriora, radicem rotundam, lutei coloris terram olentem, caulem quadrangulum, florem Ozimi, modicum, tenuemq; scribit: quæ tandem omnia Dioscor. consona sunt, nisi quod Porri semen addit, ac petrosi nasci locis.

VIRES ET IVVAMENTA

Semen Pycnocomi drachmæ pondere in uino sumptum, turbulenta somnia facit.

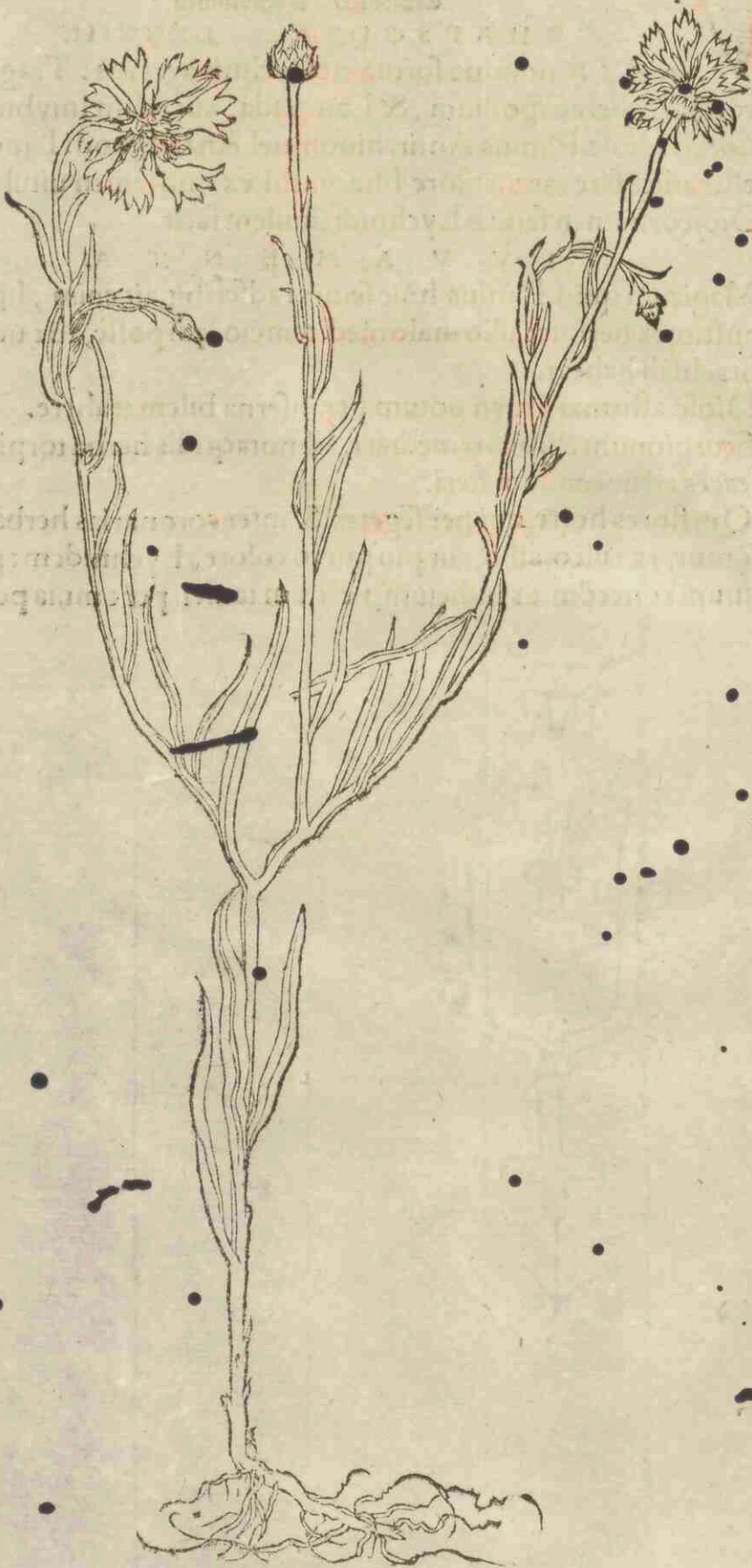
Idem discutit tumores, si cum polentæ emplastri modo impositum fuerit.

Infixa præterea corpori, ut cuspides, & furculos, extrahit.

Folia emplastri modo imposita, furunculos, panosq; discutunt.

Radix ex mulsa aqua duarum drachmarum pondere pota, aluum a bile exonerat, pituitamq; exinanit.

LYCHNIS AGRIA.

Kornblumen.

De LYCHNIDE AGRESTI.

Teutonice/ Kornblümen.

RHAPSODIA LXXXIII.

VARIA nomina sortita est Lychnis agrestis. Tragonaton em̄. Atrociam, Hieracopodium, & Lampada, aut etiam Intybum agrestem ait uocari Diosc. Plinius Antirrhinon, uel Anarrhinon. Lino similis herba est, radice fere carens: flore Hiacynthi, ex quo semen uitulini naris simile. Dioscor. tamen fatiux Lychnidi similem facit.

I V V A M E N T A.

Magicum quid Plinius huic semini adscribit. ait enim, hoc perunctos uenustiones fieri: nec ullo malo medicamēto ledi posse, aut ueneno, si quis in brachiali habeat.

Diosc. affirmat semen potum per inferna bilem trahere.

Scorpionum ictibus remediari, ad motaq; illis herba torpidos, atq; inaefficaces ad nocendum fieri.

Qui flores hosce, qui per segetes, & inter coronarias herbas hortorum uisuntur, caeruleo, albo, aut purpureo colore, Lychnidem agrariam uocat, ijs suum concedimus iudicium, necdum tamen per omnia per suasi.

DE S I O.

Tentonica/ Bachbun.

R H A P S O D I A L X X X I I I I.

S I O N, quod in aquis est, aliqui aquatilem Anagallida, alij Darenion, alij Lauer, alij Schinon aromaticū uocant. In aquis inuenitur, frutice pingui, recto. Folijs latis, Holusatro similibus, sed minoribus, & odoratis.

V I R E S E I V S.

Cruda, uel cocta hoc herba, esu calculos rumpit atq; excernit.

Vrinam cit.

Menses & partus extrahit.

Disyntericis in cibo auxiliatur.

An uero Lauer sit, aut Darenion hoc Sion, an item Iuncus odoratus Cyperi, uiderint doctiores, & conferant Plinium lib. 29. cap. 8. cum Diosc. lib. 2. cap. 181.

P

176

S I M P L I C I V M Pharmas
MILLEFOLIUM IN SEMINE.

Garb im Samen.

Millefolium album.

Weisse Garb.

Millefolium paruum.

Bleye Garb.

[De MILLEFOLIO.

Teutonice/ Garb.

R H A P S. LXXXIII:

MILLEFOLIUM, a multitudi-
foliorum nomen habet. Coli-
culus ilus illi tener ac rubens est, Fenicu-
li folijs, pēnarum instar uestitus, ac si na-
tura arte quadam expoliuisset. Palustri-
bus nascitur locis, confercto more uer-
no tempore cum primis ebulliens.

V I R E S.

Magnifici usus ad uulnerum inflam-
mationes sedandas.

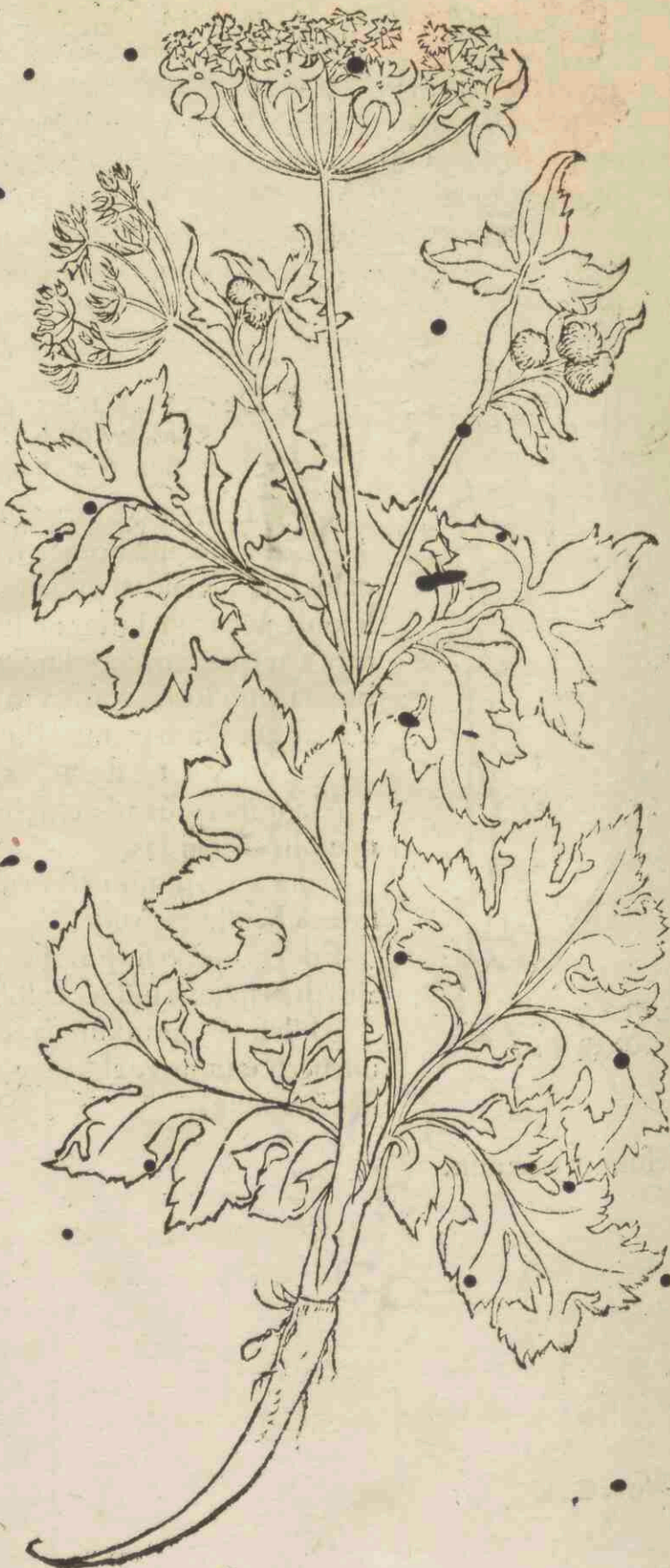
Cum aceto potum, cōtra urīnæ ac ue-
sicæ difficultates prodest.

Eodem modo suspiriosis, atq; etiā ex
alto præcipitatis utiliter exhibetur.

Millefolio cum axungia contrito, bo-
um nervos uomere abscissos, solidari af-
firmat Plinius.

P 2

S I M P L I C I V M Pharmas
PASTINACA. Bestenau.

De P A S T I N A C A .

Teutonice/ Bestenaw.

R H A P S O D I A L X X X V I .

STAPHYLINOS græce dicitur, quam nos Pastinacam appellamus. Eam alij Cerascomim, Babibyron, aut Sycham nominauerunt.

G E N E R A E T S P E C I E S eius.

Plinius duo eius genera facit cap. 5. lib. 19. suæ naturalis historiæ. Agrestis unum, quod sponte prouenit. Alterum seritur aut radice, aut semine, idque primo uere, uel autumnno, ut Hygino placet, Februario, Augusto, Septembri, aut Octobri, solo quam altissime refosso. Annicula utilis esse incipit, Bima utilior, gratior Autumnno, patinisque maxime. Hæc Plinius. Agrestis uero in usum medicinæ uere cedit, quæ folia Gingidij habet, maiora & amara. Caulem rectum & asperum, & in summo umbellam Anetho similem, in qua flores rubicundum quid in medio habentes. Radix illius crassitudine digitali est, dodrantali longitudine, odorata, quæ & ipsa edendo est, si rite cocta fuerit.

L O C V S .

Nascitur in apricis pratis uberior, quamuis & alijs locis incultis reperitur.

C O M P L E X I O .

Auerrois calidam & siccam facit, habentemque uirtutem subtiliandi, in qua Agrestis potentior est domestica, uel satiuua.

V I R T U T E S E T I V V A M E N T A .

Folia Pastinacæ corrosiuis uulneribus, imposita, sanare ea dicit Auerrois.
 Semen domesticæ contritum, & bibitum, ueneris emortuæ uires reparat.
 Syluestris autem semen, potenter menstrua & urinam prouocat.
 Hydropicis & pleuriticis idem præsentis remedio est.
 Valet etiam contra uenenatorum animalium morsus, ictusque, cum axungia.
 Non tangi a uenenoso animali ferunt, qui semen eius præsumperint.
 Conceptus idem adiuuat.
 Sed radix mulieri supposita, foetus ex utero trahit.
 Plinius asserit, Dieucen dedisse contra iecinoris ac lienis, ilium, lumborum & renum uitia ex aqua mulsa.
 Cleophontus dysentericis ueteribus.
 Philistion radice uncias quatuor in lacte coquit, et stranguriâ eo sanat.
 Hydropicis, opisthotonis, pleuriticis, & comicialibus, ex aqua porrigit.
 Folia contra cruditates manduntur.
 Satiuæ semen contra scorpionum ictus salutare est, potum cum uino, aut posca.
 Circumscalpti dentes radice eius, a dolore liberantur.

Anethum.

Dyll.

De ANETHO.

Teutonice/ Syllen.

RHAPSODIA LXXXVII.

De NOMINE.

ANETHVM uulgo holoribus cognitum est, & culinaris: a quibusdam Anicetum uocatur: uerum Latini cum Græcis in nomine conueniunt. Herba hortensis, ad usus condimentariorum, & medicina nota.

COMPLEXIO.

Galenus Anetho calefaciendi ac siccandi uires attribuit. Deinde resoluedi ac maturandi, doloremque sedandi, & somnum prouocandi.

VIRTUTES ET IUVAMENTA.

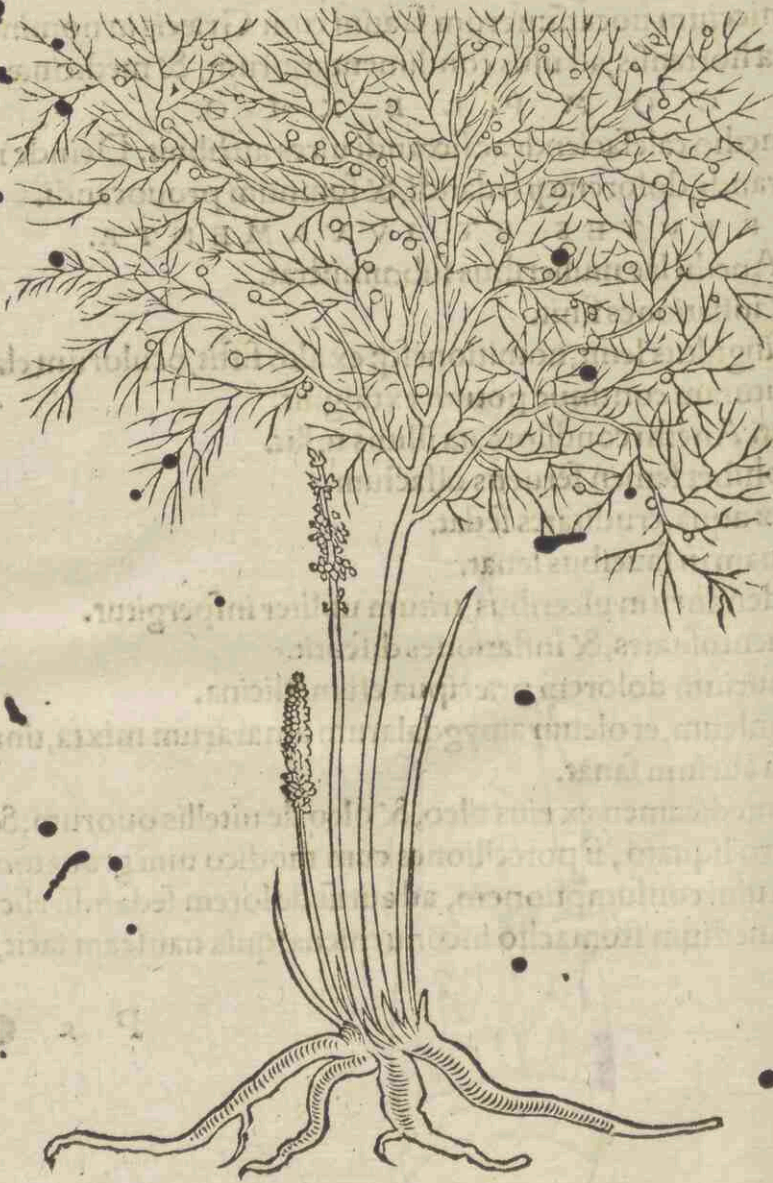
- Decoctum Anethi lac mulieribus subministrat.
- Tormina & inflationes finit.
- Aluum cit, singultus lenit, uomitionesque ex alto sistit, oculorum claritati officit, & genituram continue potum extinguit.
- Cinis cremati Anethi condilomata illitus tollit.
- Singultus cohibet semen feruens olfactum.
- Sumptum ex aqua, cruditates sedat.
- Cinis eius uuam in faucibus leuat.
- Saniosis pudendorum ulceribus, tritum utiliter inspergitur.
- Torsiones, uentositates, & inflationes discutit.
- In sedando aurium dolorem præcipua est medicina.
- Anethinum oleum, et oleum amygdalarum amararum mixta, tinnitum, & uentositatem aurium sanat.
- Mirandum medicamen ex eius oleo, & oleo de uitellis ouorum, & uioleaceo cum butyro liquato, si porcelliones cum modico uini granatorum incocti fuerint ad uini consumptionem, ad aurium dolorem sedandum elicitur.
- Est tamen Anethum stomacho inconueniens: quia nauseam facit, Rasis testimonio.

P & De

A S P A R A G V S.

Spargen.

De ASPARAGO.

Teutonice/ Spargen.

RHAPSODIA LXXXVIII.

De NOMINE.

AD ganeam maxime Asparagi petuntur, estq; omnium hortensiu-
um eorum cura laudatissima. De his Plinius accurate scripsit naturalis hi-
storix sue lib. 19. cap. 8. ubi & modum conferendi, plantandiq; ex Cato-
ne de re Rustica perdocet.

GENERA, & Species.

Duo sunt genera Asparagorū, Hortense unum, Agreste alterū, quod
& Corrudam nominat Plinius.

VIRTUTES ET IUVAMENTA.

- Hortensis Asparagi cibus, stomacho utilissimus est.
- Si illis cuminum fuerit additum, inflationes stomachi, colicq; discutit.
- Ventrem leuiter molliunt.
- Pectoris & spinæ doloribus, intestinorumq; uitijs profunt.
- Ad renum & lumborum dolorem, ex uino cum parte cumini triū obo-
lorum pondere bbitur.
- Venerem stimulant, urinamq; cient: utilissime in uesicā exulcerant.
- Radix trita, & in uino albo pota, calculos quoq; exturbat: lumborum
item & renum dolores sedat.
- Ad uuluxæ dolorem cum uino dulci utiliter bibitur.
- Eadem cum aceto decocta, contra elephantiam prodest.
- Negant ab apibusungi, perunctos Asparago trito cum oleo.
- Agrestis Asparagi uis maior est ad prædicta omnia, inter easq; candidi
ori longe maior.
- Regium morbum extenuat.
- Bibitur decoctum eius cum aqua, ad Venerem excitandam.
- Ad idem ualet semen eorum cum anetho tritum, ternis utrumq; obo-
is datum.
- Succus eorum decuctus, ad serpentium ictus bibitur.
- Si sanguis per urinam reddatur, iubet Chrysippus dari semen Aspara-
gi, Apij, & Cumini, ternis obolis in uini cyathi duobus.
- Sic etiam hydropicis prodesse ait, quamuis urinam moueat.
- Vesicæ quoq; prodest in aqua elixum.
- Canes eo comesto moriuutur.
- Succus radice in uino decoctus, si ore contineatur, dentium dolorem
auertit.

CANABIS.

Berff

De C A N A B E.

Teutonice/ Hanff.

R H A P S O D I A L X X X I X.

D V O genera Canabis sunt iuxta Dioscoridem, Satiuum unum, Agreste alterum. Græci Satiuum & Schœnostrophon dicunt: quod texendis funibus radix eius sit aptissima. Ingrati odoris est, stuporem quendam in eo cubantibus afferens. Agrestis nigrioribus & hirsutioribus est folijs.

C O M P L E X I O.

Canabis natura calida est & sicca in tertio, ob id uentositatum & inflammationum resolutiua est.

V I R T V T E S E T I V V A M E N T A.

- Semen Canabis uberius potum, genituram uirorum extinguere dicitur.
- Succus eius in dolore auribus inditus, dolorem tollit, uermes necat, & quicquid inciderit eicit, sed non sine capitis dolore.
- Idem aquæ infusus, coagulare eam dicitur.
- Canabis folia iumentis in aqua pota, aluum eorum emollit.
- Radix cocta in aqua, dolentibusq; articulis imposita, dolorem illorum leuat: ob id & podagricorum impetus compescit.
- Ambustis cruda illinitur: sæpiusq; mutatur, ne arefcat.

BETONICA ALBA.

Weißs Betonien.

BETONICA M hanc
 Albam, quæ & uera species alter
 ius Betonicæ est, inuentu rariss
 mam, præcipue in Germania, pri
 mus omnium nobis ostendit Hiero
 nymus Tragus, uir in Herbari
 indagatione studiosiss. quam &
 ex Horto suo ad nos dedit. Est
 autem priori in omnibus, præter
 quam quod sit flore albo, similis:
 quam Tomo. I. fol. 89. descripsi
 mus: cui supponas. Fatemur &
 in hoc libere errorem nostrum,
 qui communioem sectati Medi
 sim herbam fol. 97. perperam sub
 scripsimus.

ARBVSTA VARIA.

DE SAMBVCO.

Tent. Helder.

RHAPSODIA LXXXIII.

DE NOMINE ET GÈNERE.

ANTEQVAM ad arboreſcentia arbuſta ueniremus, de Elulo, quod genus Sambuci eſt, egimus: nunc de ea dicendum, quæ arboſcit, quam aliqui ſatiam Acten, aut Sambucum uocant. Hæc uirgas habet harundinum modo longas, rotundas, cauas, & albeſcentes. Folia iuglandi nuci ſimilia, maioribus tamē incifuris diuiſa. In apicibus circinnatas geſtat umbellas, floribus albicantibus, fructu Therebyntho ſimili, racemoſo, uinoſiq; guſtus.

Sup. fol. 23

LOCVS.

Creſcit Sambucus ubiq; locis cultis, & incultis, ex ipſis macerijs & muris progrediens. Sepium tamen ut plurimū eſt fulcimentum. In montibus non reperitur.

COMPLEXIO.

Sambucus natura ſiccata, adstringit, & refrigerat: ob id aquā hydropicorum e corpore pellit. Stomacho inutilis eſt.

VIRES ET IUVAMENTA.

Vtriuſq; Sambuci folia ueteri uino incocta, iuſq; illius ad duos cyathos epotum, ſtomacho quidem inutile eſt, ſed aluum ab aqua exoherat.

Recentem ambuſtionem trita & impoſita, refrigerat.

Moliſſima folia ſuper morſu rabidi canis illita cum polenta, dolorem ſedat, & uenenum extrahit.

Succus cerebri collectiones, & meningarum, quæ circa cerebrum ſunt inſuſus, lenit.

Q Acini

Acini acetabuli mensura poti, urinam mouent.

Folia cum adhuc tenera sunt, ex oleo & sale eduntur, ad pituitam, bilis
lemq; detrahendam.

Eadem contrita cum Helleboro & Oxymelle squillitico, serpigini, im
petigini, & morpheæ imposita, eas sanant.

Dersus cortex radices, si per noctem in uino maduerit, decolatumq;
uinum fuerit epotum, uomitum prouocat, & uentrem a malis humorib;
bus eneruat.

Aqua florum Sambuci utiliter hydropicis bibitur.

Radix in uino cocta, subeuntes cutem aquas euacuat.

DE IUNIPERO.

Teut Wechholder.

R H A P S O D I A L X X X I I I I .

*à grecis
iuniper.*
NON pariam cum Cedris Iuniperus affinitatē habet: eiusq; duo
sunt genera. Minus, quod aliqui Arceuthis, diminutiua forma
uocant, quasi dicant Iuniperulum: q; semper inter fruteta humilis per
maneat. Alterum Maius, quod in iustam arboris magnitudinem exur
git, cupresso non absimilem. Folia habet utraque Iuniperus spinosa, &
acris. Baccas ferunt mirtilorum forma, quæ biennio in ramis pendent,
anteq; maturescunt.

L O C V S .

Amant Iuniperi loca maritima, & arenia, suntq; prorsus campestres,
& egre in hortis ac locis cultis proueniunt.

C O M P L E X I O .

Grana Iuniperi, quorum primarius in medicina usus est, calidæ sunt
temperaturæ, & siccæ in secundo gradu. Conglutinant uulnera, & con
fortant.

V I R E S E T I U V A M E N T A .

Urinæ eliciendæ utraq; Iuniperus est accommodata.

Suffitus eorum serpentes fugat, & alia uenenosa.

Conuulsis, ruptis, & muliebriū locorū strangulationibus medentur.

Granorū decoctum, ad tussim, inflationes, tormina, & uenenata facit.

Oleum ex granis elicatum, confortat loca neruosa, resoluendo.

Aduersus artheticam, chyragram, podagram, & sciaticam ex frigida
causâ, ualet.

Lib. cap. 8.

Plinius de Iuniperis ita scribit. Iuniperus uel ante cætera omnia excale
facit, extenuat, Cedro assimilis. Eius duo sunt genera. Altera maior, altera
minor. Utraq; accensa serpentes fugat. Semen, stomachi, pectoris, lateris
doloribus utile. Inflationes, languoresq; discutit, tusses concoquit, & du
ricias. Illitum tumores sistit. Item aluum, baccis ex uino nigro potis. Item
uentris tumores illiti. Miscetur & antidotis oxyporis. Urinas cit. Illinitur
& ocu

& oculorū epiphoris. Datur conuulsis, ruptis, torminibus, uuluis, schiadicis cum uino albo potum cum pillulis quaternis, aut decoctū uiginti in uino. Sunt & qui corpus purgant e semine eius, in serpentium metu.

Auerrois ait. Iuniperus prouocat urinam & menstrua fortius alia re, adeo, ut faciat mingere sanguinem. Abortum facit, & mortuum factum educit.

¶ De BERBERI, id est, Spina acuta.

Teutonice/ Saurach.

R H A P S O D I A L X X X V.

D E N O M I N E.

A Sapore acetoso Graeci huic plantae nomen indidere, Oxyacantham nominantes; uam alij Pyrinem, aut Pyrianthen appellarunt.

F O R M A.

Oxyacantha, uel Berberis, piro syluestri similis est arbor, uerū minor, magisque spinosa: fructum fert rubicundum, oblongum, per septembrem ac octobrem menses campis decorum. Radix illi alta & multifida.

C O M P L E X I O.

Berberis fructus frigidus est & siccus in secundo gradu, stipticus ualde, & uirtutis incisivae: ob id omnes fluxiones cohibet.

Fructus Berberis comestus, abscindit fluxus antiquos, & humores a matrice defluentes.

Radix illius trita & imposita, infixas carni sagittas & spinas extrahit.

Fructus sitim compescit, stomachumque & hepar confortat a calore patientes.

¶ De VITE VINIFERA.

Teutonice/ Weinreben.

R H A P S O D I A L X X X V I.

VITIS nomen quam pluribus apud Diosc. plantis est commune. Vocat enim aliam Vitem albam, aliam Vitem nigram, aliam Vitem agrestem. Eam uero de qua iam scribere intendimus, Ampelon cenophoron, id est, Vitem uiniferam appellat.

G E N E R A E T S P E C I E S.

Innumera Vitium reperiuntur genera, ex quibus diuersorum colorum & saporum uina conficiuntur. de quibus Plinius studiosissime lib. 19. suo naturalis Historiae differuit: eo studiosos ablegamus: cum nostra non referat Vitium genera, insitiones, & curas, sed medicinas persequi. Neque etiam uiui ianousum proprietatemque ostendemus, sed tantum ipsius Vitis, & quae eam uestiunt foliorum & flagellorum.

V I R E S & I u a m e n t a V I T I S.

Pampini teneriores cum folijs contriti, capitis dolorem mitigant impositi.

Cum polenta uero mixti, corporis inflammationes tollunt.

Sola folia ex aqua frigida, stomachi ardorem compescunt: quod & articularibus morbis praestant cum polenta hordeacea imposita.

Tumores omnes tollunt pampini triti & impositi.

Succus eorum tormina uentris emendat.

Lachryma, uel gumi Vitiū, lepras, lichenas et pforas nitro plitas sanat.

Eadem psilothi uim habet, sapius cum oleo capillis illita.

Idē facit aqua quā uirides accensę exudāt uites: qua et uerruce tollunt.

Mire item aqua hęc uisum clarificat, oculis indita.

Pampinorum succus, sanguinem exscreantibus, & mulieribus a conceptu nauasantibus prodest potus.

Cortex Vitiū, et folia eorū arida, cruēta uulnera sistūt, eaq; cōglutināt.

Succus Vitis albę contritę thuri mixtus, impetigines illitus tollit.

Cinis sarmentorum et uinaceorum, condilomata, & reliqua sedis uitia ex aceto illitus emendat.

Idem luxata et ambusta, lienisq; tumores cum rosaceo, ruta, et aceto impositus sanat.

Idem sacro igni ex uino inspergitur: eo modo et intertrigines & pilos absumit.

Ad lienis uitia datur cinis sarmentorum aceto conspersus, in uino potandus, ita tamen, ut lienosus in lienem iaceat.

Clauiculę quibus uites repunt, contritę, utiliter ex aqua contra uomitiones continuas bibuntur.

Cinis uitium cum axungia ueteri, contra tumores utilis est: fistulas idē purgat, omnesq; dolores neruorum ex frigore ortos sanat.

Contractiones & contusiones, scorpionumq; et rabidorum canum plagas ex oleo sanat.

Excrecentes carnes, cum nitro & aceto, ab ossibus tollit.

Solius corticis cinis, pilos reddit.

Vuę florem si in cibis ederint gallinacę, uuas non attingunt.

Sarmenta in quibus acini fuerunt, & nucleı acinorum, præcipuam adstringendı uim obtinent.

Nucleı tosti, triticę, stomacho utiles sunt.

Farina illorum pota, dysentericos, & celiacos sanat: quod & decoctū eorum facit.

Ex uuis agrestis Vitis expressus succus, Omphatium dicitur, uel Agrestis, uulgo Agrestis. Hic ulcera quę humidis locis fiunt, sanat, ut sunt oris & genitalium ulcera.

Oculorum claritati maxime prodest, infusus.

Idem scabricię genarū, ulceribus angulorū, nubeculis, ulceribus quę cunq; parte manantibus, cicatricibus marcidis, et ossibus purulente lienosis opitulatur.

Flos Vitis agrestis Oenanthe dicitur, ex alba uite refrigerat & adstringit, uulneribus inspergitur, stomacho illinitur. Vtilis urinę, iocinori, capitis doloribus, dysentericis, celiacis, & cholericis.

Oboli pondere ex aceto contra fastidia bibitur.

Eadem

Omphatium
Agreste.

Eadem siccata manantia capitis ulcera.
 Est & ipsa efficax ad uitia quæ in humidis sunt locis, quapropter oris
 ulceribus, sedis, ac uerendarum partium uitia sanat.
 Cum melle & croco sumptus, aluum sistit.
 Genarum scabiem emendat, & oculorum lachrymas.
 Ex uino potus, stomachi dissolutionem reparat.
 Ex aqua frigida, sanguinis excreationes.
 Cinis eius ad collyria, & ulcera purganda, paronychia, & pterygia pro
 batur. Vritur in furno dum panis percoquatur.

¶ De SENTE CANIS.

Teutonice/ Butten.

R H A P S O D I A LXXXVII.

CYNOSBATON, aut Oxyacantha uocant Græci, quam nos
 Sentem canis uocamus. Frutex est maior Rubo, & arborefcit etiam. Folia
 habens Myrto latiora. Spinas in uirgibus durissimas. Florem candidum, &
 fructum oblongum, cum maturuit rubicantem, lanuginosis acinis refertum.

VIRES ET IUVAMENTA.

Fructus caninæ Sentis siccatus, uinoque incoctus & potus, alui fluores si
 fit. A lanugine tamen cauendum: quia faucibus & arteriæ nocet.
 Ex floribus odorem rosarum imitantibus distillatur aqua, quæ uulnibus
 rosarum ad calores restinguendos utilis est.
 Plinius aliã Sentem canis, uel Cynosbaton describit lib. 22. cap. 12. pro
 fus ab hac diuersam: de qua alias sub Rubi nomine multa.

¶ De LIGUSTRO.

Teutonice/ Hartryegel.

R H A P S O D I A LXXXVIII.

NISI opinione fallar, Ligustrum ea est planta, quam Officinæ &
 uulgo Medicorum Frazilionem, Germani Hartryegel uocant, Cypron
 Græci nominant. Oleæ similia habens folia, latiora tamen & molliora, uir
 ridioraque. Flores habet candidos, odoratos, ex quo fructum nigrum Sam
 buco similem producit.

VIRES ET IUVAMENTA.

Folia adstrictoriam uim habent: eamque ob causam comanducata, oris
 ulceribus, feruidisque alijs collectionibus & carbunculis illita opitulantur.
 Ambusta utiliter eorum decocto fouentur.
 Concisa, et succo Lanaræ herbæ conspersa, in unctos capillos ruffant.
 Concisus flos, & ex aceto fronti illitus, capitis dolores sedat.
 Ex floribus fit unguentum quod Ligustrinum uocant: illius composi
 tionem uide apud Diosc. lib. 1. cap. 125.
 Succus plantæ neruis, & articulorum doloribus ex algore caussatis,
 prodest impositus.
 Folia uetustis ulceribus cum modico salis, & oris exulcerationibus, profunt.

Acini contra phthyriam & intertrigines ualent.

Sanant & gallinaceorum pituitas.

Aqua ex floribus eius distillata, omnia faucium incommoda extergit.

¶ De PRUNO SYLVESTRI.

Teutonice/ Schlehen.

RHAPSODIA LXXXIX.

SYLVESTREM Prunum passim per campos iuxta uias ac sepes uidere est, grato cum floret odore.

VIRES ET IUVAMENTA.

Stipant uehemēter Pruna syluestria, damascenisq; fere similes habent uires cum maturi exiccantur.

Contra destillationes, tonsillas, gingiuas purulentas, & procidentem uuam utiliter decocto illorum gargarizatur.

In sapa cocta utiliora, stomacho redduntur, aluumque uehementius stringunt.

Gummi Prunorum syluestriū uesicæ calculos cum uino potū frangit.

Idem impetiginibus puerorum ex aceto utiliter inungitur.

¶ De R V B O.

Teutonice/ Brombeeren.

RHAPSODIA XC.

De NOMINE.

MORA illa quæ pastoribus & eorum pueris grata sunt, Rubum uulgo cōmendant, ob id multis nominibus est donatus a ueteribus. Græci Baton, aut Cynosbaton uocant; alij Selinortion, Asyntrophon, aut Asmetron; Latini uero Sentem, uel Rubum, aut Mora Vaticana.

FORMA ET LOCUS.

RVBVM nemini ignotū arbitramur, qui modo pedem extra cunabula mouerit, ubiq; enim uestibus prætereuntium sese affigit, remoramq; uiatoribus inijcit. Folia habet uarijs incisuris diuisa, nigricantia ab uno latere, alio candent: uirgas habens undiq; diris aculeis uestitas. Florem fert album; unde fructus Moro persimilis exit, minor tamen est.

COMPLEXIO.

Tota huius plantæ substantia frigida est, siccandiq; et adstringendi uiprædita.

VIRES ET IUVAMENTA.

Decoctum ramorum eius in aqua, capillos denigrat.

Aluum fluentem si bibatur, sistit.

Muliebres fluctiones cohibet.

Presteris moribus prodest.

Gingiuas confirmat, & oris ulcera folia commanducata sanant.

Eadem compescunt quæ Herpetas uocant.

Manantia capitis ulcera, & procidentes oculos curant.

Condilomata, & Hemorrhoidas emplastri modo imposita, sanant.

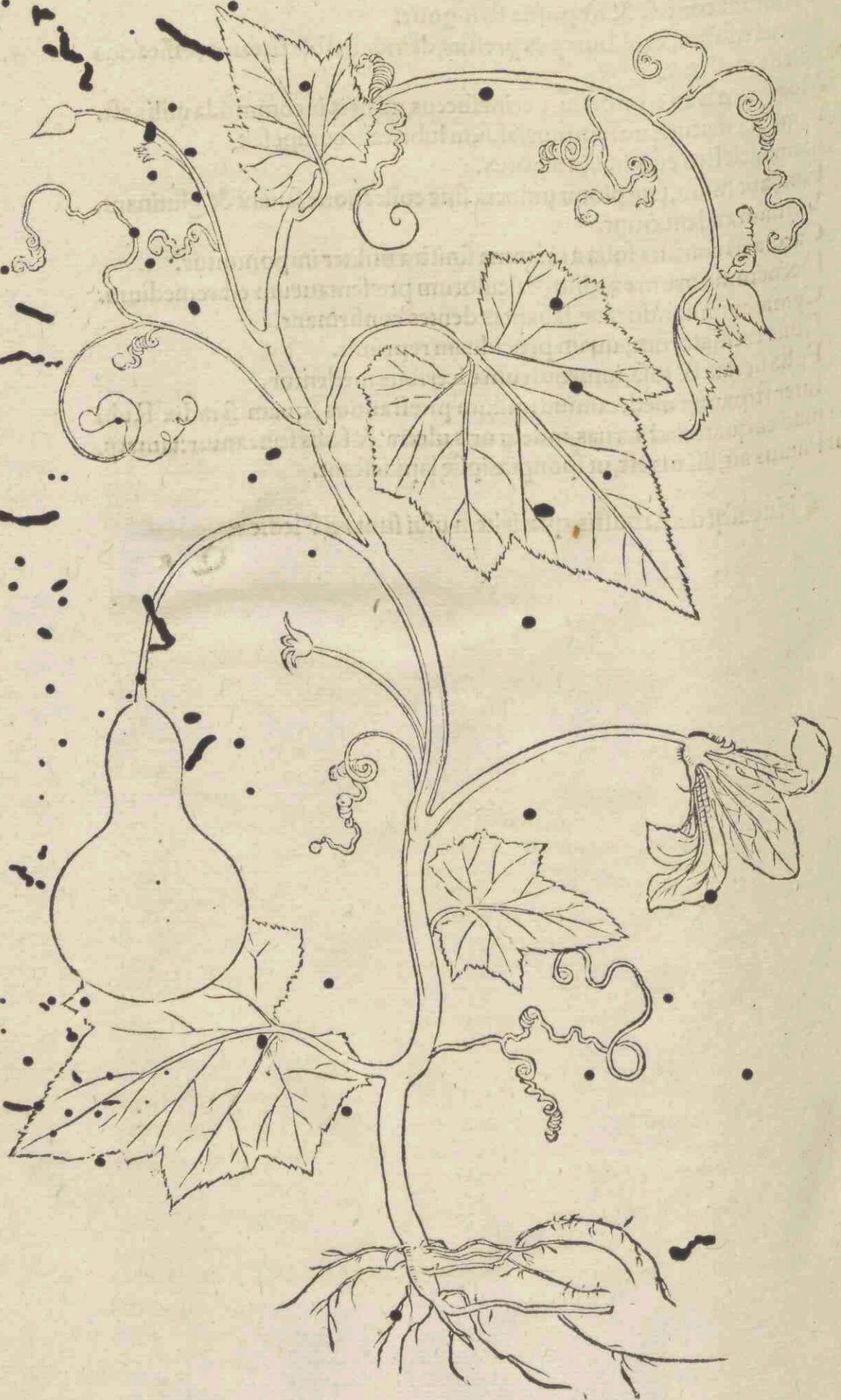
Vomitum

Vomitum concisa & imposita stringunt.
 Succus e folijs, caulibusq; expressus, deinde in sole siccatus, efficacius
 prædictis medetur.
 Mororum Bati cum maturuerint succus, ad oris incommoda utilis est.
 In media maturitate sumptus, aluum lubricam compescit.
 Idem facit flos eius in uino potus.
 Flos, aut mora, scorpionū uulnera sine collectione sanant & glutinant.
 Vrinam eadem ciunt.
 Cardiacis contrita folia a mamma sinistra utiliter imponuntur.
 Decoctum eorum ex uino, calculorum præsentaneum est remedium.
 Cymæ commanducatae, labantes dentes confirmant.
 Cinis crematorum, uuam prociuam reprimit.
 Folia siccata & tusa, iumentorum ulceribus medentur.
 Inter stipantia medicamina nullum præstantius, quam si radix Rubi
 in uino coquatur ad tertias, indeq; oris ulcera, & sedis foueantur: tantaq;
 ut Plinius ait, illi uis est, ut spongiæ ipsæ lapidescant.

¶ Hucusq; de Arbustis, quæ saltem usui sunt rei Medicæ.

CUCURBITA.

Bürbe.

¶ De C V C V R B I T A.

Teutonice/ Kürbß.

R H A P S O D I A X C I.

GRÆCI Colocynthon, uocant nostram Cucurbitam quæ passim per rura omnibus nota est, prouenitq; per æstatis calores, regionibus calidis gratus cibus.

C O M P L E X I O.

Frigida & humida est omnis Cucurbita satiuæ ad gradum secundum.

V I R E S E T I V V A M E N T A.

Cruda, concisaq; Cucurbita, emplastricq; mō imposita, tumores et abscessus lenit. Ramenta eius utiliter oculorū inflammationibus, et podagris calidis imponuntur. Expressus Cucurbitæ succus, curium doloribus medetur, eoq; euidentius, si cum rosaceo instilleretur.

Summa corporis superficies utiliter eo in febrium ardoribus illinitur.

Succus elixæ Cucurbitæ, ex guo melle ac nitro additis, aluum leniter soluit.

Idem facit uinū per noctē in cauata cucurbita sub die seruatur, & ieiune potum.

Mira de Cucurbitis, & earum cura apud Plinium & reliquos rei rusticæ scriptores inuenies.

Semina Cucurbitarum ardori renum & urinæ, trita, et ex aqua pota, subueniunt.

¶ De A G R E S T I C V C V R B I T A.

Teutonice/ Coloquint.

R H A P S O D I A X C I I.

EST ET syluestris Cucurbita Colocynthis, aut amara Cucurbita uocata, quæ uiticulas & folia satiuo Cucumeri similia habet, per terrā serpenti. Fructus orbiculatus ad pilæ paruæ magnitudinem, uehementer amarus; qui cum pallore incipit, decerpi & colligi debet.

Est autem Cucurbitæ persimilis, nisi quod illi flos sit albus, huic croceus.

C O M P L E X I O.

Colocynthis sicca est et calida, grossum flegma de corpore educit, neruosisq; egrotudinibus opitulatur.

V I R E S E T I V V A M E N T A.

Pulpa Colocynthis quatuor obolorum pondere, cum mulla aqua epota, additis exiguo nitro & myrrha, commodissime crudos humores euacuat.

Siccati fructus clisteribus utiliter miscentur contra coxendices, resoluta, & colidolores. Idem aliquando pituitam, bilem, strigmentaq; cruenta trahunt.

Fœminis adpositi, fœtus in utero necant.

Acetum cum nitro in exenterata Coloquintide feruefactum, ad dolorem dentium prodest, si os ex eo colluatur.

Aqua mulla, passumue eodem modo incoctum, & sub die per noctem refrigeratum, & epotum, crassiora strigmenta purgabit.

Sedi etiam balani ex ea subiiciuntur, ad euocanda alui excrementa.

Virentis Coloquintidis succus, contra coxendicum dolores utiliter confricatur.

Semina contra regium morbum utiliter sumuntur, si mox aqua mulla desuper potata fuerit.

Radix utiliter drachmæ pondere, contra scorpionum ictus bibitur.

¶ De C V C V M E R E satiuo. i. Cucumeren.

R H A P S O D I A X C I I I.

PER MULTA inuenies nature opera, in quibus eiusdem generis & nominis

& nominis diuersas edidit naturas. Idem & in Cucumere hoc facit, ubi satiuum præbet, qui dulcis & edendo est. Rursus agrestem, quo nihil amari-
us & ad cibum ineptius, uerum ad medicinæ usus satiuo præstantiorem.
Caules habet Cucumis longissimos, geniculatos, & per terram repentes.
Pingui gaudet solo, locisque apricis uberior prouenit. Poma uel fructus ob
longos, tuberosos, & aliquatenus gippinosos habet.

C O M P L E X I O.

Cucumeres calefaciunt & humectant in secundo, suntque absterfui. Sub-
stantiam habent grossam, coctioni uentriculi repugnantem, chylumque cor-
ruptibilem generant, malarum & putridarum febrium fomitem.

V I R E S E T I V V A M E N T A.

Aestate Cucumeres cum sale ex aceto et oleo contra calores eduntur,
& ad aluum citandam: estque stomacho & uesicæ utilis satiuus.

• Olfactu, defectus animi restituit.

• Semen ciendæ urinæ uim habet.

• Idem cum lacte, aut passo, contra uesicæ ulcerationes bibitur.

• Folia ex uino imposita, rabidorum canum morsibus medentur.

• Ex melle, epinyctidas emendant.

¶ D E C U C U M E R E Agresti, siue Asinino.

R H A P S O D I A X C I I I I.

AGRESTIS Cucumis satiuo multo est minor, hirsutiorque, & spi-
nosior. Asperis & incultis locis, per campos latissime folia sua spargens.
Fructus eius iuglandis nucis cum suo putamine magnitudinē non excedit.

D E E L A T E R I O.

Ex Cucumere agresti medicamentum quod Elaterion uocant, conficitur,
succo e semine expresso. Huius conficiationem et usum apud alios legere
potes. Plinius de eo scribit lib. 20. cap. 1. Dioscorides lib. 2. cap. 199. Plan-
tæ tantum medicinas hic persequi intendimus.

V I R E S E T I V V A M E N T A.

• Succus foliorum utiliter dolentibus instillatur auribus.

• Radix cum polenta imposita, ueteres tumores discutit.

• Eadem cum therebynthina resina imposita, panos rumpit.

• Podagras etiam discutit in aceto elixa & imposita.

• Decoctum eius ischiadicis per clisterem utiliter infunditur.

• Pari utilitate eo dolentes colluuntur dentes.

• Sicca, tritaque, uutiligines, lepras, & impetigines exterit.

• Nigras cicatrices, uultusque maculas repurgat.

• Eiusdem succus sequioboli portione datus, cum corticis quarta acetæ
buli parte, pituitam purgat, & bilem, maxime hydropicorum, absque tamē
stomachilæsione.

Est & genus aliud Citrinorum, Cucumerum, quod Officinæ Citroliū
uel Citrullū nominant, cuius semen tamen ad usum medicinarum uenit. Reliqua in
utilis, frigidior cucumere est, & peioris succi, ob id et stomacho contrarius.

DE MELONE.

Teut. Melaun.

R H A P S O D I A X C V.

MELO cum maturuerit, subtilis substantiæ efficitur, cū crassior sit immaturus. Varia ipsius sunt genera, nec eundē gustum, aut odorē referentia.

C O M P L E X I O.

Sunt & ipsi frigidi & humidī ex ordine secundo, incidentis & abstergentis nature; quapropter smigmatib, permiscetur triti seminis farina, ad cutē corporis eluendam. Radix & semen siccata, in numero siccantium censentur, absterguntq; magis.

L O C V S.

Nascuntur & ipsi bene cultis locis, eoq; letius, si subinde sarriantur, & rigentur. Amant tamen aprica loca, & sole irradiata. Cum annus est pluuiosus, & nubilus, Melones non æque, ut in siccis annis proueniunt.

V I R E S E T I V V A M E N T A.

Cum eduntur bene maturi, urinæ sunt prouocatiui.
Si emplastri modo caro Melonis imponitur, calida oculorum apostemata curat.
Cortex capiti infantis superpositus, calida cerebri apostemata emendat.
Si pulpa cum semine commiscetur cum farina, & in sole trochisci siccantur, ad extergendas speciosarum mulierum facies commodissima sentietur.
Puluis siccæ radicis drachmæ pondere ex aqua mulsa potus a prandio, leuiter vomere facit.

DE PEONIBVS.

R H A P S O D I A X C V I.

EIVSDEM cum Melonibus generis Pepones sunt, nisi q; hij in longum excreverint. Melo pepones uocati, cum ad malorū figuram in rotundū creuerint. Per omnia easdem cum Melonibus habēt uires in caloribus restringendis, & fordiciis eluendis.

DE CITRO, quod Citrinat uocant.

R H A P S O D I A X C V I I.

D E N O M I N E.

VARIA hoc pomum nomina est sortitū. Dicitur enim Medicum, Persicum, aut Citromalum. Communiter Citrium, uel Citrum. In arbore crescit toto anno fœcunda, quæ semper cū maturis, immatura gestat poma, & flores. Oblongum est, rugosum, colore ad aurum inclinato, odore graui. Semen eius pirorum simile est. Folium arboris Vnedonis est, intercurrentibus spinis.

C O M P L E X I O.

Cortex & semina calida sunt, & sicca in secundo gradu; pulpa, & acetosum hoc, quod medio pomi plerunq; innatat, frigida sunt, & siccant.

V I R E S E T I V V A M E N T A.

Cortex Citri comestus, halitum oris commendat.
Pulpa superfluum stomachi calorem extinguit.
Acetositas impetigini illita, eam exterit, & sanat.
Decocta cardiacæ confert, appetentiam cibi excitat, choleram discutit, uomitum & uentris profluvia sistit.
Epatis calorem extinguit, tristitiamq; ex melancholicis fumis euenientē aufert.
Verum pulmonī & neruis aduersatur.
Semen potum, renis resistit.
Pregnantiū fastidia tollit, scrinijsq; conditū, uestes a tyncarum erosione tuetur.

De Squilla

DE SQVILLA.

Cent. Mdrzwybel.

RHAPSODIA XCVIII.

FERVENTISSIMÆ naturæ Squillam esse, nemo dubitat, qui acetum, aut uinum ex ea confectum gustauerit: ob id non tam cito, quæ medicinae utilis est. Sunt, qui Apemurin nominent, aut Cepe marinum.

G E N E R A.

Squillæ duo genera ferunt: Maius, & Minus. Squilla Maior bulbum fert ut cepe, sed maiorem, & rubicundum, in culmine acutiorem. Minor, tenuioribus foliorum operculis, bulbo intus, & toto candido, non in partibus scisso, sed corpore continuo.

C O M P L E X I O.

Inter bulbos Squilla feruidissimæ naturæ est, ob id in tertio ordine caesefacit, & siccat. Est & incisivæ uirtutis, dissipans omnia, quæ in corpore coierunt, quomodo libet usa. Habet tamen suas præparationes idoneas ad varias medicinarum confectioes, quas alio loco legere quis poterit, uel apud Dioscoridem lib. 2. cap. 163. uel apud Pliniū lib. 20. cap. 9. uel etiam Galenum, & Serapionem, reliquosque Arabes. Nostrum institutum est, simplices ex ea indicare medicinas.

V I R E S E T I V V A M E N T A.

Contra rimas pedum coquitur cruda. Squilla in oleo, aut subigitur resina, & imponitur.

Ex aceto cocta, illinitur contra uiperarum morsus.

Vni parti ex ea cremata, octo salis admiscetur, choclearicæ mensura ad mollendam aluum porrigitur.

Quibus urina retinetur, uti Squilla utiliter poterint.

Datur uomituriensibus, & cruditate laborantibus, adque cutem subeuntes aquas.

Suffusis felle, torminibus, diutinis tussibus, suspiriosis, & egre spuentibus, datur trium obolorum pondere cum melle.

Adiuuat uentriculi coctiones uel præcipue, glutinosaque per aluum educit.

Cauere eam debent, quibus aliquid interaneorum sit exulceratum.

Cremata, utiliter perionibus & uerrucis inungitur.

Semen eius tritum cum melle, aluum mollit.

Veneficiorum amuletum creditur, integra pro foribus suspensa.

Gingiuis & dentibus prodest comanducata.

Tineas, & reliqua uentris animalia pellit, ex aceto & melle sumpta.

Linguae recens subiecta, præstat, ne hydropici sitiant.

Cruda siccat, cum aqua coquitur, & fit utilis hydropicis.

Acetū Squilliticum.

Acetum Squilliticum ad varios usus accommodari potest, de quo Serapion ita. Est autem acetum Squilliticum ad multa utilissimum. Nam quando

quando fit oris enlutio ex eo, gingiuam laxam stringit, confirmat dentes commotos, putredinemque eorum, & oris foetorem aufert. In potu sumptum, tracheam arteriam indurat & grossam facit, carnem eius auget, & uocem clarificat, ac fortificat. Ad stomachi debilitatem ministratur, & ad maliciam digestionis, ad opilationes & melancholiam, ad apoplexiam & epilepsiam. Vesicæ lapidem frangit, suffocationi matricis conuenit. A postematibus splenis, & sciaticæ prodest. Corpus debile fortificat, & sanitatem restituit. Visum acuit, & corporis colorem facit bonum, auditus grauitati confert: et omnibus corporis agritudinibus conuenit, exceptis interaneorum ulceribus, leiuinis datur paulatim aucta dose.

N A P I.

De N A P I S.

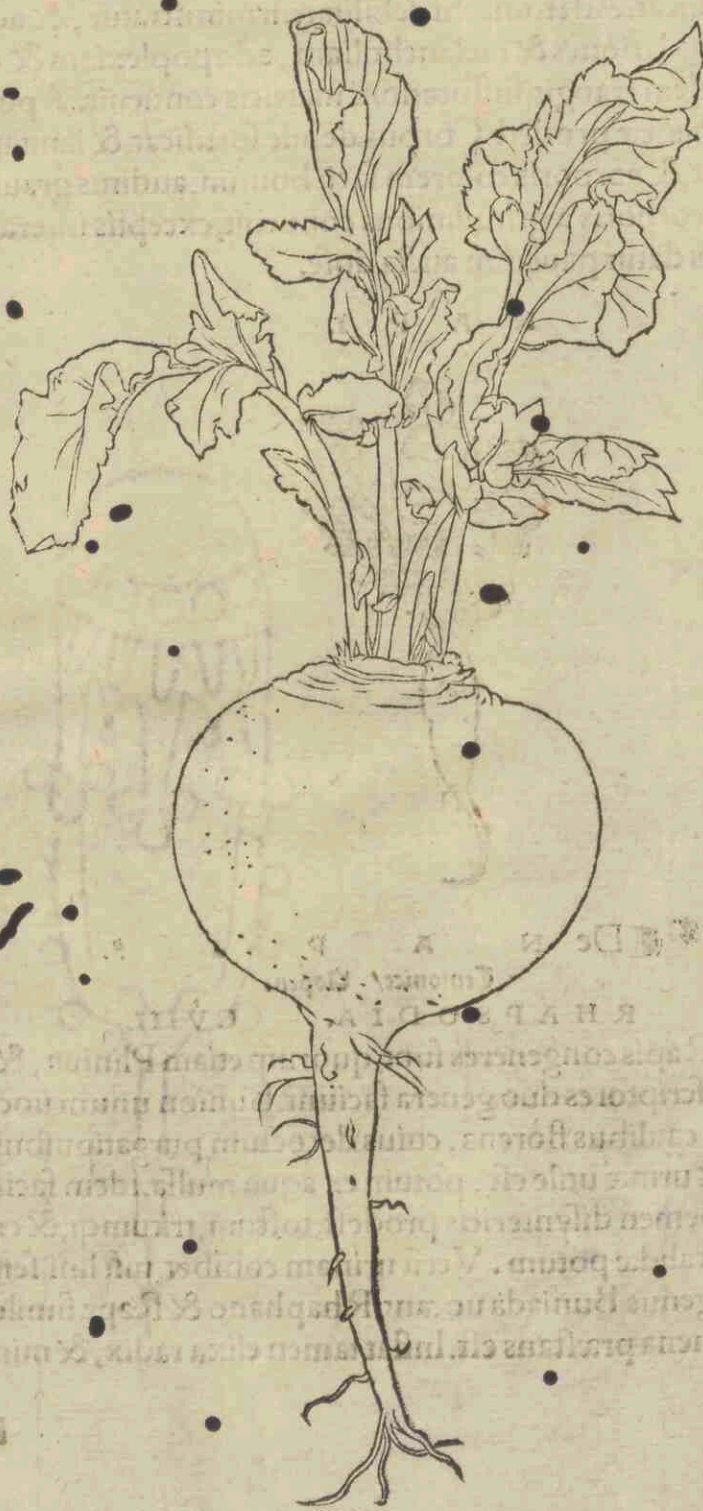
Teutonice / Nopen.

R H A P S O D I A. C V I I I.

N A P I Rapis congeneres sunt, quorum etiam Plinius, & alij rerum rusticarum scriptores duo genera faciunt. Bunion unum uocant, angulos foliorum caulibus florens, cuius decoctum purgationibus sceminarum, uesicæ, & urinæ utile est, potum ex aqua mulsa. Idem facit drachma succi epota. Semen dysentericis prodest, tostum, tritumque, & ex quatuor cyathis aquæ calidæ potum. Verum urinam cohibet, nisi lini semen addatur. Alterum genus Buniada uocant, Rhapsano & Rape simile, cuius semen contra uenena præstans est. Inflat tamen elixa radix, & minus quam Rapanutrit.

R

R A P A .

Rab.

De R A P A S A T I V A.

Teutonice/ Rüben.

R H A P S O D I A C V I I I.

De N O M I N E, & generibus eius.

G O N G Y L I hemeros a Græcis uocatur Rapa satiuâ: quam ita Latini uocant, ad generis discretionem. Nam duo earum genera faciunt. Satiuum unum, Agreste alterum. Satiuum nouerunt omnes. Agreste uero ramos profert quamplurimos, ad longitudinē brachij, cum folijs mollioribus, & paulo latoribus pollice manus. Semen in uaginis conditum habet nigrum extra: cum uero frangitur, intus album.

L O C V S.

Plinius ait, Rapam nullum despiciere locum, sed ibi prouenire ubi nihil aliud. Frigore, nebulis, et prunis mirum in modum augetur, adeo, ut se uidisse testetur. 20. libras excedentes. Difficili solo masculoscere ferunt feras.

C O M P L E X I O.

Rapæ calidæ sunt & humidæ, uentositatem generant, coctum mouent: eo quod renes calefaciunt: mirabilemque habent illuminandis oculis proprietatem. Hæc fere Auerrois. Galenus uero in lib. Alimentorum, ait Rapam probe nutrire, si fuerit rite cocta, succumque generare laudabilem, crassior tamen temperato. Crudam coctioni pertinaciter resistere, inflare, stomachumque infestare, & nonnunquam mordere.

I V V A M E N T A.

Præter usus quos Rapa præstat culinarios, habet & uim medicam. Nam perniciosis feruens imposita medetur.

Frigus pellit e pedibus in aqua cocta.

Ius feruens podagris frigidis medetur.

Contusa dum cruda est cum sale, omnibus pedum uitijis est salutaris.

Semen eius illitum, aut potum, contra uenena & serpentes auxiliatur.

Creditur & antidoti uim habere, in uino & oleo.

Tosta articulorum dolori cum adipe prodest.

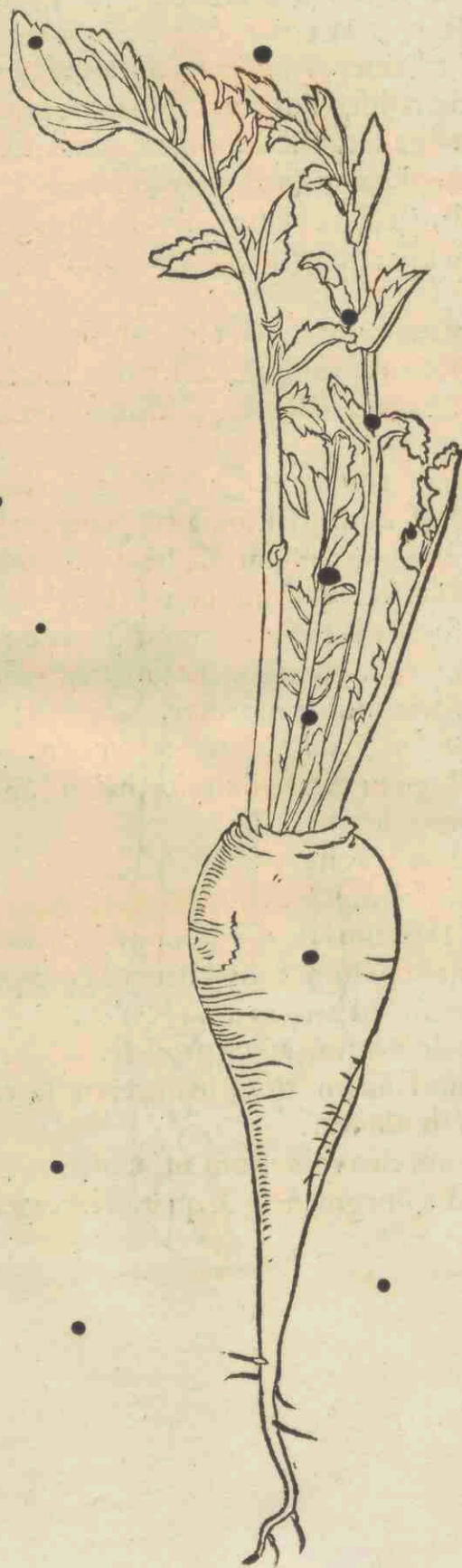
Veteres laudauerunt Rapam, quod in uenerem faceret procliuiores,

maxime si cum Eruca condiretur.

Meditullium foliorum eius comestum, urinam prouocare creditur.

Semen Rapæ agrestis, smegmaticis, & quæ ad extergendam cutem parantur, admiscetur.

S I M P L I C I V M Pharmas
T H A P H A N V S.

Kerisch.

De RHAPHANO.

Teutonice/ Kettich.

RHAPSODIA CX.

DVO genera Rhaphani nemo est qui nesciat, tam frequenti usu-
 teruntur ambo. Vnum domesticum est, quod in cibum uenit, frequentius
 us quam utilius. Hoc Romani Radicem appellant. Alterum agreste est,
 uehementiorque acredine præditum quam satium, ob id medicinæ quam
 cibo accommodatius, Armoraciam Latini uocant.

Radix.

COMPLEXIO.

Calidus est Rhaphanus secundum Auerroen in tertio. Siccus in secun-
 do, multoque magis semen illius: & agrestis plus quam domesticus. Rasis
 uero ait. Rhaphanus calidus est & grossus, longam moram in stomacho
 faciens, flegma incidit, atque cibum ad os stomachi eleuat, uomitum quoque
 commouet. Folia eius cibum digerunt, & appetitiuam roborant,

VIRTUTES ET LIVAMENTA.

- Agresti Rhaphano maior uis est ciendæ urinæ.
- Satii uero decoctum mane ternis cyathis potum, calculos comminuit,
 & eijcit.
- In posca decoctus, contra serpentium morsus illinitur.
- Ad tussim prodest Rhaphanus cum melle mane comestus.
- Contra flegmones contusus imponitur.
- Semen tostum, & cum melle contritum, suspiriosis præsidio est.
- Rhaphanus, si scorpionibus imponatur, moriuntur.
- Est Rhaphano contra uenena, maxime semini ingens uis.
- Lienem extenuat Rhaphanus, iocinori prodest, & lumborum dolor
 rem sedat.
- Hydropicis quoque & lethargicis ex aceto & sinapi sumptus.
- Datur etiam iliosis & colicis.
- Intestinorum ulcera sanat, & præcordiorum purulenta, si cum melle
 edatur, emundat.
- Ex aceto & melle sumptus, lumbricos uentris pellit.
- Prodest & enterocœlis, si decoctum eius ad tertias cum uino sumatur:
 sanguinem quoque inutilem sic extrahunt.
- Venerem eo stimulari Democritus credidit.
- Folia oblongorum Rhaphanorum, claritatem oculorum facere putantur.
- Acrimoniam Rhaphani addita Hyssopus reprimat.
- Ad aurium grauitatem, utiliter succum Rhaphani instillant.

R 3

E De S I S E R E, quæ Geirlin uocantur.
R H A P S O D I A C X I.
E S T S I S E R inter radices quæ edendo sunt, prorsus ameni gustus & odoris, a multis annis a Germanis petite ad lauitiam generosorum.

L O C V S.

Frigidioribus prouenit locis: quo fit, ut in regionibus feruentioris cœli non tam apte plantari possit.

G E N E R A & S P E C I E S eius.

Plinius duo genera Siserum facit. Erraticum, & Satiuum, eiusdem tamen figuræ & effectus. Seritur Siser mensibus Februario, Martio, Aprilis, & Augusto, Septembri & Octobri non semine, sed radicum taleolis. Neruum in medio, Pastinacæ modo habet.

V I R E S E T I V V A M E N T A.

Crato in cibis gustu Siseris radix est, uel ipsis Romanorum imperatoribus ad lauitiam adpecta paratur, eo quo Pastinaca modo: sicq; stomacho utilis est, urinam cit, uentriculicq; appetentiam roborat.

Conuenit uehementer defectis uiribus, & a longa ægritudine iam iam surgentibus.

Restituit etiam eos, quos longæ uomitiones debilitarunt.

Satiui precipue succus cum lacte caprino potus, aluum sistere creditur.

B R A S S I C A.

Köl/ Bappesfrant.

R 4

C D E B R A S S I C A.

Teutonice/ Bhl / vnd Bappestrant.

R H A P S O D I A C X I.

M

V L T A Brassicæ reperuntur genera apud omnes rei rusticæ scriptor
es: tria tamen apud nos in usu esse uisuntur. Quæ nigrior est, & admodum crispa in
thyrsum surgit. Quod & altera, quæ expassiori folio est, facit: quibus adprime uires
illæ conueniunt, quas illis autores adscribunt: his nomen Germanicum, Koel con-
uenit. Tertium genus alba Brassica est, quæ in eximie magnitudinis capita apud nos
complicatur. Dilutior illi uis est, & succus peior. Hanc Germani, Bappe uocant, &
ad quotidianos usus ciborum iniuria condunt: uerum ad medicinæ usum prorsus
inutilis est. Plinius uidetur Capitatum hoc holus, Betã nominare. Esto igitur utrũ-
libet, nos Brassicæ adscribimus. Cuius etiam quamplura alia genera apud Catonẽ,
Columellam, & reliquos inuenies.

I V V A M E N T A.

Chryssippus medicus integrũ uolumen Brassicæ dedicauit, per singula membra
hominis digestum. Crispa tamen, uti Catoni uisum est, & nobis, efficacissima esse cre-
ditur: illius uires exequemur.

Cato prodesse tradit capitis doloribus, oculorum caligini, & scintillationibus, sto-
machoq; & præcordijs, si cruda cum aceto, melle, ruta, coriandro, menta, laserisq; ra-
dicula ieiunẽ duobus acetabulis sumpta fuerit.

Item Podagræ, & articularum doloribus illi iubet, tritam cum ruta, coriandro,
salis mica, & farina hordei.

Decocto eius ex aqua, neruos & articulos mire iuuare ait.

Fouentur eo utiliter antiqua ulcera, et carcinomata quæ alias sanari non possunt:
ea foveri prius aqua calida iubet, & bis die tritam imponere.

Si etiam fistulas eluxatas, & tumores reuocari, quæq; discuti opus sit.

Insomnia etiam, uigiliasq; tollere decoctam, si ieiuni edant quamplurimã ex oleo
& sale.

Tormena tollit bis cocta cum oleo, sale, cumino, & polenta: magisq; profuturam,
si ita sumatur sine pane.

Per uinum pota, bilem per inferna trahit.

Si infantes urina eius qui Brassicam ederit fuerint loti, nunq; debiles fiunt.

Succus Brassicæ utiliter ex uino auribus dolentibus instillatur.

Impetigines eandem curare dicunt.

Græci putant, Brassicam non percoctam biles detrahare, item aluum soluere, sed
bis coctam eandem stipare.

Ebrietatem, uti uisibus inimica, arcete creditur.

In cibo comesta, aut instillatus succus, oculorũ claritati multũ conferre creditur.

Erasistratiũ autẽ nihil utilius esse stomacho & neruis: ideo paralyticis, tremulis, &
sanguinem exscreantibus dari iubent.

Hippocrates præbet bis coctam cum sale coeliacis, & dysyntericis. Item ad tenas-
mon, & renũ uitia, lactisq; ubertatẽ. Et purgationẽ puerperis ea præstari credidit.

Crudus caulis si edatur, foetus mortuos ex utero pellit.

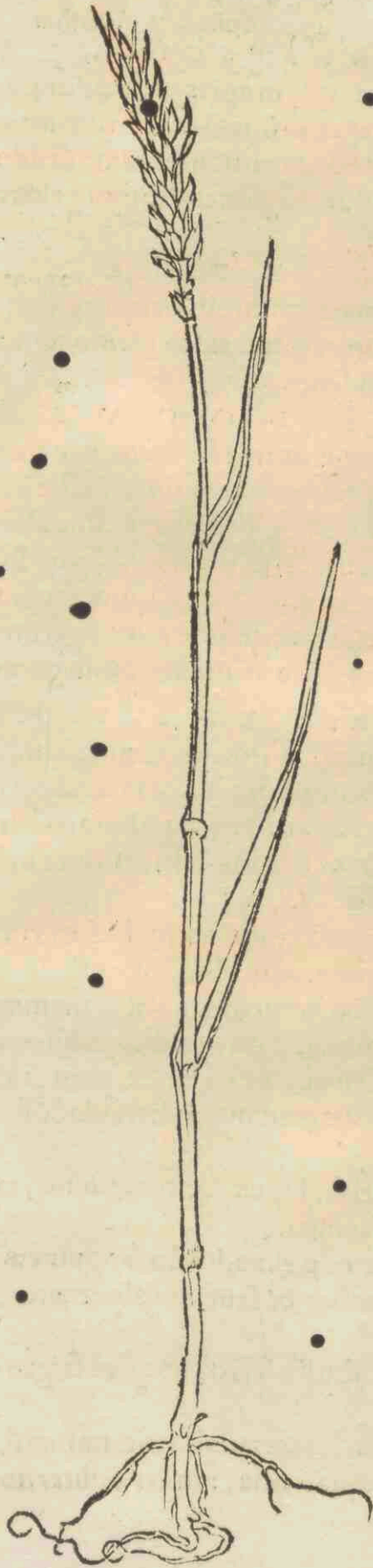
Apollodorus contra fungorum uenena succum bibendum censet.

Sunt qui a podagra eius comestione, & succi potione liberati legantur.

Datur idem cardiacis & comicialibus, nec non splenetis cum sale, idq; in uino
albo per dies quadraginta.

Ictericis & phreneticis datur crudæ radicis succus gargarizandus, bibendusq;.

Habet præterea innumeros in medicina usus, quos apud rei rusticæ scriptores,
item Plinium & Theophrastum colligere licet: his nos contenti sumus.

Weysszen. •

De T R I T I C O .

Teutonice/ Weyszen.

R H A P S O D I A C X I I .

RESTANT quę in agris proueniunt semina, tam culinq̃ quam medicina apta: inter quę primas tenet Triticum, primarium hominis alimentum, & in sanitate & ægritudine maximū adiutorium. Variatur autem in bonitate secundum regiones, unumq̃ altero nonnunq̃ duplo grauius, meliusq̃ existit.

C O M P L E X I O .

Temperamento proximum est Triticum, licet aliquanto calidius, idq̃ uix perceptibiliter: unde quod ex eo plenius ac solidius inuenitur, maioris esse nutrimenti censetur.

L O C V S .

Testatur Plinius, non omnia frumenti genera ubiq̃ prouenire. Triticum tamen fere omnibus terris commune esse: nec fertilius quicq̃, quod ei natura datum est, quod ex Triticum maxime alatur homo, adeo, ut alicubi ex uno modio. 150. modij sementis reddatur. Neq̃ id mirum sane: cum proditum sit ueterum commentarijs, diuo Augusto ab eius procuratore, miraculi uice, missa esse. 200. paucis minus germina ex uno grano produntia. Similiter Neroni. 320. stipulas ex uno grano.

V I R E S E T I V V A M E N T A .

Crudū in cibo sumptū Triticum, uentris lumbricos rotundos generat. Malticatū, & mox impositū Triticum, rabidi canis moribus opitulat.

Trimestris Tritici farina, cum Apollinaris herbę succo, contra intestinalis inflammationes, & in neruos destillationes utiliter illinitur: & ex aceto mulso lentiginies delet.

Furfures Tritici in acerrimo aceto elixi, calentesq̃ illiti, lepras pellunt. Incipientes inflammationes illiti leniunt.

In rutę decocto elixi, tumentes a partu mammas sedant.

Viperarum moribus, & torminibus subueniunt.

Confectum ex Triticea farina fermentum, calefaciendi, extrahendiq̃ ui sua, callos in pedibus extenuat, tubercula & furunculos cum sale maturat & aperit.

Trimestris Tritici farina ex aceto, aut uino, uenenosorum animalium morsus, ictusue sanat illita.

Eadem glutinis modo elixa, linctu sanguinem exspuentibus prodest.

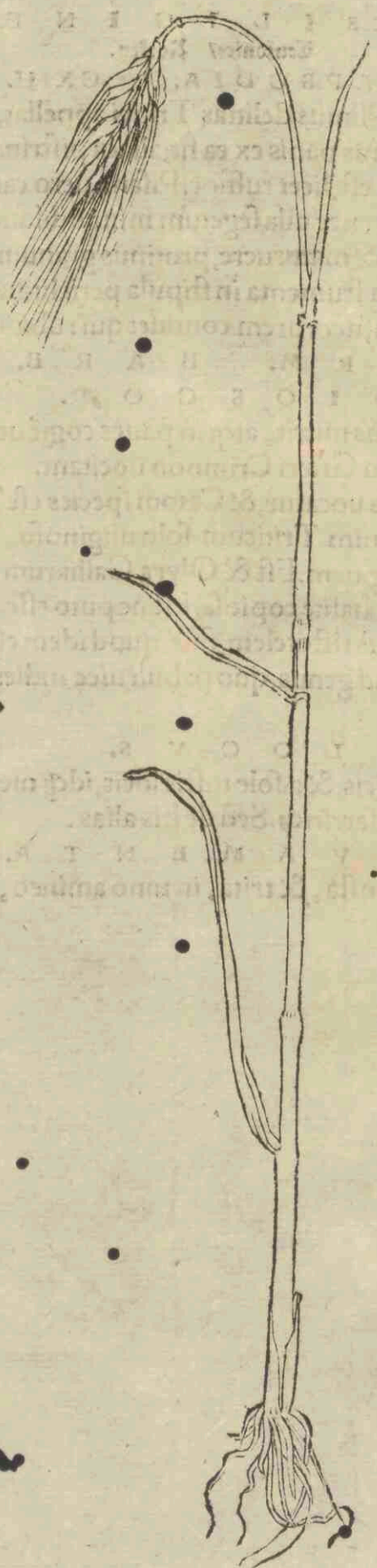
Eadem facit ad tussim, & faucium asperitates, cum mentha, & butyro elixa.

Tritici grana combusta ferro, ijs quos frigus uerberit presentanco sunt remedio.

Podagricorum pedes acernis Tritici immerfi, a dolore leuantur.

Palea Tritici in aqua cocta, ramici utiliter imponitur, pręfortis prius eadem aqua.

Naturę miraculum in Tritico.

Siligo.

Kocher / da
der Korn.

[De S I L I G I N E.

Catonice/ Kocken.

R H A P S O D I A. CXIII.

SILIGINEM Plinius delicias Tritici appellat, ob eximium candorem, unde & lautissimus panis ex ea fit, aliacque pistrinarum opera laudata. Italica præstantissima est, licet ruffior. Pisana uero candidissima. Siligo nunquam maturefcit pariter, nec ulla segetum minus dilationis patitur, propter teneritatem: necque quæ maturuere, protinus granum dimittentibus, uerum minus quam cætera frumenta in stipula periclitatur; quoniam semper rectam habet spicam, nec rorem continet qui rubiginem faciat.

H E R M. B A R B.

D I O S C O R.

Siligo aliquanto minus nutrit, atque in panes cogitur ut Zea. Fitque e Siligine crassior farina, quam Græci Crimnon uocitant.

Olyra, Siligo a nostris uocatur, & Catoni species est Tritici. Nam uitiolum Tritici est. Omne enim Triticum solo uliginoso, post tertiam satiationem, conuertitur in Siliginem. Est & Olyra Galliarum propria, quæ cognominatur Arinca, uel Italiae copiosa. Hanc puto esse, quam Græci uocant Cratin, ut est apud Aristotelem, siue, quod idem est, Graftin. Germaniæ notissimum frumenti genus, quo pabuli uice Indies utitur præcipue uulgus.

L O C V S.

Seri debet Siligo apricis, & a sole tostis locis, idque mense Nouembri, de bitoque tempore runcari, sarririque. Sed de his alias.

I V V A M E N T A.

Siliginis grana combusta, & trita, in uino amineo, epiphoras sedant oculis illita.

DE AVENA

Teu nice/ Haberem.

RHAPSODIACXIII.

AVENA Græcis Bromos dicitur, culmum habens geniculis intersecum, folia Tritico similia, & in summo pendentes paruulas ueluti locustas, duplici crure diuarcatas, ex quibus tandē semen progreditur.

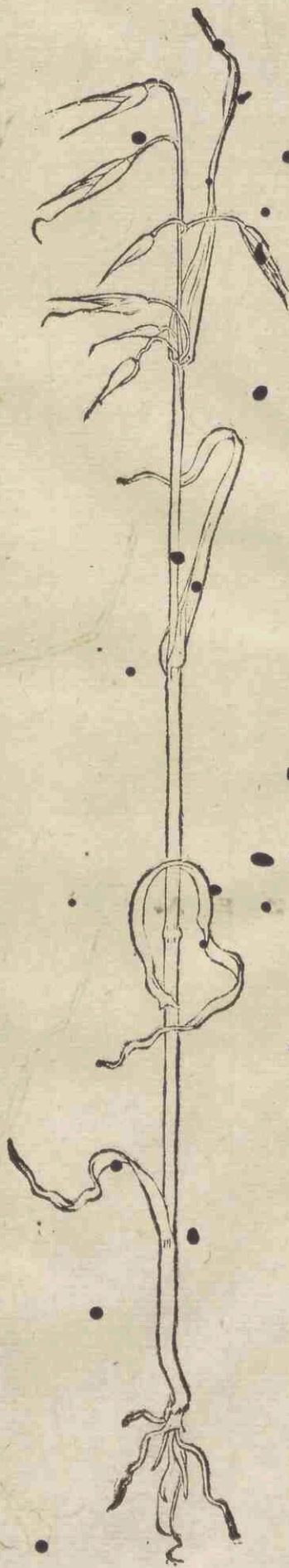
IVVAMENTA.

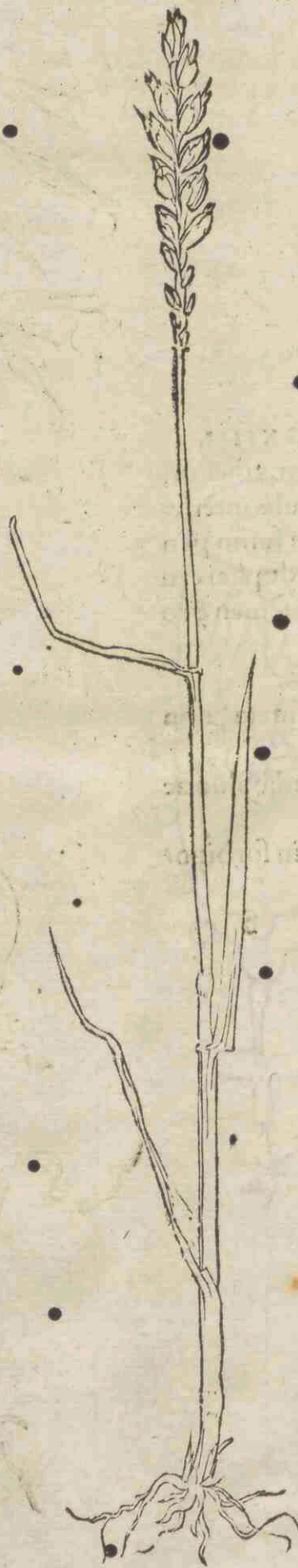
Vtilis est Auena ad cataplasmata, non secus atq; hordeum.

Puls etiam ex eo fit, cohibendæ aluo ac commodata.

Farinæ eius cremor, utiliter in sorbitio-
ne tussientibus datur.

S

Z E A.

Spelz

De Z E A.

Teutonice/ Spelzen.

R H A P S O D I A C X V.

SE M E N Italicum uocant quam ueteres Zean, & nos Speltā satis barbaro uocabulo uocamus: peculiare frumentū Aegypti, Syriae, Ciliciaeque, & Asiae, ac parti Graeciae. Ea utuntur qui far non habent, quamuis nunc & in alias regiones proreperit.

G E N E R A E T S P E C I E S eius.

Dioscoridis duo genera Zeae facit. Simplex, & unius tantū grani. Duplex, & Dicocon uocatum, quod duobus utriculis iunctis duo grana simul ferat. Tritico & Hordeo est similis, ut ait Theophrastus, ualidior tamen, & auidior, & maxime terram emungens. Multis enim, profundisque radicibus nititur, & numeroso fruticat culmo, cunctis animalibus grata.

V I R T U T E S E T I U V A M E N T A.

Nutrit magis quam hordeum Zea, suauis in cibo est. Panis tamen ex ea confectus minus quam ex Tritico nutrit.

Cremor Speltae ex uino rubro sumptus, ad scorpionum ictus, & sanguinem exscreantibus est utilis.

Eodem modo arteriae incommodis opitulatur.

Tussi prodest sumpta cum seuo caprino, aut butyro.

Veterum sententia est, neminem posse citra sanitatis iniuriam, assatim uesci pane qui ex Zea conficiatur. Quod si quis insolentius eo uescatur, etiam a minima portione damnum sentire. est enim grauis, & concoctio ni rebellis. Quae propter, qui sub gelido caelo, ac hyemali degunt, pasci Zea, atque eam serere compelluntur: ut quae frigoribus perstrennue resistat.

S 2 De

Hordeum.

Gerst.

De H O R D E O.

Tentonice/ Gersten.

R H A P S O D I A CXVI.

HORDEVM diuersa a Tritico facultatis est. siquidem illo pa-
lam calefaciente, hoc adeo non calefacit, ceu in medio calidi frigidique con-
stitutū, ut etiā frigerare aliqua ex parte oporteat. Nulla igitur apparandi
ratione Hordeum unquā calfacit, sed uarie pro modo præparationis, nunc
humeſcat, nunc siccatur. Quandoquidem polenta ex toſto hordeo siccatur,
piſana uero e contra humeſcat, si quidem fuerit rite parata.

I V V A M E N T A.

Diuerſo modo paratum, & hominibus & iumentis alimoniam Hor-
deum præſtat. Indis Hordeum est ſatiuū, & ſylueſtre, ex quo panis apud
eos præcipuus. Nam antiquiſſimum in cibis Hordeum fuit, ſicut Atheni-
enſium ritu, Menandro auctore apparet: & gladiatorum cognomine, qui
ab Hordeo, Hordearij uocabantur. Polenta ex eo conficitur, & Piſana:
cui proprium uolumen Hippocrates dicauit. Fit ex eo etiam panis, qui
ueteribus quidem in uſu fuit: uerum nunc damnatus est, quadrupedum
& traditus refectionibus, est enim macer, ac aridus, nihil glutinoſi in ſe ha-
bens: ex quo clarum est, exiguam ab eo alimoniam in corpus concedere,
maxime ſi ex uili Hordeo fiat.

Piſana hordeacea ab Hippocrate laudata est ſatis, ac abūde, idque Lib.
primo de ratione uictus in morbis acutis.

Hordeacea farina cum fico & aqua mulſa elixa, tumores, collectiones
& diſcutit.

Cum pice, reſina, & ſimo columbino, duricies emollit.

Cū ſertula campana, & papauerū uasculis, pleuriticorū dolores ſedat.

Cum lini, ſcenogregiceque ſemine, & ruta, contra inteſtinorum inflationes
illinitur. Cum liquida pice, cera, oleo, & impubis pueri urina, ſtrumas
maturat. Cum uino, mirti baccis, aut ſylueſtribus pyris, rubo, uel mali
corio, alui fluores compeſcit.

Cum cotoneis malis ex aceto, podagræ inflammationes lenit.

Cum acerrimo aceto decocta, calenſque impoſita, lepris medetur.

Exprefſus ex Hordeo ſuccus, ac mox cum pice & oleo coctus, ſuppura-
tiones adiuuat.

Exprefſus cum aceto, & cum pice coctus, deſtillationibus in articulos
prodeſt.

Succus decocti Hordei in aqua coeleſti, interaneis ulceratis, & uuluis
infunditur.

Cinis eius ambuſtis illinitur, & carnibus quæ recedunt ab offibus, eru-
ptionibus pituitæ, & muris aranei morſibus.

Item aſperſo ſale ac melle, candorem dentibus, & ſuauiſſimam oris facit.

Eos qui hordeaceo pane ueſcuntur, negant morbo pedum tentari.

Herba quæ murinū Hordeū uocat, ex uino pota, præclare menſes ciēt.

De O R Y Z A.

Teutonice/ Reis.

R H A P S O D I A C X V I I.

CARNOSA habet Oryza folia, Porro similia, sed latiora. Altitudo illi cubitalis. Flos purpureus. Radix rotunda. Italiae frequens est.

C O M P L E X I O.

Oryza temperamentum in calido & frigido fere æquale est, siccatur tamen abunde.

L O C U S.

Nascitur locis palustribus, & uliginosis.

V I R T U T E S E T I V V A M E N T A.

Mediocriter nutrit Oryza, uentremque constipat.

Serapion de Oryza sic ait. In sapore eius est stipticitas: & ideo retinet uentrem retentione temperata. Minus quam frumentum nutrit. Et quando sani egent pultibus eius, propter punctiões quas habent in uentre, aut propter fluxum multorum humorum, super quos uincit cholera, aut alia aliqua causa simili, huic coque oryzã donec dissoluatur, et fiat sicut aqua, & da in potu. Et hora conuenientior usus eius, est tempus humidum, & quando stomachus est fortis uirtutis ad cibos.

Oryza auget sperma: & quando comeditur, minorat fæces, & urinam, & uentositates.

Bona est ulceribus intestinorum, & punctiõibus eorum, quando bibitur, aut fit cum eo clistere.

Rubea magis est constrictiua.

Galenus lib. alimentorum primo sic ait. Semine hoc omnes in sistenda aluo utuntur, eodem modo quo alicã decoquẽtes: difficilius tamen quam alica conficitur, & tenuius alit, utiq; & in edendi suauitate longe illa inferius sentitur. Fertur Indos ex Oryza conficere oleum.

F A B A E.

Bonen.

De F A B A.

Teutonice/ Bonen.

R H A P S O D I A C X V I I I.

F A B A M Græci Cyamon uocant: legumen est frigidae & siccae
 temperaturæ, uirtutē habens absterſiuam. De cuius ſatione, cultu, & pro-
 uentu, apud ruſticae rei ſcriptores multa ſunt, ad quos i diſumſcire cupi-
 entes remittimus, tractaturi tantum, quæ ex ipſa ad rem medicam ſpecta-
 re uidentur.

• V I R E S E T I V V A M E N T A

Faba uehementer est inflatiua, & ægre concoquitur.

Tussi medetur, & facit insomnia horribilia: carnem tamen augmentat.

Decocta cum cortice suo in posca, atq; in cibo sumpta, intestinorū tormina & cœliacas fluxiones sistit.

In cibo sumpta, uomitionibus aduersatur.

Cum prima in coquendo aqua diffunditur, minus inflat.

Viridis stomacho nocentior est, & magis inflat.

Eius farina sola, & cum polenta, inflammationes uuluerum illita mitigat.

Cicatrices concolores reliquæ cuti facit.

Quibus ubera inflammantur, & lac in mōis cōagulatur, præsidio est & refrigerio.

Strumas, parotidas, & suggillata cum melle & scenogræci farina discutit. Cum rosaceo, thure, & oui albo, procidentes oculos, et eorum uuas, tumoresq; compescit.

Vino macerata, oculorum suffusionibus, & ictibus medetur: sistendisq; eorum fluxionibus, sine cortice masticata fronti imponitur.

Testium inflammationes uino incocta sanat: puerorumq; imo uentri imposita, diu eos impuberes seruat.

Vitiliginis illita exterit.

Fabarum cortices informes, tenuesq; corporis euulsos pilos renasci cogunt.

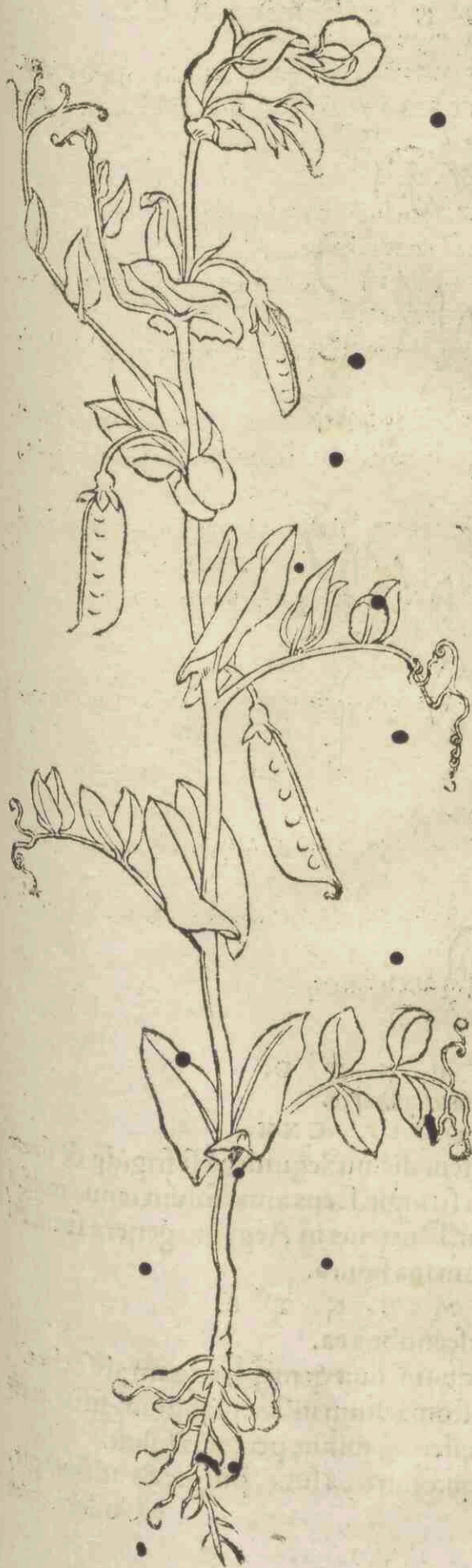
Strumas discutunt cum polenta, & scissili alumine ex uetere oleo illiti.

Lanae etiam earum decocto tinguntur.

Faba per naturalem commissuram diuisa, sanguinis irruptiones ab hirudinibus factas, imposita compescit.

Fabaliū siliquarum cinis ad coxendices, & neruorum ueteres dolores, cum adipis suilli uetustate prodest.

Per se cortices decocti ad tertias, aluum sistunt.

DE PISIS.

Teutonice/ Erbsen.

RHAPS. CXIX.

SIMILE quid tota substan-
tia Pifa cū Fabis habent, nec alio
quā illi modo comeduntur. Duo
tantum sunt in quibus euariant.
Non enim similiter ut Fabæ in-
flant, nec abstergunt, ideoq; seg-
nius quam illæ per aluum descen-
dunt. Seri debent in apricis locis:
quod frigoris sint impatiensissima.

De L E N T E.

Teutonice/ Linsen.

R H A P S O D I A C X X.

PHACON Romani Lentem dicunt: legumen est frigide & sicce
temperaturæ, ob id etiam uentrem stringit. Lens amat solum tenue magis
quam pingue, coelum utiq; siccum. Duo eius in Aegypto genera sunt. Al
terum rotundius nigriuscq;. Alterum sua figura.

I V V A M E N T A.

Ferunt æquanimitatem fieri uescentibus ea.

Lens optima quæ facillime coquitur, quæq; magis aquam absorbet.

Oculorum aciem obtundit, & stomachum inflat: sed aluum sistit in ci
bo, maxime cœlesti aqua discocta, uerum minus percocta soluit.

Crustas ulcerum rumpit, eaq; quæ intra os sunt, purgat & adstringit.

Collectiones

Collectiones sedat imposita, maxime si fuerint exulceratæ & rumosæ:
Cum meliloto & cotoneo malo, oculorum epiphoras tollit.

Contra suppurantia cum melle imponitur.

Succus decoctæ lentis contra genitalium, & oris exulcerationes utiliter
imponitur. Ad sedem cum rosaceo, aut cotoneo. In ijs quæ acrius remedi
um postulant, cum malicorio, & modico melle. Ne uero cito inarescat, ad
ijciunt Betæ folia.

Strumis, atq; panis maturis, uel maturefcentibus ex aceto cocta impo
nitur.

Rimis ex aqua mulsa, gangrenis cum malicorio, podagris, uuluis, reni
bus, pernionibus, & ulceribus ægre cicatricem ducentibus cum polenta.

Contra stomachi dissolutionem. 30. grana lentis ex certicata sumuntur.

In choleris & dysenteria efficacior est in tribus aquis decocta: in quem
usum melius est eam semper iterum torrere, & retundere, ut q̄ tenuissima
detur, uel per se, uel cum cotoneo malo, aut pyris, aut myrto, aut intyber
atico, aut beta nigra, aut plantagine.

Pulmoni est inutilis, & capitis doloribus, ac neruosis omnibus, & fel
li: nec somno facilis est, sed ad pustulas utilis, igniq; sacro, & mammis in
aqua marina decocta.

Stomachi causa polentæ modo sorbitionibus inspergitur.

Aqua eius semicoctæ, ambusta sanat: postea trita, & per cribrum effu
so furfure, mox præcedente curatione addito melle.

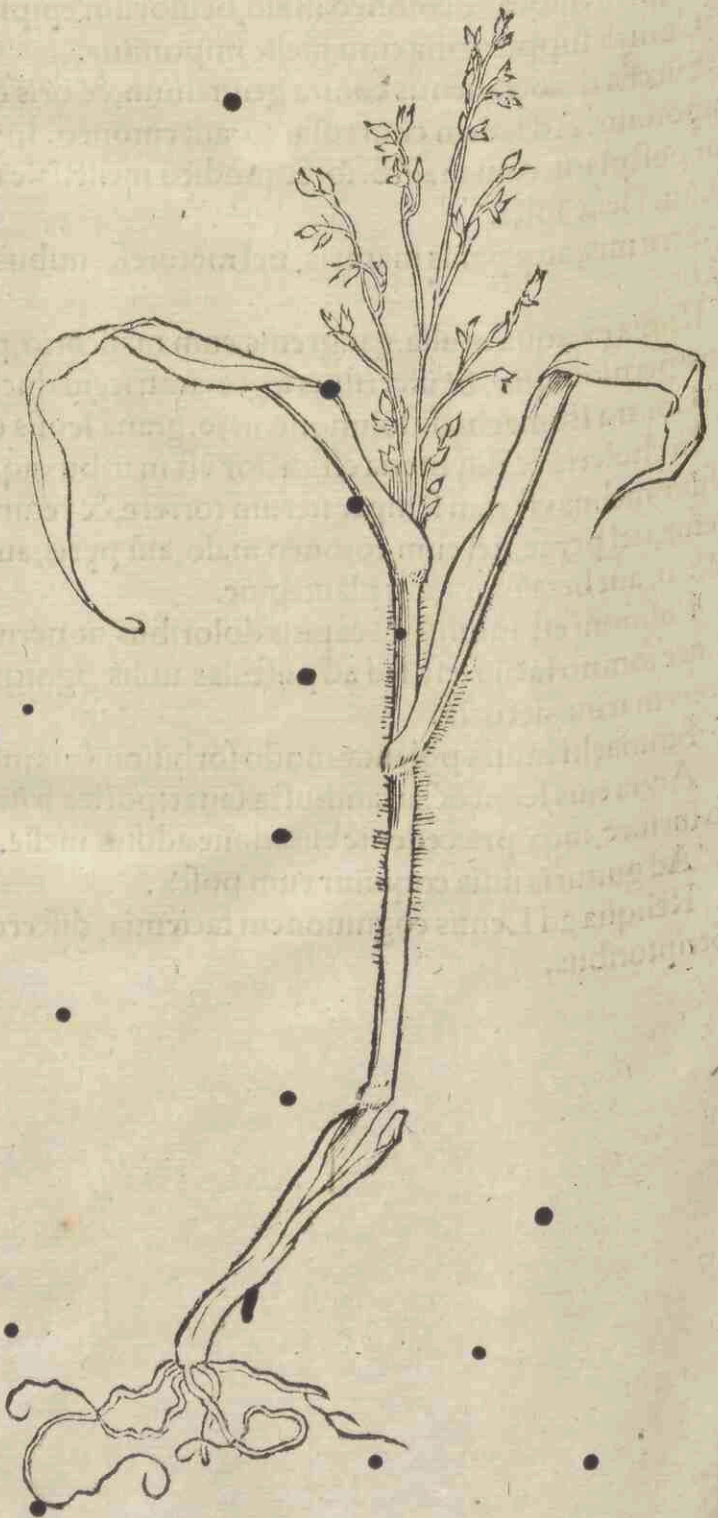
Ad gutturis uitia coquitur cum posca.

Reliqua ad Lentis cognitionem facientia, discere poteris ex rei rusticæ
Scriptoribus.

DE MILIO.
Teutonice/ Hysß.
RHAPS. CXXI.

MILIVM
inter frumē
tacea minus nutrit.
Puls ex eo confecta,
urinam quidē cit, sed
aluuum sistit. Tormi-
nibus, & alijs dolori-
bus presentī remedio
est, feruens saccis in-
ditum et impositum.
Recētiore illi uim af-
signant refrigerandi,
in tertio, siccandi in se-
cundo. Verū ad con-
cipiendum & seruan-
dum calorem, nihil il-
lo aptius.

Hysß.

De C I C E R E,

Teutonice/ Ziferen.

R H A P S O D I A. C X X I I.

DIOSC. Cicerum tria genera assignat. Commune, Artetinum, & Syluestre. Plinius addit Album, Nigrum, Columbinum. Omnem terram patiuntur, ideo ubiq; feri possunt ab idib. Octobris, in Kalend. Nouembris. Eadem sicut reliqua legumina cum maturescere ceperint legenda sunt: quoniam cito exiliunt, latentq; cum decidere. Dulcissimū quod Eruo similimum, firmiusq;, quod nigrum & ruffum, quam quod album. Ciceri sunt siliquæ rotundæ, cum cæteris leguminibus longe sint.

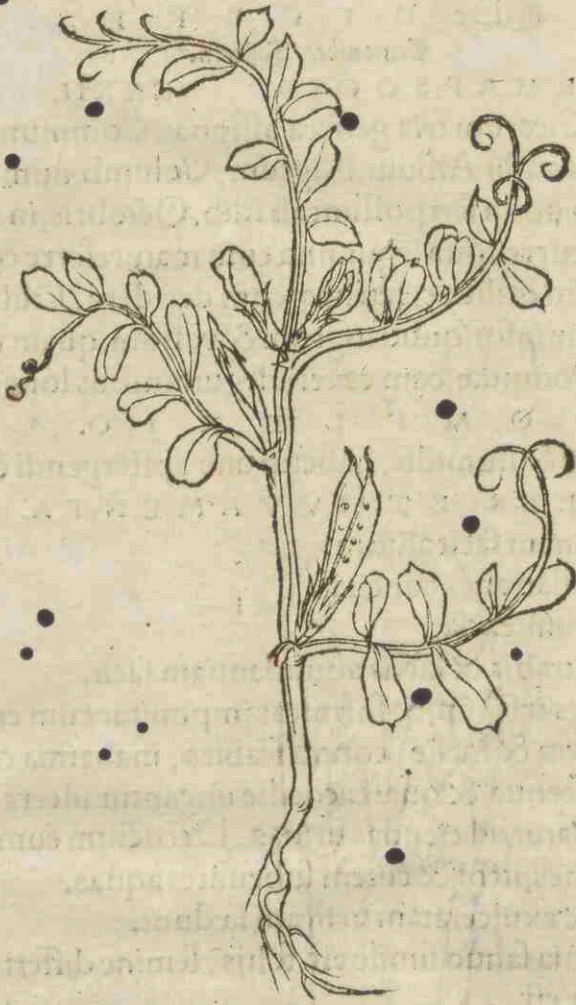
C O M P L E X I O.

Calidum est Cicer & humidū, habetq; uim abstergendi & attrahendi.

V I R E S E T I V V A M E N T A.

- Cicer satiuum bonam facit aluum.
- Vrinam cit, sed inflationes concitat.
- Cutis colorem commendat.
- Fœtus & menses trahit, & lactis abundantiam facit.
- Contra inflationes testium, & formicas imponitur cum eruo coctum.
- Cum hordeo autem & melle, contra scabies, manantia capitis ulcera, impetigines, cancriscentia, & quæ cacoethe uocantur ulcera.
- Arietinum cicer datur ad ciendas urinas. Decoctum cum rosmarino, contra fellis suffusiones, item & cutem subeuntes aquas.
- Vtrumq; renes, & exulceratam uesicam lædunt.
- Syluestre per omnia satiuo simile est, folijs, semine differt, & acriodoro: re: uiribus quoq; par est.
- Nigra sunt magis diuretica, & aqua decoctionis eorū lapidem renum frangit.
- Exulceratis intestinis coquatur farina cicerū cum lacte, & sorbeatur.
- Nihil aque pulmonem restituit.
- Est & Cicercula, quasi dicas minutum Cicer, aluo accomodatius.
- Columbinum in aqua coctum, iusq; si potum fuerit, horrorem tertianæ & quartanæ minuere traditur.
- Galenus ait. Cicer non minus quam faba inflationes excitat, ualentius q; nutrit, uenerem stimulat, & genituram auget.

T De

[De ERV O.

Teutonice/ Wiesen.

RHAPSODIA. CXXIII.

TENVIS frutex est Ervum, notus omnibus, folia habens angusta, & semina parva in siliquis, ex quibus Erui farina, quæ medicinae ac comodata est. Hominum cibus prorsus damnatur Ervum. Potentiam illi Brassicæ æqualem tribuerunt veteres.

C O M P L E X I O.

Calet Ervum & siccat in secundo. Abstergit, & incidit, opilationesq; aperit.

I V V A M E N T A.

Cōtra serpentū ictus, atq; crocodylorū, & hominū morsus ex aceto imponitur. Si quis quotidie Ervum ieiunus edat, lienem eius absumi certissimum est. Farina Erui maculas cutis emendat. Serpere ulcera, potissimū amarum nō sinit. Carbunculos rumpit, ex uino impositum. Vrinę difficultates, inflationē, uicia iocineris, tenasmon, & qui non nutriuntur acrophii dicti, tostum, & in nucis uellanæ magnitudine melle collectū & duratū, corrigit. Panos ex melle impositum, suppurare non patitur. Aqua coctum perniones & pruritus sanat fouendo. Si quis ieiunus quotidie biberit, uniuersi corporis color meliorabitur. Vomitiōes mouet, aluū turbat, capiti et stomacho onerosum est. Semen quoq; degrauat. Madefactū tamen pluribus diebus, mitescit. Bubus, iumentisq; utilissimū est. Siliquæ eius uirides, cū suo caule, folijsq; cōtrite anteq; indurescant, nigro colore capillos inficiūt. Ervū ex melle, crassos pulmonis, thoracisq; humores expurgat.

De PHASELO.

Teutonice/ Phafelen.

RHAPSODIA CXXIII.

De NOMINE.

VARIANT autores in nominando Phaselo. Dolichon enim quidam, alij Phasiolum, alij Phasilum nominant. Cum Ciceribus fere, notis omnibus, incidunt, inflant, & corpus impinguant. Vrinam & menses prouocant, uentrem mollem reddunt: id quod maxime rubei faciunt & recentes. Vomitiones concitant. Galenus inter ea connumerat, quæ bonum succum, & ea quæ prauum gignunt, inter concoctu facilia & difficilia, tantum de citoque transeuntia, flatulenta & flatum leuantia, parum alentia & multum medium quodammodo locum obtinuerunt. Nihilque actiuæ qualitatis habent, nec saporis quicquam. Hæc ille. Phaseoli præterea corpus calefaciunt, scotomiam generant, ac somnia mala.

De LUPINIS.

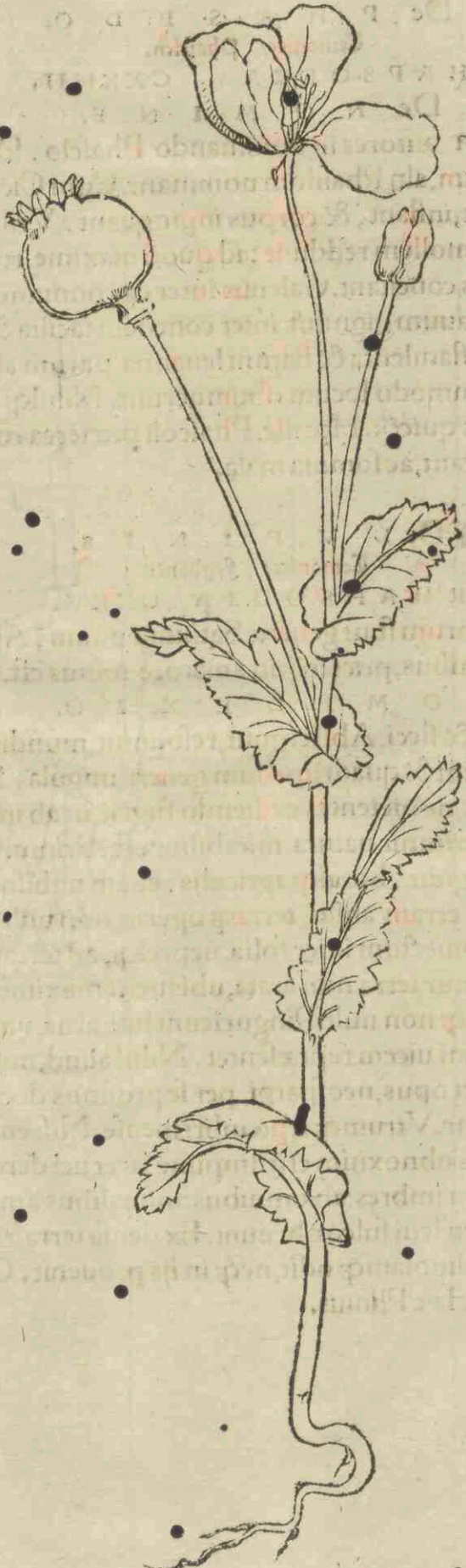
Teutonice/ Sygbonen.

RHAPSODIA CXXV.

COMPLEXIO.

DVO Lupinorum sunt genera, Satiuum unum, Agreste alterum: id quod satiuo in omnibus, præterquam in amarore minus est.

Lupini calidi sunt & sicci. Abitergunt, resoluunt, mundificant, & aperiant. Vfus eius homini & quadrupedum generi ungulas habenti communis. Remedium est, ne metentes exiliendo fugiat, ut ab imbre tollatur. Nullique eorum quæ feruntur natura mirabilior est. Primum omnium cum sole quotidie circumagitur, horasque agricolis, etiam nubilo demonstrat. Ter præterea floret. Terram amat, terraque operiri non uult: & quamuis frutetoso solo fuerit coniectum inter folia, uepresque, ad terram tamen radice peruenit. Vnus feritur terra non arata, ubi fuerit maxime sabulosa, sicca, & arenosa. Coli itaque non uult. Pinguescunt hoc arua, uineaque. Adeo non eget fimo, ut optimi uicem repræsentet. Nihil aliud, nullo impendio constat. Seri non habet opus, nec spargi, per se protinus decidens. Primum feritur, ultimum colligitur. Vtrumque septembri mense. Nisi enim antecesserit hyemem, frigoribus obnoxium erit. Impune iacet uel derelictum, si non protinus secuti obruant imbres: ab omnibus animalibus amaritudine sua tutum. Plerumque tamen leui sulco obruunt. Ex densa terra, rubricam maxime amat. Cretosam linosamque odit, nec in his prouenit. Cibus fit in aqua calida maceratus. Hæc Plinius.

Papauer.

Magsomena

¶ De P A P A V E R E.

Teutonice/ Magfor.

R H A P S O D I A C X X V I.

PA P A V E R V M multa genera, & apud Plinium, & Dioscorum inuenies. Est enim Satiuum, Erraticum, Corniculare, & Spumeum. Nos reliqua missa facientes, Satiui vires perscrutabimur. Quod & ipsum duplex est, Album uidelicet, & Nigrum. Albo pro Sesamo utuntur, ac panni compingunt: nasciturque uasculo oblongo. Nigrum syluestre putant, medicamentisque accommodatius esse.

V I R E S E T I V V A M E N T A.

Primaria uis Papauerum omnium est, ut infrigident: ideoque folia cum uasculis aqua decoquunt, dormiturosque ex ea fouent.

Contra sacros ignes, & reliquas inflammationes contrita Papauerum uascula, cum polenta utiliter imponuntur.

Vascula in aqua ad dimidium excocta, additoque melle, & ad spissitudinem simul decocta, medicamentum faciunt, quod linctum somno dolore leuat, tusses, fauciumque destillationes, et cœliacas affectiones mitigat: fitque efficacius, si hypocisthis & acaciæ succus addantur.

Nigri Papaueris semen contritum, atque ex uino potum, destillationes in aluum, atque mulierum fluxiones emendat.

Idem ex aqua temporibus impositum, soporem inducit.

Plus refrigerat eiusdem Papaueris succus: is erui magnitudine sumptus, somnum inducit. uerum si maiore copia sumatur, mortiferum lethargum inducit. Alioqui somno dolore leuat, præcordia maturat, tusses atque cœliacas affectiones subleuat.

Capitis dolores cum rosaceo inunctus tollit.

Cum myrrha, crocoque, & oleo amygdalino, aurium doloribus utiliter instillatur.

Oculorum inflammationibus, cum tosto oui uitello, et croco imponitur.

Ex aceto prodest uulneribus, sacrisque ignibus.

Podagricis utiliter illinitur cum lacte humano, & croco Sedi subditus.

In grauissimis colicæ doloribus somnum facit.

Quo pacto liquor hic ex papaueraceis uasculis eliciatur, apud Auteurs passim legere poteris.

DE ARBORIBVS
Primum Frugiferis.

De M A L O.

Teutonice/ Apffelbaum.

R H A P S O D I A C X X V I I.

MIRABILIS, & inexhausta naturæ sedulitas, in Malis apertissime notari potest, tam uaria eorū genera, species, qualitates, & discrimina quotidie producētis. Nec enim eorum poma una figura edere, uno colore uescire, uno tempore maturare, aut uno sapore odoreue donare satis habuit, uerum tot fere eorum discrimina fecit, quot partes orbis facere quis possit: quo etiā fit, ut facile omnium eorum proprietates describi nō possint. Maxima tamen omnium differētia, in fructus sapore consistit: qui ut pro tempore maturitatis alteratur, ita pomorum etiā natura diuersum sortitur effectum. Ante enim quam maturescant, omnium sapor austerus & stipticus esse inuenitur: quo fit, ut adstrictoriā eousq; uim seruent, dum maturitas austeritatem & stipticitatem auferat, atq; unicuiq; proprium saporem ministret. Omnium tamen folia Malorum, flores quoq; coliculisq; adstringunt, maxime Cotoneorū. Fructus qui sicciori sunt substantia, ad repositionem sunt aptiores, solidiusq; nūtrimentū corpori ministrant. Qui uero humidæ consistentiæ sunt, ocyus corrumpuntur, exiguumq; corpori alimentum suppeditant, nam facile e corpore excernuntur. Poma quæ uerna sunt, & acerba, quemadmodū & immatura omnia, stomacho inutilia sunt, aluum & uesicam grauantes, neruosq; lædunt. Dulcia uero stomachum & uentrem soluunt, suntq; siticulosa & æstuosa, uerum neruis non obsunt.

Pomorum
differentia.

De C O T O N E O M A L O.

Teutonice/ Quitzenbaum.

R H A P S O D I A C X X V I I I.

EXIMIAM adstringendi uim sortita sunt Cydonia, uel Cotonea mala, stomacho accommodatissima. nam magis adstringunt quam alia, durabiliusq; alimentum corpori præbent. Cocta suauiora quidem fiunt, non tamen idem possunt quod cruda, nam adstringendi uim amittunt. Cruda uero & matura, sanguinem excreantibus, dysentericis, coeliacis, & cholericis profunt.

Cœlesti aqua incocta, pectoriq; imposita, febrium ardores reprimunt. Stomacho dolenti cruda uel cocta, emplastrumore imposita, præsentis remedio sunt.

Lanugo eorum uino incocta, atq; cum cera illita, carbunculos sanat.

Alopetijs capillos reddunt.

Melle seruata cruda Cydonia, urinam mouent: fitq; mel illud eorū præsentia stomacho utilius.

Succus crudorū lienosis, recta ceruice spirantibus, & Hydropicis prædest. Confert etiā mammaram uitijs, condylomatis, & uaricibus.

Flores eorum uirides & sicci, oculorum inflammationibus, sanguinis excretionibus, & mulierum mensuris poti medentur.

Fit etiam succus ex eis tuis cum uino dulci, coeliacis, & hepaticis accommodatus.

Quod melinū uocāt oleū, ex Cydonijs fit quæ siccis locis prouenerūt.

Quæ in eorū genere Struthea uocantur, non tam sunt efficacīa, licet maiora sint & pulposiora. Præstātia paruis, rotundis, et odoratissimis tribuit.

¶ De P Y R I S.

Ætonice/ Byerbaum.

R H A P S O D I A C X X I X.

M V L T A Pyrorum genera a rei rusticę Scriptoribus enumerantur, non secus atq; Malorum, ubi & eorum insitiones & curas plene discere quis poterit. Adstrictoriam uim sortita sunt plane omnia Pyrorum genera, quare ad cataplasmata eis utuntur, corporum uitij discutiendis.

Omnium Pyrorum cibus etiam ualentibus onerosus est, agrisq; uini modo negatur.

Decocta mire salubria grataq; sunt, maxime stomacho utilia quæ cum melle coquuntur.

Decoctum Pyrorum in aqua, duricias omnes discutit.

Pyra syluestria tarde maturescunt, cōcisq; suspenduntur ut ardescant, ad sistendam aluum fluentem: id quod etiam decoctum eorum præstat.

Folia nonnuncq; cum pyris ad eosdem usus decoquuntur.

Cinis ligni Pyrorum contra fungos utilis est.

Pyra quæ uehementer dulcia sunt, in frigidat quidem minus, adstringunt tamen & ipsa uentrem.

Conduntur etiam Pyra in hyemales usus non secus atq; alia Poma: uinumq; ex eis factum, stomacho gratum est, & nutritioni postq; deferbuit accommodatum.

¶ De P E R S I C I S.

Ætonice/ Pirsich.

R H A P S O D I A C X X X.

P E R E G R I N A arbor Persicus est, sua in terra lethalis, uerum alio tralata, cibum fert suauissimum, stomachoq; gratum: licet mali & corruptibilis succi sit, ob id prima mensa edendus, nam si post alios cibos fuerit sumptus, una secum alios corrumpet ac deprimet. Reliquo innocenissimus cibus est, aluum bonam faciens cum maturuit. Acerba tamen uentrem sistunt, maximeq; uento assiccata.

Siccorum decoctum in aluum & stomachum destillationes potū sistit.

Minora Persica, quæ & Armenica uocantur, uel Præcocia, prædictis stomacho sunt magis accommodata.

T a ¶ De

¶ De CERASO.

Teutonice/ Birßbaum.

RHAPSODIA CXXXI.

AEQVE peregrina est Cerasus, e Ponto olim Romanis adportata: iam uero nullus est angulus qui Cerasijs non scateat. Multa earum genera sunt, iuxta saporis quo prædita sunt diuersitatem. Sunt enim dulcia, austera, & acetosa. Dulcia statim uentrem pertranseunt, parumque nutrimenti ibidem relinquunt. Diuersum faciunt austera & acetosa, quæ uentri & stomacho utilia sunt, inuiscatione in uillis eius flegma incidentes.

Seruantur & hæc oliuarum modo cadis condita, aut sole siccata.

Si calcem uiuam radici Cerasi adieceris, Præcocia poma ferre coges.

Gummi Cerasi uino dilutum atque haustum, contra diutinam tussim ualere aiunt.

Idem & colorem cutis corporis commendat.

Claritati oculorum prodest.

Appetentiam cibi uentriculo excitat.

Prodest etiam calculosis in uino potum.

¶ De MORO.

Teutonice/ Maslbeeren.

RHAPSODIA CXXXII.

IN FABVLIS est, Morum prudentissimam esse arborum: eo quod nouissime & ultima omnium floreat, ob id tempestatibus minus obnoxia. Fructus illius triplicem habet colorem, principio album, deinde rubescit, ad extremum cum maturuit nigricat, succum præbens uinosum.

C O M P L E X I O.

Galenus lib. 7. de Simplicium dicit, Mora cum maturuerint laxare uentrem, non matura uero stipare: quare & fluoribus alui omnibus ualde accommodatus est. In cibo perinde atque Sumac cum uino, aut aqua sumi debet. Matura Mora præter id quod constringunt, austeritatem quandam habent, estque tota arbor mixtæ qualitatis, partim stipantis, & partim lubris. Verum radici maior uis solutiua attribuitur, adeo, ut & latos uentris lumbricos expellere queat.

V I R E S E T I V V A M E N T A

Præ alijs cibis sumpta, puro stomacho non sunt inutilia. Post alium uero cibum, a stomacho malis humoribus imbuto, corrumpuntur & ipsa.

Ventriculo & iecori calidis utilia sunt.

Succus eorum cum melle paratus, fluxiones reprimat, & faucium ulcerata emendat.

Radix, uel eius cortex bullitus in aqua, uentrem laxat.

Folia ex aceto imposita, sacros ignes extinguunt.

Capillos tingunt, cum folijs uitæ & fici nigri, ex aqua cocta.

Eadem uino incocta, & ore retenta, dentium dolores mitigant. Cum per æstatem fissa fuerit radix, humorem dentibus accommodatum exudat.

¶ De NUCIBVS REGIIS.

Teutonice/ Nuss.

RHAPSODIA. CXXXIII.

De N O M I N E.

DICTA est Nux regia, quod Reges eam ex Perfide provincijs alijs intulerint plantandam. Græce dicuntur Carya Basiliica: quia caput grauant. Vocantur etiam Nuces Græcæ, quod putentur tempore Catonis in Italia non fuisse, sed ex Græcia allatæ.

C O M P L E X I O,

Nucis arbor cum folijs & fructu stiptica est.

V I R T V T E S E T I V V A M E N T A,

Nuces Diosc. teste, grauiter digeruntur, stomacho inutiles, choleram augentes, dolores capitis & tussim mouentes: uomituris tamen ieiunio sunt accomodatæ.

Cum ruta & ficibus comestæ, uenenis resistunt, etiam si quis in cibo, uel potu uenenum sumpsisset.

Largius comestæ, latos lumbricos expellunt.

Si ex eis emplastrum cum melle fiat, ardentes pectoris abscessus impositæ compescunt, luxatæq; membra restitunt.

Cū cepis, sale & melle impositæ, morsus tam hominū quā canū sanant.

Cum putamine earum combustæ, umbilicoq; impositæ, uentris torsiones quietant.

Ex combusto putamine, uino, & oleo factum unguentum, puerorum capiti ex eo inunctum, capillos nasci facit.

Combusti nuclei, uinoq; intriti, menstrua sistunt.

Carbunculos illiti, ad cicatricem eos compellunt.

Recentes stomacho mirus noxiæ sunt, esuiq; aptiores.

Liuios corporis impositæ sanant.

¶ De NUCE AVELLANA.

Teutonice/ Haselnuss.

RHAPSODIA CXXXIIII.

De N O M I N E.

LATINA & græca nomina hñs Nucibus sunt, Nuces Auellanae, Heracleoticæ, Ponticæ, Prænestinæ. Arbor Corylus uocatur, Hyemis tolerantissima.

G E N E R A E T S P E C I E S eius.

Varia earum inueniuntur genera, uti & Iuglandium. Rotundæ asique oblonge sunt aliæ, albæ, rubæ, agrestes, & domesticæ.

I V V A M E N T A,

Stomacho æque ut Iuglandes nocent.

Contusæ uero, & ex aqua mullâ potæ, antiquas compescunt tusses.

Affatæ, & cū modico piperis potæ, rheumata digerunt.

Cinis auellandarum ursino adipi mixtus, defluuia capillorum restituit.

¶ De

De PRUNO.

Teutonice/ Pflaumenbaum.

RHAPSODIA CXXXV.

SERVILIS arbor Prunus est, ferendisq; uitibus aptissima, sua fertilitate passim campos & sepes locupletans, obq; id omnibus nota est. Manduntur quos fert fructus, stomacho nocui, & aluum lubricantes. In hoc genere Damascena sunt præstantissima, usuiq; medicinæ aptissima. Raro austera, aut acida inueniuntur Pruna cum matura sunt: prius uero quam maturuerint, nullum inuenias quod non acorem, aut acerbitem præ se ferat. Sunt etiam quæ amaritudinē habeant manifestam. Corpus ex hijs minimum accipit alimenti: uerum cum mediocriter humectare & refrigerare uoluerimus, utilia erunt. Probatissima sunt, cum mediocri constrictiōe ampla, laxaq;. Parua uero, dura & acerba, in cibo molesta, & uentri mouendo inidonea sunt.

Melicrato incocta, abunde molliunt, etiam si sola comedantur: multo uero magis, si melicratum desuper bibatur.

Coquuntur in uino arboris folia, decoctaq; gargarizatum, destillationes uuarum, gingiuarum, & tonsillarum adertuntur.

Idem possunt maturi syluestrium Prunorum fructus siccari.

Idem in sapa cocti stomacho utiliores, et ad cohibendam aluum aptiores fiunt.

Prunorum gummi uulnera conglutinat, potumq; ex uino uesicæ calcules frangit.

Idem puerorum impetigines ex aceto illitum sanat.

De SORBIS.

Teutonice/ Eschrößlin.

RHAPSODIA CXXXVI.

PLINIVS 15. libro suæ naturalis historiæ, cap. 21. quatuor Sorbarum distinguit genera, figura pomi, et colore distantia. Siccantur etiam illa ad usum tam cibi, q̄ medicina. Omnia huius arboris instrumenta ad siccitatem sunt prona, folia, apices, et fructus. Frigida sunt omnia & sicca, ob id uentrē stringunt, & choleram reprimunt.

Cum adhuc luteo sunt colore, nec plene maturuerunt, dissecantur, atq; siccantur in sole, tum in cibis ad aluum cohibendam sunt utilia.

Teruntur & mola, atq; in eundem usum farina eius uenit in usum.

Idem potest & eorum decoctum.

Sorba minus quam Mespila constringunt: igitur non affatim, sed parate in cibum sunt sumenda. potius enim ratione medicinæ, quam cibi sumenda sunt.

¶ De C O R N O.

Teutonice/ Welsch Kyrßen.

R H A P S O D I A C X X X V I.

S P E C I O S A & fortis arbor Cornus est, fructum oliuæ magnitudi-
ne serens, oblongum, a principio uiridem: cum maturuit, rufum, aut ce-
ræ colore. Is uescendo est, aluiq; fluores, & intestinorum torminta compe-
scens. Condiuntur sapa, & in sale ut oliuæ seruantur. Humor qui ex incen-
sis folijs exudat, si lamina ferrea excandente excipitur, nec ligno continet-
gitur, lychenas incipientes, & impetigines illitus sanat.

¶ De M E S P I L O.

Teutonice/ Nesselbaum.

R H A P S O D I A C X X X V I I.

T R I A olim Mespilorum genera Italiae numerabantur, magnitu-
dine & odoris præstantia differentia: quorum minora laudatissima erant,
tum quod perennius durarent, tum etiam quod odoris & gustus in illis
commendaretur gratia. Arbor illa inter amplissimas computatur: Eius fo-
lia anteq; decidunt, rubescunt. Suntq; illi radices tant numerosæ, & altæ,
ut inextirpabiles fere censeantur. Pomum illi exigui Mali figura, amabili
gustu, tria continens grana: unde et Tricoccos appellatur. Genus hoc quod
Itali Epimelida, aut Setanium appellant, arbor est Malo similis, folijs tan-
tum minoribus. Fert & ipsa pomum rotundum, latiore umbilico, a se-
romaturescens: quod comestum, fauces leniter adstringit. Mespilorum ci-
bus, ob adstrictoriam uim stomacho utilis est, et aluum sistit. Sorbisq; hæc
ratione Mespila sunt præstantiora.

¶ De O L E A.

Teutonice/ Oelbaum.

R H A P S O D I A C X X X V I I I.

M A X I M A quondam ueteribus, uti etiam nunc, Oleæ curandæ
opera est impensa: nimirum fertilissimam arborum, & quæ non magno
impendio constare cultori uidentes. Nihil enim, præterq; cælum, & so-
lum, naturæ suæ apta quærit. Frigidissimis non prouenit locis, ut nec ca-
lidissimis. Tondetur uitium more, gaudetque nonnuncq; interradi: neq;
id sane sine magno cultoris compendio, magnū siquidem prouentus red-
dit gratiam: ac sui liquoris tam est prodiga, ut uno asse olim Romæ duo
decim libræ olei licitarentur. Igitur maxima Oleæ laus apud rei rusticae
Scriptores increbuit, ob innumeras olei commoditates, quas in præsentia
repetere superuacaneum fuerit: eo nos lectorem remittimus.

Interim nobis sufficiat, duo Oleæ genera nouisse nos. Satium unum,
Agreste alterum: id quod Oleastrum uulgo uocant, aut Ethiopicā oleā.
Adstrictoriam

Adstrictoriam eius folia uim habent: igitur sacros ignes, herpetas, epinyctidas, carbunculos, phagedenica, & unguium reduuias concisa, & illita compescunt.

Quæ medici ufferunt, eadem ex melle illita circumscarificant, ac sordida ulcera repurgant.

Panos, collectionesq; ex eodem melle illita compescunt.

A capite desquamatam cutem adglutinant.

Ulcerebus oris commanducata medentur: id quod etiam succus, ac decoctum eorum potest.

Succus præterea adpositus, muliebres fluctiões, atq; alia sanguinis profluuia sistit: quin etiam oculorum uuas, pustulas, ulcera, & antiquas destillationes reprimit: quare & collyrijs contra palpebrarum corrosiones miscetur.

Colligendi uero succi hæc est ratio. Contulis folijs, uinum, aut cœlestis aqua inspergitur: tum exprimitur, et sole siccat, atq; in pastillos conformat. Maiori efficacia seruatur qui ex uino est, purulentis & exulceratis auribus accomodatus.

Cremanur etiam folia cum floribus, in operculato fictili undiq; luto circumlito, usq; ad fictilis cocturam: cum uino restincta iterum cremantur, ac demum cerussæ modo lauatur cinis, pastilliq; ex eo finguntur, qui Spodio, uocato Nihilo, ad oculorum medicinam ignauiores reperiuntur.

Idem possunt, satiuæ Oleæ cremata folia, minori tamen efficacia, atque idem oculorum medicinis aptiora.

Humor ex incenso uiridi Oleastro ligno exudans, scabies, impetiginesq; illitis sanat.

Oliuæ utriusq; Oleæ contusæ, & illitæ, capitis furfures, & phagedenica ulcera sanat.

Quod in Oliuarum nucleis clauditur, cum farina & adipe scabros unguis pellit.

Combustiones ab igne, uel feruente aqua, cõtusa ac illita, sale condita Oliuæ reprimit, atq; sordida ulcera emundat.

Gingiuæ utiliter earum muria colluuntur siccandq; indeq; mobiles firmantur dentes.

Ex oleastro oleum, colluendis flaccidis & humentibus gingiuis utile est.

Idem mobilis dentes cõfirmat, & destillationes in gingiuas compescit: oportetq; obuolutum lana specillum demergere in oleum, gingiuisq; ad mouere, usq; dum candido uideantur colore.

Lachryma uel gummi Olearum, maxime Ethiopicarum, hebetibus oculis, atq; eorum cicatricibus & albuginibus utiliter inungitur.

Vrinam eadem trahit, & menses.

Causis dentium indita præseni auxilio est.

Numeratur & hæc inter uenena, nam fœtus in utero necat, & extrahit, Lepras eadem & impetigines sanat. Satis hæc sunt.

De LAURO.

Teutonice/ Lo:bbibaum.

R H A P S O D I A CXXXIX.

APOLLINEA nunc sequitur Laurus, quietē uel hostibus spon-
dens perpetuo suo uirore, multifaria uirtute insignis.

V I R E S E I V S.

- Excalfactoriam uirtutem Laurus habet, folijs, cortice, & baccis.
- Decoctum foliorum Lauri, uuluis & uesicæ prodest.
- Eadem illita, uesparum, crabronum, apum, & serpentium punctioni-
bus resistunt.
- Profunt & mensibus foeminarum cum oleo cocta.
- Tenera Lauri folia, cum polenta trita, oculorum cum ruta, testiu cum
rosaceo, aut irino oleo capitis dolores illita reprimunt.
- Terna per triduum detorata, tussim sedant.
- Eadem cum melle trita, suspiriosis profunt.
- Graudæ summopere cauere debent corticem radici Lauri.
- Radix calculos rumpit, iocineriæ prodest tribus obolis ex uino odora-
to pota.
- Folia uomitiones mouent.
- Baccæ menses trahunt, adpositæ tritæ, uel potæ.
- Duæ detracto cortice ex uino potæ, orthopnoeam, et tussim ueterem sa-
nant: quod si febris assit, ex aqua mulsa, uel passo decoctæ.
- Eodem modo & pthysicis, & omnibus thoracis fluxionibus opitulanti-
sumptæ. Nam pituitam excoquunt & extrahunt.
- Contra scorpiones quaternæ ex uino bibuntur.
- Succus baccarum, pruriginem cutis, & pthiasim emendat.
- Aurium dolori & grauitati, cum uino uetere, aut rosaceo utiliter instil-
latur.
- Perunctos eo, fugiunt omnia uenenata.
- Potus contra uenenatorum ictus prodest, maxime eius Laurus quæ te-
nuiora habet folia.
- Perfrictionibus ex fatigatione, adiecto nitro, utiliter inungitur.
- Baccæ ex oleo & aceto, lieni & iocineri illinuntur.
- Baccarum, foliorumue quadrans pondus, tribus aquæ sextarijs ad ter-
tias incoctus, gargarisma facit, quod uuam reprimat.
- Laurinum oleum quo recētius, quoque uiridius colore, eo utilius. Vim
habet excalfactoriam, molit, laxat, & lassitudines recreat. Utile cunctis
neruorum malis, febrium horroribus, aurium doloribus, & destillationi-
bus: contra renum ex frigore dolores, ischiadicis, paralyticis, & capitis do-
loribus utile est. Eius confectionem a Plinio, aut Dioscor. licebit ediscere.
- Mira quæ alias de Lauro scribuntur, nos missa facimus: ut quæ Medi-
cinam non attingant.

De TAMARISCO.

Tentonica/ Porst/ Tamariscet.

RHAPSODIA CXL.

MYRICAE generis Latinis Tamarix, uel Tamariscus est: id quod Germani nostri Porst, uel Tamarisck, nominant. Notum omnibus Arbustum Tamarix est, iuxta paludes & stagnantes aquas proueniens, folijs Saurinae similibus: flore muscoso, qui demum in pappis euolat. Nobiscum sterilis est: quæ tamen alijs regionibus Gallæ similes profert fructus. Eadem ab Aegyptijs seritur, ubi & in iustam arboris altitudinem excurrit, uires tamen agresti pares seruans. Estq; inter uehementer adstringentia. Plinius tamen alicubi negat Tamaricem ferre fructum, sed tantum scopis ait nasci.

COMPLEXIO.

Siccæ & calidæ naturæ est, unde illi incisua & absterforia uirtus accretur: ob id lienosis accommodatissima.

VIRES ET IUVAMENTA quæ illi
autores adscribunt.

Dioscorides ait cruentis sputis, & oculorum medicinis in potione accommodatum esse semen illius.

Cœliaci præterea, sceminarum fluxionibus, suffusis felle, & phalangiorum moribus.

Idem & tumores reprimat illitum.

Eadem potest cortex, quæ semen.

Foliorum decoctum ex uino potum, lienem minuit.

Colluunturq; eo in dolore dentes, sceminarum etiam fluxiones eo fortæ sistuntur: quod etiam cinis ligni potest.

Quibus abundant pediculi & lendes, ijs utiliter uinum coctionis inspergitur.

Lienosi comodissime ex eius ligno uascula faciunt, ex quibus potent.

Plinius autor est, sanari Tamarice carcinomata, si in uino decocta, tritaq; & cum melle illita fuerit.

Ad lienem efficacissimam asserit, si succus eius expressus in uino bibatur: tamq; præsentem lienem minuere, ut fies sine lienibus inueniantur, quæ ex alueis ex Tamarico factis ederint.

Cortex tritus datur utiliter ijs qui sanguinem spuunt.

Folia in uino decoquantur, adiectoq; melle utiliter gangrenis illinuntur: decoctum uero potum, uel impositum cum rosacco & cera, eadē sanat.

Cum altilium pingui furunculis imponitur.

Si cinis eius castrati bouis urinæ misceat, & uel in potu, uel cibo sumptus fuerit, uenerem aiunt eo finiri.

Arabes uolunt lepras curari, si decoctio radicis Tamaricis, cum passulis sæpe bibatur: maxime, si ex melancholicis humoribus lepra fuerit orta.

¶ De S A V I N A.

Teutonice/ Euenbaum.

R H A P S O D I A C X L I.

De N O M I N E.

V A R I A S huic herbę nomenclaturas Gręci tribuerunt. Brathys enim, & Barathron, Barython, & Baron uocauerunt. Romani uero herbam Sabinam, uel Sauinam dicunt.

G E N E R A & S P E C I E S eius.

Duum est generum Sabina. Alterum Cupressi folijs, spinosius tamen, graui odore, acre, feruidęq; naturę. Breuis hęc arbor est, latior quam alior. Alterum eius genus Tamarico simile est.

C O M P L E X I O.

Sabina calida est & sicca in tertio, subtilis substantię, aromatica, & amara, propterea & constrictiua.

V I R E S E T I V V A M E N T A.

Folia eius utiliter ad suffitus & odoramenta uaporantur. Sistunt eadem quę pascendo serpunt ulcera. Illita, inflammationes leniunt, & ex melle nigredines & sordes corporis abstergunt. Ex uino imposita, exterunt crustas carbunculorum. Eadem pota, sanguinem cum urina educunt, mortuosq; partus expellunt. Idem apposita & suffita, præstant. Cum melle & uino pota, regio morbo, iuxta Plinij sententiã, mædetur. Gallinacę generis pituitas fumo eius herbę sanari tradunt. Menstrua prouocat ut nulla alia medicina, ob magnã illius subtilitate. Decoctio ex ea facta cū lixiuio, additis chamomilla, anetho, paritaria, fursure, origano, matricaria, folijs althę, & sapa, omnes dolores uentris & torsiones sedat, si uenter cum spongia ex eo fomententur. Cum uino cocta, additis paritaria, anetho, & folijs althę, superq; pectinem cataplasmata, stranguriam & dissuriam sanat.

¶ De F I C U.

Teutonice/ Feigenbaum.

R H A P S O D I A C X L I I.

D V O Ficum genera Dioscor. & reliqui faciunt, Satiuum unum, Syluestre aliud. Satiuę poma recentia & matura, stomacho noxia sunt, et aluum soluunt, facillime tamen ab eis soluta sistitur. Papulas & sudamina prouocant. Sitim arcant, & calorem extinguunt.

Siccata corpus nutriunt, calefaciunt, sitim afferunt, bonamq; aluum faciunt: sunt tamen destillationibus in stomachum inimicę. Verum gutturi, faucibus, uesicę & renibus amicę sunt.

Vtiles discoloratis a longa ualitudine, suspiriosis, comicialibus, & ceterum subeuntibus aquis.

Decocto caricaum cum hyssopo, pectoris uitia purgantur.

V 2 Diutinis

Diutinis tussibus, & pulmonum vitijs utiles sunt.

Cum nitro ac cnico tusa, atq; in cibum sumpta, aluum molliunt.

Decoctum earum contra tonsillas, & gutturis inflammationes utiliter gargarizatur. Cocta, tritaq; ad discutiendos tumores illinuntur.

Strumas, & parotidas emolliunt, & panos maturant: idq; potissimum additis radice iridis, nitro, aut calce. Idem cum praedictis praestant cruda, tusaq;. Vino incocta, cum hordei farina, & absinthio, utiliter hydro-

pice illinuntur.

Cremata, atq; cera coacta, perionibus medentur.

Cruda cum sinapi & nitro coacta, auribusq; indita, pruritus eorum & incertos sonitus sanant.

Lac Fici sylvestris & fatiua, lac coagulat, & coagulatum aceti more soluit. Habet vim aperiendi, ulcerandiq;. Aluum soluit.

Foeminarum locos cum tritis amygdalis potum laxat.

Menses cum ouiluteo trahit adpositum.

Podagris cum scenograeci farina ex aceto illinitur.

Lepras extert, impetigines sanat: discolorem autem, uutiligines, scabies, manantia capitis ulcera cum polenta emendat.

Scorpionum ictibus succurrit, uulneri instillatum. Eodem modo & canum rabidoru morsibus, & quaecunq; uenena morfu, ictiue relinquunt.

Prodest dentium doloribus cum lana cauis eorum inditum.

Succus colicorum Caprifici idem potest, nondum erumpente gemma expressus, in umbraq; siccatus, & repositus.

Habet hic succus parem cum lacte vim exulcerandi.

Si lac animalium in coquendo ficulneo surculo pro rude misceatur, magnam solvendi vim acquirit.

Grossi Ficoru elixi, et illiti, strumas, & coactas in corpore partes emolliunt. Formicas & thymos, additis farina & nitro tollunt.

Folia ex aceto addito nitro illita, capitis ulcera, furfures, & epinyctidas sanant. Fricantur eiusdem asperae oculoru palpebrae, & uutiligines albae.

Lixiuum ex cinere Fiti factum, malignis ulceribus prodest, per spongiam madentem impositum.

Intestinorum torminibus per elixirem infunditur, atq; etiam profundos & cuniculosos ulcerum sinus purgat, glutinat, & carne replet.

Bibitur contra sanguinem coagulatum deciduis ex alto, recens per colulum traiectum, cum cyathi aquae exiguo, addito oleo.

Coeliacis, & intestinorum torminibus per socyathi pondere datum succurrit.

Conuulsis, & neruorum doloribus inungitur cum oleo, sudoresq; proterit. Contra phalangiorum morsus, & gypsum epotum utiliter bibit.

Id quod ex aliorum lignorum cinere praestat, praesertim ex robore.

Multa praeterea de Ficis apud Plinium & alios rei rusticae scriptores licet inuenire, quae studiosis commendata habere uolumus.

¶ De A M Y G D A L O .

Teutonice/ Mandelbaum.

R H A P S O D I A C X L I I I .

IN T E R nuciferas arbores Amygdalo primus honor debetur, ex no-
stræ terræ nascentijs. Neque enim de Indicis, aut Myristicis, quas Musca-
tas uocant, controuersia est, quæ inter aromata, & nobis exotica censent.
Atq; inter Amygdalos primaria laus amaris defertur, ob innumeras quas
uel in medicinæ usu habent utilitates.

Dulces & quæ edendo sunt, minus sunt efficaces, extenuant tamen, &
urinam ciunt.

Recentes cum uiridi operimento sumptæ, stomachum humentem ex-
tergunt. Amaræ radix decocta, colorem faciei emendat: id quod & nu-
ces illitæ præstant.

Eædem appositæ, menses euocant.

Fronti, aut temporibus ex aceto & rosaceo oleo illitæ, doloribus capi-
tis subueniunt. Contra epinyctidas ex uino illinuntur, contra her-
petas, & canum morsus ex melle.

In cibo sumptæ, somnum conciliant, ac per eum dolorem leuant, urinã
ciunt, sanguinisq; excreationes cū amylo & mentha sumptæ extergunt.

Calculosis, & urinæ angustis laborantibus, cum passo exhibentur.

Ex amaris amygdalis, melle, & lacte fit eclegma, quod auellanæ magni-
tudine sumptum, iocinerosis, tussentibus, & colicis opitulatur.

Quinq; aut sex nuclei in cibo præsumpti, ebrietatem arcent.

Vulpes si eas in cibo sumpserit, moritur.

Gummi arboris adstringit & calefacit, ac contra sanguinis excreatio-
nes utiliter bibitur.

Ex aceto impetigines tollit illitum.

Ex uino diluto potum, diutinas tusses sedat.

Ex passo bibitur contra calculos uesicæ.

De O L E O A M Y G D A L I N O .

Purgat Amygdalinum Oleum, mollit corpora, cutem erugat, nitorem
commendat a facie, uaros cum melle tollit.

Auribus prodest cum rosaceo melle, & punici mali germine decoctum,
auribusq; instillatum: uermiculos in his necat, grauitatem auditus & tinni-
tos discutit, capitis & oculorum dolores tollit.

Furunculis, & a sole ustis cum cera medetur.

Vlcera capitis manantia, & furfures expurgat.

Per se capiti illitum, somnum conciliat.

De Q V E R C V .

Teutonice/ Eychbaum.

R H A P S O D I A C X L I I I .

Q V E R C V S arbor procera est, tam utilis quam nota omnibus. In miram usq; magnitudinem excrescit, latissimeq; circumiacentem terram amplexatur radice, quæ sibi nonnunq; Plinio teste, occurrentes collium insurgentium more, sese agglomerent; adeo, ut arcuum in se reflectent in tantam altitudinem, ut portarum imaginem & usum pertransuentibus equitum turmis exhibeant. Tantum etiam terræ sinuositas eorum anfractibus præhendunt, ut aliquando aquarum alluie suffossæ, totas insulas deciduæ secum in mare traxerint.

Adstringendi uim habent omnia quæ ex Quercu proueniunt, folia, fructus, cortex, & galla, maxime uero id quod membranaceum inter lignum & extimum corticem continetur. Nec minus inter putamen glandis, & carnem adnascitur.

V I R E S E T I V V A M E N T A .

Membranosis medicaminis decoctum coeliacis datur, & torminosis, ac cruenta per sputum reddentibus.

Supponitur etiam membranosum, muliebres fluxiones cohibiturum. Id quod & Glandes possunt.

Quæ & urinam ciunt, capitis dolores, & inflationes comestæ excitant.

Contra uenenosos ictus, morsusue utiliter eduntur.

Corticis glandium decoctum ex bubulo, aut humano lacte, per se toxicis est antidotum.

Concisæ aut tritæ crudæ glandes, inflammationes illitæ leniunt.

Scirros ex salso adipe squallo illitæ discutunt, maleficæq; ulcera sanant.

Adstringendi etiam uim Gallæ habent uel præcipuam, maxime quæ Omphacitæ, aut immaturæ dicuntur.

Carnium excrescentias tritæ reprimunt, destillationesq; in gingiuas, et columellam sistunt, ac oris ulcera curant.

Nucleus in medio Gallæ, cauis dentium inditus, dolores eorum sedat.

Sistunt & sanguinis eruptiones crematæ, & aceto, uinoue, aut ex halamine restinctæ.

Prociduas mulierum uulvas decoctum earum restringit.

In aceto, aut aqua madentes, capillos denigrant.

Sunt & utile coeliacis, torminibusq; intestinorum, in uino aut aqua tritæ, ac illitæ; utiliter etiam in eundem usum bibuntur.

In uniuersum utiles sunt ubi adstringere, siccareue mens fuerit.

Nascitur etiam Viscum in Quercubus, quemadmodum & in Pyris ac Malis, estq; illi discutiendi egregia uis.

Mixtum ceræ ac resinæ pari pondere, parotidas, ac alios abscessus maturat.

Cum thure, uetusta ulcera, maleficisq; abscessus mollit.

Coctum

Coctum cum calce, gagate, aut azio lapide, moxque impositum, lienes
minuit.

Leuigat & ungues cum trito auripigmento, aut sandaracha illitum.

¶ De C A S T A N E I S.

Teutonice/ Bestenbaum.

R H A P S O D I A C X L V.

AD STIPVLANTE sensu communi, ueteres recte Casta-
neas Glandibus iunxerunt, Sardinianae glandes, aut Louis glandes appel-
lantes. Idem per omnia reliquis glandibus ualent, praesertim quae inter co-
rium & carnem earum membrana uisitur.

V I R E S.

Caro earum ephemero hausto, praesenti remedio est.

Cortex arboris & Castanearum, desiccandi uirtutem habet, dentiumque
dolori aceto incocta remediatur.

Castanae combustae, ac tyriæ superpositae, sanant eam.

Vehementer nocet auditui, uisui, & arteriae puluis qui folijs in hac ar-
bore adhæret, ideoque uitandus est ab omnibus.

Glandibus melius nutriunt Castanae, uentremque minus stringunt

¶ De F A G O.

Teutonice/ Buchbaum.

R H A P S O D I A C X L V I.

FA G V S in æditis montibus, profundis uallibus, & ex passis pla-
niciebus prouenit, folio tenui, leuissimoque, quod Populo simile celerrime
flauescit, & media parte plerumque paruulam baccam uiridem gignens, ca-
cumine aculeato.

V I R E S.

Fagi glans a muribus maxime appetitur, ac si eius animalis unus pro-
uentus esset.

Saginat eadem glires, expetiturque a turdis.

Fagi folia comeduntur in gingiuarum ac labiorum uitijs.

Cinis glandis Fagi, calculis illitur, item ex melle alopetijs.

¶ De A L N O.

Teutonice/ Erlenbaum.

R H A P S O D I A C X L V I I.

AQ V O S A & campestria loca sunt Aino accommodatissima,
quae nec semen, nec ullum fructum ferens, fomento tantum ignis nota ui-
detur. Folio eadem constat crassissimo quod ex feruenti aqua impositum,
tumori praesentaneo est remedio.

De S A L I C E.

Teutonice/ Wyden.

R H A P S O D I A C X L V I I I.

INTER infrugiferas arbores, utilitate sua Salix uel Oleis præfertur. Nullius enim est tutior redditus, securiorq; prouentus, & quæ tempestatibus minus sit obnoxia. Præter enim quod colonis abunde focum instruit ligno, habet etiam ad alios usus innumeros sine impendio utilitates. Ad uitium uincula illi præcipua dos est: licet multa sint quæ ididem præstare possint. ut genista, populi, ulmi, & fissilis harundo.

Tria eius genera nostrates post Asianos fecerunt. Vimineam, uel Purpleam. Vitellinam. & Gallicam, quæ omnium est tenuissima. Ocyssime semen si quod habet, perdit. Quapropter Homerus Frugiperdam nominauit. Hoc scelerosi ad suas nequitias traxerunt, et semine hoc mulieribus sterilitatem attulerunt. Quapropter prouidens malorum sagax natura, tenuissime hoc semen suffulsit pediculo, cuius uento obnoxio. Sola Creta ad maturitatem perferre traditur, idq; tantum in descensu speluncæ Iouis: ibidem toruum. Ligneumq; fructum edit ciceris magnitudine. Alias ante maturitatem in araneam abit.

V I R E S E T I V V A M E N T A

Adstrictoriam naturam habent in Salice folia, semen, cortex, et succus.

Concisa folia, lienosis utiliter ex uino cum modico pipere bibuntur.

Fertur ex aqua pota conceptus prohiberi.

Semen prodest ijs qui sanguinem per sputa reijciunt: id quod & cortex præstat.

Idem incineratus, ac aceto maceratus, clauos & uerrucas illitus tollit.

Succus foliorum ac corticis cum rosaceo in punici mali putamine calefactus, auribus dolentibus est præsidio.

Decoctum eorum podagris eximium præstat fomentum: id quod & furfures exterit.

Cinis corticis succo Salicis admixto faciei maculas extergit.

Est autem hic succus trium generum. Vnum arbor ipsa exudat gummi modo. Alterum manat e plaga cum floret, exciso cortice trium digitorum magnitudine. Hic succus oculorum obstacula purgat, spissatq; quæ opus est, urinam cit, & omnes internas collectiones extrahit. Tertius succus qui a falce distillat, detruncatione ramorum. Ex succis unus cum rosaceo, ut supra dictum est, in punici calice calefactus, magnū adfert auribus præsidium.

Idem cum cæra trita imponitur podagricis.

Cortice & folijs in uino coctis, neruis utilissimum præstant fomentum.

Intemperantiam libidinis cœrcent cōtrita folia, & pota, sæpiusq; sumpta, in totum eius usum auferunt.

Salicis (quam Amerinam uocant nigram) semen, cum pari pondere spumæ argenti, psilothrum præstat a balneo inunctum.

De FRAXINO & eius generibus.

Teutonice/ Oefchenbaum.

RHAPSODIA CXLIX.

FRAXINVS arbor teres est, ac folijs pennatis. Lignum eius ad multa utile est: adeo, ut eius gratia a natura uideatur genita. In Ida Cedro tam est similis, ut ablato cortice intuentes fallat.

GENERA ET SPECIES eius.

Duo eius genera sunt. Longum unum & enode. Breue alterum, duriori, fusiori q̄ ligno, folijs laureis: quam Macedones Bumilam uocant: est q̄ amplissima, lentissimaq̄. Est et alia diuisio. Camprestre unū est genus, cuius lignum crispum ad mensarum tabulas aptissimū. Alterum Montanum, cuius materies altero longe spissior est. Folia huius arboris, equis, & asinis mortifera sunt, ruminantibus cæteris innocua. In Italia tamen ne iumentis quidem nocent.

VIRTUTES ET IUVAMENTA.

Præsentius remedium cōtra serpentium morsus non inuenitur, quam foliorum Fraxini succus epotus, impositis folijs uulneribus. Fugatq̄ in tantum uel umbra huius arboris serpentes, ut ne matutinas, uel serotinas umbras, quamuis longissime sint, serpens ullus attingat. Expertum est. Si ea fronde ignis in gyro claudatur cum serpente, in ignem potius quam in fraxinum fugere serpentem. Cautiq̄ sagax natura mira quadam benignitate, sicut priusq̄ hæc prodeant floreat Fraxinus, nec folia dimittit anteq̄ recendantur. Lignum eius quem usum a Triano bello habuerit, adhuc hodie uel maxime habet, nempe ut hastis ac lanceis fabricandis sit aptissima. Inest folijs semen, quo iocinerosis, & lateris doloribus medetur, si ex uino sumptum fuerit.

Mira Fraxini uis.

Extrahit idem hydropicorum aquam, corpusq̄ obesum onere leuat, atq̄ ad maciem reducit: si robustis septē folia cum quinq̄ uini cyathis, puero quinq̄ folia cum tribus cyathis uini exhibeantur.

De BUXO.

Teutonice/ Buchsbaum.

RHAPSODIA CL.

HONORATA cum primis Buxus est, firmitate ligni: quod caudice leue est, radice crispum. Nascitur montanis locis & æditis, quamuis & in hortis topiario operi inseruiat.

GENERA & SPECIES eius.

Tria eius genera numerantur. Gallicum, quod cæteris procerius est, Oleastrum, quod uiroso suo odore ab omnibus damnatur. Tertium genus syluestre uocant, id quod satum mitigatur, circaq̄ parietes sese diffundit.

V 5 Buxo

Buxo magna uis Pyrenæis & Citoro montibus. Crassissima in Corsica pro-
uenit, amarissima, & flore carens. Folia nunquam amittit. Semen cunctis a-
nimantibus, inuisum ferens. Lignum eius tam est densum & spissum, ut uim
ignis uti ferrum ferre uincat, neque ad flammam, neque ad carbonem utile, præ-
terea nunquam cariem uetustate sentit.

De TILIA,

Teutonice/ Lynd.

RHAPSODIA CLI.

DVO genera Tiliæ adscribunt ueteres, Maris uidelicet, & Fœminæ
næ: & differentes. Quod maris lignum durum, ruffum, nodosum, atque
odoratius sit, cortex quoque crassior, ac detractus inflexibilis, neque seminibus,
neque floribus ferax. Fœmina caudice crassiore est, ligno candido, præcellen-
tibus. Mirum quibusdam uidetur, fructum ex hac arbore a nullo animalium
attingi, cum tamen foliorum ac corticis succus dulcis sit. Inter lignum & cor-
ticem tenues membranæ multo lentore flexibiles, ad funes texendos acco-
modatissimæ. Lignum ad fabrilium utile supra modum, nam teredinem non
sentit. Nascitur Tilia montanis & campestribus locis.

VIRES ET IVVAMENTA.

Succus corticis Tiliæ, tumores impositus sanat.

Vulneribus inditus masticatus cortex, remedio est.

Folia trita, & ex aqua pedum tumori imposita, presenti remedio sunt.

Humor a medulla castratæ arboris effluens, defluentes capillos retinet
si fuerit illitus.

Tilia leniter tusa, ad eadem atque Oleaster utilis est.

Folia commanducata, oris infantium ulcera sanant.

Decocta ex uino, urinam & menses ciunt: pota, aut illita, sistunt.

Doctis iudicandum relinquimus, quo pacto Dioscoridis descriptio Tili-
æ nostræ conueniat, cum Oleæ folia illi adscribat, quibus diuersissima sunt
quæ in Tilia uisuntur. Paruam illi præterea proceritatem auctores assignant,
cum apud nos nulla arbor procerior & amplior, quæ latius ramos expan-
dat, inueniatur.

De PINO.

Teutonice/ Dannenbaum/ Sychidan/ Serelen/ Lerch vnd Bydann.

RHAPSODIA CLII.

SEX genera cognatarum arborum inueniuntur, quæ a rudibus eodem
nomine censentur & genere. Sunt autem Pinus, Pinaster, Abies, Picea, Lar-
rix, & Teda: quæ omnium aliarum pinguisima est, piceque plus abundans,
quamuis etiam omnes aliæ tales arbores picem æque fundant, uerum nulla

tamen hac copiosius. Pinus fert minimū resinæ, adeo, ut piciferarū arborū generi uix adscribatur. Pinaſter aliud nihil est, quā Pinus sylueſtris, eſt uſſima arbor, & a medio ramaſa, quemadmodum Pinus in uertice eſt. Copioſiorem dat hæc resinam. Picea montes amat, ad ignis fontem uiſrens. Rami illi pene ſtatim a radice modici uelut brachia lateribus inhaerent. Similiter & Abietī, quæ & ipſa mōtes ambit, ceu maria fugerit. Tribus, & multis uitæ operibus accommodata eſt. Vitiū illi reſina eſt, quod exiguum aliquando contactu ſolis exudat. Pulcherrimum illi lignū eſt, ad fiſſiles ſcandulas, cupas, & alia. Larici idem ſitus & eadē facies eſt, ligno longe præſtantiore: cui uis incorrupta, emori contumax, rubens, & odore acrior. Pluſculum illi grumpit liquoris melleo colore, & nunq̄ durascentis. Teda ſextum genus, ſucco quam reliqua abundantior, parcior tamen, ac liquidior quam Picea. Laricis morbus eſt, ut Teda fiat. Omnia hæc genera accenſa fuliginē imōdica, carbonem repente exprimunt, eruptionis erepitu, eiaculanturq̄ longe: excepta larice: quæ nec ardet, nec carbonem facit, nec alio modo ignis ui quam lapis conſumitur. Omnia perpetuo uiſrent, nec facile diſcernuntur in fronde a peritis. Tanta natalium mixtura eſt. Sed Picea minus alta eſt quam Larix. Illa craſſior, leuiorq̄ cortice, folio uilloſior, pinguior & denſior, meliorq̄ flexu. Piceæ uero rariora, ſiccioraq̄ folia ſunt, tenuiora ac magis argentia, totaq̄ horridior eſt, & peruſa reſina. Lignum uero Abietī ſimilius. Larix uſtis radicibus nō repullulat. Picea repullulat.

Eſt & alia in generibus differentia. Mas breuior eſt, duriorq̄: ſcæmina procerior, pinguioribusq̄ folijs, & ſimplicibus, atq̄ non rigentibus: Lignum maribus durum & in fabrili opere contortum, ſcæminę mollius, publico in ſecuribus diſcrimine, nam mares ſecurim reſpuunt, fragoſius accipiunt, atq̄ ægrius reuelluntur.

Quamuis Pinī recte inter frugiferas arbores computentur, mira tamē ex eis utilitas etiam medicinæ accedit: ut interim taceantur, in multipharicoſo lingue uſus comoditates. Gignunt tamen & ipſe fructus, qui licet edendo non ſint, habent tamen aliquid delicatī nuclei, quod inter Bellaria non poſtremum locum obtinuit apud delicatulos, nec minus medicinæ quam ſecundis menſis expetitur, Pineas nuceſ uocant. Eſt etiam alius, uel potior Pinorum fructus: nempe Reſina, quam copioſiſſime ad medicinam, & uarios uſus hominum fundunt, de qua Pix excoquitur, unde picis oleum tandem ab autoribus in honore habitum excolatur.

Utilitates & MEDICINÆ ex Pino.

Nuceſ Pineæ quæ Reſinam habent, contuſæ, leuiterq̄ decoctæ, dimidiū aquæ ſingulis ſextarijs addito, ſanguinis exſcreationi medentur, ſi bini cyathi ex eo bibantur.

Nuclei earum ſitim ſedant, & acrimoniam, roſioneſq̄ ſtomachi, ac contrarios humores ibi conſiſtentes. Infirmiſſimam uirium roborant: renibus & ueſicæ utiles. Fauces tamen uidentur exaſperare, & tuſſim.

Bilem

Pinus.
Pinaſter.

Picea.

Abies.

Larix.

Teda.

Nuceſ
Pineæ.

Bilem pellunt poti ex aqua, aut uino, aut passo, aut balanorū decocto, Miscetur his cōtra uehementiores stomachi rosiones, cucumeris semē, & semen Portulacæ.

Idem miscetur ad vesicæ & renum ulcera: quoniam & ipsę urinā ciunt. Totæ Pineæ nuces sicut ab arbore decerpuntur, recentes contusæ, & in pano decoctæ, uetustis tussibus, & tabi accommodatæ sunt, si ex eo decocto trini quotidie cyathi bibantur.

Cortex Pini uino incoctus, contra tormina datur.

Inspergitur intertrigini, & summę cutis ulceribus, ambustisq; cum spuma argenti, & thuris manna.

Additus ceratis, mirteo oleo coactis, teneris corporibus ulcera ad cicatricem perducit.

Compescit quæ serpunt ulcera, cum atramento sutorio inspersus.

Fœtus & secundas suffitu pellit, aluum sistit, potus, & urinam elicit.

Folia concisa & illita, inflammationes uulnerum & leniunt & arcent.

Decocto eorum ex aceto, utiliter dentes in dolore colluuntur.

Iocinerosis utiliter bibuntur ex aqua mulsa, drachmæ pondere.

Vtilis est etiam fuligo ex incensis collecta, ad multas oculorū incommoditates. nam erosiones lachrymalium angulorum compescit, & lachrymas stringit.

¶ Restat Pix, quæ ex hoc genere magnas utilitates exhibet.

Nam Picis natura calfacit, & explet.

Cum polenta, cerastæ morsibus imposita præsidio est.

Anginæ, destillationibus & sternutamentis cū melle linctæ succurrit.

Purulentis auribus instillatur cum rosacedo, illinitur cum cera.

Sanat lichenas, aluum soluit, excreationes adiuuat in eclegmate, tonsillis cum melle illinitur, sic & ulcera purgat.

Cum uua passa & axungia explet.

Carbunculos purgat & putrescentia ulcera.

Cum pineo cortice aut sulphure, quæ serpunt emendat.

Pthysicis & tussientibus cyathi mensura datur.

Rhagadas pedum & sedis, panosq; & ungues scabros emendat.

Vulvæ duricias & conuersiones, suffitu & odore sanat.

Cum farina hordeacea, et impubis pueri urina decocta, strumas ad supurationem perducit.

Vtuntur etiam sicca Pice ad alopetias.

Durescentibus mulierum mammis, cum uino, polline farraceo subferuefacta, calida imponitur.

Picinum oleum quomodo fiat, apud Plinium & Diosc. inuenire licet. nam ad omnia ad quæ Pix liquida utilis est.

¶ Atq; hic finis esto Operis.

C I N D E X

ABROTANVM	163	Cicer	217
Abſinthium	123	Citrus	191
Affodillus	83	Cornus	227
Agrimonia	68	Cotoneus	222
Allium	135	Crocus	150
Allium agreſte	137	Cucumer fatiuus	189
Alnus	235	Cucumer agreſtis	190
Althea	133	Cucurbita	189
Amygdalus	233	Cucurbita agreſtis	ibi.
Anethum	172	Cuminum	138
Angelica	65	Dens leonis	70
Aniſum	105	Diſtamus	158
Aparine	128	Dipſacus minor	31
Apium	107	Ebulus	22
Asparagus	176	Endiuia	38
Aſtrancia	65	Enula	100
Auena	209	Eruca	180
Auricula muris	119	Eruum	218
Berberis	183	Eryngium	59
Beta	125	Faba	212
Betonica alba	80	Fagus	235
Branca urſina	129	Ficus	231
Brasſica	199	Filicula	110
Brunella	26	Filix	127
Burſa paſtoris	30	Fragaria	29
Buxus	237	Fraxinus	237
Calendula	77	Garyophyllata	22
Canabis	178	Genciana	161
Cardo panis	35	Geniſta	155
Carduus albus	21	Hordeum	207
Carduus fullonum	32	Hypericon	81
Cartamus	192	Hyſopus	162
Caſtanea	235	Hyſopus agreſtis	20
Cauda equina	122	Iuniperus	18
Centaurea	125	Lappa maior	52
Centumnodia	128	Lappa minor	55
Cepe	132	Lappatum acetofum	83
Ceraſus	222	Lappatum acutum	82
Chamæpitys	37	Laurus	229
Cherefolium	121	Lens	215
		Lenticula aquæ	118

I N D E X

Laureola	157	Pyrola	88
Leuisticum	117	Pyrus	223
Ligustrum	185	Quercus	232
Liquiritia	123	Rapa	195
Lupinus	219	Rapistrum	139
Lupulus	113	Rhabarbarum	155
Lychnis agria	167	Rhaphanus	196
Malus	222	Rubea	185
Maticaria	62	Rubus	186
Melissa	61	Ruta	73
Melones	191	Salix	236
Mespilus	227	Sambucus	181
Millefolium	170 & seq.	Sauina	231
Milium	216	Semperaiuum	112
Morus	222	Sentes canis	185
Napi	193	Sigillum Salomonis	93
Nux regia	225	Siligo	203
Nux auellana	60.	Sinapi	150
Olea	227	Sion	169
Origanum	159	Sisef	193
Oryza	210	Smilax	129
Papauer	220	Sorsequium	92
Papauer rubeum	52	Sorbus	226
Paritaria	72	Spinachia	101
Pastinaca	172	Squilla	192
Pepones	191	Tamariscus	230
Persicus	223	Thymelaea	187
Pes leonis	79	Thymus	102
Petroselinon	122	Tilia	23
Phaseolus	219	Trifolium maius	57
Pimpinella	28	Trifolium minus	88
Pinus	238	Trifolium album	60.
Piperitis	120	Trifolium acetosum	50
Pisa	212	Trinitatis herba	29
Porrum	136	Triticum	201
Portulaca	102	Verbascum	57
Rotentilla	25	Viscus quercinus	112
Prunus	226	Vitis uinifera	153
Prunus syluestris	186	Volubilis	91
Pycnocomos	165	Vuularia	96
Pyrethrum	158	Zea	205

FINIS.

VEST multorum dispar: sensus, uariacq; censura eorum, qui in alienis
 curiosius nonnunq; quam in proprijs uigilant, ita & in Herbarij hoc O-
 pere nimirum eueniet: plæraq; in illo desyderabuntur fortasse, uel ex syl-
 uestribus, uel Germaniæ ignotis herbis. Sciant illi, ex præscripto boni Au-
 toris Catalogo, singulas Rhapsodias subordinasse, eiusdem Medicæ pro-
 fessionis uirum doctissimum D. Michaelem Herum: qui precibus nos-
 tris uix eo etiam tractus, ut æque commodo publico, atq; Othonis glo-
 riæ operas suas locaret. Quæ ergo hic uides, Lector candide, parte aliqua
 suppleta sunt, fatemur. Nam auctor ipse fatis concedens, incompletum re-
 liquit Opus, ita ut supra dimidium eius, non sine magna rerum inquisitio-
 ne, reliqua ex Catalogo illius relicto, subdita sunt: ea certe fide, ut iniusta
 queraris ex postulatione, hæc, uel illa deesse. Neq; em̄ licet, Scriptoris cu-
 iusq; argumentū suffringere, aut em̄dicato titulo, quæ alioqui clara sunt
 obfuscare. Adde, quod Herbarum indagatio, uti in mensum est chaos, ita
 pro **CREATORIS** inuestigabili donorum collatione, humanum lon-
 ge superat ingenium, Neq; omnia nosse unī datum. Quod si ueterum quo-
 que in ea re cuncteris sedulitatem, & illis multa deesse fatearis, necesse est.
 Num Dioscorides, num post illū Theophrastus, Plinius, & ceteri omnia
 perscripserunt, atq; id sine cauillatione? Sed & interim quisnam Dioscōri-
 dis aperiet studium, ut ille saltem nobis citra digladiationem pateat? Quū
 igitur (ut aiunt) nihil usquequaq; beatum, sitq; quiddam prodijisse tenus,
 si non datur ultra, ob doctissimi uiri obitum, ijs contenti simus, quæ citra
 controuersiam hic descripta sunt. Insunt nempe Operi huic, Herbe nedū
 Medicinales, sed & Culinariæ, subiectis Leguminum, Arbustorū, & Ar-
 borum effectibus compendiario quodam usu. Tuum fuerit Lector opti-
 me, quæ passim hic sustuleris, ueteribus conferre, num certa, ueracq; sint,
 illorum itē scriptis consona: quæ fidelius licet tradita, ob uitæ nostræ igna-
 uiam, forte capere non possumus uti uere tradita sunt. Vnde non iniuria
 in hac, quemadmodum et in alijs scientijs, imploranda Domini gratia, ut
 sublata a nobis aorizia, desinat tandē cæcutire infelix & ingrata seculi hu-
 ius nequitia, quæ pedibus etiam conculcat auro longe preciosiora. Boni
 ergo hæc consulant legentes, & candorem præferant imposturæ, sicubi fal-
 so, in hoc scribendi genere, offendant Brunfelsiana. Nam hic rerum sua-
 rum finis destinatus.

V A L E.

Faint, mirrored text from the reverse side of the page, appearing bleed-through. The text is mostly illegible but contains some recognizable words and phrases such as "V. A. R. B.", "V. A. R. B.", and "V. A. R. B.". The text is arranged in several lines across the page.

V. A. R. B.

A P P E N D I X

De usu & administratione Simplicium, per eundem

OTHONEM BRUNN

FELSIUM.

CUM OMNIS disciplina tribus potissimum constet, præceptione scilicet, usu, & imitatione, tum maxime in re medica: adeo non est postremus usus rerum, ut si nescias tractare & applicare quod multo sudore didiceris, non solum nullam frugem effeceris, uerum multorum etiam cum periculo peccaueris. Opere precium igitur nobis fatere uideatur, si post herbarum & cognitionem, & uires, earum etiam aliquam methodum præscribamus, quibus scilicet niti auxilijs, quæ ingredi uia debeant, qui illas laborantibus aliquando sunt exhibituri. Siquidem uidemus hic labi magnos etiam medicos, imò & agyras & empiricos, nedum eos qui ex uulgo sunt, qui nullam rerum cognitionem habent. Qui cum simplicibus rebus morbos aliquando aggrediuntur, adeo nihil efficiunt, ut magno etiam cum egrorum dispendio morbos deteriores faciant, ac subinde desperatos, & incurabiles reddant. Atque haud scio, an sit alia perniciosior pestis medicinæ, quæ quod dissimulatis philosophiæ rationibus, & primis eius elementis, inepti quidam, & Thessalijs a lini, quiduis propinant cuiuslibet, idque pro quolibet, nullo adhibito iudicio, nullis consideratis circumstantijs, cui sexui, quo tempore anni, in qua ætate, quo in loco, & cui morbo singula sint ministranda. Quo fit tandem, ut non solum nullos consequantur effectus rerum, uerum etiam artem ipsam ludibrio exponant. Nec mihi dubium est, quin omnis ille Simplicis medicinæ contemptus, inde irrepsit, quod cum stultis hominibus, non protinus omnia responderent eorum stupori, ignauiam ineptorum artificum, relecterunt in uanitatem scientiæ & naturæ: ut plane expediuisset, nulla hæctenus herbaria scripta fuisset: cum illa tam multis exitio fuerunt. Refert igitur, ut in Compositorum pharmacis, ita & in Simplicium rerum effectibus contemplari: non quid herba ipsa solum in libro polliceatur, uerum quo tempore etiam culta sit, quo in loco prouenerit, quando collecta, quomodo seruata, quantum uirens & succulenta, quantum exsecata, & arida ualeat, quo temperamento sit, qua proportione ite ministranda. De quibus cum referti habeantur Medicorum libri, a nobis tamen sic dicentur compendio singula, ut qui nostra legerit, ad moneatur eorum fere omnium, quæ alij prolixis commentarijs prosequuntur, nouo scribendi genere, idque adeo per tabulas. Quod artificium, præter quod uehementer utile existit, etiam succinctum est, & plurimum oblectat: primum deinde memoratur facilius. Eas uero tabellas antequam proferamus, prius pauca quedam ex Plinio, Dioscoride, Theophrasto, Varroneque, & Columella de re rustica, deque hortorum cultu, præmittemus. Sunt enim & hæc omnia quæ uiam præmuniunt ad exactam herbarum cognitionem: quæ tamen si Doctoribus perspecta habentur, tamen inopia librorum compressis, non mediocre sunt compendium. Alioquin & in toto opere nihil oportuisset citasse autorum, cum omnia ex alijs autoribus transcripsimus. Et iam antea aliquoties monuimus, & nunc denuo contestamur, malle nos ingenue fateri per quos profecerimus, quæ nostra scribilibus, nequissime ueteres autores ad uerbum transcribere, neque nominare. Quod cum hodie faciant quidam, qui antiqua gloria ueterum (qui tamen longe melius, longeque doctius scripserunt) & alienos labores suos faciunt, Germaniæ lumina uocantur. Poteramus & nos tragicum aliquod huiusmodi moliri, nisi obnoxij pœne animi esset, & infelicis ingenij, ut inquit Plinius, deprehendi in furto malle, quæ mutuum reddere, cum præsertim fors fiat ex usura. Sed omissa contentione, ad nostram lagonem pergamus.

C De his qui latine usus Herbarum scripserunt, & quando ad Romanos noticia earum peruenerit. Item de Herbarum inuentione, & antiqua medicina, & quare hodie minus exercentur earum remedia. ex Plinij libro uicesimo quinto, capite secundo.

MINVS hoc quæ par erat, nostri celebrauere, omnium utilitatem & uirtutum rapacissimi. Primusque & diu solus idem ille M. Cato, omnium bonarum artium magister, paucis duntaxat attigit. Bonum etiam medicamina non omisit. Post eum unus illustrium tentauit C. Valgius, eruditione spectatus, imperfecto uolumine ad diuum Augustum, inchoata etiam præfatione religiosa, ut omnibus malis humanis illius potissimum Principis semper medicetur mactas. Ante condiderat solus apud nos, quod equidem inueni, Pompeius, Lenæus, Magni Pompei libertus, quo primum tempore hanc scientiam ad nostros peruenisse animaduerto. Nam

A

Mithridates.
 q; Mithridates, maximus sua ætate regum, quem debellauit Pompeius, omnium ante se genitorum diligentissimus uitæ fuisse, argumentis, præterq; fama intelligitur. Vni ei excogitatum, quotidie uenenum bibere, præsumptis remedijs, ut consuetudine ipsa innoxium fieret. Primo inuenta genera antidoti, e quibus unum etiam nomen eius retinet. Illius inuentum autumat, sanguinem anatum Ponticarum miscere antidotis, quoniam ueneno uiuerent. Ad illum Asclepiadis medendi arte clari, uolumina composita extant, cum sollicitatus ex urbe Roma, præcepta pro se miseret. Illum solum mortalium Mithridaten, 22. linguis locutum certum est: nec de subiectis gentibus ullum hominem per interpretem appellatum ab eo annis. 56. quibus regnauit. Is ergo in reliqua ingenij magnitudine medicinæ peculiariter curiosus, ab hominibus subiectis, qui fuere pars magna terrarum, singula exquirens, scrinium commentationum harum & exemplaria, effectusque in arcanis suis reliquit. Pompeius autem omni regia præda potius, transfere ea sermone nostro liberum suum Lenæum, grammaticæ artis doctissimum, iussit. ut ita profuit non minus q; reipublicæ uictoria illa. Præter hos Græci autores medicinæ prodidere, quos suis locis diximus. Ex his Euax rex Arabum, qui de simplicium effectibus ad Neronem scripsit: Crateias, Dionysius, Metrodorus rone blandissima, sed qua nihil pene aliud q; rei difficultas intelligatur. Pinxere namq; effigies herbarum, atq; subscribere effectus. Verum & pictura fallax est ex coloribus tam numerosis, præsertim in æmulatione naturæ: multumq; de generati anscribentium fors uaria. Præterea parum est singulas earum ætates pingui, cum quadripartitis uarietatibus, anni faciem mutant. Quare cæteri sermone eas tradidere. Aliqui effigie potestates uimq; demonstrare querere uolentibus. Nec est difficile cogniti. Nobis certe, exceptis admodum paucis, conuigat reliquas contemplari scientia Antonij Castoris, cui summa auctoritas erat in ea arte nostro æuo, uisendo hortulo eius in quo plurimas alebat: centesimum ætatis annum excedens, nullum corporis malum expertus, ac ne ætate quidem memoria, aut uigore concussis. Nec aliud mirata magis antiquitas reperietur. Inuenta iam pridem ratio est prænunciandi horas, non modo dies ac noctes, solis lunæq; defectum. Durat tamen tradita persuasio in magna parte uulgi, ueneficis & herbis id cogi: in eo namque sceminarum scientiam præualere. Certe quid non repleuere fabulis Colchis Medea, aliæq; in primisque Italica. Circe, dijs etiam adscriptæ. Vnde arbitror natum, ut Aeschylus euetustissimis in poetica re, referat Italiam herbarum potentia proderet. Multiq; Circeios agros, ubi habitauit illa in magno argumento etiamnum durante in Maris, a filio eius orta genere, quos esse dormitores serpentium constat. Homerus quidem primus doctrinarum & antiquitatis parens, multas alias in admiratione Circes, gloriam herbarum Aegypto tribuit, tum etiam cum rigaretur Aegyptus illa, nõ autem esset postea fluminis limo inuecta. Herbas certe Aegyptias a regis uxore traditas sua Helenæ plurimas narrat, ac nobile illud Nepenthes, obliuionem tristitiæ ueniamq; afferens, & ab Helena utiq; omnibus mortalibus propinandum. Primus autem omnium quos memoria nouit, Orpheus de his uerbis curiosus aliqua prodidit. Post eum Musæus, & Hesiodus Polion herbam in quantum mirati sunt, diximus. Orpheus & Hesiodus suffragiones commendauerunt. HOMERVS & alias nominatim herbas celebrat, quas suis locis dicemus. Ab eo Pythagoras clarus sapientia, primus uolumen de earum effectu composuit: Apollini, Aesculapioq; & in totum dijs immortalibus inuentione & origine assignata: composuit & DEMOCRITVS, ambo peragratis Persidis, Arabiæ, Aethiopiæ, Aegyptique magis. Adeoq; ad hæc attonita antiquitas fuit, ut affirmaret etiam incredibilia dictu. Xantus historiarum autor, in prima earum tradidit, occisum draconis catulum reuocatum ad uitam a parente herba, quam Balin nominat: eademq; Tillonem, quem draco occiderat, restitutum salutis. Et Iuba in Arabia herba reuocatum ad uitam hominem tradit. Dixit Democritus, credidit Theophrastus, esse herbam, cuius contactu illatæ ab alite, quam retulimus, exiliret cunctus a pastoribus arbori adactus. Quæ etiam si fide carent, admirationem tamen implent: coguntq; confiteri, multum esse, quod uero superfit. Inde & plerosq; uideo existimare, nihil non herbarum ui effici posse sed plurimarum uires esse incognitas. Quorum numero fuit Herophilus clarus in medicina: a quo ferunt dictum, quasdam etiam fortassis calcatas prodesse. Obseruatum certe est, inflammari uulnera ac morbos superuentu eorum, qui pedibus iter confecerint. Hæc erat antiqua medicina, quæ tota migrabat in Græciæ linguas. Sed quare nunc non plures nascuntur causæ: Nisi quod eas agrestes, literarumq; ignari experiantur, utpote qui soli inter istas uiuant. Præterea securitas querendi, obuia medicorum turba. Multis etiam inuentis nomina desunt, sicut illi quam retulimus in frugum cura, rimusq; defossam in angulis segetis præstare, ne qua uis intret. Turpissima causa raritatis, quod etiam qui sciunt, demonstrare nolunt, tanquam ipsis perituum sit quod tradiderint alijs. Accedit ratio inuentionis anceps. Quippe etiam in reperijs, alias inuenit casus, alias (ut uere dixerim) deus. In sanabilis ad hosce annos fuit rabidi

Euax.

Antonius.
Castor.

D.

Homerus.

A P P E N D I X

canis morsus, pauorem aquæ, potusq; omnis afferens odium. Nuper cuiusdam militantis in prætorio mater uidit in quiete, ut radicem syluestris rosæ, quam cynorhodon uocant, eblanditam sibi aspectu pridie in fruteto, mitteret filio bibendam in lacte (in Lusitania res gerèbatur, Hispaniæ proxima parte) casusq; accidit, ut milite a morsu canis incipiente aquas expauescere, superueniret epistola orantis ut pareret religioni: seruatusq; est ex insperato: & postea quisquis auxilium simile tentauit. Alias apud autores cynorhodi una medicina erat, spongiola, quæ in medijs spinis eius nascitur, cinere cum melle alopecias capitis expleri. In eadem provincia cognoui in agro hospitis nuper ibi repertum dracunculum appellatum, caulem pollicari crassitudine, uersicoloribus uiperarum maculis, quem ferebant contra omnium morsus esse remedium. Alius est quem nos in priori uolumine eiusdem nominis diximus, sed huic alia figura, aliudq; miraculum exeuntis e terra ad primas serpentium uernationes bipedali fere altitudine, rursusq; cum ipsdem in terram se condentis: nec omnino occultato eo apparet serpens, uel hoc per se satis officioso naturæ munere, si tantum præmoneret, tempusq; formidinis demonstraret.

¶ Alia herbarum laus, ex eodem Plinio libro uicesimo septimo, capite primo.

CRESCIT APUD me certe tractatu ipso admiratio, antiquitatis: quantoque maior copia herbarum dicenda restat, tanto magis adorare prisecorum in inueniendo curam, in tradendo benignitatem subit. Nec dubie superata hoc modo posset uideri etiam rerum naturæ ipsius munificentia, si humani operis esset inuentio. Nunc uero deorum fuisse eam apparet, aut certe diuinam, etiam cum homo inuenit: eandemque omnium parentem genuisse hæc & ostendisse, nullo uitæ miraculo maiore, si uerum fateri uolumus, Scythicam herbam a Mæotidis paludibus, & Euphorbiam e monte Atlante, ultraq; Herculis columnas, & ipso rerum naturæ defectu, parte alia britannicam ex oceani insulis extra terras positis: itemq; æthiopicam ab exusto sideribus axe, alias præterea aliunde utro citroque humanæ saluti in toto orbe terrarum portari, immensa Romanæ pacis maiestate, non homines modo diuersis inter se terris gentibusq; uerum etiam montes, & excedentia in nubibus iuga, passusq; pecorum & herbæ quoq; inulcem ostentant. Aeternum queso deorum sit munus istud. Adeo Romanos, uelut alteram lucem, dedisse rebus humanis uidentur.

¶ De laude agriculturæ

libro ex Marco Cato

tone initio operis sui.

EST INTER DVM præstare populo, mercaturis sem quærere, ni tam periculosum fiet, & item foenerari, si tam honestum fiet: maiores enim nostri sic habuerunt, & ita in legibus posuerunt, furem duplici condemnari, foeneratorem quadrupli. Quanto peiorem ciuem existimarunt foeneratorem, q̄ furem, hinc licet existimari. Et uirum bonum cum laudabant, ita laudabant, bonum agricolam, bonumq; colonum, amplissime laudari existimabatur, qui ita laudatur. Mercatorem autem strenuum, studiosumq; rei querendæ existimo, uerum, ut supra dixi, periculosum, & calamitosum. At ex agricolis, & uiri fortissimi, & milites strenuissimi gignuntur, maximeq; pius quæstus, stabilissimusq; consequitur, minimeq; inuidiosus, minimeq; male cogitantes sunt, qui in eo studio occupati sunt.

¶ Quod antiquis maximum studium Agriculturæ fuerit, & de hortorū singulari diligentia, ex Plinio libro, 18, capite primo.

SEQVITVR natura frugum hortorumq; ac borū, quæq; alla præter arbores aut frutices benigna tellure proueniunt, uel per se tantum herbarum inmensa contemplatione, si quis æstimet uarietatem, numerum, flores, odores, coloresque, & succos ac uires earum, quas salutis aut uoluptatis hominum gratia gignit: qua in parte primum omnium patrocinari terræ, & adesse cunctorum parenti iuuat, quanq; inter initia operis defensæ. Quoniam tamen si ipsa materia intus accendit ad reputationem eiusdem parentis & noxia, nostris eam criminibus urgemus, culpamq; nostram illi imputamus. Genuit uenena, sed quis inuenit illa præter hominem: Cauere ac refugere alitibus ferisq; satis est. Atq; cum in arbores exacuunt limenq; cornua elephanti, & duro saxo rhinocerotes, & utroq; apri dentium ficas, sciantq; ad nocendum se præparare animalia, quod tamen eorum tela sua excepto homine uenenis tingit: Nos & sa-

Critas unguimus, & ferro ipsi nocentius aliquid damus. Nos & flumina inficimus & rerum naturæ elementa. Ipsum quoque quo uiuitur aërem in perniciem uertimus. Neque est ut putemus ignorari ea ab animalibus, quæ quidē quæ præpararent contra serpentium dimicationem, quæ post prælium ad mœdendum excogitarent indicauimus. Nec ab ullo præter hominem ueneno pugnatur alieno. Facemur ergo culpam, ne ijs quidem quæ nascuntur contenti: etenim quando plures earum genera humana manu fiunt. Quid nonne & homines quidem ad uenena nascuntur? Attra hominum ceu serpentium lingua uibrat, tabesque animi contrectata adurit culpantium omnia, ac dirarum alitum modo, tenebris quoque & ipsarum noctium quieti inuidentium gemitu (quæ sola uox eorum est) inauspicatarum animantium uice obui quoque uerent agere, aut prodesse uiræ. Nec ullum aliud abominati spiritus premium nouere, quod odisse omnia. Verum & in hoc eadem naturæ maiestas tanto plures honos genuit ac frugi, quanto fertilior in ijs quæ iuuant aluntque: quorum æstimatione & gaudio nos quoque, relictis æstuationi suæ istis hominum turbis, pergamus excolere uitam: eoque constantius, quo operæ nobis maior quam famæ gratia expetit. Quippe sermo circa rura est, agrestesque uisus, sed quibus uita honosque apud præcos maximus fuerit.

¶ De ijs qui in agri & hortorum cura Romanæ illustres fuerunt, ex Plinij libro decimo octauo, capite tertio.

QUAE NAMA ergo tantæ ubertatis causa erat: Ipsorum tunc manibus Imperatorum colebantur agri (ut fas est credere) gaudente terra uomere laureato, & triumphali aratore, siue illi eadem cura semina tractabant, qua bella, eademque diligentia arua disponebant, qua castra, siue honoris manibus omnia lætius proueniunt, quoniam & curiosius fiunt. Serentem inuenerunt dati honores, Serranum, uide cognomen. Aranti quatuor sua iugera in Vaucano, quæ prata Quintia appellantur, Cincinnato uiaror attulit dictaturam, & quidem (ut tradit Norbanus) nudo plenoque pulueris etiamnum ore. Cui uiator, Vela corpus, inquit, ut proferam senatus populique Romani mandata. Tales tum etiam uiatores erant, quibus id ipsum nomen inditum est, subinde ex agris senatum ducesque accersentibus. At nunc eadem illa uincti pedes, damnata manus, inscripti uultus exercent: non tamen surda tellure, quæ patrens appellatur, soli dicitur & ipsa, honore hinc assumpto, ut nunc in uita ea, & indigne ferente credatur id fieri. Sed nos miramur erga stulorum non eadem emolumenta esse quæ fuerunt Imperatorum. Igitur de cultura agri præcipere principale fuit & apud externos. Siquidem & reges fecere Hieron, Philometor, Attalus, Archelaus: & duces Xenophon, & Pœnus etiam Maggo: cui quidem tantum honorem senatus noster attribuit Carthagine capta, ut cum regulis Africae Bibliothecas donaret, unius eius duodetriginta uolumina censeret in latinam linguam transferenda, cum M. Cato præcepta condidisset, peritisque linguæ Punice dandum negocium: in quo præcessit omneis uir tum clarissimæ familiæ D. Syllanus, sapientiæ composuissimæ. Quos sequeremur prætexuimus in hoc uolumine, non ingratis nominando M. Varronem, qui octogessimum primum uitæ annum agens, de ea re prodendum putauit.

¶ Laus Agricolæ, & quæ obseruanda in agro parando, ex Plinij libro 18. capite quinto.

FORTISSIMI uiri & milites strenuissimi ex agricolis gignuntur, minimeque male cogitantes. Prædium ne cupide emas. In rustica operi ne parcas, in agro emendo minime. Quod male emptum est, semper poenitet. Agrum paraturos, ante omnia intueri oportet aquarum uim, & uicinum. Singula magnas interpretationes habent, nec dubias. Caro in conterminis hoc amplius æstimari iubet, quo pacto niteant. In bona est, inquit, regione bene nitere. Atrilius Regulus ille Punico bello bis consul, aiebat, neque fecundissimis locis insalubrem agrum parandum, neque effœtis saluberrimum. Salubritas loci non semper in colorum colore detegitur, quoniam assueti in pestilentibus durant. Præterea sunt quedam partibus anni salubria: nihil autem salutare est, nisi quod toto anno salubre. Malus est ager, eum quo dominus luctatur. Cato inter prima spectari iubet, num solum sua uirtute ualeat qua dictum est positione. Ut operariorum copia prope sit, oppidumque salidum: Ut nauigiorum euectus uel itinerum: Ut bene ædificatus & cultus. In quo falli plerumque uideo. Segniciam enim prioris domini pro emptore esse arbitrantur. Nihil est damnosius deserto agro. Itaque Cato, de bono domino melius emi, nec temere contemnendam alienam disciplinam: agroque ut homini, quamuis quæstuosus

fit, si tamen & sumptuosus, non multum superesse. Ille n' ago quæstuosissimam iudicat istem: non frustra, quoniam ante omnia de impensæ ratione caui. Proxime hortos irriguos: nec id falso, si & sub oppido sint. Et prata, quæ antiqui parata dixerunt. Id enim Cato interrogatus, qui esset ceruissimus quæstus? respondit: Si bene pascat. Quis proximus? si mediocriter pascat. Summa omnium in hoc spectando fuit, ut fructus is maxime probaretur, qui quæ minimo impendio constaturus esset. Hoc ex locorum occasione aliter alibi decernitur. Eodemque pertinet, quod agricolam uendacem oportere esse dixit. Fundum in adolescentia conserendum sine cunctatione, ac sciant dum non nisi confido agro. Tunc quoque cunctanter, optimumque est (ut uulgo dixerunt) aliena in-lania frui, sed ita, ut uillarum tutela non sit oneri. Eum tamen qui bene habiteret, sæpius uentitare in agrum: fontemque domini plus prodesse quam occipitium, non mentiuntur.

De hortorum cura, doctrina alia, ex
Plinio libro decimonono,
capite quarto.

A **B** **H** **I** **S** superest reuerti ad hortorum curam, & suapte natura memorandam. Et quoniam antiquitas nihil prius mirata est, quam & Hesperidum hortos, ac regum Adonis & Alcinoi, itemque Peniles, siue illos Semiramis, siue Assyriæ rex Cyrus fecerit, de quorum opere alio uolumine dicemus. Romani quidem reges ipsi coluere. Quippe etiam superbus Tarquinius nuncium illum sæuam atque sanguinariam remisit ex horto. In duodecim tabulis legum nostrarum nusquam nominatur uilla, semper in significatione ea hortus: in horti uero hæredium. Quam rem comitata est & religio quædam: hortosque & fores tantum contra inuidentium fascino-nes dicari uidemus. In remedio saturnica signa, quanquam hortos tutelæ Veneris assignante Plauto. Iam quidam hortorum nomine in ipsa urbe delicias, agros, uillasque possident. Primus hoc instituit Athenis Epicurus, hortorum magister. Usque ad eum, moris non fuerat in oppidis haberi rura. Romæ quidem per se hortus ager pauperis erat. Ex horto plebi macellum, quanto innocentiore uictu. Mergi enim credo in profunda satius est, & ostrearum genera naufragio exquiri: aues ultra Phasidem amnem peti, & fabuloso quidem terrore tutas, imo sic preciosiores. Alias in Numidia atque Aethiopia in sepulchris aucupari, aut pugnare cum feris, mandata ab eo cupientem quod mandat alius. At hercle, quæ uilia hæc, quam parata uoluptati satietati que nisi eadem quæ ubique indignatio occurreret. Ferendum sane fuerit, exquisita nasci poma, alia sapore, alia magnitudine, alia monstro, pauperibus interdicta: inueterari uina, farrisque casirari: nec cuiquam a deo longam esse uitam, ut non ante se genita poterit. E frugibus quoque quoddam alimentum excogitasse luxuriam, ac medullam tantum earum, superque pistrinarum operibus & cælaturis uiuere, alios pane procerum, alios uulgi, tot generibus usque ad infimam plebem descendente auerona. Etiamne in herbis discrimen inuentum est? Opesque differentiam fecere in cibo, etiam uenale uenale. Et in his aliqua quoque sibi nasci tribus negant, caule in tantum saginato, ut pauperis mensa non capiat. Syluestres fecerat natura corrudas, ut quisque demeteret passim. Ecce altilles spectantur asparagi. Et Rauenna ternis libris rependit. Heu prodigia uentris. Mirum esset non licere carduis pecori uesci, non licet plebi. Aquæ quoque separantur. Et ipsa nature elementa ui pecuniæ discreta sunt. Hi niues, illi glaciem potant, pœnasque montium in uoluptatem gula uertunt. Seruatur aliorum æstibus, excogitaturque, ut alienis mensibus nix algeat. Decoquunt alias, quas mox & illas hyemant. Nihil itaque homini sic, quomodo rerum nature placet. Etiam ne herba aliqua diuitijs tantum nascitur? Nemo sacros, Auentinosque montes, & irata plebis secessus circumspexerit? Mors enim certe æquabit quos pecunia superauerit. Itaque hercle, nullum macelli uectigal maius fuit **R O M A E** clamore plebis incusantis apud omnes Principes, donec remissum est portorium mercis huius: compertumque, non aliter quæstuosus censum haberi, aut tutius, ac minore fortunæ iure, cum credatur pensio ea pauperum. Is in solo sponsor est, & sub die redditus, superficialisque caelo quocumque gaudens. Hortorum **C A T O** prædicat caules. Hinc primum agricolæ existimebantur præsci, & sic statim faciebant iudicium, nequam esse in domo matrem familias (enim hæc cura feminæ dicebatur) ubi indiligens esset hortus. Quippe carnario aut macello uiuendum est, nec caules ut nunc maxime probabant, damnantes pulmentaria quæ egerent alio pulmentario. Id erat oleo parcere. Nam carnis desyderia etiam erant in exprobratione. Horti maxime placebant, quia non egerent igni, parcerentque ligno. Expedita res & parata semper, unde & acetaria appellabantur, facilia concoqui, nec oneratura sensum cibo, & quæ minime accederent ad desyderium panis. Pars eorum ad condimenta pertinens, fatetur domi uersuram fieri solitam, atque non Indicum piper quæsitum, quæque trans maria petimus. Iam quoque in fenestris suis plebs urbana in imagine hortorum quotidiana oculis rura præbebant, antequam præfigi prospectus

A P P E N D I X

omnis coëgit multitudinis innumeræ, sæua latrocinatio. Quamobrem sit aliquis & his honores, neue auctoritatem rebus uilitas adimat, cum præsertim etiam cognomina procerum inde nata uideamus, Læstucinosq; in Valeria familia non puduisse appellari: & contingat aliqua gratia operi curæq; nostræ: Vergilio quoq; confesso, q̄ sit difficile uerborum honorē tam paruis perhibere. Hortos uillæ iungendos non est dubium, riuosq; maxime habendos, si contingat pro fluo amne. Si minus, e puteo pertica, organifue pneumaticis, uel tollenonum hauſtu rigandos. Soli proſcindendum a fauonio, in autumnum præparandum est post quatuordecim dies, iterandumq; ante brumam. Octo iugerum operis palari iustum est. Fimum tres pedes alte cum terra misceri, areis distingui, easq; resupinis puluorum toris ambiri singulis tramitum sulcis, qua detur accessus homini, scatebrisq; decursus.

In his hortis nascentium alia bulbo commendantur, alia capite, alia caule, alia folio, alia ueroq; alia semine, alia cortice, alia cute, aut cartilagine, alia carne, alia tunicis carnosis. Aliorum fructus in terra est, aliorum & extra, aliorum non nisi extra. Quædam iacent crescuntq; ut cucurbitæ & cucumis. Eadem & pendent, quanq; grauior multa etiam h̄s quæ in arboribus gignuntur. Sed cucumis cartilagine. Cortex huic uni maturitate transit in lignum. Terra conduntur raphani, napiq; & rapa, atq; alio modo inulæ, siser, pastinacæ. Quædam uocabimus fertileæ, ut anethum, maluas. Namq; tradunt autores, in Arabia maluas septimo mense arboreſcere, baculorum usum præbere extemplo. Sed & arbor est malua in Mauritania Lixi oppidi, æstuario, ubi Hesperidum horti fuisse produntur. 200. passuum ab oceano, iuxta delubrum Herculis, antiquis Gaditano ut ferunt. Ipsa altitudinis pedes. 25. crassitudinis, quam circumplecti nemo possit. In simili genere habebitur & cannabis. Nec non & carnosa aliqua appellabimus, ut spongias in humoratorum enascentes. Fungorum enim callum, in ligni arborumq; natura diximus, & alio genere tuborum paulo ante.

Ratio rigandorum honorum, & quæ translata meliora fiant. Item de succis hortensiorum & saporibus, ex Plinij libro. 19. capite duodecimo.

HIS HORAE rigandi maturina atque uespera, ne inferuescat aqua sole. Occidit tantum & meridiana etiam. Satum celerrime erumpere putant inter initia feruenti aqua aspersum. Omnia autem translata meliora grandioraq; sunt, maxime porri, napiq;. In translatione & medicina est, desinuntq; sentire iniurias, ut gethyum, porrum, raphani, apium, lactucæ, rapa, cucumis. Omnia autem syluestria fere sunt & folijs mindra & caulibus, succo acriora: sicut cunila, origanum, ruta. Solummodo ex omnibus lapathum syluestre melius. Hoc insatiuum rumex uocatur, nasciturq; fortissimum. Traditur semel satum durare, nec unquam uiciari, terra maxime iuxta aquam. Usus eius cum pitana tantum in cibis leuiorem grauioremq; saporem præstat. Syluestre ad multa medicamenta utile est. Adeoq; nihil omisit cura, ut carmine quoq; comprehensum repperim, in fabis caprini simi singulis cauatis, si porri, erucæ, lactucæ, apij, intubi, nasturtij semina inclusa serantur, mire prouenire. Quæ sunt syluestria, eadem in satuiis sicciora intelliguntur & acutiora. Namq; & succorum saporumque dicenda differentia est, uel maior in his q̄ pomis. Sunt autem acres cunilæ, origani, nasturtij, sinapis. Amari, absinthij, centaureæ. Aquatiles, cucumeris, cucurbitæ, lactucæ. Acuti tantum cunilæ. Acuti & odorati, apij, anethi, fœniculi. Salsus tantum e saporibus non nascitur, alioquin extra insidit pulueris modo, & circulis tantum aquæ, ut intelligatur uana, ceu plerumq; uitæ persuasio. Panax piperis saporem reddit, magis etiam siliquastrum, ob id piperitidis nomine accepto. Libanotis odorem thuris, murrha myrrhæ. De panace abunde dictum est. Libanotis locis putridis & maris ac roscidis seritur semine. Radicem habet olusatri, nihil a thure differentem. Usus eius post annum somacho saluberrimus. Quidam eam nomine aliorosmarinum appellant. Et smyrnium olus seritur h̄sdem locis, myrrhamq; radice respicit. Eadem & siliquaastro satio. Reliqua a cæteris odore & sapore differunt, ut anethum. Tantaq; est diuersitas atq; uis, ut non solum aliud alio mutetur, sed etiam in totum auferatur. Apio eximi in coctis obsonijs aceto, in eodem cellario in saccis odorem uino grauem. Et hætenus horrensia dicta sint, ciborum gratia duntaxat. Maximum quidem opus in h̄sdem naturæ restat, quoniam prouentus tantum adhuc, summasq; quasdam tractauimus. Vera autem cuiusq; natura non nisi medico effectu prænosci potest, opus ingens occultumque diuinitatis, & quo nullum reperi possit manus. Ne singulis id rebus contexeremus iusta fecit ratio, cum ad alios medendi desideria pertinerent, longius utriusq; dilationibus futuris si miscuissemus. Nunc suis quæq; partibus constabunt, poteruntq; a uolentibus iungi.

A P P E N D I X.

De morbis hortorum, & remedijs circa for-
micas, & culices, ex Plinio lib. 19.

capite decimo.

MORBOS HORTENSIA quoque sentiunt, sicut reliqua terrae sa-
ta. Namque & Ocimum senecat, degeneratque rite in Serpillum, & silybrium in calami. Et
ex semine brassicæ ueteris, rapæ fiunt. Atque inuicem enecatur cyminū ab imo dorso, nisi repur-
getur. Est autem unicaule, radice bulbo simili, non nisi in solo gracili nascens. Alias priuatim
cymini morbus, scabies. Et ocimum sub canis ortu pallefcit. Omnia uero accessu mulieris men-
strualis flauescunt. Bestiolarum quoque genera innascuntur. Napis culices, raphano erucæ, &
uermiculi. Item lactucis & oleri. Vtrisque hoc amplius, limaces & cochleæ. Porro uero pri-
uatim animalia quæ facillime stercore iniecto capiuntur, condentia in id se. Ferro quoque non ex-
pedire tangi rutam, cunilam, mentam, ocimum, autor est Sabinus Tiro in libro cepuricon, quæ
Mœcenati dicauit. Item contra formicas non minimum hortorum exitum, si non sint rigui, re-
medium monstrauit, limo marino, aut cinere obturatis earum foraminibus. Sed efficacissime
heliotropio herba necantur. Quidam & aquam diluto latere crudo inimicam eis putant. Napo-
rum medicinae sunt, siliquas una feri, sicut olerum cicer. Arcet enim erucas. Quæ si omisso iam
natae sint, remedium absinthij succus decocti inspersus & sedi, quam aizoum uocant, ge-
nus hoc herbe diximus. Semen olerum si succo eius madefactum seratur, olera nulli a-
nimalium obnoxia futura tradunt. In totum uero nec erucas, si palo imponan-
tur in hortis ossa capitis ex equino genere foeminae duntaxat. Aduersus eru-
cas & cancrum fluuiatilem in medio horro suspensum auxiliari narrant.
Sunt qui sanguineis uirgis tangant ea, quæ nolunt his obnoxia
esse. Infestant & culices hortos, riguos precipue, si
sunt arbusculæ aliqua. Hi galba-
no acenso fugantur.

Sabinus
Tiro.

De qualitatibus Herbarum uestigandis ex colore,
odore, & succis, ex Plinij libro. 21.

capite septimo.

TROIANIS temporibus ei iam erat honos. Et hos certe flores Homerus streis
laudat, loton, crocon, hiacynthum. Omnium autem odoramentorum, atque ad herbarum dif-
ferentia est in colore, & odore, & succo. Odorato sapor raro ulli non amarus, e contrario dulcia
raro odorata: itaque & uina odoratiora mustis, syluestria magis omnia satius. Quorundam odor
suauior e longinquo est, propius admotus hebetatur, ut uiolæ. Rosa recens a longinquo olet, sic
ea propius. Omnis autem uerno tempore acrior, & matutinis. Quicquid ad meridianas horas dies
uergit, hebetatur. Nouella quoque uerulsi minus odorata. Acerrimus tamen odor omnium aesta-
te media. Rosa & crocum odoratiora, cum serenis diebus leguntur: & omnia in calidis magis quam
in frigidis. In Aegypto tamen minime odorati flores, quia nebulosus & roseidus aer est a Nillo
flumine. Quorundam suauitati grauitas inest. Quædam cum uirent non olent, propter humor
em nimium: ut buceros, quod est sereno graecum. Acutus odor non omnium sine succo est, ut uio-
læ, rosæ, croco. Quæ uero ex acutis succo carent, eorum omnium odor grauis, ut in lilio utriusque
generis. Abrotonum & amaracus acres habent odores. Quorundam flos tantum iucundus, re-
liquæ partes ignauæ, ut uiolæ ac rosæ. Hortensium odoratissima quæ sicca, ut ruta, menta, api-
um, & quæ in ficis nascuntur. Quædam uetustate odoratiora, ut cotonea, eademque decerpta, quam
in suis radicibus. Quædam non nisi defracta, aut ex attritu olent. Alia non nisi detracta cortice.
Quædam uero non nisi usta, sicut thura, myrrhæque. Flores triti omnes amariores quam intacti. Aliqua
arida diutius odorem continent, ut melilotos. Quædam locum ipsum odoratiorē faciunt, ut iris,
quin & arborem totam cuiuscumque radices attingunt. Hesperis noctu magis olet, inde nomine
inuento. Animalium nullum odoratum, nisi de pantheris quicquid dictum est, si credimus.

Buceros, se-
nsum graecum.

Quibus temporibus maxime legendæ sunt her-
bæ, ex Dioscori

DIS prologo.

VERVM IN PRIMIS curam impendere oportet, ut suis tempo-
ribus singula & demerantur, & recondantur. Intempestiue enim decerpta, conditæ, aut nul-
lo, aut euanido munere funguntur. Serena etenim coeli constitutione demerenda sunt. Magni
siquidem refert inter colligendum, si uel squallones, uel imbres infesti sint: quemadmodum si
loca in quibus prodeunt diuosa, & uentis exposita sint, & perflata, frigidaque, & aquis carentia.

A P P E N D I X

in his enim locis vires eorum longe validiores intelliguntur. Contra, quæ in campestribus, riguis & opacis, cæterisque locis a vento silentibus enascuntur, plerumque degenerant, & minus uiribus ualent; multoque magis, si non suis horis peropportune colligantur, aut si per imbecillitatem intaberint. Neque ignorandum, quod sæpe præcoci, aut serotina loci natura, aut anni demerita, maturius, aut celerius adolefcunt. Nonnulla propria uel hyeme florent & folia pariunt, quædam bis anno florifera. Quare cui in animo est, horum peritiam assequi, necesse est his prima germinatione solo emergentibus, adultis, & senescentibus adesse. Nam qui pullulanti herbæ dumtaxat ariterit, adultam cognoscere non potest: neque qui adultam tantum inspexerit, nuper erumpentem noscet. Quo fit, ut propter mutatam foliorum faciem, caulium proceritates, florum, seminisque magnitudinem, nonnulli qui olim has ætatum uarietates non perspexerunt, magno in errore uersentur. Quæ causa etiam nonnullis scriptoribus imposuit, qui herbas quasdam uerbigrana, Gramen, Quinquefolium, & Tussilaginem, emittere florem, fructum, & caulem negant. Ergo qui sæpius ad uisendas herbas, & earum loca se contulerit, earum cognitionem maxime consequitur. Scire etiamnum conuenit, sola ex herbarum medicaminibus Veratri genera, nigrum inquam & candidum, multis edurare annis: reliqua a trimatu inuulua. Quæ uero ramis scætant, sicut Stichas, Trixago, Polium, Abrotonum, Seriphum, Absinthium, Hyssopum, & alia id genus semine pregnantia, demetantur. Flores quoque anteaquam sponte sua decidant, fructus autem ut maturi excutiantur necesse est, & semina ubi siccati coeperint, priusquam defluant. Herbarum succus, & foliorum elici debet, germinantibus adhuc cauliculis. Lac & Lachryma excipiuntur, inciso per adulescentiam caule. Radices, & liquamenta, corticesue, ut reconduantur, eximere conuenit, cum herbæ suis folijs exuuntur. Siccantur etiam expurgatæ inibi, locis asperginem non redolentibus: sed quæ luto, aut puluere sunt obsitæ, aqua elui debent. Flores, & omnia quæ iucundum odorem efflant, arcubus tiliaceis nullo situ obductis reponantur. Nonnunquam charta, aut folijs semina, ut perennent, apte inuoluuntur. Liquidis medicaminibus densior materia, argentea, uirena, aut cornea conuenit. Fictilis, etiam si modo rara non sit, accommodatur, & lignea, præsertim e buxo: sed in uasa liquidis oculorum medicamentis, quæ aceto, piceliquida, aut cedria componuntur. Adipem autem & medullas stagnis ualidis recondi conuenit.

D De differentijs HERBARVM ex historia plantarum THEOPHRASTI.

¶ Partis primæ, maximæ, communisque PLANTARVM sunt,
 Radix, Ramus,
 Caulis, Surculus,
 Radix, id sunt, quo alimentum attrahitur.
 Caulis, in quod alimentum defertur.
 Rami, qui a caule fissi multiplices spargunt.
 Surculus, quod ex his indiuiduum, simplex
 oritur.

¶ Secundæ partes.
 Cortex. Lignum.
 Matrix, id est, medulla.

¶ His quædam quasi annuæ partis accedunt, quæ partui fructuum accommodantur.

Folium. Flos.
 Pediculus, id est, quo folium dependet.
 Capreolus. Muscus.
 Semen. Fructus.
 Nerus. Vena. Caro.

¶ Partes nouissimæ.
 Humor. Liqueor. Lachryma.

¶ De NERUIS.
 Neri ac uenę per se quidem nominibus ca-
 rent, quadam uero similitudine, nomina parti

um animalium committuntur.
 Neros habent, fissilia prælonga, continua.
 Venę nigro similes, sed maiores, crassioresque, & ramulos, humoremque habentes.
 Caro omnibus dimensionibus diuidi potest.
 Cortex pars ultima, & a subiecto corpore separabilis.
 Matrix, quod in medio ligni tertium a cortice continetur, uelut medulla in ossibus. Nonnulli appellant id, Cor.
 Lignum, quod ex neruo & humore, nonnulla etiam carne.
 ¶ De constitutione prædictorum.
 Hæc cum indurescunt, transeunt in lignum, ut Palma, Ferula.
 Matrix ex carne & humore coalescit.
 Cortex quidem ex tribus illis, ut Roboris, Populi, Pyri.
 Quædam ex humore & neruo, ut Vitis.
 Folia, ex humore & carne.

¶ Prima nascentium DIFFERENTIA.
 Arbor Frutex.
 Suffrutex. Herba.

A P P E N D I X

ARBOR est, quod radice, caudice simplici, ramosum, nodosum, surculosum, aut facile dissolubile assurgit, ut Olea, Vitis, Ficus.

Frutex, quod ab radice caudice multiplici ramosumq; se attollit, ut rubus, paliurus.

Herba, qd ab radice foliatū sine caudice provenit, semēq; caule fert, ut frumēta, atq; olera.

SECUNDA differentia ARBORVM.

Sunt enim

Urbanæ.	Steriles.
Sylvestres.	Floriferæ.
Fructiferæ	Flore carentes.

Tertia differentia ARBORVM

Formis.

Formis quoq; in ipsis differentia totorum atq; partium parent.

Magnitudo.	Mollicia.
Paruitas.	Leuitas.
Duricia.	Asperitas corticis.

Foliorum pulchritudo.

Bonitas & prauitas fructuum.

QUARTA differentia PLANTARVM.

Quædam non nisi in aquis uiuunt.

Quædam in terra sicca tantum.

Aliæ in paludibus.

Aliæ in lacubus.

Aliæ in fluuijs.

Quædam in ipso etiam mari.

Quædam in littoribus.

QUINTA differentia PLANTARVM.

Aliæ proceræ, ut,

Abies. Pinus. Cupressus.

Quædam caudice breui, ut,

Salix. Ficus. Punica.

Quædam item

Caudice uno. Minus ramosæ.

Pluribus. Crassæ.

Ramosæ. Tenues.

Cortice tenui sunt,

Laurus. Tilia.

Cortice grosso,

R O B V R.

Cortice leni.

Malus. Ficus.

Cortice scabro.

Robur. Suber. Palma.

Hæc cum adolefcunt, leniori cortice sunt; cum succrescunt, crassiore.

Quibusdam cortex cadit, ut,

Portulacæ. Vnedoni. Arbuto.

Quibusdam cortex carnosus, ut,

Suberi. Robori. Populo.

Alijs neruosus & macilentus, ut, Viti. Arundini. Tritico.

Alijs multiplicibus tunicis, ut,

Tilia. Liso.

Abieti. Genistæ.

Vit. Cæpis.

Alijs simplex, ut,

Fico. Arundini. Lotio.

Sexta differentia ab ARBORVM MEDVLLIS.

Habent medullas.

Carnosam medullam.

Aliæ Lignosam.

Membranæ similitem.

Carent Medullis.

Medullam carnosam habent

Vitis. Ficus. Punica.

Sambucus. Ferulæ.

Lignosam medullam habent

Larix. Abies. Pinus.

Duriorem & pissiorem

Cornus. Ilex. Morus.

Robur. Cytisus

Ebenus. Celtis.

Quæ quidem coloribus disant.

Magnam atq; perspicuam,

Ilex. Robur.

Paruam, inertioremq;

Olea. Buxus.

Nomen enim in his distincte spectatur.

Nullam.

P A L M A.

Septima differentia a R A D I C I B V S.

Multas & longas Radices habent

Ficus Robur Platanus.

Paucas

Punica Malus.

Abies Vnam tantum

Pinus.

Quibus una tantum prægrandis descendit.

Nodosas & uillosas.

O L E A.

Alfas

R O B V R.

Lignosas

O Z Y M O N.

Carnosas.

Beta Aron Hastula regias

Raphani Ex carne & cortice.

Geniculatas.

Harundines Gramina.

Octaua differentia P L A N T A R V M.

Aliæ nodosæ. Aliæ Enodes.

A

B

B

A P P E N D I X

C Enodes
 Iuncus Tiphia Gladiolus.
 Palustrina, & quibus cortex leuis
 Nodosæ
 Sambucus Olea
 Laurus Pinaster
 Ficus Oleaster
 Ex quibus quædam minus, quædam uero
 magis nodosæ.
 Mares frequenter sceminiis nodosiores, in
 quibus uterq; sexus habetur.
 Quod in arboribus Nodus, in Vitibus uo-
 catur Genima, in Harundinibus Geniculum,
 in Vitis & Robore Crade uocatur.

**Nona differentia PLAN-
 TARVM & Arborū.**

Quædam longe, ut,
 Abies Cupressus Palma.
 Et quæ simpliciore assurgunt caudice.
 Quædam in ramos sparguntur, ut,
 Punica Malus.
 Quædam decurtatæ plus fru-
 ctus afferunt, ut,
 Vitis. Quæ uero
 Non truncatæ, minus afferunt.

D **Decima differentia PLANS
 TARVM, & Arborum.**

Ex Virbanis
 Quædam perpetuo uirent, ut,
 Olea Palma Laurus.
 Pini genus quoddam
 Myrtus Cupressus.
 Ex Syluestribus
 Abies Sabina Pinaster.
 Juniperus Smilax Thuia.
 Et ea quam Arcadæ Phellodryn appellant:
 Tilia Ilex
 Cedrus Celastus
 Picea Phillyca
 Myrica Acuta spina
 Buxus Apharca.
 Arborea in Agro Elephanuino.
 Quercus in agro Thurio.
 Platanus in Creta.
 Platanus alia in Cypro.
 Quæ monte Olympo proueniunt,
 Potulaca Arbutus
 Terebinthus Laurus.
 Potulaca & Vnido folia inferiora dimittit,
 cacuminibus perpetuo uirent, ramisq; assidue
 præpostere gignunt.
 Ex Fruticibus
 Ruta Sanfucum
 Brassica Serpillus
 Rosa Libanotis, id est, Rosmarinus
 Viola Apium
 Abrotanum Acquapium

Papauer, & syluestrium genera complura.
 Ex Fruticibus.

Hedera Rubus Harundo
 Rhamnus Cedrula
 Ex his nonnulla cacumine perdurant, amif-
 fs reliquis, ut,

Apium Acquapium Origanum,
 Nam & Ruta affligitur atq; n. utatur.

Quædam cito germinant, & tar-
 dius mittunt folia, ut,

A M Y G D A L A.

Quædam tardius germinant & æque
 citius amittunt folia, ut,

M O R V S

Citius mittunt folia, quæ in locis arētibus
 tardius quæ in humidis. Item citius ueteranæ,
 tardius nouellæ plantulæ.

**Vndecima differentia a
 FOLIIS.**

Vertunt supinas parteis foliorum mox post
 solsticium Aestiuum

Olea Vlmus
 Tilia Populus.

Eorum argumento rustici solsticium conse-
 ctum intelligunt.

Quædam ampla folia habent, ut,

Vitis Ficus Platanus.

Quædam angustiora, ut,

Olea Punica Myrtus.

Rara

Pinus Abies Cedrus.

Carnosiora

Cupressus Myricæ Malus.

Et in fruticum genere Stibia.

Ex herbis carnosæ.

Semperuiuum Polion.

Harundinacea

Palmarum Gladiolus

Coici Butomos.

Et quæ solis angulibus constant

Orbiculata, ut,

P Y R I.

Oblonga, ut,

M A L I.

In acutum producta, ut,

H A E D E R A.

Serrata & multifida

Abies Filix.

Vitis quoq; aliquatenus fissa, Ficl.

Insecta

Vlmus Robur Nux auellana.

Quædam cum extremo, tum lateri-
 bus sinuata confidunt.

Ilex Robur Smilax

Rubus Paliurus.

Quibusdam spinæ pro folio sunt, ut,

Acorni Drypodi.

Acanthi, omniaq; pene genere spinoso.

A P P E N D I X

A S P A R A G V S.

Folium nullum habet
 Pediculo carent
 Scyllæ Bulbi.
 Pediculos longos habent
 Vitæ Hedera.
 Breues

O L E A E.

De Oleribus duodecima differentia.

Quibusdam statim ab radice oriè olus, ut,
 Cepe Intybo erratico
 Allio Hastulæ regiz
 Scillæ Iringo
 Bulbo atq; in totū bulbosis.

Quibusdam folijs iam perfectis, ut,
 Lactuce Rubo Paliuro.

Tredecima differentia.

Quædam sunt folijs
 Multis Ordinatis
 Paucis Inordinatis.

Quædam folijs
 Magnis Paruis Angustis
 Leuibus Caus
 Aculeatis Asperis.

Quædam dependent ab
 Radice Germine Ramo
 Caulis Pediculo.

Quædam fructū super folijs gerunt,
 Laurus Alexandrina.

De CONSTITVTIONE foliorum.

Constant folia
 Neruo Fici
 Cortice ut
 Carne Vitæ.

Quædam ex neruo tantum, ut,
 Harundinis Frumenti.
 Humor communis omnium est.

De Pediculis.

Pediculorum
 Alij ex neruo tantum constant, ut harundi-
 nis, frumenti.
 Alij ex eisdem, quibus caulis.

De natura FLORVM.

Florum alij ex
 Cortice Vena Carne.
 Carne tantum, ut qui inter folia nascuntur.

De natura FRVCTVVM.

Fructuum
 Alij ex carne & neruo.
 Alij ex carne tantum.
 Nonnulli ex cute.

Quædam ex humore & neruo, ut,
C V C V M E R E S.

Ex humore & cute, ut Mori, Punicæ.
 Alij secus distinguuntur.
 Omnium pars exterior, cortex.
 Interior, caro.
 Quorundam etiam nucleus.

De SEMINVM differentia.

Postremū in oibus semen est: hoc humore,
 caloreq; insitum habet, qui cū desierint, semen
 infœcundum relinquitur.

Quorundam semen protinus post te-
 gmen ambiens subest, ut,

Palme Nucis amygdalæ.
 Quædam conteguntur carne.
 Quædam siliquis.
 Alia uasculis, ut Papauer.
 Quædam folliculis.
 Alia nuda patent, ut Anetū, Coriandrum
 Cuminum, Fœniculus.
 Arborum nulla semine nudo, sed aut carne
 obducta, aut cute, aut crusta, ceu glans.
 Nullum in uasculo semen arboris est.

De differentia SVCCORVM. Nam

Alij uinosi Vitæ, mori, myrti
 Pingues Oleæ, lauri, nucis, amygdalæ,
 Pini, laricis, abietis
 Dulces Fici, palmæ, roboris, glandis.
 Acres ut Origani, satureiæ, nasturtij, sina-
 Amari Abinthij, fellis terræ (pis.
 Odorati Anethi, cedrulæ
 Diluti Prunorum
 Acidi Punicorum.

Humorum alij

Lactei Papaueris, fici
 Resinacei Abietis, Pini
 Aquosi ut Vitæ, pyri, mali, cucumerum,
 cucurbitæ
 Acres Thymi, satureiæ.
 Suaueolentes Apij, anethi, fœniculi.

De differentia

ODORVM.

Plantarum.
 Quædam flores habent odoratos.
 Quædam folia odorata.
 Quibusdam fructus odorati.
 Alijs neutrum.
 Alijs pars reliqua.

Differentia SAPORVM.

PORVM.

Plantarum.
 Quædam mandiqueunt
 Aliæ edulj sine inceptæ.
 In quibusdam folia manduntur, non fru-
 ctus, ut in Tilia.

A

B

C Quibusdam fructus & non folia.

Alia FLORVM differentia.

Florum alij

Lanuginei, ut Vitis, mori, hederæ
Foliati, ut Amigdalg, mali, pyri, pruni.

Grandes Candidi
Bicolors Phœnicei
Unicolors Subrubei Crocef.

Vno folio, ut Flos Iasionæ.

Florem circa fructū, vitis, olea producant,
Semina sub floribus habet, Rosa
Cum seminibus flores edūt, Veneria, Cnicum,
Gith, Pepo, Cucurbita, Cucumis.

De differentia in fructificando.

Arbores aliæ

Fructū ex nouellis surculis gignūt, ficus, uitis.
Ex annatinis, olea, punica, nardus, amygdala, pyrus, myrtus.

Ex utroq;

Grandibus ex ramis, Siliqua
In cacuminibus fructificant, Palma
Lateribus
In parte utraq;

Modus sationis & generationis ARBORVM.

Arborum aliæ

GIGNUNTUR

Sponte Ramo
Semine Surculo
Radice Trunco
Auulsione Ligno conciso.

De quibus latissime uide in Columella.

Oia quæ semē serūt, semine quoq; gignunt
Ex semine tantū nascuntur.

Abies Pinus Palma
Larix Omnes corniferæ.

Generatio SVFFRVTICVM.

Suffruticum atq; herbarum pars maior semine, radiceq; nascitur.

Quædā cum utroq; nonnullæ ex germinibus.
Arbores quæ ex fructibus suis seruntur, oēs
sere de ieriores proueniūt. Theoph. lib. 2. cap. 3.

Quæ herbe trāseant in alias.

Degenerant

Sisimbrium Meu
Triticum Lolium.

Alia differentia Radicum.

Radicum aliæ

Squamis constant Rotundæ
Carne Oblongæ
Cortice uestiuntur Vescendæ
Nudæ adherent Ingustibiles.

Quædam esui aptæ sunt, ut,

Hastulæ regiæ Ensis
Scyllæ Pastinacæ
Ari Petroselini
Herbæ dictæ Dictami Pampinellæ.

Alia differentia ARBORVM.

ARBORVM.

Quædam perpetuo fructiferæ sunt, ut,
Malus Assyria, quam alij Medicam uocant,
omnibus horis pomifera est, alijs cadentibus,
alijs maturescuntibus, alijs uero subnascuntibus.
Plinius lib. 12. cap. 11.

Alia differentia.

Quædam suos populos etiā uestiunt, ut,
Gossampini. Plinius lib. 12. cap. 11.

Quædam incolis dormire dicuntur.

Quibusdam perpetuo folia non decidunt:
quod gelidis fontibus & imbribus rigentur.
ut in Tylo.

In quibus cortices ualent, trunco sine sapore permanēte, ut Xylocinnamū, id est, lignum cinnami, in fastidio habetur, propter organiacrimoniam. Contra cortex in precio est.

Miraculum.

Arbor quædam in Chora esse traditur una Syagrorum. Mirū inquit Plinius de ea accēpit: cum Phœnice aue, quæ puratur ex huius palmæ argumento nomen accēpisse, iterū mori, at renasci ex se ipsa (quod erat prius) pomiferam. Plinius lib. 13. cap. 4.

Quarundam Arborū fructus noti, arboribus ignotis, Differentia alia.

Arboris thuriferæ facies quæ sit, necdū constat. Res enim inquit Plinius, in Arabia gessimus, & Romana arma, magnam partem eius penetrauerunt. C. etiā Cæsar Augusti filius inde gloriam petijt, nec tamen ab illo, quod equidem sciam, latino, arborum earum tradita est facies Græcorum exempla oriunt. Alij folio pyri, minote duntaxat, & herbidi coloris tradidere. Alij Lentisco similem, subrutilo folio. Quidam Terebinthum esse: & hoc uisum Antigono regi allato frutice. Iuba rex ijs uoluminibus, quæ scripsit ad C. Cæsarem Augusti filium, ardentem fama Arabiæ, tradit contortē esse caudicis, ramis aceris, maxime pontici succū amygdalę mō emittere, talesq; in Carmania apparere: & in Aegypto satas, studio Ptolomæorum regnantium. Cortice lauri esse constat. Quidam per folium simile esse dixere, & cætera, quæ sequuntur libro. 12. cap. 11.

Miraculum de Cinnamomo.

Cinnamomum autem non posse metiri nō

A P P E N D I X

deus permiserit. Iouem hunc intelligunt Ethiopes. Assabinum illi uocant. 44. boum, caprumq; & arietum extis impetrat uenia metendi. Non tamen aut ante ortum solis, aut post occasum licet. Sarmeta hasta diuidit sacerdos, deoq; parte ponit: reliquū mercator in nallas condit. Est & alia fama, cum Sole diuidi, ternasq; partes fieri: deinde sorte germina discerni. Quodq; Soli cesserit relinqui, ac sponte conflagrare. Plin. lib. 12. cap. 19.

Arbores & Plantæ quædā etiam abortiuant. Arborū etiam abortus inuenimus: fit autē & ferendi genere, & recidendi. Plin. lib. 12. cap. 2.

¶ Differentia Radicum alia.

PLANTARVM

Quædam lentis palustris tantū innatant aquas, sine omni prorsus radice, ut malabathrū, Indi Nardi folium, cuius memini Dioscorides libro primo.

Quædā nodosas habēt radices, ut gñā Satyrionis, Aristolochiæ, & oīa genera Bulborū.

Quædam teneras, ut Ozymon.

Quædam præpingues, ut Asphodelus, Sigillum Mariæ.

Quædā fere præcisas in medullis, ut Valeriana, & quæ uocatur, Morfus diaboli.

Quædam comatas.

Quædam sectas.

Quædam succinctas ac breues.

Quædam prolixas immodice, cuiusmodi de uōllī meminit Plinius, qui sibi afferri hanc e Campania fecit, aliquot diebus effossam, inter difficultates faxeas, radicis. 25. pedes longam, & nec sic quidem solidam, sed abruptā, uide Plinium lib. 25. cap.

Eandem arborum differentiam, lege apud Theophrastum cap. 7. lib. 7.

Quædam infinitis nodis, ut uerrucaria.

Quædā in tortis, ut Colubrina, et Tormētilla.

Quædam acuta tantum radícula, sine omnibus prorsus comis.

Quædam alba, quædam nigra radice, rubra, spīcea, subspīcea, uiridi.

¶ Differentia a duratione

PLANTARVM.

Quædam ad multos annos durant, ut Vetratum, siue nigrum, siue candidum.

Quædam biennio, triennio, quinquennio;

Longissimū tempore durat Elaterium.

Chamæleon niger. 40. annis.

Centaureum non ultra. 12.

Peucedanum & Aristolochia, 5. aut. 6.

Vitis syluestris año uno, si in umbra feruet.

¶ Alia Plantarū differentia.

Quædā syluestres, quæ nullibi felici, pueniūt in capis, ut Genistæ, Myricæ, et id genus alia.

Quædā hortenses, ut Hysopos, Absinthiū,

Quædam coronariæ, ut, Rosæ, Lina, Heliochrysos. Alia non Coronariæ.

¶ Differentia alia ex sapore.

PLANTARVM.

Quædam sapore sunt

Dulces	Inipidæ	Amaræ
Salfæ	Acetosæ	Ponticæ.
Stipticæ	Acutæ	

¶ Alia ex qualitate Plantarum. Nam

Infrigidant	Incidunt
Desiccant	Diuidunt
Calefaciunt	Subtiliunt
Humectant	Aperiunt
Glutinant	Occidunt
Stringunt	Emundant
Impellunt	Expellunt
Incrassant	Putrescere faciunt.

Verum huiusmodi quæ sint, in Classibus temperamentorum infra recensentur.

¶ Differentia alia de odore

PLANTARVM.

Quædam humiditate superflua obtundente, donec ea resoluatur absq; odore perseverat. Aliquæ e contrario, quæ siccæ, nullum, uirides magnum odorem mittunt. Quædam siue recentes, siue siccæ, semper tamen proprium odorem spirant.

¶ De differentijs Vitium.

Vitium genera magnitudine, colore, saporibus, acinisq; multiplicanti & differunt. Nam

Purpureo nitent colore.
Fulgent roseo, nitentq; uiridi.
Candida, nigraq; sed uulgares.
Tumēt mammarū modo humast
Prælogis dactyli porrigunt acinis
Durant alia per hyemem, penbli
concameratae nodo.
In sua tm continēt anima, ollis si
stilibus, & insuper dolis inclusa,
stipatae uinaceis circūsudantibus.

Alijs gratiam, qui & uinis, fumus affert fabrilis: hjs gloriæ præcipuā in fornacibus Africæ Tiberij Cæsaris autoritas fecit.

¶ De uarijs generibus Vitium.

Genera Vitium comprehendendi inquit Plinius, unus numero existimauit Democritus, cuncta sibi Græciæ cognita professus. Ceteri innumera atq; infinita esse prodiderunt: qd uetus apparebit ex uinis. Nec omnia dici possunt: quippe quæ totidem pene sunt, quot uina.

Sunt igitur Vites

Amnæx, atq; ex hjs	Germanæ
quædā quæ dicuntur	Gemellæ
	Lanatæ
Nomentanæ: quæ & Rubellæ.	

A P P E N D I X

C Apianæ, ab apibus sic dictæ
 Chia; Thalixæ Heluénacæ
 Eugeniæ Spionæ
 Rhericæ Veniculæ
 Allobrogicæ Sercuæ
 Varianæ Surrentinæ
 Albuelles Pompeianæ.

Alia differentia PLANTARVM.

Quædam ex semine proueniunt, ut maxima fere pars.

Quædam sine semine sponte exiliunt sua, non aliter quæ animalia. Quorum quædam ex semine procreantur coitus, alia ex terra sine omni semine produciuntur: lib. 1. caussarum de plant. cap. 1. Theophrastus.

Alia differentia.

Quibus ad unguenta utuntur, hæc fere sunt.

Cassa	Costus
Cinnamomum	Ligusticum.
Cardamomum	Crocum
Nardus	Myrrha
Netum	Gladiolus
Balsamus	Iuncus
Aspalathus	Calamus
Styrax	Sambucus
Consecatrix	Lotus
Narta	Anethum.
	Alia cortices
	Alia rami

HORTORVM

Alia ligna
 Alia semina
 Alia lachrymæ
 Alia flores.

Quædam multis locis proueniunt
 Quædam in Asia tantum
 Quædam locis apricis
 Quædam argillosis.

Alia differentia Arborum.

Arborum quædam felicius in montibus proueniunt, præsertim apud Macedones, ut

Abies	Taxus
Pinastrum	Iuniperus
Picea	Terebinthus.
Aquifolia	Caprificus
Tilia	Philyca
Caprifolia	Apharca
Carpinus	Nux iuglans
Buxus	Castanea
Portulaca	Ilex.

Quædam in plana descendunt

Tamarix	Pomus
Vlmus	Ostrya
Populus	Celastrus

Salix
 Cornus
 Alnus
 Robur
 Lacara
 Pyrus

Fraxinus
 Paliurus
 Spina acuta
 Acer, quam in monte
 Caprinam, uel Galliam
 in plano uocant.

NOTIO.

Omnia quæ communia montibus, planisq; habentur, ampliora, uisq; pulchriora in planis proueniunt, sed usu meliore tam materia, quæ fructu: pyris malisq; exceptis.

Alia differentia alia de flore re arborum.

Quædam abunde florent.
 Quædam parum.
 Alia sine omni profus flore.
 Quædam florent, sed fructum non ferunt
 ut altera Iuniperi species.
 Quædam minime florent, & fructum pro-
 cinus ostendunt.

Aliis mox.

Aliis tardius proueniunt germina.

Alia differentia de flore Singularum arborum.

Alia cum urbanis germinare incipiunt, ut Potulaca
 Apharca
 Pyrus.
 Alia ante faonium, ut, Cornus.
 Alia post faonium, ut, laurus, alnus.

Alia mature, ut

Nux iuglans	Quercus
Sambucus	Populus
Vlmus	Salix.

Paulo ab his serius Platanus.

Quædam statim ineunte Vere, ut,

Caprificus	Philyca	Spina acuta
Paliurus	Terebinthus	
Nux iuglans	Castanea	

Alia serius, ut, Malus

Tardissime, Suber. Aria. Quadratoria,
 Thuia, Taxus.

Alia differentia de fructificatione arborum.

Variant & in fructu prolatione arbores. nã
 Quædam circa æstia solstitia, ut corni
 Quædam circa messem tritici, ut, Terebinthus.
 Quædam æstate, ut, Fraxinus, & Acer.
 Quædam autumno, ut, Nux iuglans, Pyro-
 rum genus.

Circa uergiliæ occasu, ut, Castanea, robur.

Quædam post uergiliaru occasum, ut, Phi-
 lycæ, Ilex, Paliurus, Spina acuta.

Quædam hyemis initio, ut, Caria.

Quædam primis frigidibus, ut, Malus.

Omniū tardissime suos fructus perficiunt
 Iuniperus, Celastrus, Ilex.

Plura de hoc Theophrastus lib. 1. cap. 3. 6.

A P P E N D I X.

Classes Temperamentorum.

A

Absinthium comune ca. in primo, sic. in secundo, uel tertio, sed succus est calidior.
 Abrotanum, ca. in tertio, sic. in secundo.
 Auicennae ca. sic. in secundo.
 Acetosa, fri. in primo, alij in tertio, sic. in sec.
 Acacia fri. in secundo, sic. in tertio, aut sec.
 Acorus ca. sic. in secundo.
 Agaricus ca. in primo, sic. in secundo.
 Agnus castus ca. sic. in tertio, alij in secundo, certi ca. in primo, sic. in secundo.
 Acetum fri. sic.
 Allium domesticum, ca. sic. in tertio.
 Alumen, ca. sic. in tertio, alij in quarto.
 Aloe ca. in principio secundi, sic. in tertio.
 Alpefengi fri. sic. in secundo.
 Althea, ca. hum. in primo.
 Ameos ca. sic. in tertio.
 Amomum cal. sic. in tertio. Auicennae, cal. sic. in secundo.
 Amygdala dulcis ca. hu. in primo.
 Ambra ca. in secundo, sic. in primo.
 Amidum ca. hu. uersus primum.
 Anacardi ca. sic. in quarto.
 Antimonium fri. sic. in tertio.
 Anetum cal. in tertio, sic. in principio secun.
 Anisum ca. sic. in tertio.
 Anguria fri. hu. in secundo: semen eius frig. sic. in primo.
 Aqua lactis, fri. hu. in primo.
 Auellana domestica, ca. sic. in primo: & asfatae sunt siciores.
 Anthos ca. sic. in tertio.
 Apium domesticum cal. in principio tertij, sic. in medio tertij.
 Armoniacum ca. in tertio, sic. in secundo.
 Arsenicum ca. in tertio, sic. in secundo.
 Artemisia ca. sic. in secundo.
 Aristolochia, ca. in primo, sic. in secundo.
 Arancia tora fri. hu. in principio primi.
 Aranciae cortex ca. sic. in secundo.
 Aranciae acetositas, fri. hu. in secundo.
 Asa foetida, ca. sic. in tertio.
 Asara baccara, ca. sic. in tertio.

B

Bismalua est malua agrestis, ca. hu. in primo
 Bacca lauri, ca. sic.
 Balauustia fri. sic. in secundo.
 Balsamita ca. sic. in tertio.
 Basilicon ca. sic. in fine secundi.
 Bauca ca. in medio secundi, hu. in primo.
 Bdellium iudaicum, ca. in secundo, hum. in primo: alij ca. sic. in primo.
 Beer radix, cal. hu. in secundo, sed sicca minus humida.
 Been magnum, cal. in principio tertij, sic.

cum in secundo.

Betonica rubea, ca. sic. in primo.
 Berberis fri. sic. in fine tertij: alij in secundo, fri. sic.
 Blatta bifantia, ca. sic. in secundo.
 Bleta agrestis fri. hu. in secundo.
 Bleta alba, fri. in primo, hum. in secundo.
 Bardana, ca. hum. in primo.
 Bolus armenus, fri. sic. in secundo.
 Borax, ca. sic. in quarto.
 Borago ca. hu. in medio primi.
 Buglossa, ca. temperate, hu. in fine primi.
 Butyrum crudum, ca. hu. in primo.
 Butyrum recens ca. hu. in primo.
 Branca ursina, ca. hu. in secundo.
 Brionia, ca. sic. in secundo.
 Bitumen iudaicum, ca. sic. in tertio.
 Bruscus ca. sic. in secundo.

C

Calendula, ca. sic.
 Caulis, ca. in primo, sic. in secundo.
 Carpobalsamum ca. sic. in secundo.
 Castoreum, ca. in fine tertij, ca. in secundo.
 Cardamomum maius, ca. sic. in tertio.
 Cardamomum minus simpliciter intelligitur, ca. sic. in tertio.
 Calamus aromaticus, ca. sic. in tertio.
 Cassia fistula, ca. hu. in primo.
 Cassia lignea, ca. sic. in tertio: alij in secundo.
 Cantarides, ca. sic. in tertio.
 Camfora fri. sic. in tertio.
 Chamedreos, ca. sic. in tertio.
 Chamepytheos, ca. sic. in tertio.
 Chamomilla, ca. sic. in primo.
 Capillus ueneris inter caliditatem & frigiditatem mediū tenet: sic est, recens humida.
 Calamentum ca. sic. in tertio.
 Carui ca. sic. in tertio.
 Catapucia ca. in tertio, hu. in primo.
 Carthamus ca. in secundo, sic. in tertio.
 Caparus ca. sic. in secundo.
 Cauda equina, fri. in primo, sic. in secundo.
 Corrigiola.
 Centumnodia, fri. hu. in secundo.
 Cauda uulpis, uel in principio tertij: certi uolunt fri. sic. in secundo.
 Sanguinaria, fri. hu. in secundo.
 Cerusa, fri. sic. in secundo.
 Cretanus marinus, ca. sic. in tertio.
 Centaurea, maior & minor, ca. sic. in secundo.
 Chelidonia, ca. sic.
 Cerasum frigidum, humidum in primo, sed non sicum.
 Cheiri cali. sic. apostemati duro purificato ualeat plurimum.

B

A P P E N D I X

- C**
- Citonium frig. in primo, sic. in principio secundi.
  - Citrum totum fri. sic. in primo.
  - Citri cortex exterior ca. in primo.
  - Citri pars interior acetosa & acris, frig. in secundo, sic. in primo.
  - Carnositas citri, siue caro eius, quod idem est, fri. in primo, hu. in primo.
  - Citri cortex, cali. in primo, sic. in secundo, aut æqualis.
  - Ciprus fri. in primo, sic. in principio secundi.
  - Ciperus ca. sic. in secundo.
  - Ciciminen ca. sic. in tertio.
  - Cinnomum ca. sic. in tertio.
  - Cicorea domestica, fri. sic. in secundo.
  - Cyminum ca. sic. in tertio.
  - Cicuta fri. sic. in tertio ad quartum.
  - Citrulli semen, fri. hu. in primo.
  - Cicer album, ca. sic. in primo.
  - Citer rubeum, ca. in primo, & parum plus, sic. in primo: sed recentia humida sunt.
  - Cynoglossa fri. & sic.
  - Costus, ca. sic. in tertio.
  - Coloquintida, ca. in tertio, sic. in secundo.
  - Coriandrum fri. in fine primi, sic. in secundo.
  - Coriandri pars corticalis extrinseca parua, ca. & sic. est in secundo. Et in acetum coriandrum infunditur: ut illa pars caliditatis, & malicia ab ea remoueat, etiam ut subtilietur reliqua pars eius, uel substantia, & facilius penetret ad partes eius profundiores.

- D**
- Crocus ca. in secundo, sic. in primo.
  - Osagulum ca. sic. Pla. fri. sic.
  - Cornu ceru. fri. sic.
  - Corallus fri. sic. in secundo, aut in primo.
  - Cucumer fri. hu. in secundo.
  - Cucumer asininus ca. sic. in quarto.
  - Cubebæ ca., sic. temperate: alij cal. & sic. in secundo.
  - Cuscuta ca. in primo, sic. in secundo.
  - Cucurbita fri. & hu. in secundo.
  - Cypressus ca. in primo, sic. in secundo.
  - Nux cypressi, ca. sic.
  - Chrysoloma fri. hu. in secundo.

D

- Diptamus ca. sic. in tertio.
- Doronicum ca. sic. in tertio.
- Dragagantum fri. in secundo, hu. in primo.
- Dactylus non recens, ca. sic. in primo: recens ca. hu. in primo.

E

- Ebulus Edera.
- Elleborus albus ca. sic. in medio tertij.
- Ebur, fri. in primo, sic. in secundo.
- Enula campana, ca. in secundo, hu. in primo.
- Epitymum ca. sic. in secundo.
- Epatica frig. sic. in primo, alijs frig. & hum. in primo.

- Eruca, cal. hu. in secundo, & hoc recens se-
men, sed siccum est sic. in primo.
- Esula, ca. sic. in tertio.
- Aes ustum fri. sic.
- Erugo.
- Aes uiride. idem, ca. sic. ad quartum.
- Flos æris:
- Euforbium ca. sic. ad quartum.
- Eufrasia.
- Endiuia fri. in primo, hum. in fine primi: &
hæc hu. sed sicca est sic. in primo.
- Eupatorium ca. in primo, sic. in secundo.

F

- Fisticus ca. in primo.
- Faba ca. fri. sic.
- Faba humida fri. humida in primo.
- Feniculus ca. in tertio, sic. in primo.
- Fœnugræcum ca., in fine primi, sic. in prin-
cipio primi.
- Ficus ca. in primo, sic. in secundo, sed humi-
da ca. hu.
- Filipendula ca. sic. in tertio.
- Fragaria fri. hu. in primo.
- Fraxinus fri. sic. in secundo.
- Fumus terræ ca., sic. in secundo, uel uersus
primum.
- Fungus fri. hu.
- Fæsolus ca. hu. in primo.
- Filix femina, ca. in tertio, sic. in secundo.

G

- Galanga ca. sic. in tertio.
- Caryophyllus ca. sic. in secundo.
- Galbanum ca. in tertio, sic. in secundo.
- Galla immatura fri. in secundo, sic. in tertio.
- Genista ca. sic. in secundo.
- Genciana ca. sic. in tertio.
- Gith ca. sic. in tertio.
- Gians fri. in primo, sic. in secundo.
- Granatum dulce, frig. in primo, humidum
in secundo.
- Granatum acetosum, frig. in secundo, sic. in
secundo.
- Gramen fri. in primo, hu. & sic. in medio.
- Gypsum fri. siccum.
- Gummi arabicum, fri. sic. in primo.

H

- Hermodactylus ca. sic. in secundo.

I

- Iringus celestini coloris, cal. in primo, hum.
in secundo.
- Iringus albus, fri. sic.
- Iuiubæ secundum aliquos, ca. hu. in primo,
alijs fri. in primo, hu. & sic. æqualis.
- Iulquiamus fri. in tertio, sic. in secundo.
- Iuniperus ca. in tertio, sic. in principio tertij.

K

- Karabe ca. in primo, sic. in secundo.

A P P E N D I X.

Kalendula ca. sic.

L

Lacca ca. sic. in tertio, alij ca. in primo, sicca in secundo.

Laudanum ca. hu. in fine primi. Ioannes de sancto Amando ca. sic. in primo.

Lapis margarita, fri. sic. in secundo.

Lapis smaragdus fri. sic.

Lapis hyacinthus, fri.

Lapis lasuli, fri. in secundo, sic. in tertio.

Lapis Armenus ca. in principio secundi, sic. in secundo.

Lapis hematites, frigid. in primo, sicus in secundo.

Lauendula ca. sic.

Lactuca asini ca. sic. in principio secundi.

Lactuca domestica fri. hu.

Laurus ca. sic.

Lac fri. hu. temperate.

Lacacidum fri. sic.

Lepus fri. sic.

Leuisticus ca. sic. in secundo.

Lenticula aquæ frig. hu. in primo

Lens fri. sic. in primo

Lentis cortex ca. sic. in primo.

Lignum aloes ca. sic. in secundo.

Lingua auis ca. hu. in primo

Licium ca. & fri. in medio, sic. in secundo

Liquiritia ca. tepide, hu. temperate.

Linum cal. in primo, hu. & sic. in medio, id est, æquale.

Lilium coeleste ca. in secundo, sic. in tertio.

Lupulus fri. sic. in primo.

Lilium album ca. sic. in secundo

Lilium conuallium ca. sic. in primo.

Limon fri. hum. ad secundum.

M

Margarita fri. sic. uersus primum

Macis ca. in secundo, sic. in secundo; & plus.

Macedonicum, ca. sic. in tertio

Mastix ca. sic. in tertio

Maiorana ca. sic. in tertio

Manna ca. in primo, hu. & sic. temperate

Mandragora fri. sic. in tertio.

Mercurius ca. hu. in quarto. Auicennæ frig. hu. in secundo.

Mezereon ca. sic. in quarto

Mercurialis ca. sic. in primo.

Melissa ca. sic. in secundo.

Melilotum ca. sic. in primo

Mentha, ca. sic. in tertio

Melon fri. hum. in secundo. semen eius sicum, fri. hu. in primo.

Meu ca. sic. in tertio.

Mel ca. sic. in secundo.

Myrtus fri. in primo, sic. in secundo.

Mirabolani fri. in primo, sic. in secundo.

Mirtus ca. sic. in secundo.

Millefolium fri. sic.

Milium fri. in primo, sic. in secundo.

Malua, & illa est domestica, ca. hu. in primo

Milium solis ca. sic. in tertio.

Muscus ca. in secundo, sic. in tertio; alij cal. sic. in secundo.

N

Nasturtium ca. sic. in tertio.

Nenufar fri. in secundo, hu. in tertio

Nigella ca. sic. in tertio, certi ca. in tertio, sic. in secundo.

Nux indica, ca. in secundo, hum. in primo.

Nux ca. in tertio, sic. in secundo.

Nux muscata ca. sic. in secundo.

O

Olibanum ca. in secundo, sic. in primo.

Oliua matura ca. temperate

Oliua inmatura fri. sic.

Oppoponax ca. sic. in tertio, sic. in secundo.

Opium fri. sic. in tertio usq. ad quartum

Origanum ca. sic. in secundo.

Orobus ca. in primo, sic. in tertio

Ordeum fri. sic. in primo

Os decorde cerui, certi ca. dicunt; alij frigidum & sicum.

P

Paritaria ca. sic. in tertio; semen eius fri. hu.

Papauer domesticum fri. sic. in secundo

Papauer nigrum fri. sic. in tertio

Peucedanum ca. sic. in principio tertij.

Pira acerba fri. sic. ad secundum

Pira perfecte matura, fri. hu. in primo

Pira medie matura, fri. sic. in primo

Poma fri. hu. in primo

Penidium ca. sic. in primo

Perlicum frig. in secundo, hu. in primo; alij fri. in primo, hu. in secundo

Petroselinum ca. sic. in tertio

Peonia ca. sic. in secundo

Petroleum ca. in tertio, sic. usq. ad quartum

Piper ca. in quarto, sic. in secundo; alij cal. sic. ultra tertium.

Piper longum ca. sic. & magis siccum

Piper album, calidius siccus longo

Piper nigrum calidius siccus albo

Pinea ca. in secundo, sic. in primo

Piscacia ca. sic. temperate

Pyretum ca. sic. in tertio

Pilosella ca. parum, sic. in secundo

Plantago maior fri. sic. in secundo

Polium ca. in secundo, sic. in tertio

Polypodium ca. in tertio, sic. in secundo

Portulaca fri. in tertio, hu. in secundo.

Polytrichum fri. sic. in primo

Porum ca. sic. in tertio

Pellicula interior stomachi ca. hu.

Pulegium commune ca. sic. in tertio.

C

A P P E N D I X

C
 Pruna dulcia fri. hu. in secundo
 Pruna mela. i. media. fri. in secundo
 Prassium ca. sic. in secundo
 Plumbum fri. hum.
 Psillium fri. in secundo, sic. & hu. in medio
 Psillij substantia interior ca. sic. in quarto
 Psillij substantia exterior, fri. hu. in secundo

R

Rheubarbarum ca. sic. in secundo
 Rheuponticum ca. sic. in secundo
 Resina, ca. in secundo, sic. in primo
 Resina, ca. minus terbethina, sic. plus terben-
 thina.
 Colofonia ca. minus, sic. plus, præcipue re-
 spectiue.
 Sed Colofonia secundum Paulum ca. in pri-
 mo, sic. in secundo.
 Raphanus ca. in tertio, sic. in secundo, aut hu.
 in primo: sed semen ca. sic. in secundo
 Rhes fri. sic. in secundo
 Rosmarinus ca. sic. in tertio
 Rosa fri. in primo, sic. in secundo: & hoc sicca.
 Rubea tinctorum ca. sic. in secundo

S

Sandalus albus fri. sic. in tertio: alij fri. in se-
 cundo, sic. in primo
 Sandalus citrinus, fri. in tertio, sic. in secun-
 do.
 Sal gemmæ ca. sic.
 Sal nitri, ca. sic. in secundo
 Sal armoniacus ca. sic. in quarto
 Salindi ca. in principio secundi, hum. in me-
 dio primi.
 Sanguis draconis ca. in primo, sic. in secundo
 Sanguis hirci
 Sarcocolla ca. sic. in tertio.
 Saturia ca. sic. in tertio
 Saxifragia ca. sic. in tertio
 Sanguinaria
 Salvia secundum Serapionem cal. sic. in se-
 cundo, alij in tertio
 Sauina ca. sic. in tertio
 Saniculus
 Spina alba idem, ca. sic. in primo:
 Bedeguar.
 Sandaraca ca. sic. in secundo, Serapio.
 Sambucus ca. sic. in tertio
 Sal commune ca. sic. in secundo
 Salix fri. sic. in primo.
 Satyrion ca. sic. in secundo
 Sene ca. in principio secundi, sic. in primo
 Scamonea ca. sic. in tertio
 Seta ca. sic. temperate, aut in primo. Alij fri. sic.
 Serapinum, ca. sic. in tertio
 Sebesten in actiuis æqualis, in passiuis hu. in
 primo.
 Scabiosa ca. sic. in secundo
 Scolopendria ca. in primo: alij in secundo,
 sic. in secundo.

Serpillum ca. sic. in tertio
 Scariolæ semen fri. in primo, sic. aliquantul.
 Serpentaria maior, minor, ca. & sic. in pri-
 mo: alij uersus tertium.

Sepum.

Scrophularia.

Semperuiuum

Silermontanum ca. sic. in secundo

Siligo

Sinapis ca. sic. in medio quarti: alij ca. in pri-
 mo, sic. in secundo

Sesamum ca. in secundo, hu. in primo

Solaturum frig. in secundo, hu. & sic. in me-
 dio certi fri. & sic. in tertio.

Spica ca. in tertio, sic. in secundo

Spodium frig. in secundo, sic. in tertio.

Sparagus

Squinantum, ca. sic. in primo

Squilla ca. sic. in tertio

Sticados ara. ca. in tertio, sic. in tertio

Sticados citrinum ca. sic. in tertio

Semen lini ca. in primo, hu. in primo

Serum fri. hu. in primo

Secacul ca. in primo, hu. in secundo

Stincos cal. sic. in tertio, alij ca. hu. in primo

Stafisagria ca. sic. in tertio.

Storax calamita ca. in secundo, sic. in primo.

Sulfur ca. sic. in quarto.

Sumach fri. in secundo, sic. in tertio

T

Testiculus uulpis, ca. hu. in secundo

Tamarindus fri. sic. in tertio, aut in secundo.

Tartarum ca. sic. in tertio

Tamariscus ca. sic. in secundo.

Taraxacon

Tapsus barbatus, fri. sic. in secundo

Terra sigillata temperata

Thimus ca. sic. in tertio

Thimiama.

Tormentila fri. sic. in tertio

Thutia.

Turbith ca. sic. in tertio.

V

Valeriana ca. sic. in tertio.

Vernisum ca. sic. in secundo.

Vitriolum ca. sic. in quarto

Vrtica ca. sic. in tertio

Vsnea ca. in primo, sic. in secundo.

Vua passularia acerba, fri. hu.

Vua passularia matura ca. in primo, hu. in
 secundo.

Virga pastoris fri. sic. in tertio

Vernix ca. sic. in secundo, Serapio.

Vngula caballina cal. hu. in primo

Viola fri. hu. recens in primo, exsiccata mi-
 nus hu.

Vmbilicus marinus fri. sic.

H I Y

Hippoquistidos fri. sic. in tertio.

A P P E N D I X

Hypericon ca. sic. in tertio
 Hyssopus herba, ca. sic. in tertio
 Hyssopus humida, ca. in primo, hu. in secun.

Z

Zinziber ca. in secundo, hu. in primo: & hoc recens: quia exsiccatum sic. in primo.
 Zedoaria ca. in tertio, sic. in secundo
 Zuccarum ru. unius decoctionis, calidum.
 Zuccarum duarum decoctionum, ca. in medio primi.
 Zuccarum trium decoctionum, temperatum est: & Auicenna dicit frigidius, id est, minus calidum: quia per decoctionem partes igneae calidae subtiles consumuntur.
 Zuccarum de quanto plus antiquatur, de tanto plus exsiccat, ita siccum dicitur respectu noui.

Zuccarum penidij ca. hu. in primo.
Calida in primo, sicca in eodem, aut in secundo.

Abinthium ca. in primo, sic. in secundo, uel ter. succus eius calidior.
 Agaricus ca. in primo, sic. in secundo
 Aristolochia ca. in primo, sic. in secundo
 Bacca lauri ca. sic.
 Betonica ca. sic. in primo.
 Colofonia ca. minus, sic. plus, maxime receptiue.
 Calendula ca. sic.
 Caulis ca. in primo, sic. in secundo
 Cardamomum maius ca. sic. in primo
 Camomilla ca. sic. in primo
 Citri cortex ca. in primo, sic. in secundo, aut equalis.
 Cicer album ca. sic. in primo
 Coagulum ca. sic.
 Cornu cerui.
 Cuscuta ca. in primo, sic. in secundo
 Cipressus ca. in primo, sic. in secundo
 Cipressi nux. calida, sicca
 Dactylus calida, sicca in primo: alij ca. hum. in secundo.
 Eupatorium ca. in primo, sic. in secundo
 Fenugrecum ca. in fine primi, sic. in primo
 Ficus sicca ca. in primo, sic. in secundo
 Ficus humida ca. humida.
 Garyophyllus ca. sic. in tertio
 Kalendula calida, sicca.
 Lapis armenus ca. in principio secundi, sic. in secundo.
 Lauendula calida sicca
 Lactuca asini ca. sic. in principio secundi.
 Laurus ca. sic.
 Lentis cortex ca. sic. in primo
 Liliū conuallium ca. sic. in primo
 Manna ca. in primo, sic. & hu. temperate.
 Manna calida in primo, sicca & humida temperate.

Mercurialis ca. sic. in primo
 Melilotum ca. sic. in primo
 Orobus ca. in primo, sic. in tertio
 Pilosella ca. parum, sic. in secundo
 Resina ca. minus, sic. plus
 Seta ca. sic. in primo
 Sene ca. in principio secundi, sic. in primo
 Scolopendria ca. in primo, sic. in secundo
 Serpētaria maior, & minor: ca. sic. in primo
 Squinantum ca. sic. in primo
 Vinea ca. in primo, sic. in secundo
 Zuccarum rubeum, ca.
 Zuccarum duarum decoctionum ca. in medio primi.
 Zuccarū de quāto antiquius, de tanto plus exsiccat: ita siccū dicitur respectu noui, &c.

Calida in secundo, sicca in eodem aut tertio.

Acorus ca. sic. in secundo
 Agrimonia ca. sic. in secundo
 Aloe sic. in principio secundi, sic. in tertio
 Amomum ca. sic. in secundo, Aui.
 Ambra ca. in secundo, sic. in primo
 Artemisia ca. sic. in secundo
 Arancie cortex ca. sic. in secundo.
 Basilicon ca. sic. in fine secundi
 Blatta bisantia, ca. sic. in secundo
 Carpobalsamum ca. sic. in secundo
 Carthamus ca. in secundo, sic. in tertio
 Capparis ca. sic. in secundo
 Centaurea maior, & minor ca. sic. in secun.
 Chelidonia ca. sic.
 Cheiri ca. sic.
 Ciperus ca. sic. in secundo.
 Crocus ca. in secundo, sic. in primo
 Coagulum ca. sic.
 Epithimum ca. sic. in secundo
 Fumus terrae, ca. sic. in secundo
 Genesta, ca. sic. in secundo
 Hermodactylus ca. sic. in secundo
 Kalendula ca. sic.
 Lapis lasuli ca. in secundo, sic. in tertio
 Lapis armenus ca. in principio secundi, sic. in secundo.
 Lauendula ca. sic.
 Lactuca asini ca. sic. in principio secundi.
 Laurus ca. sic.
 Leuisticus ca. sic. in secundo
 Lignum aloes, ca. sic. in secundo
 Liliū coeleste ca. in secundo, sic. in tertio
 Liliū album, ca. sic. in secundo
 Macis ca. & fri. ubi non est operatio manifesta, sic. in tertio.
 Melissa ca. sic. in secundo
 Melca. sic. in secundo
 Myrrha ca. sic. in secundo
 Muscus ca. in secundo, sic. in tertio
 Nux muscara ca. sic. in secundo.

Nux cypressi, ca. sic.
 Olibanum ca. in secundo, sic. in primo
 Organum ca. sic. in secundo
 Pronia ca. sic. in secundo
 Pinea ca. in secundo, sic. in primo
 Pilosella ca. parum, sic. in secundo
 Polium ca. in secundo, sic. in tertio
 Pranium ca. sic. in secundo.
 Reubarbarum ca. sic. in secundo
 Reuponticum ca. sic. in secundo
 Rubea tinctorum, ca. sic. in secundo
 Resina ca. in secundo, sic. in primo
 Sal nitricum ca. sic. in secundo
 Satyrion ca. sic. in secundo
 Sene ca. in principio secundi, sic. in primo
 Scabiosa ca. sic. in secundo
 Siler montanum ca. sic. in secundo
 Storax calamita ca. in secundo, sic. in primo.
 Tamariscus ca. sic. in secundo.
 Vernisium ca. sic. in secundo.
C Calida in tertio, sicca in secundo, uel tertio.
 Abrotanum ca. in tertio, sic. in secundo; secundum Auic. ca. sic. in secundo.
 Agnus castus calidus, sic. in tertio, alij in secundo.
 Allium domesticum ca. sic. in tertio
 Alumen ca. sic. in tertio, alij in quarto
D Ameos ca. sic. in tertio
 Anetum cali. in tertio, sic. in principio secundi.
 Anisum ca. sic. in tertio
 Anthos ca. sic. in tertio.
 Apium domesticum cali. in principio tertij sic. in medio tertij.
 Armoniacum ca. in tertio, sic. in secundo
 Arsenicum ca. in tertio, sic. in secundo
 Asa foetida, ca. sic. in tertio
 Asa baccara ca. sic. in tertio.
 Balsamita ca. sic. in tertio
 Been magnuni ca. in principio tertij, sicca in secundo.
 Brionia ca. sic. in tertio
 Bitumen iudaicum ca. sic. in tertio
 Castoreum ca. in fine tertij, sic. in secundo
 Cardomomū minus simpliciter ca. si. in ter.
 Calamus aromaticus ca. sic. in tertio
 Cassia lignea ca. sic. in tertio
 Cantharides ca. sic. in tertio
 Chamædryos ca. sic. in tertio
 Chamæpytheos ca. sic.
 Calamentum ca. sic. in tertio
 Carui ca. sic. in tertio
 Cretanus marinus ca. sic.
 Ciclamen ca. sic. in tertio
 Cinnamonum ca. sic. in tertio
 Ciminum ca. sic. in tertio
 Costus, ca. sic. in tertio.

Coloquintida ca. in tertio, sic. in secundo.
 Diptamus ca. sic. in tertio
 Doronicum ca. sic. in tertio
 Elleborus ca. sic. in medio tertij
 Esula ca. sic. in tertio
 Foeniculus ca. in tertio, sic. in primo
 Filipendula ca. sic. in tertio
 Filix foemina cal. in tertio, sicca in secundo
 Galanga ca. sic. in tertio
 Galbanum ca. in tertio, sic. in secundo
 Genciana ca. sic. in tertio
 Gith ca. sic. in tertio.
 Iuniperus calida in tertio, sicca in principio tertij.
 Iacca ca. sic. in tertio
 Macedonicum ca. sic. in tertio
 Mastix ca. sic. in tertio
 Maiorana ca. sic. in tertio
 Menta ca. sic. in tertio
 Meu ca. sic. in tertio
 Milium solis ca. sic. in tertio
 Nasturcium ca. sic. in tertio
 Nigella ca. sic. in tertio
 Nux. ca. in tertio, sic.
 Cortex adusta. in secundo.
 Oppoponacum cali. in tertio, sicca in secundo.
 Paritaria ca. sic. in tertio
 Percedanum ca. sic. in principio tertij
 Petroselinum ca. sic. in tertio
 Petreolum calidum in tertio, sicca usque ad quartum.
 Pyrethrum ca. sic. in tertio
 Porrum ca. sic. in tertio
 Pulegium commune calidum, sicca in tertio.
 Raphanus ca. in tertio, sic. in secundo
 Rosmarinus ca. sic. in tertio
 Sarco colla ca. sic. in tertio
 Satureia ca. sic. in tertio
 Saxifraga ca. sic. in tertio
 Sauina ca. sic. in tertio
 Sambucus ca. sic. in tertio
 Scamonea ca. sic. in tertio
 Serapinum ca. sic. in tertio
 Serpillus ca. sic. in tertio
 Spica ca. in tertio, sic. in secundo.
 Squilla ca. sic. in tertio
 Sticados arabicum, ca. sic. in tertio
 Sticados citrinum ca. sic. in tertio
 Stincus ca. sic. in tertio
 Stassifagra ca. sic. in tertio
 Tarrarum ca. sic. in tertio
 Turbith ca. sic. in tertio
 Valeriana ca. sic. in tertio
 Vrtica ca. sic. in tertio
 Hypericon ca. sic. in tertio
 Hyssopus herba, ca. sic. in tertio
 Zedoaria ca. in tertio, sicca in secundo.

Calida in quarto, sicca in tertio, uel quarto.

- Anacardus ca. sic. in quarto
- Borax ca. sic. in quarto
- Ergo aris
- Flos aris ca. & sic. ad quartum
- Aes uiride
- Euforbium ca. sic. ad quartum
- Mezereon ca. sic. ad quartum
- Piper ca. in quarto, sic. in secundo
- Pillij substantia interior, ca. sic. in quarto
- Sal armoniacus, ca. sic. in quarto
- Sinapis ca. sic. in medio quarti
- Sulfur ca. sic. in quarto
- Vitriolum ca. sic. in quarto.

Calida, & humida.

- Argentum uiuum, secundum Dioscoridem, ca. hu. in quarto
- Amygdala dulcis, ca. hu. in primo
- Amidum ca. hu.
- Stincus ca. hu. in primo
- Baucia idem ca. in medio secundi
- Pastinaca hu. in primo
- Bdellium iudaicum, cali. in secundo, hu. in primo.
- Been radix, ca. hu. in secundo
- Borago ca. hu. in medio primi
- Buglossa ca. temperate, humi. in fine primi
- Butyrum crudum, recens, idem, cali. humi. in primo.
- Branca ursina, ca. hu. in secundo
- Cassia fistula, ca. hu. in primo
- Laudanum ca. hu. in fine primi
- Bardana idem ca. hu. in primo
- Vngula caballina
- Satyrion, testiculus uulpis idem, cali. humi. in secundo
- Pastinaca ca. hu. in secundo
- Cataputia, ca. in tertio, hu. in primo
- Enula campana, cali. in secundo, humi. in primo.
- Eruca ca. hu. in secundo
- Faseolus ca. hu. in primo
- Iringus celestini colosis, cali. in secundo, humi.
- Lingua auis, calid. humi. in primo, ali in secundo.
- Liquiricia ca. tepide, hu. temperate
- Linum ca. in primo, hu. & sic. in medio
- Mercurius cali. humi. in quarto, & hoc secundum Paulum, Sed Auicennae frigi. humi. in secundo.
- Nux indica, ca. in secundo, hu. in primo
- Sal indus cali. in principio secundi, humi. in medio primi.
- Sisamum ca. in secundo, hu. in primo

Vua passularia matura, calid. in primo, hu. in secundo.

De temperatis calidis, & siccis.

- Capillus Veneris, ca. fri. medium, sic.
- Cubeba cal. sic. temperate
- Piscacia ca. sic. temperate
- Seta ca. sic. temperate
- Oliua matura, ca. temperate
- Sebesten ca. fri. in medio.

De temperatis absolute.

Terra sigillata
Zuccarum trium decoctionum temperatū: sed Auicenna secundo Canone dicit frigidius, id est, minus calidum: quia per decoctionē partes subtiliores igne consumuntur.

De frigidis in primo, & siccis in eodem, aut in secundo.

- Acetosa fri. in primo, sic. in secundo
- Anguriae semen, fri. in primo, sic. in primo
- Citonium frigi. in primo, sic. in principio secundi.
- Cyperus frigi. in primo, sic. in principio secundi.
- Cynoglossa fri. sic.
- Coriandrum frigid. in fine primi, sic. in secundo.
- Cauda equina, frigid. in primo, sic. in secundo.
- Epatica fri. sic. in primo
- Endiuia sicca, fri. sic. in primo
- Endiuia humida, frigi. in primo, humi. in fine primi.
- Faba sicca, fri. sic.
- Glans fri. in primo, sic. in secundo
- Gramen fri. in primo, hu. & sic. in medio
- Gypsum fri. sic.
- Iringus albus, fri. sic.
- Iulubae frigid. in primo, humid. & sic. & qualis.
- Lapis smaragdus, fri. sic.
- Lapis hiacynthus, fri.
- Lapis hematites, fri. sic.
- Lac acetosum, fri. sic.
- Lepus fri. sic.
- Lens fri. sic. in primo
- Licum calid. & frigi. in medio, siccum in secundo.
- Mirabolani frigidi in primo, sicc. in secundo.
- Millefolium fri. sic.
- Milium frigidum in primo, siccum in secundo.
- Oliua immatura, fri. sic.
- Ordeum fri. sic. in primo.

A

B

C 3

C Os de corde cerui, fri, sic, secundum certos, alij cal. & cunt.

Rosa frigi, in primo, sic, in secundo; & hoc sicca.

Salix, fri, sic, in primo

Aes ustum fri, sic.

**De frigidis in secundo, sic
cis in eodem, aut tertio.**

Acacia fri, in secundo, sic, in tertio

Alfengi fri, sic, in secundo

Balaustia fri, sic, in secundo

Bolus Armenus, fri, sic, in secundo

Cerusa fri, sic, in secundo

Citronij carnositas, fri, sic, in secundo

Cicorea domestica, fri, sic, in secundo

Corallus fri, sic, in secundo

Fraxinus fri, sic, in secundo

Galla inmatura fortiter stiptica, fri, in secundo, sic, in tertio.

Granatum acetosum, fri, sic, in secundo

Papauer domesticum, fri, sic, in secundo

Psillium fri, in secundo, sic, & hu, in medio

Ribes fri, sic, in secundo

Spodium fri, in secundo, sic, in tertio

Sumach fri, in secundo, sic, in tertio

Tapsus barbaris, fri, sic, in secundo

Solatrum frig, in secundo, humi, & sic, medium tenet.

D Pruna mesia, i, media, fri, in secundo:

**De frigidis in tertio, & siccis
in secundo, aut tertio.**

Antimonium fri, sic, in tertio

Berberis fri, sic, in fine tertij

Camfora fri, sic, in tertio

Cicuta fri, sic, in tertio ad quartum

Hyoscyamus fri, in tertio, sic, in secundo

Mandragora fri, sic, in tertio

Opium fri, sic, in tertio, usq; ad quartum

Papauer nigrum, fri, sic, in tertio

Sandalus albus, fri, sic, in tertio

Sandalus citrinus, fri, in tertio, sic, in secundo

Tamarindus fri, sic, in tertio.

Tormentilla fri, sic, in tertio

Virga pastoris, fri, sic, in tertio

Hippoquistidos, fri, sic, in tertio

Lapis margarita, fri, sic, in secundo.

De frigidis & humidis.

Argentum uiuum secundum Auicennam, frigi, humi, in secundo, secundum Dioscoridem, cali, humi, in quarto.

Anguria, fri, hu, in secundo

Arancia tota, fri, hu, in principio primi

Arancia acetositas, fri, hu, in secundo

Blera agrestis, fri, hu, in secundo

Bleta alba, fri, in primo, hu, in secundo

Centumnodia

Corrigiola idem, fri, hu, in secundo

Cauda uulpis uel in principio tertij.

Sanguinaria

Virga pastoris foemina

Cerusa fri, hu, in primo

Cucumer fri, hu, in secundo

Cucurbita fri, hu, in secundo

Chysomela fri, hu, in secundo

Dragagantum, frigi, in secundo, humi, in primo.

Faba, hu, fri, humida in primo

Fragaria fri, hu, in primo

Fungus fri, hu.

Granatum dulce, frigi, in primo, humi, in secundo,

Lactuca domestica, fri, hu.

Lomoo fri, hu, usq; ad secundum

Melon fri, hu, in secundo

Melonis semen siccum, fri, hu, in primo

Nenufar fri, in secundo, hu, in tertio

Parietariae semen, fri, hu.

Persicum fri, in secundo, hu, in primo

Portulaca fri, in tertio, hu, in secundo

Plumbum fri, hu.

Psilij substantia exterior, fri, hu, in secundo

Vua passularia, acerba, fri, & humida.

De frigidis & humidis temperate.

Lac frigi, humi, temperate.

A R G E N T. apud

Ioannem Schottum,

M. D. XXXIX.

A P P E N D I X.

M A T U R A T I V A, S I. ue Suppuratiua.

Aqua tepida	Maluauici & radix, & semen
Oleum dulce	Pinguedines cōmunes
Storax liquida	Farina tritici
Fruentum cum oleo paucō	Oleum & aqua coctū
Sudor hominis	Viola
Semen lini	Butyrum
Sitcas	Fruentum cum aqua
Succus Sambuci	Hydromel tepidum
Malua	Saliua hominis ieiuni
Foenogracum	Pinguedo porci
Lapadanum	Cepæ
Anethum	Medulla panis cum oleo, & aqua.

M V N D I F I C A T I V A, & Absterſiua.

Elleborus albus	Semen atriplicis
Lupini	Fruentum
Amygdalæ amaræ	Diptamus
Aes uſtum	Vinum dulce
Sigillum Salomonis	Anethum
Mastix	Calamentum
Myrrha	Rhaphanus
Iris	Sitcas
Farina hordei	Spuma maris
Farina fabarum	Coſtana
Agaricus	Rubea tinctoris
Vitriolum	Prasiſium
Thus	Cucumer
Cerufa	Sapa
Mumia	La mulieris
Pix liquida	Liquiritia
Tamariscus	Scorodon
Cafſia fiſtula	Tapſia
Eupatorium	Staphiſagria
Orobus	Semen melonis
Pineæ	Mel Tamarisci
Fumus terræ	Genciana
Porrum	Asphaltus.

M O L L I F I C A T I V A.

Chamomilla	Mastix
Eupatorium	Opoanax
Melilotum	Galbanum
Armoniacum	Adeps caprinus
Althææ radix	Adeps porcīnus
Olea uetera, & calida	Storax liquida
Oleum liliorum	Abſinthijum Bdellium.

C A P E R T I V A.

Capparis	Acorus
Vrtica	Rhaphanus
Iris	Cuscuta
Sambucus	Asparagi
Apium	Cinnamomum
Scolopendria	Maſarum

Hyſſopus
Aristolochia
Squinantum
Aphodylli.
Genciana
Coſtus
Peucedanum

F O R T I V S a p e r t i u a.

Ciclamen
Allium
Cepæ
Oleum de auelanis

E X T R A C T I V A.

Serapinum
Aſa foetida
Magnes
Maiorana
Diptamus
Apium
Animalium ſtercora
Pyretum

I N C A R N A T I V A.

Thus
Iris
Lythargyrion
Arnogloſſa
Aſpalathus
Semen atriplicis
Alœ

I N C I S I V A.

Scylla
Scorodon
Eupatorium
Cypirus
Chamedrys
Chamæpithys
Piper nigrum
Ruta

A T T E N V A T I V A.

Aphodylli
Cuscuta
Abrotanum
Aristolochia
Acetiſex
Narciſſus
Pineæ
Cicuta
Carica
Flores uini
Mastix
Ruta
Sabina
Sitcas
Semen lini
Vux paſſæ
Calamentum
Petroleum

Lacca
Petroleinum
Abrotanum
Colocafſia
Rubus
Bruſtius
Capillus Veneris.

Omnia ſecta
Oleum liliorum
Amurca
Oleum petroleum.

Sulfur
Petroleum
Tapſia
Armoniacum
Lolium
Aristolochia
Radix cannæ
Ciclamen.

Orobus
Oryza
Symphiton
Cerufa
Plumbum
Mel
Cinis tamarisci.

Nitrum
Mel
Cepæ
Ius Cicerum
Ius lentium
Ius ordei
Acetum
Subilia acida.
Pix naualis
Eupatorium
Foenogracum
Grana citri
Nitrum
Semen urticæ
Sambucus
Scolopendria
Stercus muris
Tapſia
Cinnamomum
Pix liquida
Hyſſopus
Armoniacum
Oleum baſami
Cupreſſus
Genciana
Mentaſtrum

A

B

A P P E N D I X

Ciris.
Euforbium.
Ameos se.
Afa foetida.
Agnus castus.
Amomum.
Galbanum.
Opoponax.

Plumbum.
Chamepitys.
Capparis.
Eruca herba, & se-
men.
Furfur.
Genciana.
Malobathrum.

R A R I F I C A T I V A.

Oleum uetus.
Afa foetida.
Melilotum.
Chamomilla.
Absinthium.
Radix sambuci.
Ruta agrestis.
Althea.

Abrotanum.
Vistriolum.
Rosmarinus.
Costus.
Anisum.
Foenugraecum.
Farina hordei.

D I A P H O R E T I C A, id est, penetratiua, & resolutiua.

Mentastrum, = 309
Ruta, = 300
Pyretrum, = 300
Pix utraq, = 109
Galbanum.
Brionia.
Sal.
Ficus sicca.
Prasium.
Armoniacum.

Se. urticae.
Sauina.
Mel.
Cepe.
Rhaphanus.
Furfures.
Balauftium.
Abrotanum.
Agaricus.
Radix marathri.

S E D A T I V A doloris.

Orefolium, 3 181
Chamomilla.
Se. lini.
Hermodyctyli.
Ruta.
Thus.
Carui.
Pyretrum.
Sinapi.
Afa foetida.
Serapinum.
Oleum Oluarum.
Nigella
Carpobalsamum.
Xylobalsamum.

Petrolium.
Sambucus.
Althea.
Pinguetio calida.
Nasturcium.
Stercus columbinum.
Oleum nucum.
Opoponax.
Castoreum.
Leuistiaus.
Maiorana.
Petroselinum.
Euforbium
Furfur.
Galbanum.

M O R D I C A T I V A & caustica.

Porrum
Sal gemmeus
Arsenicum
Cepe

Pyretrum
Cantharides
Piper
Elleborus.

I N D U R A T I V A.

Psyllium Solatru
Semperuiuum
Hyoscyamus
Portulaca

Papauer.
Mandragora
Aqua lactucae
Tribuli.

R E P E R C U S S I V A.

Cimolia
Rosa
Barba Iouis
Galla
Lilium
Glandes
Hyoscyamus
Myrtus

Plumbum
Solatrum
Papauer
Memitha.
Semperuiuum
Hypocystis
Acacia
Balauftium.

C O P I L A T I V A, E T obstructiua.

Panis azymus
Amylum
Dactyl.

Omnes cibi crassi.
Pinguetines.
Caseus.

C O N S T R I C T I V A.

Balauftia
Ferrugo
Corallus albus
Terra sigillata
Thucia
Hyacinthus
Pentaphyllon
Stercus asini
Hamatites
Dragaganthum
Faba
Filtrum ustum
Cypsum
Animonium
Poma cupressi
Cinis aromatum
Mumia Myrtus

Gallae
Sanguis columbae
Cinis cornu uaccini.
Plantago
Thus, quod etiam con-
solidat.
Gummi arabicum
Argilla
Auramentum ustum
Hypocystis
Alumen
Virga pastoris
Acacia
Sumach
Sanguis uaccineus
Pili leporis
Succus salicis.

C O N S T R I C T I V A Alui.

Cydonia mala
Copa
Sorba
Gallae
Hypocystis
Mastix
Mora celsi immatura
Myrtilli
Menta cum aceto
Acacia
Rosae
Alumen
Sang. draconis
Balauftia
Interior cortex casta-
nearum
Coagulum leporis
Folia cupressi
Lithargyrium
Faba.

Lentes
Sumach
Spodium
Berberis
Caules
Pyrammatura
Mala pontica
Bulus armenus
Lac asinae
Amylum
Corallium
Plantago
Lac caprinum
Dragaganthum
Caseus
Hepata animalium in
aceto elixa
Terra sigillata
Miltum

Semen papaueris
nigri.

A P P E N D I X

CICATRIZATIVA,
siue Consolidatiua
& induratiua
cutis.

Aloelotu
Gummi frigidum, & siccum.
Galla   Balaustium
Aes ustum   Lithargyrium
Spodium   Conditi
Plumbum ustum   Cachimia.

COAGVLATIVA.

Gypsum   Albumina ouorum
Thuris cortex   Myrtus
Bdellium   Lithargyrium
Balaustia   Serpentaria
Fuligo e folijs Cypressi.
Sanguis draconis   Sarcocoll.
Asphaltus   Amylon
Lolium   Tegula usta
Symphytum   Pili leporis usti
Fabæ   Bolus armenus
A L O E.   Filtrum ustum.

Mucillago.
Alcogeneitas, quæ manet a rebus quæ geruntur.

STVPEFACTIVA.

Lentigo aquæ
Papauer nigrum
Retentio diuturna in aqua frigida.
Torpedo piscis   Semperuium
Portulaca   Hyoscyamus
Lactuca   Psillium.
Aqua Solatri

Πυωτινὰ id est, Somnifera alia.

Nenufar   Rosa
Salices   Solatrum
Viola   Semperuium
Mandragora   Semen Papaueris albi.
Cucurbita   Opium
Lactuca   Hyoscyamus

Omnia quæ humidiora frigidioraq; natura sunt.

Balneæq; liberaliores somnum inducunt.

LENITIVA communia.

Cassia fistula   Viola
Malua   Lapathum acutum
Pinæ   Iuiubæ
Aqua ordeï   Oleum du. ce
Pinguedines   Amylon
Dragagantum   Penidiæ
Semen Citoniorum   Glycyrrhiza
Borrage   Psillium.

Mercurialis
Baccharum
Vinum dulce.

Bleta
Gummi arabicum

Λιβώτρινα, id est, frangentia lapidem.

Saxifraga ^{102/122}
Bdellium ^{102/103}
Nitrum ¹⁰³
Balsamus ^{102/100}
Sanguis hyrci
Petroselinum ^{102/135}
Squinantum
Cyperus
Fistici
Abrotanum ^{102/108}
Puluis nitri usti
Iris
Scolopendria
Radix Peoniæ
Baccæ lauri
Radix lupini
Scorodon

Sisimbrium
Lignum Ebuli
Scylla
Polium
Puluis Cicutæ
Asparagus
Hyssopus
Ameos semes
Nigella
Lupinus
Marathrum
Amygdalæ amaræ
Ius Cicerum
Grana solis
Acetum Squilliticum
Iuniperi
Omnia diuretica fere.

Διηρητικά.

Petroselinum

Apium
Squinantum
Capillus Veneris
Leuisticus
Pulicaria
Cape
Fumus terræ
Carui
Bruscus
Cartamus
Acorus
Armoniacum
Nasturtium
Cyperus
Affodilli
Eupatorium
Daucus
Betonica
Nigella
Porri
Cantharides
Costus
Sauina
Sefelis
Cuscuta
Apes ustæ
Abrotanum
Peucedanum
Pentaphyllon

Fœniculus ^{102/25 a 30 b}
Iuniperus ^{102/103 b}
Polytrichon
Anisum
Cerefolium
Spica
Amygdalæ amaræ
Asparagi
Asarum
Tapfia
Calamentum
Allium
Cubebe
Polium
Meu
Ameos
Anethum
Adianthon
Hypericon
Aristofochia
Folium
Thymus

MENSTRA
prouocant.

Ladanum
Storax Calamita.

D

A P P E N D I X

C	Abſinthium	Agaricus	Ius carniū	Vinum dulce
	Olei feces	Cinnamomum	Grana ulmi	Dactyli
	Xylobalfamum	Serapinum	Caſtaneæ	Cerebella
	Chamaepitys	Agnus caſtus	Coctana	Lingua auis
	Aſium	Allium	Galanga	Cape
	Serpillum	Coſtus	Coſtum dulce	Diadragantum
	Diptamus	Centaurea	Semen Papaueris	
	Marathrum	Affodylli		¶ προς σωσεις
	Sabina	Thymus	Oua auium	Auelana
	Ruta	Carpobalfamum	Baucia	Piper longum
	Aſa foetida	Aniſum	Aſparagus	Secacul
	Iuniperus	Trifolium	Fafeoli	Teſticuli uituli & porci
	Pulegium	Peonia	Piper	Lactuca nouitia
	Naſturtium	Squinantum	Cicer	Pineæ
	Marrubium	Sefelis	Grana Vini	Satyriū
	Amygdalæ amaræ	Genciana	Porri	Nux Indica
	Xylocaffia	Hypericon		
	Opopanax	Origanum		¶ M V N D I F I C A N S
	Spica utraq;	Farina lupinorum		T I A
	Ariſtolochia	Eupatorium	Pineæ	pectus.
	Prallium	Amomum	Saccharum	Buryrum
	Calamentum	Daucus	Iris Naſturtium	Mel
	Chamaedrys	Ameos	Hyſſopus	Daucus
	Elleborus uterq;	Chamomilla	Prallium	Porum
	Sponſa folis	Fœnograecum	Calamentum	Caſtoreum
	Viticella	Nigella	Scylla	Sulfur
	Iris	Leuifficus	Liquiritia	Chamomilla
	Baucia	Abrotanum	Ficus	Vrtica
	Petroſelinum	Fu.	Inula Campana	Sefelis
D			Ruta	Marrubium
	Millefolium	Rubea maior	Origanum	Amygdalæ
	Aleſujah	Nigella		Ariſtolochia
	Scylla	Os ſepiæ		¶ Lumbricos necant.
	Mentha	Viſtriolum	Lupinorum farina	Polium
	Oleum radiceſ Celſi	Cyperus	Ruta	Nigella
	Spergula	Pyrethrum	Sal gemmæ	
	Cepe perſica	Cortex radiceſ Fraxini	Mentha	Carui
	Arsenicum	Euforbium	Cornu cerub	Dicſtamus
	Genciana	Bugloſſa	Petroleum	Myrrha
	Fel tauri	Centaureum	Fel taurinum ſuppoſitum uentri	Thymus
	Cyclamen	Oleum pulicariæ	Sambucus	Centaureum
			Abſinthium	Perſicorum folia
	Verbena	Myrtus	Graneus	Ameos
	Thuſ	Mafix	Menthaſtrum	Abrotanum
	Bolus armenus	Sanguinarſa	Origanum	
	Rofæ	Baccæ Cupreſſi	Fraxinus	¶ Pediculos cohibent.
	Pſidia	Galla		Balnea falſa
	Sanguis draconis	Baccæ Hederæ	Balnea falſa	Argentum uiuum
	Sorba	Sigillum Mariæ	Abſinthium	Staphiſagria
	Acacia	Gummi	Arsenicum	Pix liquida
	Plantago	Balauffium	Oleum amarum.	
	Gipſum	Chamaedon		¶ V E N E N I S res
	Nepila	Poma ſylueſtria.		pugnant.
	Sigillum Salomonis.			
		¶ γαλακτοχρηστικα	Pimpinella	Calamentum
	Semen Anethi	Aniſum	Succus cauſium	Orobus
	Marathrum	Eruca	Fiffici	Cardobenedictus
	Fabæ	Cicer	Balfamus	Naſturtium
	Viella quorum	Oua ſorbilia	Hypericon	Cyclamen.

A P P E N D I X.

Euforbium
 Acetum
 Allium
 Ruta
 Herba paralyfis
 Inula
 Testicali urfi
 Gentiana
 Sal
 Oculus Christi
 Tapfus barbatus
 Castoreum
 Oleum potum

Doronicum
 Sanguis leporis
 Porrum
 Diptamus
 Scorodon
 Pix liquida
 Mentha
 Peonia
 Nuces
 Tyrus
 Saluia
 Cordialia omnia

¶ Quatuor præsentissima
 contra uenena, teste
 Mainardo.

Thlaspis
 Terra Sigillata
 Bolus armenus
 Scordion

¶ Confortatiua cordis.

Aurum	Ambra
Mofchus	Garyophyllus
Crocus	Saturca.
Buglossa	Agnus castus
Cardamomum	Nux muscata
Folium	Macis
Cubebe	Herba musta
Basilicon	Citrulli
Been utrumq;	Carpobalsamus
Cinnamomum	Galla muscata
Spica	Rosmarinus
Maiorana	Agrimonia
Melissa	Betonica
Sabina.	

¶ Totum corpus confortant

Sene	Sticas
Cassia fistula	Cuscuta
Folium	Bruscus
Peucedanum	Anisum
Omnes Myrabolani	Borago
Aurum	Serum cprinum
Vinum Aromaticū	Apium
Fumus terræ	Mastix

¶ Rubeam bilem gi-
 gnunt.

Excubis acris	Acura
Salsa	Amara
Dulcia	Ruta
Salua	Ozimum
Eruca	Menta
Apium hortulanum, id est, Petroselinum.	
Apium commune	Amaracus
Serpillum	Nasturtium
Brassica	Ceresolion
Anerum	Feniculum
Libanotis	Allia
Cepe	Porri

Noceat & pisces stagnales, pisces teneriores & A
 duriores.

Columbi
 Anseres præter alas eorum.
 Anates
 Boues Cerui
 Omnis caro durior Rhabanus uterq;
 Rapa Pastinaca
 Siliquastrum, uel Piperitis.
 Inula Sinapi
 Nuces iuglandes Strobili
 Pinei nudei Castanæ
 Cerasa dulcia Mora bene matura
 Ficus, uug, & cuncta quæ admodum dulcia sunt.

¶ N O C E N T

Oua dura & frixa
 Vetus & salitus caseus
 Vinum nigrum, crassum, dulce & potens.
 Lagana, & panificia omnia: præterq; furnace-
 us panis bene fermentatus.

¶ Eandem choleram ruf-
 sum extinguunt & con-
 temperant

Aquatilia & acida
 Lactuca Intyba omnia
 Portulaca
 Lapathon. Præsertim acetosa illa
 Spinacium Attriplex
 Pimpinella Blitus
 Buglossos Tipholion acidum
 Quod si stomachus sit debilior atq; frigidior, B
 calida odorata possunt miseri.
 Conueniunt &

Pruna damascena
 Myrabolani Cerasa
 Mala acida.
 Ex pyris quæcumq; fragilia
 Non multum dulcia
 Punica, uel acida, uel media, cortice, semini-
 busq; abiectis.
 Cucurbita omphacio condita.

¶ Ex carnibus aëro

Pulli cohortales, & albi potius q; nigri.
 Capii iuniores Hædi
 Vituli lactentes
 Anniculi uerueces
 Perdices
 Phasiani
 Coturnices
 Capreoli iuuenes
 Alæ anserum & anatum.
 Pisces saxatiles.
 Pisces inter duos tenuesq; medi.
 Oua gallinarum recentia, mollia: præterquam
 in uehementi estu, quo tempore condiri cum
 aceto, uel omphacio possunt.

C Lac, caseus recens, si bene concoquantur. Indici-
cium bonæ concoctionis, si neq; rufus aci-
dos, aut fumidos concitant, neq; præcordia,
aut uentriculum grauant.

• Vinum album, clarum, debile, odoratum, &
quòd ad acidum potius uergat, q̄ dulce, æ-
state moderate dilutum.

Panis furaceus.

Bene fermentatus.

Nocent omnia condita, præsertim cum melle.

Quædam cum Saccharo conducunt, ut pru-
na, cucurbitæ, Intybi, cydonia; modo sine ca-
lidis aromatis præparentur.

• Iurulentæ, elixaq; meliora q̄ assa & frixa.

• **¶ Tabula Medicinarum
uenenosarum.**

Pinorum erucæ	Buprestis
Salamandra	Ephimeros
Dorcynion	Aconitum
Mel hieracium in Pontò.	
Psyion	Cicuta
• Squilax, uel saxus	
Sardoniam herba	
Meconium	Toxicum
Corniculatum papauer	
Ixia	Cerua
• Fungi	Gypsum
Coagulatum lac	Argenti spuma
Sandaracha	Auripigmentum
D Lepus marinus	Hyrudo
Axos	Argentum uiuum
• Potus ferruginis ferri, aut eius limatura.	
• Arsenicum	Calx uiua
Cinobrium	Flos æris
• Vitriolum, & alumen	
• Aqua Saponis	
• Sal armoniacum	
Sulphur	Catapustia
Eileborus albus, niger.	
• Timallus	Coloquintida
Cucumer asininus	Aloe
Agaricus	Grana Alkal
Hermodactylus	Squilla
Oleander	Seselis
Ruta syluestris	Nigella
• Semen Vrticæ	Arbor risi
• Psilli	Hyoscyamus
• Mandragora	Solatrium
• Crocus	Coriander
• Opium	Cantarides
• Castoreum	Fel uiper
• Felleopardi	
• Sudor bestiarum	
• Sanguis bouis	

• **¶ Animalia uenenata.**

Phalangion	Scolopendria
Scorpius	Rubeta

Pastinaca marina

• Cantharides

Vipera

Dipsas

Cenchros

• Aspis

Mus araneus

Scytala

Hydros

Cerastes

Basiliscus

• **¶ Tabula Eduliorum quæ
multum nutriunt.**

Cunctorum eduliorum maxime
nutrientia sunt,

• Anserum alæ, cum pectoribus

Item, anatum, gallinarum, & caponum

Alui omnium uolucrum

Lac crassum

Panis triticæus, filiginaceus.

Frumentum coctum

Cicer ruffum

Castanæ

Dulces dactyli

Vuæ passæ dulces

Oua forbilla

Rapæ

Mel despumatum

Vinum omne

Cancri

Fabæ

• **¶ Parum nutriunt,**

Animalium uulvæ

Ventres

Intestina

Caudæ

Aures

Adipes

• Anira

Caro senescentium.

Omne genus auium, si comparetur cum gene-
re pedibus iterantium.

• Omnes pisces

Panis ordeaceus

Ex ordeo pulres

Panis fuffuraceus

Milium

• Fabæ uirides

Amygdala

Persica

Pruna

Capparis

Tenti

Rhaphanus

• Sinapi

Asparagi omnes

Dauci

Cepæ

Allia

• Porra cruda

• Malo granata

Pyra.

• **¶ Boni succi sunt,**

Lac recens, statim a multura potum, ante
omnem cibum.

• Oua recentia, forbilla

Phasiani

Gallinæ

• Pullastræ

Aues paruulæ montanæ

Pisciculi saxatiles

Porcelli recentes

Partes animalium quæ sunt circa os

• Cor non probandi est succi

• Pedes porcorum,

A P P E N D I X.

Animalia agrestia
Panis purus
Pisana bene parata
Fabæ
Ficus maturæ
Lactuca
Cichorium
Vina bene olentia, dulcia defæcataq;
Ciceres ruffi.

Castaneæ
Vuæ maturæ
Intybus

Mali succi sunt,

Pisces stagnales, in paludibus & lutosis
Pecoris caro
Caro hircorum, caprarum
Omnes uetulæ & aridæ carnes
Ceruorum renes
Foeminarum testiculi
Cerebella: nisi gallorum
Casei molles
Lens
Legumina
Genera fructuum, quæ in pomi nomen ueniunt.

Cicere ruffum
Marina animalia

Omnia poma, quæ non maturuerint

Pira
Malogranata non matura
Mespila
Pruna: nisi optime maturuerint
Cerafa
Pepones
Cepæ
Allium
Cruda brassica
Bulbi non bene cocti
Agrestia holera
Vina crassa male olentia, insuauia, austera.

Persica
Corna mala
Cucumeres
Aridæ ficus
Porrum
Raphani

Facile concoquantur

Panis bene concinnatus
Pisces saxatiles omnes
Auium caro
Turtures
Phasiani
Pulli columbinus, plus etiam alæ cæteris membris.
Anseris secur
Caro caponum & gallinarum
Porcorum recentium
Vitulæ, faciliorq; boum
Caro ceruorum melius q̄ caprarum
Oua sorbilia
Lactuca
Malua
Leuia uina, melius austerum
Omne genus uolucrū, pullorū, gallinaceorū.

Perdices

Intyba

Generantia Lac,

Semen fœniculi
Anisum
Oua sorbilia
Aqua casei ueteris cocti

Radix fœniculi
Pastinaca
Agnus castus

Rhaphanus
Anetum
Grana ulmi

Eruca
Odeum
Mel cum croco.

Cibi sanguinei.

Omnis cibus boni succi
Caro perdicum
Amygdala dulcia
Vinum odoriferum
Oua

Pullorum caro
Phasiani
Lactuca

Cibi cholericæ.

Porri
Piper
Allium
Cinaræ succi
Mella

Sinapi
Cepæ
Siliquæ
Item dulcia omnia
Dulcia uina.

Cibi Phlegmaticæ.

Poma persica
Aqua
Fructus fere omnes
Pyra

Cerafa

necdum natura.

Poma
Iuscula
Omnia fere glutinosa
Aqua calida

Lac

Caseus recens
Nimia saturitas
Rapæ
Alui, & intestina quadrupedum.
Omenta
Animalium neruosæ partes.
Pelles Cerebrum.
Spinæ medulla
Caro testaceam pellem habentium.

Quies nimia
Pisces omnes
Cucumeres
Oxygala.

Cibi melancholicæ.

Caro bubulina
Caprina
Asinina
Vulpina
Leporina
Omnes salitæ carnes
Pisces falsi

Hircina
Taurina
Camelorum
Canina
Aprina

Arborum germina præcipue
Lentisci
Rubi
Legumina omnia
Panis furfureaceus
Nigra
Cibus coctu difficilis.
Pisces marini
Balenæ
Vina atra
Brassicæ
Carnes bubulinæ
Caprinæ
Hircinæ
Ceruinae
Cochleæ

Brassica
Terebinthi
Camrubi
Lentes
Vina crassa
Caseus uetus
Omnes ueteres carnes
Thymi
Oxalme

Taurinæ
Leporinæ
Aprinæ
Brassicæ.

A P P E N D I X

C Sana omnia
Lolium. Triticei panes
Panis ex milio.

Quæ difficulter conco-
quuntur.

Caprina caro	Bubula
Ceruina	Hircina pessima
Anserum Caro	Anatum.
Taurina	Sues inueterati
Oua ueterum animalium.	
Omnia interahea	Vuluae
Cor	Epar
Aures	Caudae
Renes	Cerebra
Dorsi medulla	Querquedulæ.
Testiculi integrorum ætate animalium.	
Palumbes	Aues asperioris carnis.
Quæ densissimæ sunt pulpæ, ut Pauonis.	
Omnes uentres uolucrum	
Cochleæ	Oxygala
Cafeus antiquus	Cancri
Oua tosta	Cafei tosti
Farinæ, & quicquid sine fermento pinfitur.	
Bromus	Fabæ
Phaseoli	Cicerula
Cicer	Oryza
Punicum	Milium
Lens	Sesamum
Castanea	Glans
Poma anteq̃ maturuerint	Pyra.
Ficus nondum maturæ	
Vux acidæ & austeræ	
Dactyli	Siliquæ
Oxynum	Rapa
Napus si cruda mandetur	
Bulbi crudi	
Holera ipsa, præter	Cichorium, & Lactucam.
Vinum crassum	Mustum

Inflantia

Fabæ	Cicer
Lupini	Punicum
Milium	Massa ex farina
Succi omnes	Cucumer
Ficus arida	Virides dactyli
Rapæ	Napi crudi
Lac	Bulbi crudiores
Mel non probe concoctum	
Vina dulcia	Mustum
Vinum quodcuncq; non defecatum & recens.	

Non inflantia.

Pisum
Libypticum
Agnus castus
Canabis fructus
Mel probe coctum & despumatum
Panis hordeacei.

Opilationes discutiunt,

abstergunt, &
secant

Pisana	Melopepon
Vux passæ dulces	Fabæ
Cor nigrum	Serum lactis
Ficus aridæ	Amygdala
Postacia	Rhaphanus
Mel	Tenuè uinum
Vinum limpathum.	

Crudos humores

gignunt

Dactyli uirides	Cruda
Radix napi	Rapæ
Caro Cetosa in mari.	
Polypodes	Interiora
Ventres	Oxygala
Vuulæ quadrupedum: exceptis fortasse pe- corum.	
Vux in uentre retentæ.	
Caro crustaceam pellem habentium, & duræ carnis.	
Cuminum	Libyptici radix & semē.
Bulbi cocti in oleo & garo, & cum a- ceto mansi.	
Mel frictum	Panes hordeacei.

Tenacem succum

gignunt

Cafei graues & densi, nedum suprema cute flau.	
Siligo	Halica
Tenontes	Neruosa
Lingua	Partes labiales
Suilla caro	Agnina
Sesami sement	Dactyli.

Media inter tenuantia
& crassentia.

Optime excocti panes
Carnes gallinarum Caponum
Phasianorum Perdicion
Columbarum Attagenum
Passerum Turdorum
Merularum Saxatiles pisces
Ficus
Vinum rutilans, subflauum.

Crassum succum

generantia.

Panes ex siligine male cocto
Portio musti
Fanis frumentaceus, sine fermento
Halica Amylum
Artocrex
Quicquid ex farina
Leguminum fere cuncta
Cetosi pisces Cochleæ
Carnes coruinæ Caprinæ.

A P P E N D I X

A

Bublinæ	Iecur suis
Renes	Testiculi
Lac coctum	Cafei omnes
Oxygala	Oua frixa & indurata
Dactyl	Castanæ
Rapæ	Napi
Bulbosa omnia	Ficus non maturæ
Cucumeres	Poma immatura
Vinum dulce	Passum
Atrum uehementer	Defrutum
Allium	Cepæ
Cardama	Porrum
Synapi	Piper
Myrrha	Pyrethrum
Origanum	Calamita
Hyslopum	Sisimbrium
Glichon	Eruca
Thymbra uiridis assumpta	
Apium	Petroselinum
Ozimum	Rhaphanus
Brasica	Teulon
Feniculus	Corianum.

Redundantia.

Anseres	Palumbes
Pisces conosi	Viscera omnia
Dorsi medulla	Cerebrum
Auesq; in paludibus & stagnis.	
Cicer	Fabæ uirides
Faba Aegyptia	Porculi nefrendes
Omnia animalia infantia.	
Pisces stagnales, & fere omnes.	

Facile superfluunt.

Colla animalium
 Alæ perygium, & spinæ pars ima uolucrum.
 Agrestiu caro animaliu, & in aridis degenuu.

Facile corrumpuntur.

Perfica armeniaca Omnia præcocia
 Cuncti horni fructus
 Omnia humida, & mali succi.
 Et oia ante cibū sumenda, ut citius permeent:
 ne putredine sua etiā alios humores & ci-
 bos corrupant, si ab alijs cibis sumantur.

Difficiliter corrumpuntur.

Parua Chenna Purpuræ pisces
 Cerices, & quæuis alia crustaceam habentia
 pellem.

Calefaciunt ex cibis.

Frumenta tosta	Panes tichi
Dulces dactyli	Poma mediocrit dulcia
Sesamum	Dulces uuæ
Dulces uuæ passæ	Apium
Eruca	Rhaphanus
Rapa	Napus
Sinapi	Cardamum
Pyrethrum	Allium
Cepe	Porrum
Vinum dulce	Casus antiquus

Subrufum tamen calidius.

Refrigerant.

Hordea	Panicum
Hydra	Colocyntha cocta
Pepones	Melopepones
Coccimela	Sicomora
Austere & acidæ uuæ	Cucumeres
Poma acerba	Pira acida
Malogranata acerba	
Lactuca	Intybi
Portulaca	Semen Papaueris
Aqua	Vinum limphatum.

Arefaciunt ex cibis.

Lens	Brasica
Agnisemen	Orobi bis cocti.

Humectant.

Pisana	Pepones
Melopepones	Cucumeres
Nuces uirides	Coccimela
Sycamina	Sycomora
Lactuca	Intybi
Malua	Beta
Atraphaxis	Holera
Fabæ uirides	Cicer uiride.

Aqua calida humectat & calefacit, frigida
 humectat & frigefacit, utraq; tamen corpori
 admota neruos offendit.

Conseruantia sanitatem.

Detractio sanguinis	Cucurbitulæ
Ductio	Vomitus
Fricio	Hestatio
Exercitium	Abstinentia
Sudor	

Omnia pontica	Desiccant
	Stringunt
	Incrassant.

Omnia acetosa	Diuidunt
	Aperiunt
	Expellunt.

Omnia amara.	Recludunt poros
	Attenuant
Aperiunt	
Clarificant	
Incidunt humores	
ab calid. manifeste.	

Omnia insipida.	
Inspissant	Glutinant.
	Omnia dulcia.

Humectant	
Leniunt	
Digerunt	
Attenuant.	
Omnia falsa	
Congregant	Stringunt
Siccant.	

B

A P P E N D I X

Acuta
 Pungunt ex
 Calidis
 Amara
A C E T O S A
 Pungunt ex frigi
 Temperata sunt
 Omnia unctiosa.

¶ Indurantia opilationes
interaneorum.

- Lac quod parum habet serum, multum uero caseacium
- Cuncta dulcia Melicratum
- Pingues dactyli crudi.
- Cuncta quæ ex filigine comparantur
- Vina dulcia.
- ¶ Tardi transitus sunt.
- Siliginea cuncta Fabæ
- Non purus panis Lentescunt excorticatæ
- Cerebra Dorsi medullæ
- Iecora Corda
- Frumentum tostum Oua tosta
- Lupini Pifa
- Sesamum Poma
- Pira necdum matura Siliquæ
- Vinum dulce, præcipue austerrum.
- Atrum sine dulcedine, crassum & nouum.

¶ Stomachica, & cõfirmantia.

- Dactyli acerbiores Mala Cydonia
- Oleæ asperæ
- Colymbades, & cum aceto confectæ
- Vuæ passæ Acerbescunt tuæ
- Nuces cum ficibus Sinapi
- Rapæ Napi ualde cocti
- Nasturcium Capparis
- Citri cortex Pira acerbiuscula
- Vinum austeriusculum
- Absinthium Aloë.

¶ Quæ stomachum subruunt.

- Seutlon Napi
- Rapæ crudæ Blita
- Chrysolachanum, nisi cum aceto, & garo, & oleo comedatur.
- Sesamis Lac frigidum
- Pepones nõ bñ cocti Cerebra omnia
- Vina supra modum austera, atra, & acerbescencia.
- Omnia uirta crassa & noua:

¶ Quæ ex Edulsijs uentrem mouent.

- Lentis in prima decoctione ebullitio
- Brassica confecta ex oleo & garo
- Crustaceant, testaceamque tunicam habentia: piscium ius, & garum. ut astacorum, pagurorum, mutilorum, concharum, adhibito oleo modico & pipere.
- Ius mariorum echinorum

- Ius ueteris galli, præsertim ruffi
- Panis cibarius qui multum habet surfurum
- Foenograci iue ex melle, coctum & potum.
- Oleæ Colymbades cum garo ante alium cibum mansæ
- Tyrogala cum pauillo optimo melle
- Iuuenes animalium carnes
- Extrema quoq; omnia plus medijs membris
- Ex piscibus torpedines
- Turtur mediocriter cit alium.
- Seutlon
- Lapathum
- Recens caseus cum melle.
- Chrysolachanum
- Blitum
- Colocytha
- Pepon
- Ficus aridæ & uiri.
- Vuæ dulces & uuidæ
- Sycamina pura
- Nuces uirides & aridæ aqua maceratæ, & pelliculatæ.
- Damascena pruna humida, & arida melle confecta, madefacta, ut plus teneant mellis.
- Cerusa dulcia Rhodacina mollia
- Cuncta humida, & aquosa
- Vinum dulce.

Si ante alium cibum sumantur: mansa uero postremo, facile corrumpuntur.

¶ Quæ ex Edulsijs Aluum cohibent.

- Dactyli acerbiores Vuæ passæ acerbæ
- Sycamina horna Myrti bacce
- Vinedones Atra pruna
- Poma acerba Pira dulciora
- Malagranata
- Lac refrigeratum ut concreseat
- Ascari Paguri
- Caneri Carabidæ
- Lens & Brassica Bis cocta
- Oriza Panicum
- Milium Halic
- Leporina caro Vinum acerbum, & rutilum.

¶ Conferentia dentibus.

- Saluia Origanum
- Mentha Lupini
- Leporis caput ustum Tamariscus
- Cortex fraxini Comæ Rubi
- Aqua in qua salitæ Radix Verbenæ masticata.
- sunt oliuæ
- Vinum decoctionis radice
- Pentaphylli, id est, Tormentillæ
- Radix lapathi masticata
- Cornu cerui ustum Aetum scylliticum
- Amurca olei
- Oleastri folia quatuor infricata
- Radix unius speciei maluæ, quæ in Italia herbæ ungaricæ, Alceam græce & latine uocantur

A P P E N D I X.

¶ Nocentia dentibus.

Vehementer calida Nuces
 Rhaphani Dulcia
 Tenacia Acerba
 Dura Frequens uomitus
 Lac Porra
 Pisces magni, uel pingues.
 Brassica Limonia.

¶ Conferentia oculis.

Myrabolani conditi mane comesti, & in ore
 tenti una cum nucleo.
 Nux muscata
 Semina foeniculi cum saccharo operata.
 Vinum absinthij potum.
 Vinum Rutaceum Coena exigua
 Aspectus rerum uiridium.
 Aspectus Smaragdi.
 Acetum scylliticum gargarizatum, praesertim
 post purgationem.
 Garyophylli Asparagi comesti
 Betonica Perdici cerebra
 Rapae, & folia eorum Eufragia masticata.
 Puluis zinziberis, foeniculi i aceto macerari, et
 sacchari, mistis omnibus pariter.

¶ Nocentia oculis.

Crapula Venus
 Mustum Legumina
 Turbidum.
 Vinum dulce Crassum
 Canabis Brassica praecipue
 Salita Rhaphanus
 Allium Cepae
 Magni pisces Aspiceret res lucidas
 Aspiceret res uelocissime motas.
 Legere literas exiles
 Legere a coena, & mox post cibum.

¶ Quae impinguant.

Augescunt corpora dulcibus, pinguibus.
 Potibus Somno

¶ Quae exiguo gustu famem
 ac sitim sedant, conser-
 uantque uires.

Glicyriza Hippace
 Butyrum

¶ Quae difficulter perfici-
 untur.

Difficulter perficiuntur, ut inquit Plin. lib. 13.
 cap. 53. omnia acris.
 Nimia Auidae hausta
 Aestate quae hyeme difficiliter
 Et in senectate quae in iuuentute.
 Vomitiones homini ad haec in remedium exco-
 gitatae, frigidiora corpora faciunt; inimicae
 oculis; maxime autem dentibus.

¶ Minuunt corpusculum.

Sicca Arida
 Frigida Satis immodica
 Vigilia Labor
 Exercitium nimium Curae
 Tristitia Amor immodicus
 Lucubrations immodicae, & crebrae
 Perniciosissimum autem in omni uita, quod
 nimium est; minimeque quod grauat, quoli-
 bet modo uulius.

¶ Astringentia Medicamen-
 ta ex Galeno lib. 5.
 Method.

Balaustia Hypocistis
 Rhoe Omphacium
 Acacia Gallae immaturae
 Malicorium Aloe
 Manna Pini cortex
 Terra Lemnia Atque id genus ex uino
 Spinæ ægyptiæ fructus nigro medica-
 menta.
 Crocum
 Lapis Hamatites
 Plantago Solanum
 Rubi germinum in aqua cocta
 Cynosbatus, id est, caninus ribus
 Myrti folia & baccae
 Lentiscus Hædera.
 Nespila Oleum histricum
 Oleum Sabinum Oleum melinum.
 Mastichinum.
 Oleum de absinthio.
 Cotonea cocta i aqua, uel in uino austero, me-
 dioeriter adstringentia, & quae ex Glaucio co-
 ponuntur, & quae ex Croco: item quae Nar-
 dina uocantur: item in primis quae ex uino
 sunt confecta.

¶ Adstringunt post sum-
 ptum cibum.

Mala Pira
 Punica Cydonia
 Crustae panis.

¶ Putredinem prohibent.

Salsa omnia
 Acetosa, & aceto permixta.
 Muriae.
 Omnia frigidantia & secantia.
 Flarus Borealis.
 Herbae frigidae & siccae.
 Cibi frigidi & licci.

¶ P U T R E D I N E M
 caussant.

Flarus austrini.
 Calida & humida.
 Cibi calidi & humidissimi.
 Omnes fructus incocti, immaturi.

A P P E N D I X

C T A B V L A medicinarum Simplicium, quæ perducunt Cathartica ipsa ad membra, quæ peculiariter intendimus euacuare.

Catharticorum Tabula P R I M A.

Ducentia ad Caput.

Nux muscata	Sticas
Cubebe	Peonia
Polium	Amaracus
Balsamus	Lignum eius
Semen eius	Anacardus
Thus	Castoreum
Folium	Laudanum
Sertula campana.	Acorus
Lignum Aloes	Myrrha
Chamedrys	Chamepitys
Scylla	Spica nardi
Genciana	Hyssopus
Grana Pini	Piperis grana Serapinum.

Ducentia ad Pectus, &

Pulmonem.

Iris	Capillus Veneris:
Amygdalæ	Grana Pini
Pulmo uulpis	Prassicum
Mel	Saccharum
Dragagantum	Pfillum
Fœnumgræcum	Ordeum
Crocus	Hyssopus
Vua passæ	Cardamomum
Succi Culiūm	Ius galli uetuli
Nasturtium	Xyloaloes
Audana	Opoponax
Myrrha	Serapinum
Raphanus	Aphodillus
Aristolochia	Olibanum
Lilium	Glyciriza Scylla.

Ducentia ad H E P A R.

Spica	Squinantum
Eupatorium	Fumus terræ
Cuscuta	Endiuia
Abinthium	Lactuca
Aqua ordeī	Sandali
Spodium	Asarum
Fœniculus	Anisum
Amygdalæ amaræ	Folium Indum
Daucus	Cinnamomum
Asparagi	Aqua Cicerom
Chamedrys	Arnoglossa
Volubilis	Iris
Laurus	Aqua casei

Catharticorum Tabula Secunda, de euacuantibus ab singulis membris.

Euacuantia a Capite.

Colocynthis	Simplicia.
	Agaricus

Scylla Vinum dulce
Polion

Retinentia medicinas in Stomacho.

Galanga	Coronea mala
Malogranata	Mastix
Et fere omnia stiptica.	Myrtus

Ducentia ad Splenem.

Tamarice	Scolopendria
Capparis	Rubea tinctorum
Squilla	Asarum
Scordion	Daucus
Calamentum	Spica
Cortices salicis	Sal gemæ
Sal Indus	Acorus
Marrubium	Abinthium
Eupatorium	Anisum
Fœniculus	Cuscuta
Agnus castus	Chamepitys.
Amygdalæ amaræ.	

Ducentia ad renes &

V E S I C A M.

Saxifragia	Milium solis
Petrofelinum	Cantharides
Radices quinque, scilicet, Fœniculi, Petrofelin.	
Apj, Asparagi, Reub.	
Quatuor semina frugum.	

Ducentia ad Matricem.

Pulegium	Calamentum
Sabia	Iuniperus
Matricaria	Morella
Ruta	Pimpinella
Millefolium	Pentaphyton
Myrrha	Rubea tinctorum
Lupini	

Omnia quæ ducunt ad Renes, ducunt quoque ad Matricem.

Ducentia ad Iuncturas.

Scylla	Asarum
Dragagantum	Acorus
Polium	Opoponax
Aqua Porri	Succus callium
Cardamomum	Scordion
Chamedrys	Chamepitys Amomum

A P P E N D I X.

Sal Indus

Kebuli Indi

Volubilis maior

Lupulus

¶ Composita.

Reubarbarum

Succus croci

Iera Pina

Ieralogodion

Abſinthium

Fumus terræ

Theodoricon

Anacardinum

Eupatorium

Myrobalani

Pilulæ

Cochiæ

C. trini

Tamarindi

Ireos

Aureæ

Megereon

Serapinum

Sarcocolla

De Iera.

¶ Composita.

¶ Soluentia P E C T V S.

Diaprunis

Trifera ~~ar~~atica

Pilulæ de Reubarbaro.

¶ Soluentia a S P L E N E.

Agaricus

¶ Simplicia

Hyſſopus

¶ Simplicia.

Volubilis

Sarcocolla

Agaricus

Sene

Caffia ſiftula

Iris

Epithimius

Elleborus niger

Colocynthis.

¶ Composita.

Calamentum montanum.

Diaſene

Pilulæ de Agarico.

¶ Composita.

¶ Soluentia a S T O

Diaſene

Pilulæ Indi.

M A C H O.

¶ Soluentia a Iuncturis.

¶ Simplicia

¶ Simplicia.

Abſinthium

Aloe

Myrobalani

Hermodactylus

Turbith

Omnes medicinae ſolū lenitiuæ, ſiue lambifica
tiuæ, & compreſſiuæ.

¶ Composita.

Oppoponax

Sal gemæ

Diaprunis

Stomacicon laxatiuū.

Sal Indus

Serapinum

Catharticū imperiale

Ierapina

Euforbium

Centaurea

Pilulæ de Ierapina

Pilulæ ſtomatica.

Cucumer aſininus

Elleborus albus

Elleborus niger Polypodium Sarcocolla

¶ Composita.

¶ Soluentia ab E P A T E

Electuarium de ſucco roſarum.

¶ Simplicia.

Benedicta

Hermodactylata

Agaricus

Aqua caſei

Pilulæ de Benedicta

Pilulæ artetica.

Catharticum imperiale.

¶ Tabula T E R T I A Confortantium ſingula
la membra.

¶ Confortantia Caput frigidū.

¶ Simplicia.

Radix Liliij

Cichoreæ

Iris

Enula campana

Chamomilla

Alteæ radix

Malua

Origanum

Pulegium

Calamentum

Salua

Ruta

Maiorana

Betonica

Peonia

Satureia

Serpillium

Siler montanum

Fœniculus

Lignum aloes

Xylobalſamum

Carpobalſamum

Polium

Thuſ

Laudanum

Folia Lauri

Sticas

Scylla

Nux muſcata

Cubebe

Ambra

Muſcus.

¶ Composita.

Aurea Alexandrina.

Pliris

Diacſtoreon

Diarodon Iulij

Dianthos cum muſco.

¶ Confortatiua frigida

C A P I T I S.

Papauer album

Hyoſcyamus

Lactuca

Camphora

Folia Myri

Acetum

Zuccarum Violarū

Semen Lactucæ,

Semen Hyoſcyami.

Semen Mandragoræ.

Semen Solatri.

Semen Papaueris albi,

Semen herbæ Iouis.

Aqua Roſarum

Oleum Roſarum

Folia Myrti

Herba uolatilis

Portulaca

¶ Calida confortantia Pul
monem.

¶ Simplicia.

Hyſſopus

Marrubium

Iris

Enula campana

Chamomilla

Radix Alteæ

Vua paſſa

Squilla

Lignum Baſami

Myrrha

Serapinum

Lilium

Capillus Veneris

Liquiritia Spica.

A P P E N D I X

C
 Diacalamentū
 Dithyſſopus
 Composita.
 Diapraſſium
 Diayris.

Infrigidantia & confortantia Pulmonem.

Composita.
 Iuiube
 Dragagantum
 Amidum
 Amygdalæ dulces
 Mora celfi.
 Zuccarum.
 Simplicia.
 Sebeſte
 Gummi arabicum
 Semen Papaueris,
 Viola
 Sandali

Composita.
 Diapapauer
 Diapenidion
 Zuccarum Violarum.
 Dfadragantum
 Zuccarum roſarum

Confortantia Cor, & calefacientia.

Simplicia.
 Meliſſa
 Enyla campaga
 Cardamomum
 Lignum aloes
 Muſcus
 Crocus
 Been
 Doronici
 Ozymum
 Polium.
 Borrago
 Garyophylli
 Roſmarinus
 Ambra
 Os de corde cerui
 Menta
 Cortex citri
 Cubebe
 Garyophyllatum

Temperantia Cor.

Hiacynthus
 Smaragdus
 Aurum
 Bugloſſa.
 Saphirus
 Belerici
 Argentum

Composita calefacientia Cor.
 Diamargaritum
 Diaborraginatum.
 Diacinnamomum

Infrigidantia Cor & confortantia.

Camphora
 Margaritæ
 Raſura eboris
 Roſæ
 Sandali omnes
 Neſtophar
 Coriandrum.
 Viola
 Coralli
 Poma odorifera
 Spodium
 Karabe
 Lutum figilli

Confortantia Stomachum, & calefacientia.

Simplicia.
 Menta
 Maiorana
 Marrubium
 Foeniculum
 Maſtix
 Garyophylli
 Salvia
 Abſinthium
 Aniſum
 Cuminum
 Galanga
 Zinziber

Ciſnamomum
 Squilla
 Rhaphanus
 Maas
 Spica
 Fænugrecum.

Infrigidantia Stomachum.

Composita.
 Diacitonon cum zucharo ſine ſpeciebus.
 Sacc. roſarum.
 Syrupus roſarum, Viola,
 Terra Sandali

Composita calefacientia Stomachum.
 Diatrion
 Diagalanga
 Mel roſ. col. uel non col.
 Dianiſum
 Dyaciſnamomum
 Pipereon
 Roſata nouella
 Diacalamentum

Infrigidantia Stomachum

Simplicia
 Roſa
 Plantago
 Cucurbita
 Portulaca
 Citrulli
 Acetoſa
 Agreſta
 Viola
 Lactuça
 Melones
 Cucumeres
 Mala granata
 Pira
 Acetum

Calefacientia E P A R.

Simplicia.
 Spica
 Ciſnamomum
 Eupatorium
 Funtus terræ
 Capillus Veneris
 Ameos
 Coſtum.
 Squinantum
 Aſarum
 Abſinthium
 Radices quinq;
 Semen Fœniculi
 Aniſi
 Carui

Composita.
 Diacoſta
 Dianiſum
 Diacapparis
 Roſata nouella
 Diacalamentum
 Diaciminum.

Epar infrigidantia.

Simplicia.
 Endiuia
 Portulaca
 Viola
 Semen Fœniculi
 Aqua Endiuicæ
 Berberis
 Spodion
 Lactuça
 Epatica
 Semen Carui.
 Aqua Roſarum
 Acetum
 Sandali
 Quatuor ſe. frigidantia

Composita.
 Diaborraginatum
 Tria Sandali, & ſimilia

Calefacientia Splenem.

Simplicia.
 Capparis
 Cicorea
 Ariſtolochia
 Cortex radicum geneſtæ.
 Bugloſſa
 Acetum ſquilliticum.
 Bdellium
 Calamentum
 Tamarifcus
 Scolopendria
 Cortex medius fraſam.
 Borrago
 Squilla
 Agnus caſtus
 Naſurtium
 Armoniacon.

A P P E N D I X

Calamus aromaticus, Ruta
 Thimus Epithymus
 Amygdalæ amaræ Aqua frassen
 Anisi Fœniculi Carui
 Ameos Radices quinq;
 Castoreum Tota Sandali
 Zuccarum Rosarum

☞ **Temperate calida, quæ possunt administrari omnibus interaneis.**

Chamomilla Melilotum
 Ladix Lili Borrago
 Nenufar Fumus terræ
 Capillus Veneris Scolopendri

☞ **Calefacientia Renes.**

☞ **Simplicia.**
 Saxifragia Miliolum solis
 Petroselinum Macedonicum
 Eruca Semen eius
 Yrticæ Cubebe
 Brodium Cicerum Radices quinq;
 Spica nardi Spica celtica
 Squinantum Semen Dauci
 Luniperi Grana Pini.

☞ **Composita.**
 Diacalamentum Electuarium Dauci
 Phylantropos.

☞ **Infrigidantia Renes.**

☞ **Simplicia.**
 Portulaca Endiuia
 Papauer album Virga pastoris
 Semina coitum infrigidantia.
 Squilla Vinum cioniorum Plantago
 ☞ **Composita.**
 Syrupus Nenuphari Syrupus acetosus
 Stomaticon frigidum.
 Et omnia splenem, & hep̄ar infrigidant.

☞ **Calida Confortatiua ***

☞ **Cathartorum TABVLA QVARTA.**

☞ **ἄματ & καθαρτικά.**
 Cassia fistula Manna
 Tamarind Fumus terræ
 Umbilicus Veneris Sene
 Epita Aloe
 Buglossa Pruna
 Capillus Veneris Polytrichon
 Serum capinum Violæ
 Adianthos Mercurialis
 ☞ **χολή & λυτικά.**
 Aloe Scamonium
 Lupulus Myrabolani Citrini
 Absinthium Elleborus
 Centaurea Cassia fistula
 Tamarindi Serum lactis
 Fumus terræ Succus uiolearum et ros.
 Pruna Manna

* **Matricis.**

Artemisia Ruta
 Salvia Sauina
 Asa Rubra tinctorum
 Pulegium Meu
 Calamentum Myrrina
 Oppoponax Lupini
 Spica Squinantum
 Galma Cinnamomum
 Calamus aromaticus, Serapinum

Et omnia simplicia calefacientia renes.
 ☞ **Infrigidant Matricem simplicia & composita quæ infrigidant renes. Nam idem de his est iudicium.**

☞ **Calefacientia Iuncturas.**

☞ **Simplicia.**
 Hermodactyli Hypericon
 Squilla Armoniacum
 Asarum Castoreum
 Euforbium Storax liquida
 Myrrha Nasturtium
 Stercus uaccarum Origanum
 Calamentum Sinapis
 Grana Pini Cortex radicis capp.
 Arretuca Chamomilla
 Enula Galma
 Rhaphanus Ruta Serapinum.

☞ **Infrigidantia.**

☞ **Simplicia.**
 Solacrum Semperuiuum
 Lactuca Endiuia
 Myrtus Minalloge Psilij
 Aqua rosarum
 Bolus armenus
 Apium.

☞ **Composita infrigidantia.**

Electuarium diamar, Confectio anacardiū.
 Oxymel Iuliani
 Oxymel squill.

☞ **ἄματ & καθαρτικά.**
 Psilium.
 ☞ **Composita.**
 Electuarium de succo Rosarum
 Diaprunis Diagrediata omnia.

☞ **ἄματ & καθαρτικά.**
 Turbith Agaricus
 Cartamu Sarcocolla
 Hermodactylus Myrabolani Kebulij
 Anacardus Tihimalus
 Esula Epita
 Euforbium Radix Cucurbitæ, urticæ
 Tapsiæ, laureolæ Ciclamini, Ceniaureæ.
 Aristolochiæ.

☞ **Melancholiam educunt.**

Myrabolani Indi Kebuli.
 Elleborus niger, Sene.

A P P E N D I X

C. **Thimus** Epithimus
Lapis laull. Scylla
Polypodium Serpentaria
Lapis Magnes Lapis lincis
Sticas Succus caulium
Centaurea maior Capillus Veneris
Squinantum.

**Humores corporis aquosos
 & corruptos consumunt
 & educunt,**

Euforbium Sal armoniacum
Radix Cucur. agrest. Radix Ebuli
Radix Sambuci Sal gemmæ
Scordion Galbanum
Oppopanax.

Phlegmati & Cholerae nigrae communia.

Polypodium Elleborus uterq;
Carapucia Condisi
Agaricus Tuhimalus
Centaurea minor.

¶ **Tabula Q V I N T A Digestiuorum.**

¶ **χοληρο περιστα.**
Endiuia Lactua
Dichoreum Scabiosa
Capillus Veneris Polytrichon, Adianthos.
Malagranata Maluae Borrago
Mercurialis Portulaca Papauer
Virga pastoris Berberis Rosæ
Folia salicis Acetositas Citri Viola
Cerufa Sebesten
Mantha Tamarindi
Sandali Terra sigilla
Scolopendria Acetum
Absinthium Pruna
Gusfi Arabicum Arnoglossa
Nenuphar Portulaca
Mucilago Psilij Myrabolani
Bolus armenus Hepatica
Acetosa Alleluiah
Pilium Dragagantum
Simach Semina coia, frigida, f.
Cucumeres Citrulli
Cucurbitæ. Citrangulus
Cassa fistula Aqua lactis
Pitana Iuiubæ
Spodium Sanguis draconis

¶ **Omnia frigida & humida.**

¶ **Omnia frigida, stiptica.**

¶ **Composita**

Syrupus acetosus Syrupus Violarum
Syrupus rosarum Endiuia Nenuphar.

¶ **πλάτρω περιστα**

Feniculus Petroselinum
Apium Asparagus
Bruscus Reuponicum

V O M I T I V A.

Rhaphanus Scylla
Capparis Iarus
Centaurea utraq; Semen atriplicis
Aqua Fafeoli Cucumer agrestis
Carapucia Lac ficuum
Tapfia Nuxuomica

Remissiora uomitiua.

Aqua tepida cum aceto, aut oleo.
Sucus corticis Ellebori.
Succus corticis Sambuci a parte exteriori, uel inferiori excorticati, uersus superius.
Semen Atriplicis Aqua Foeniculi.
Omnia insipida sine sale.

Quæ exterius applicata uomitum ciunt.

Fel Porcinum Fel caninum
Fel taurinum Fel pecorinum
Quoduis horum cum Amurea olei elixum, si supra umbilicum ungas, uomitum cit: fia intra, aluum citat, & uermes interimit.

Capparis Aloe
Ameos Laurus
Hemodactylus Cartamus
Balsamita Sinapis
Poliium Maiorana
Origanum Pulegium
Squilla Aphodili
Ruta Dauci semen
Peucedanum Turbith
Ebulus Mentha
Pimpinella Rubea
Cassia fistula Iris
Cinnamomum Cardamomum
Piper Sambuci species
Mentastrum Cypirus
Acorus Aristolochia
Garyophylla Been
Anethum Eupatorium
Cyminum Calamentum
Noeta Ciclamen
Squinantum Agaricus
Vetonica Brionia
Semen Carui Siler montanum
Golocynthis Saluia
Afarum Costus
Rhaphanus Spodium
Artemisia Iuniperus
Carpobalsamus Genciana Diptamus
Hysopos Peonia Melissa.

¶ **Composita Simplex.**

Oxymel Compositum.
Oxymel Scilliticum.

A P P E N D I X

Mel rosaceum.	Syrupus de Eupatorio.	Borago	Capillus Veneris
Hydromel	Syrupus de calameto.	Cuscuta	Polypodium
Syrupus de prasio.	¶ Μαλαχολιασ περιικια.	Folium montanum	Os de corde Cerui.
Sticas	Melissa	Mel	Saccharum.
Aqua Caulium	Serapinum	Oxymel Scylliticum.	¶ Composita.
Thimus	Sene	Simplex	
Sericum	Origanum	Syrupus acetosus	Compositus
Calamentum	Hyslopus	Syrupus de fumo terræ.	
Been utrumq;	Blauca	¶ Τα υιο τοιο πορπο υιοιουα,	
Vinum aromaticum	Ameos	id est, διακριποντα	
Capparis	Buglossa	Vrtica	Vinum subtile, album
Scolopendria	Epithimus	Ros	Aqua pluuiialis
Tamariscus	Mentastrum	Butyrum	Balsamus
Elleborus niger	Aristolochia	Chamomilla	Serapinum Res destillata.
Passulæ	Lapis Lazuli.		

¶ Catharticorum T

¶ Educentia humores per Os.

Pyretum	Mel
Staphisagria	Capparis
Ficus	Laudanum
Papauer	Absinthium
Origanum	Sinapis
Rhaphanus	Vux sine semine
Elleborus albus	Balsamum
Thimus	Anisum
Cocconium	Oxyiapathon.

¶ Educentia per Nares.

Succus Betæ	Cassia
Oxylatherium	Coronidum
Elleborus niger	Brassica.

¶ Educentia per Oculos.

Hyslopus	Mel
Oleum uetus	Anagallis
Oleum laurinum	Nardus
Cassia	Costum
Apium	Serapinum
Malagranata	Pfillium
Thus	Elleborus albus
Squilla	Armoniacum.
Castoreum	Adeps anserinus
Ossa sepiæ	Cortex Olibani.

¶ Educentia per Aures.

Piper	Fel thauri
Fel Leonis	Aristolochia
Succus Betæ.	Succus Capparis
Radix cocconidum	Bdellium
Galbanum	Cassia
Elleborus albus.	

¶ Per urinam a Splene.

Semen Titimalli.	
Semen Catheos	Capparis
Radix Scolopendriæ	
	Pulegij
Cimimum	Agrimonia
Succus dragantæ	Aristolochia longa

A B V L A Sexta.

Origanum	Coloquint. agrest.
Brionia	Ciclamen
Portulaca	Scorpio marinus.

¶ Purgantia Epar per urinam.

Semen agni casti	Folia Dauci
Balsamum	Anisum
Menta	Ossa dactylorum
Folium Lauri	Absinthium
Squinantum	Apium
Decoctio Asari	Siler montanus
Iringi.	

¶ Educentia de Membris.

Semen Apij	Piper. Pastinaca
Porrum	Daucus
Crocus	Ossa sepiæ
Radix Brionie	Cicer album
Semen Melonum	Semen Cucumerum.

¶ Prouocantia Vrinam.

Acorus	Porrum
Chamæpitys	Cassia lignea
Aphodillus	Ciperi
Fœniculus	Asparagi
Squinantum	Semen Petroselini.
Betonica	Carui
Fumus terræ	Chamedrys
Lentiscus	
Anacardi	Conditi
Centaurea	Alfafengi

¶ Prouocant Menstrua.

Chamomilla	Vrtica
Ireos	Storax calida
Vinea	Anisum
Squilla	Galla
Absinthium	Genciana
Arthemisia	Aphodillus
Castoreum	Capillus Veneris
Bauca syluestris	Opoponax
Asparagus	Cynamum Hypericon
Stercus thauri	Asarum Acorus
	Aristolochia Fistula pasto.

A P P E N D I X

C Lignum
 Nasturtium
 Chamepithyos
 Caelis
 Cassia lignea
 Faeoli rubei
 Amygdalæ amaræ
 Pulegium
 Ficus
 Serapinum
 Rubea tinctorum
 Pralsium

Capparis
 Foenogracum
 Cuscuta
 Porrum
 Bdellium
 Myrrha
 Ameos
 Iuniperus

Scoria argenti
 Ligna arietis
 Cinis papyri
 Semen Porri
 Olibanum
 Herba Nitri
 Folia quercus
 Decoctio aquæ foliorum quercus
 Galla recens combusta, & cum aceto extirpata, & superposita.

Succus foliorum uitis
 Bdellion
 Anacardi desiccati
 Lapis iudaicus
 Karabe
 Sumach

Ad suffocationem Matricis faciunt.

• Calamentum
 Peonia
 Arundo
 Costum
 Diptamus
 Succus cucumeris asinini.
 Foeniculus
 Vinum
 • Diptamus bibitus
 Genciana puluerizata
 Lentiscus
 Pulicaria passarizata.
 Samsucus eodem modo
 Sauina

Agreste
 Domesticum.
 Pomum terræ
 Centaurea
 Galbanum

Abinthium
 Opoponacum odoratum
 Maiorana
 Iuniperus
 Galbanum odoratum
 Syrapis
 Galla.
 Lana combusta, & naribus apposita
 Fumus pilorum combustorum naribus applicatus.
 Mucus suppositus
 Oleum mustelinum
 Ventosa super pectinem applicata
 Et generaliter omnia foetida naribus applicata, & aromatica uuluz.

Blactæ bisantiæ
 Sifele
 Peonia
 Agaricus

Ad casum, uel præcipitationem Matricis.

D Constringentia menstrua.
 Barba hircina
 Solairum
 Capparis
 Stercus tauri siccum
 Sanguis draconis
 Bal.
 Portulaca
 Amomum
 Lapis molaris
 Mastix
 Semperuiuum
 Charta adusta
 Hematites
 Acacia
 Semen Bal.
 Cornu cerui
 Sanguis capræ

Lingua arietis
 Virga pastoris
 Cortex nucis
 Scoria ferri
 Fax uini
 Nux Tamarisci
 Squinantum
 Lutum armenum
 Erugo ferri
 Rheubarbarum
 Coralli
 Semen Portulacæ
 Sanguis hirci.
 Nespila

Apozima Tamarisci.
 Apozima acaciæ
 Myrrha
 Aqua decocta gallæ.
 Diptamus
 Tamariscus

Corallus
 Ciminum
 Vrtica.

Aborsum facientia.

Squill
 Ireos
 Radix Opoponaci
 Pomum terræ
 Chamomilla

• Corula foetida
 Cassia
 Stercus tauri
 Cantharides
 Calamentum.

Ducentia foetum & secundinam.

• Prouocant hæmorrhoides.
 Conchula foetida
 Tapfus
 Porrum terræ
 Succus cepæ acutæ
 Potus myrabolanorum conditorum
 Myrabolani nigri frixi cum butyro uaccino.
 Aqua porrorum potata cum oleo nucum.

Fel beninum
 Oleum lilij
 Succus foliorum uitis

Fumus Costi
 Centaurea
 Diptamus
 Succus Cucumeris asinini.
 Sto. Bubonis
 Allium
 Pomum terræ
 Armoniacum
 Balsamum interficit & educit.
 Arthemisia
 Castoreum
 Diptamus puluerizatus & suppositus uuluz.
 Aristolochia

Fumus Cardamomi
 Galbanum
 Lupinum
 Lactucismi
 Calamentum
 Chamomilla
 Capillus Veneris
 Genciana
 Nasturtium.

Constringunt hæmorrhoides.

Scoria ferri exiccata.

A P P E N D I X.

Cicer
Mandragora
Flos caulis
Bdellium
Narcissus
Serapinum
Piper.

Capparis
Chamædrys
Laudanum
Myrrha
Oleum Lili
Rubea tinctorum

Lac generantia.

Lactuca
Raphanus
Aqua casei ueteris cocti.
Eruca
Anetum
Grana Vlmi
Mel tum croco.

Agnus castus
Anisum.
Foeniculus
Ordeum
Cicer

Absterſiua.

Omne amarum naturaliter absterſigit.
Ordeum Mel Prasion

Aduſtiua.

Salis genera omnia Piperata omnia.

Apertiua.

Volubilis magna. Amygdalæ amaræ
Absinthium interius, exterius non ita.
Lupinus extractus Ireos
Semen Vrticæ Abroranum

Vehementius apertiua.

Scolopendria
Affodillus
Squilla
Zinziber
Crocus
Baccæ Lauri
Chamædrys
Apium
Hypericon
Trifolium
Polium
Chelidonia
Sticados
Solatrum
Cuscuta
Eupatorium
Cubebe
Peonia
Sifimbrium
Prassium
Muratrum
Cepe
Fermentum cum sale.

Radix Capparis
Costus
Genciana
Asarum
Daucus
Hyssopus
Pulicaria
Calamentum
Sparagi
Petroselinum
Lequisticus
Spica
Stamum
Ozymum
Agaricus
Fumus terræ
Xyloaloes
Myrrha
Sambucus
Cyperus
Porrum
Bulbus

Attractiua.

Magnes
Serapinum
Apium
Pyretum
Lolium
Radix cannæ
Omne sterſus, maxime columbinum.

Sulphur
Aſa foetida
Maiorana
Scabiosa
Armoniacum
Diptamus

Aristolochia longa.
Prassium

Ciclamen

Attractiua cum putrefactione.

Cancer uſtus Fermentum
Omne sterſus uſtus Sanguisuga.

Supprimenda sanguinem.

Atramentum futorium, quod Græci Colchan
ton appellant.

Chalcitis
Ex aqua lycium
Aloe
Plumbum combustum.
Porrum
Creta, uel cimolia
Frigida aqua
Acetum
Melinum

Acacia
Thus
Gummi
Herba sanguinalis
Sigillaria
Vinum
Alumen
Squama & ferri & eris.

Glutinant uulnera.

Myrrha Thus.
Gummi, præcipueq; Achantinum.
Tragacantha Cardamomum
Bulbi Lini semen
Nasturtium Gluten
Ictyocolla Vitis alba
Contusæ cū testis suis. Cochlear.
Mel coctum. Phyllium.
Spongia uel ex aqua frigida, uel ex uino, uel
ex aceto expressa.

Ex hisdem lana succida, si leuis est plaga.
Aranea Alumen
Alumen scissile, quod schiston uocant, & li-
quidum similiter.
Melinum Auripigmentum
Erugo. Chalcitis Atramentum futorium.

**Quæ concoquant & mo-
uent pus.**

Nardum Myrrha
Balsamum Costus
Galbanum Propolis
Styrax Bitumen
Thuris & fuligo & cortex.
Pix Sulphur
Resina.

Aperiunt uulnera.

Vulnera aperiunt tanq; ora in corporibus
Cinamomum Balsamum
Panaces Iuncus odoratus
Pulegium Flos albæ Violæ.
Bdellion Galbanum
Resina Terebinthina
Pinea Propolis
Oleum uetus Piper
Pyretum Chamæpitys
Yua Taminia.
Sulphur.
Alumen.
Rutæ semen.

F

A P P E N D I X

¶ Quæ purgant uulnera.

Erugo	Auripigmentum
Sandarace	Squama æris
Purpura	Iris
Balsamum	Styrax
Thus	Thuris cortex
Resina	Pinea
Terebinthus liquida	Oenanthe
Lacerti sterces.	
Sanguis columbi, & palumbi, & hirundinis.	
Ammoniacum.	
Bdellion, quod per omnia idem quod ammoniacum potest, sed ualentius est.	
Abrotanum	Ficus arida.
Coccum gnidion	Scobis eboris
Omphacium	Radicala.
Coagulū, maxime leporinum, quod est omnibus alijs ualidius.	
Fel	Vitellus crudus
Cornu ceruinum	Mel crudum
Myfus	Chalcitis
Vua taminia	Spuma argenti
Galla	Squama æris.
Lapis hæmatites	Minium
Costum	Sulphur
Pix cruda	Sepura
Adeps	Oleum
Ruta	Porrum
Lenticula	Eruum.

¶ Quæ rodunt.

Alumen liquidum, sed magis rotundum.	
Erugo	Chalcitis
Myfus	Galla
Balsamum	Myrrha
Thuris cortex	Galbanum
Resina	Terebinthus humida.
Piper utrumq; sed rotundum magis.	
Cardamomum	Auripigmentum
Calx	Nitrum, & spuma eius.
Apissemen	Narcissi radix
Omphacium	Alcyonium
Oleum ex amaris nucibus. Allium.	
Mel crudum	Vinum
Lentiscus	Squama ferri
Fel taurinum.	Scamonea
Vua taminia	Cinamomum
Styrax	Cicutæ semen
Resina	Narcissi semen
Fel	Nuces amaræ, oleūq; earum.
Atramentum sutorium.	Chryfocolla.
Veratrum.	Cinis.

¶ Quæ exedunt corpus.

Acaciæ succus.	Ebenus
Erugo	Squama æris
Chryfocolla	Cinis cyprius.
Nitrum.	Cadmia.
Spuma argenti	Hypocistis
Diphryges	Sal

Auripigmentum	Sulphur
Cicuta	Sanda
Salamandra	Alcionium
Aeris flos	Chalcitis
Atramentum sutorium	Calx
Ochra	Galla
Acetum	Alumen
Lac caprifici	
Lactucæ maris lac, quæ græce uocatur Thy-	
mallos alcyonium.	
Fel	Thuris fuligo
Spodium	Lenticula
Mel	Oleæ folia
Marrubium	Lapis hæmatites
Myfus	Acetum.

¶ Quæ adurunt.

Auripigmentum	Atramentum sutorium.
Chalcitis	Myfus
Erugo	Calx
Cartha combusta	Sal
Squama æris	Fæx combusta
Myrrha.	
Stercus Columbæ	
Stercus Palumbi.	
Stercus Lacerti	
Stercus Hirundinis.	
Piper	Coccum gnidion
Diphryges.	
Lacrumq; quod supra dictum est.	
Veratrum album, nigrum.	
Cantharides	Corallium
Pyretum	Salamandra
Eruca	Sanda
Vua taminia	Chryfocolla
Ochra	Alumen
Ouillum sterces.	

¶ Quæ crustas inducunt ulceribus.

Eadē fere quæ supra crustas ulceribus inducunt, uel ab igne adustus, sed præcipue Chalcitis, utiq; si cocta est.

Flos æris Erugo

Auripigmentum.

Myfus, & id quo magis coctum.

¶ Quæ crustas ulceribus resoluunt.

Crustas resoluunt farina triticea cum ruta, uel Porro, uel Lenticula, cui mellis aliquid est adiectum.

¶ Quæ discutunt, quæ in aliis qua parte corporis coierunt.

Abrotanum	Amaracus
Alba uiola	Mel
Samsucus	Cyperus
Sertula campana	Sopillum
Cedrus.	Iris.
	Cupressus

A P P E N D I X

Viola purpurea
Rosa
Prassium
Nardus
Casia
Cera
Vua Taminia
Styrax
Tragoriganus
Bitumen
Pyrites lapis, uel molaris.
Amarę nuce

Narcissus
Crocus
Iuncus odoratus
Cinamomum
Amõniacum
Resina
Spuma argenti
Ficus arida
Lini & Narcissi semen.
Sordes ex gymnasio.
Crudus uitenus.
Sulphur.

¶ Quæ euocant & educunt.

Laudanum
Ebenus
Omphacium
Chalcitis
Resina
Pinea
Ficus arida decocta
Pumex
Elaterium
Nitrum

Alumen rotundum
Linifemen
Fel
Bdellium
Terebinthium
Propolis
Stercus columbę
Farina Lili grossi in aqua cocti.
Lauri bacca
Sal

¶ Quæ exasperata leuant.

Leuat id quod exasperatum est
Spodium
Gumi
Lac

Ebenus
Oui album
Tragagantum.

¶ Quæ carnem nutriunt, & ulcus implent.

Resina pinea
Asterance

¶ Quæ molliunt.

Aes combustum
Nitrum
Ammoniacum
Cera
Adeps
Ficus arida
Sesamum
Narcissi radix & semen
Coagulum
Amarę nuce
Stibe
Cochlea cocta
Palumbire.
Cardamomum
Resina
Iris
Sulphur

Oleua attice
Cera
Butyrum.

Terra cretria
Papaueris lachryana
Bdellium
Seuum
Oleum

Sertula campana
Rosę folia
Vitellurudi
Medulla omnis
Pix
Cicutę semen
Panace

Galbanum
Vua taminia
Styrax
Sordes ex gymnasio
Butyrum
Ruta

¶ Quæ cutem purgant.

Mel cutem purgat, sed magis si est cum Galla,
uel Eruo, uel Lenticula, uel Marrubio, uel Iri
de, uel Ruta, uel Nitro, uel Erugine,
T A B. VI. finis

¶ De ijs quæ conueniunt singulis membris,

T A B V L A V I I.

¶ Cerebro & capiti conuenientia.

Cubebo
Lignum aloes
Melissa
Acorus
Nux myristica
Rosa
Peonia
Spica
Melilotum
Thus
Castoreum

Galanga
Maiorana
Sassifragia
Muscus
Rosmarinus
Sticas
Hyssopus
Chamomilla
Ruta
Laudanum
Capparis.

¶ Oculis conuenientia.

Eufragia
Garyophyllus
Chelidonium

Foeniculus
Agrimonia

¶ Cordi conuenientia.

Cyperus
Crocus
Garyophyllus
Lignum aloes
Macis
Myrabolani
Nux muscata

Cinamomum
Corallus
Karabe
Margaritę
Melissa
Muscus
Olibanum

Os de corde cerui.
Rosmarinus
Spodium
Terra sigillata
Buglossa
Maiorana.

Piscacia
Rosa
Sticas arabica
Zedoaria
Borrago

¶ Pulmoni conuenientia.

Inula campana
Prassium
Glicyrriza
Iuiubę
Caricę
Penidię
Dactyli

Hyssopus
Ius Illyricum
Passulę
Scabiosa.
Capillus Veneris.
Sebeste
Tragagantum
Amygdalę
Fistici.

¶ Stomacho appropriata.

Abinthium
Cassia lignea
Crocus
Cuscuta
Fumus terrę
Garyophylli
Lacca
Lignum aloes
Mentha
Myrabolani

Calamus aromaticus
Cyperus
Coralli
Eupatorium
Galanga
Gallia muscata
Leuisticus
Mastix
Balsamitis
Nux muscata

Balsamita

A P P E N D I X

C Organum
Pellicula interior stomachi Gallinæ.
Spodium
Olibanum.

Piscacia
Citonea mala

¶ Hepati conuenientia.

Absinthium	Cassia lignea
Crocus	Cuscuta
Eupatorium	Fumus terræ
Garyophyllus	Gallia muscata
Origanum	Piscacia
Hepatica	Endiuia
Cichorium	Squinantura
Plantago maior	Polium
Serpentaria urragæ	Vuæ passæ
Spica	Anisum
Marathrum	Sandali

¶ Spleni conuenientia.

Ebulus	Hedera
Fraxinus	Scolopendrium
Tamarix	Blytrichon
Daucus	Calamentum
Rubea tinctorum	Cyperus
Capparis	Acorus
Asarum	Sambucus
Eupatorium	

¶ Opilationi Hepatis conuenientia.

Cassia lignea	Capillus Veneris
Cicer rubeum	Cuscuta
Eupatorium	Fumus terræ
Prassium	Serpentaria
Asparagi	Sticas
Polium	Raponticum
Rabarbarum	Apium.

¶ Opilationi Splenis conuenientia.

Raponticum	Capillus Veneris
Capparis	Cuscuta
Eupatorium	Prassium
Fumus terræ	Tamariscus.

¶ Matrici conuenientia.

Sauina	Abrotanum
--------	-----------

* Grana Iuniperi
Pulegium
Hypericon
Marathrum

Maiorona
Stafisagria
Acorus
Saxifraga.

¶ Renibus & Vesicæ conuenientia.

Asparagi ^{toz 1 AG}	Saxifraga
Milium solis	Asarum
Acorus	Filipendula
Genesta ^{toz 1 SS}	Petroselinon
Polium	Cuscuta
Fœniculus.	

¶ Iuncturis conuenientia.

Polium montanum	Asarum
Acorus	Amomum
Saluia	Calamentum
Pyrethrum	Sticas Costum

¶ Semina communia calida.

Anisum	Marathrum
Petroselinum	Apium
Asparagi	Brusci.

¶ Radices calidæ.

Petroselini	Apij
Asparagi	Fœniculi.
Brusci.	

¶ Semina cõmunia frigida, maiora.

Cucumeris	Cucurbitæ
Melonis	Citrulli

¶ Semina cõmunia minor, frigida.

Endiuæ	Lactucæ
Portulacæ	Scariolæ.

¶ Trium Radicum.

Apij	Fœniculi	Petroselini.
------	----------	--------------

¶ Duarum Radicum.

Fœniculi	Petroselini.
----------	--------------

¶ TABVLA VIII. De partitione Humorum & Qualitatum.

H V. M O R est corpus aliqd in quod in primis nutrimentum conuertitur.
Horum quidam dicuntur Primi: quidam Secundi.

¶ Humores P R I M I, quatuor.

Sanguis	x
Phlegma.	x

x Cholera
Melancholia

S A N G V I S

Naturalis, cum. s. color est rubeus, purus, citius malum odorem, & ut plurimum dulcis.
Non naturalis, Primo, si sua natura, complexionem, & qualitate scilicet, a calore permuratus est. Secundo, cum alius quispiam humor corruptus, ei commistus est.

Et hoc fit dupliciter.

Quando scilicet de foris ueniens humor, in sanguinem penetrat, atq; ipsum corrumpit.
Vel si in ipso met sanguine, aliqua scilicet interperie talis generetur.

P H L E G M A

Naturale, quod cum actu non sit aptum, tamen ut in tempore sanguis fiat. Quandoquidem Phlegma, sanguis non probe percocatus est.

Illo Phlegmate corpus indiget duplici de causa.

Necessitate. Primo, in membris deficiente sanguine, ipsum a uirtutibus naturalibus peragitur, ut in sanguinem conuertatur, qui ea rursus nutrit. Secundo, Nam sanguini admixtum, non nihil ipsum efficit aptum, ad phlegmaticæ complexionis membra refocillanda ac munienda.

Utilitate. Nempe ut uirtus membrorum, & ipsa plane membra reparanda, reddatur agilia, humectando scilicet, ne exiccant iunduræ, causa continuæ motionis.

Non naturale Phlegma,

Quod est, Vel substantiæ diuersæ, puta, mucilaginosum, neq; ad sensum plane diuersæ essentiæ.

Crudum, in substantiâ æquale, in ueritate diuersum.

Subtile, uel aquosum ualde.

Gypseum, quod est ualde grossum, cuiusque subtile, resolutiuum est.

Vitreum, omnium pessimum, uitro liquefacto simile & crasso.

Vel est saporis alieni & corrupti a naturali phlegmate. Et id est in quadruplici differentia. Aut enim est Salsum.

Omnibus hoc acutius, siccius & leuius est.

Aut acetosum, & hoc ab

Re extranea, & melancholia acetosa sibi admixta.

Ebullitione suis ipsius: ut in phlegmate dulci, & in alijs humoribus succosis, prius bullientibus, deinde acescentibus.

Aut Ponticum, & fit

Ab extraneo, ut a melancholia pontica sibi commixta.

A seipso: quia uehementer in frigidatum est, ita ut in ponticitatem exierit.

Aut inspidum,

Cui sanguis naturalis commiscetur, quodq; in rheumatismis sentitur.

C H O L E R A

NATURALIS, est spuma sanguinis:

cuius color est rubeus, & clarus, ipsa autem leuis, & acuta. Et in duas diuiditur partes. Aut enim sanguini commiscetur. Et hoc duplici causa. Necessario: ut membra cholerica nutriat, scilicet, pulmonem. Utilitate: quia subtiliat, & ad interiora sanguinem penetrare facit.

Aut ad fellis scissum fluit. Atq; id duplici causa. Necessitate. Et id aut quia totum corpus mundificat: aut quia uescam fellis nutrit. Utilitate. Idq; ob hoc, quod intestina abluat, purgatq;: atq; quod ani musculos ita pungit ad naturæ superflua egerenda.

Innaturalis Cholera fit, quando

Aliud extraneum suæ commiscetur substantiæ. Et ita aut famosa, aut scita: cui id quod admixtum est, extraneum est per phlegma. Et generatur ex eo

Cholera

Citrina: quia phlegma commixtum est tenue, Vitellinum, ubi phlegma est grossum.

Vel quæ substantia in se est uitata. Et fit

Minoris famæ: quæ etiâ adusta uocatur Cholera, cui melancholia commiscetur. Et hæc generatur duobus modis.

Primo, cum Cholera in se aduritur, aut cineritas in ea accidit: quod deterius est.

Secundo, si melancholia de foris adaruit, eiq; commiscetur.

Cum subtile quod est in sanguine adaruit, cuius spissitudo est Cholera nigra, magisq; generatur in epate.

Alia, cuius generatio in stomacho, ex mali chimi generatione proueniens. Et ita fit

Præstua, quæ ut uidetur fit ex uitelline admixtione. Eruginosa, quæ affit ut erugo æris.

M E L A N C H O L I A.

Naturalis, est boni sanguinis sex, turbulencia, & superfluitas: cuius sapor inter dulcedinem & ponticitatem existit. Et hæc defluit cum sanguine duplici causa, scilicet Necessitatis, ad parandum sanguinem qui possit nutrire membra melancholica. ut ossa. Utilitatis, ut sanguinem restringat, atq; ipsum inspillet.

Vel fluit ad lienem. Et hoc bifariam.

Aut gratia

Necessitatis: ut corpus totum ab hac superfluitate mundificet, aut ut splenem nutriat.

Utilitatis, quia os stomachi stringit, & confortat, famisque desiderium excitat.

N O N N A T U R A L I S Melancholia adusta, cinerica: gigniturq; quatuor modis, scilicet ex cinere

Choleræ

Phlegmatis

Melancholiæ

Sanguinis.

A P P E N D I X

Quodlibet horum est saporis eiusdem cum humore a quo deriuatur.

Atq; hæc de primis humoribus.

Secundæ uero sunt

Superfluitas naturalis, ut

Sanguis

Cholera

Phlegma

Melancholia.

Non superfluitas. Et horum quoq; sunt quatuor. scilicet

Innominatus, qui est firmior in foraminibus

T A B U L A IX. De Rebus Naturalibus.

Res naturales septem sunt, scilicet

1 Elementa	2 Complexiones
3 Humores	4 Membra
5 Virtutes	6 Spiritus
7 Operatio.	

1 ELEMENTA

Naturalia sunt. Ignis, Aer, Aqua, Terra.

Medicinalia. Sperma uiri. Sperma mulieris, & sanguis menstruus. Quæ ex morbis hæreditarijs considerantur, uidelicet Calculo, Lepa, Podagra, Epilepsia. Nam alia curandi ratio illorum est, quando uel a partu, uel a principijs generationis originem traxerunt: alia item, cum ex causis alijs.

2 COMPLEXIONES

Simplices

1 Calidum	2 Humidum.
3 Frigidum	4 Siccum.

Compositæ

Calidum & humidum.

Calidum & siccum.

Frigidum & humidum

Frigidum & siccum

Et æquales unaia

Qualitate

Quantitate

Sua specie.

Quæ cognoscuntur per

Ætatem	Sexum
Formam	Habitudinem
Mores	Consuetudinem.
Artificium.	

Considerantur uero

An sint temperatæ, uel in temperatæ.

An sint uniformiter in toto corpore, uel in parte a temperamento lapsæ.

An sint simplices, uel compositæ.

An sint sanguinæ, cholericæ, phlegmaticæ, uel melancholicæ.

An multæ, uel paræ a temperamento lapsæ.

3 HUMORES.

In quibus primo considerat substantia eorum.

Quæ dependet ex

Materia, & dispositione eorum.

extremitatum paruorum uenarum, contentus membris similibus, propinquis, inbibentibus eam.

Ros, est humor transiens per omnia membra simplicia, sicut ros, qui in nutrimentum aptus est conuerti.

Cambium (ita enim barbari nominarunt) est humor qui parum ante coagulatus fuerit, ut in locum resoluti recipiatur.

Gluten, est humor qui intus in membris simplicibus e natiuitatis principio existit.

* Agente, i. ipsius humoris uirtute in membro. Cœlesti aspectu.

Iudicio sumpti nutrimenti.

Artificio

Et quo Loco genti.

Tempore.

Secundo consideratur humoris

Viscositas Grosicities

Subtilitas Fluxibilitas

Constantia, maxime in fluxu uentris.

Tempus in quo generantur.

Locus eorum.

Motus & quies humorum, si in fluxu, aut paratus fluere, ut paralyti, & catarro.

Mobilitas in humoribus acutis, quorum nomen furiam.

Ne uariis Medicus in illis

Diuertendis

Digerendis

Maturandis

Euacuandis.

MEMBRA

Simplicia

An sint dura, uel mollia;

Densa, uel rara.

Simplicitatis intensæ, uel raræ;

Composita

Digna & principalia

Caput Cerebrum

Cor Testiculi

Hepar Stomachus

Pulmo.

Manuum

Ignobilia, ut extrema

Pedum.

Ex quatuor humoribus generata,

Ossa Cartilago

Ligamenta Neri

Lacerti Venæ pulsantes

Venæ sanguinis,

Caro.

Pinguedo Chordæ

Manus. Pedes.

A P P E N D I X

S V I R T V T E S 6 S P I R I T V S A

Harum quædam est

ANIMALIS, cuius origo a cerebro, diuiditur in

Gubernatiuam, quæ scinditur in

Imaginatiuam

Rationalem

Memoratiuam

Motiuiam uoluntatis, quæ mouet membra per

Nerui procedentem ad medullam spinæ dorsæ.

Et ab eisdem neruis ad lacertos, quæ mouent membra.

Sensitiuam, cuius organa

Visus

Lux, uel ignis

Auditus

Quorum

Aër

Tactus

obiecta.

Terra

Gustus

Aqua

Odoratus.

Fumus

NATVRALIS, cuius partes

Generatiua

Similitudo

Alteratiua

Situs

Retentiua

Cuius species

Foramina

Expulsiua

Grossicies

Vitalis

Plenitudo.

Animalis

Vitalis

Naturalis.

Qui aut est

Clarus, uel obscurus

Simplex, uel uaporibus comistos.

Multus, uel paruus.

7 O P E R A T I O

Quædam pendet ex uirtutibus, in quantum uitalis.

Quædam ex una uirtute, ut digestio cibi a naturali uirtute.

Quædam a duabus, sicut appetitus cibi, qui pendet a uirtute sensitiua.

¶ A N N E X A Rebus Naturalibus sunt

Ars

Mos

Aetas

Symptoma

Virtus

Repletio

Regio

Tempus

Complexio

Vsus

Forma.

Sexus.

T A B. IX. Finis.

¶ T A B V L A X De Rebus non Naturalibus:

¶ Res non Naturales.

Crassus

Subtilis

Clarus

Nubilus

Aër Apricus

Tenebrosus

Meridionalis Septentrionalis.

Paludanus

Circa plantas nocentes.

¶ Cibi & Potus.

Quantitas

Qualitas.

Ordo & hora sumptionis.

Tempus collectionis Locus originis.

Artificium & præparatio.

De quibus uide Auicenn. 3. primi, de his quæ comeduntur & bibuntur.

¶ Somni & Vigiliæ.

Quantitas

Hora inceptiois

Situs idoneus corporis.

Tempus noctis, uel diei.

Continuatio, & interpolatio.

¶ Motus & quietis.

Ambulatio

Gestatio.

Vegetatio

Equitatio

Frictio

Tonsura barbæ.

In quibus requiritur, ut debita tempora sint: uidelicet opportuno tempore, post uentris euacuationem, & non statim uentre repleto.

¶ Inanitiõ & repletio.

Vomitio

Sudor

Fluxus uentris, & menstruorum.

Fluxus hemorrhoidarum.

Sanguis narium

Urinæ emissio.

Coitus

Phlebotomia

Ventosæ

Vesicationes.

Frictiones

Incisiones.

Medicinæ solutiuæ, & diureticæ.

T A B. X. Finis.

¶ T A B V L A XI. De tribus rebus contra Naturam.

R E S contra Naturam sunt tres: uidelicet, Morbus, Causa morbi, Et accidentia Morbi.

I. M O R B V S.

Aut est a genere generalissimo, aut Subalterno.

Aut a mala complexionem

Simplici

Calid.

Materiali.

Frigida

Composita

Humida.

Sicca

Immateriali.

A P P E N D I X

A V T E S T

Salubris	Pestis
Mortalis, ut	Apoplexia
Medius, ut Variolæ	Peracutus
Acutus	Topicus, i. reuersiuus,
Chronicus	Remissus
Intensus	Creticus
Creticus, uel non	Augmento
Principio	Declinatione
Statu	Compositus
Simplex	Sine materia
Materialis	Tractabilis
A uentositate	Per essentiam
Intractabilis	Absolute, uel

A Colligantia

Non absolute
A materia, Multa, parua, Crassa, subtili, Beni-
 gna, maligna, Digesta, indigesta, Sola, uel cō
 mista alteri.

Atq; sic discurretur in causis, usq; dum deue-
 niat ad inuiduum causæ factentis mor-
 bum, siue sit humor, siue aliud, ut sunt uer-
 mes. An sit per se, an per accidens. Consyde-
 ret etiam intensiōem causæ in qualitatibus
 primis, secundis, manifestis, occultis.

D. II. **Causa MORBI.**

A V T E S T

In uenis	Extra uenas
	In Stomacho
	Cibus corruptus, *

T A B U L A XII. De præcognitione quatuor Hus-
 morum prædominantium.

S A N G U I N I S indicia.

Præritus loci eius ex quo sanguis solet elici	Vrina rubea, spissa
Oris dulcedo inmodica.	Ætas iuuenilis, tempus uernum
Exiles in ore uomicæ.	Corpusculum bonæ habitudinis, carnosum.
Multi in corpore carbunculi.	Et si q; utat cibus multū sanguinē gignētibus.

C H O L E R A E indicia.

Color citrinus	Amaritudo oris	Vrina tenuis, ignea, clara.
Siccitas linguæ	Sitis multa	Tempus æstiuum
Appetentia tenuis & amara.		Actas iuuenilis
Nausea	Vomitio citrina, uiridis.	Cibi molerici
Egestio mordicans.		Labor multus
Albor in oculis ad citrinitatem declinans.		Somnus paruus.
		Complexio corporis calida.

M E L A N C H O L I A E indicia.

Ardor stomachi.	Corpus musculosum.
Appetentia canina.	Pressura splenis.
Color fuscus, plumbeus.	Scabies, & morphea nigra
Sanguis niger, spissus.	Vrina nigra, uel ruffa, fusco permixta.

P H L E G M A T I S indicia.

Multitudo saliuæ	Sitis modica	Somnus nimius.	Cibus multus & phleg- maticus.
Vrina alba.	Pigricia, & Rebetudo.		

* Vermes

In Intestinis

Corrupti humores
 Arena

In Renibus

Lapides

Materialis

Ex opilatione

Abcessu.

A uia defluxus, uel creticæ expulsiōis, uel a-
 scensiōis, quemadmodum cholerae ad sto-
 machum de ieiuno intestino.

Ex actione occulta, ut uenarum

Ex proprietate occultarū materialium, ut pu-
 eri incurrunt epilepsiam.

A putrefactione, ut in quibusdam febribus.

III. **Accidentia MORBI.**

Q U O R U M

Quædam sunt præuenientia, ut rigor in fe-
 bri.

Quædam concomitantia, ut dolor capitis in
 febrī.

Quædam subsequētia, ut protractio appetitus.

Quædam uera: quæ dependent ab ægritudine
 eius, & remouentur ad remotionē illarum.

Quædam descendētia ab alijs q̄ a morbo,
 & causæ eius, ut dolor colicus in febrī.

Quædam fortia, ut trahentes ad se totā curam.

Quædam non trahentia ad se curam, saltem
 insignem, uel diuersam ab ea quæ conuenit
 morbo.

Quædam apta ad se trahere alia accidentia, uel
 morbos inducere, ut ardor urinæ, excoria-
 tionem uesicæ.

Corpus molliculum
Corpus frigidum.

Parua digestio.

Tempus hyemale.
Ocium, & quies.

A

TABLE VI. De Temperamento Corporum.

Signa corporis calidi.
Facile crescit & augmentatur.
Contactu calidum est.
Gracile, & macie confectum.
Venæ amplæ, inflatæ.
Motus pernix.
Ingenium contumax.
Somnus modicus, pulsus uelox.
Capilli multi, crispî, & nigri.
Color rufus, & in rubeo obscurus.
Signa corporis frigidi.
Sensim adolefcit.
Ingenium hebes.
Pulsus tardus, paruus.
Anhelitus occultus.
Tactu subfrigidum.

In cõitu impotentia.
Somnolentia.
Signa corporis humidî.
Tactus lenis.
Caro mollicula.
Membra laxa.
Ossa occultata.
Impatientia laboris.
Somnus inmodicus.
Paucitas capillorum.
Signa corporis sicci.
Asperitas
Robur
Labor
Venæ & chordæ prominentes.
Affluentia capillorum
Macies
Rigor

TABLE VII. De differentijs Morborum.

Morborum alij sunt.

Patentibus late meatibus cum clauduntur.
Alij sine omni prorsus sunt tumore.

Contagiosi

Sanguinis,
Synochus Phlegmon.
Phlegmatis
Epilepsia Febris quotidiana.
Cholerici
Febris tertiana Herysipelas
Formica Suffocaciones Matricis
Schistatica
Fluor sanguinis per secessum,
Dysenteria Intestinorum ulcera.
Vigilia Delirium
Phrenitis Variolæ Morbilli.
Melancholici
Lepra Scabies
Melancholia Hamorrhoides
Affectiones splenis Ignis Persicus
Cancer Herpes æstiomachus.
Elephantia Excoriatio auriculæ
Lentiginos Deformatas faciei.
Tumores excitant in corpore.
Herysipelas Phlegmon
Oedemata Phlegthla
Strumæ Elephantiasis
Psora Lepra
Vitiligines Tumores duri.
Lupus Lippitudo
Lepra Scabies
Morbus caducus Febris acuta.

Phthisis

Lues.

Nonnulli sine omni contagio sunt.

MORBI, qui

Frequenter perimunt prægnantes.

Tabes

Phthisis

Intercus

Hydrops

Peripneumonia

Febris ardens

Pleuritis

Phrenitis

Rubrum uleus in locellis Herysipelas.

Non perimunt, præsertim non prægnantes.

Pulmonis uitium Febris ardens

Mentis agitatio Morbus laterum

Synanche Morbus iecoris.

Nephritis Dysenteria Hamorrhoides.

Prorsus non perimunt, nisi mala quædam acciderit dispositio

Dolor pedum Melancholica passio

Cancer Lyche

Podagra Orchitis

Coxendix, & Ischias.

Tenesmos Tertiana

Quartana Stranguria

Ophthalmia Exasperatio cutis Lepra.

Chronici

Tabes Difficultas intestinorum.

Pedum dolores Morbose dispositioes.

Pituita alba Ischias

Morbus comicialis Stranguria

Dolores renum in senibus.

Cruentum profluuium mulierum.

Mariscæ Fistulæ

Macies Cachexia.

B

G

Sunt & morbi

Deficientes

Febris quotidiana Febris tertiana
 Quartana Quintana.
 Continui
 Semitertiana *triplis die, id est, ardens.*

Phrenitis Acuti
 Pleuritis Lethargus
 Peripneumonia.

Synanche Peracuti
 Cynanche Apoplexia.
 Acuti & continui

Febres ardentes Phrenitides Pleuritides
 Quidam acuti & non continui.

Quidam neque acuti, neque continui, ut morbi longi.

Quidam uulgares, qui secundum quendam tempora eodem in loco plurimos mortalium inuadunt.

Hippocrates .9. differentias facit, scilicet acutum, per acutum, malignum, longum, medium, perniciosum, mixtum, periculosum, & minime periculosum.

Peracutus morbus est, qui & phantasia maior ac difficilius acuto, qui septimo die ut plurimum ad indicationem peruenit.

Malignus est, qui uel quidem maximus existit & difficilis; ceterum imaginatione imbecillis, certum indicationis tempus non habens.

Longus, qui in deterioribus atque melius indicatur, mensibus, annis, uel etiam cum hominis morte finit.

Medius, qui inter longum & acutum est, utriusque particeps, indicatur die .60. aut .90.

Perniciosus, siue letalis, qui semper in deterioribus uergit.

Mitis, qui nequaquam hominem tollit.

Periculosus, qui ad salutem & perniciem ex aequo tendit. Dicitur & anceps morbus.

Minime periculosus, qui semper salutem futuram praenunciat, quantum in eo est; atque id habet cum miti commune.

Cognoscitur autem omnis morbus, Aut ab substantialiter inhaerentibus; ut si quid in compositione membrorum abundet, aut desit, aut e loco sit exarticulatum. Aut ab Operatione membri laesa. Aut ab Qualitate permutata ab exeuntibus a corpore temporibus anni.

Transmutantur in alios morbos

Morbos laterum Febrem ardentem.
 Mentis agitatio Vitium pulmonis
 Pulmonis uitium Febrem ardentem.
 Tentemos Difficultatem intestinorum; aliquando in dysenteria.

Difficultas intestinorum. Leuitatem intestinorum, uel lienteriam.

Lienteria Hydropem.

Pituuta alba Hydropem

Peripneumonia Pleuritidem

Pleuritis Empyon, uel haemoptoim.

De hijs que morbos alii *

* quot concomitantur.

Comitantur fere,
 Neros precisos

Vehemens inflammatio Conuulsiones
 Mala coherentia, uel coalitio.

Cerebrum uulneratum ac lesum
 Amissio

Vocis Visus Auditus:
 Bilis Vomitus Febris

Sauciata mortem inferunt

Cerebrum lesum Spinæ medulla laesa.
 Praecordia uulnerata Magna uena

Cor Veslica.

Laesa nunquam coeunt

Neruus precisus Veslica
 Labra, uel buccae Intestina maiora

Magna uena Praeputium

Palpebrae Cartilagines omnes Genae.

De Morborum causis,

TABULA VIII.

Causarum quaedam uocantur

Procatacticae, quae dum aduersam ualitudinem creauerunt, separantur, ut canis mordens, scorpium pungens.

Coniunctae, quae eum praesentes sunt, eorum quoque affectus adsunt: cum uero desinunt, eorum etiam affectus desinunt, ut lapis in uesica, & unguis in oculo.

Præcedentes, quae scilicet a procatactica praeparantur, & adiuuantur.

Perfectae, quae eundem in seipsis finem faciunt.

Concausae, quae cum alijs aequalē effectū faciunt.

Coadiutrices causae, quae sua uirtute morbum efficere non possunt, alterius auxilio possunt.

Manifestae, quae cumque ex seipsis deprehenduntur, & aliquando effectum operantur.

Non manifestae, quae cumque minime ex seipsis deprehenduntur.

Obscurae, quae neque ex se, neque ex alijs deprehenduntur ad tempus, quae aliqua mediū in cognitis sunt, sed rursus sub sensu cadere possunt.

Ceterum morbi omnes sunt, aut

Ex hijs quae in corpore sunt, uel

Bilis Pituuta Melancholia

Habundantia, & uitio sanguinis.

Aut ab hijs quae extra corpus sunt, ut

Laboribus Vulneribus

Calore externo Frigore

Siccitate Humiditate

CANONES,

Cognita causa, ea primum remouetur.

Inde uniuersalia remedia adhibentur.

Postremo particularia, secundum exigentiam morbi.

Contraria fere contrarijs curantur.

Et similia similibus adiuumentum praebent.

Cauenda tamen in omnibus nimietas, maxime uero in percussiuis.

¶ Omnes item morbi

Calidi, eueniunt aut
 A cibo, alioqui prono ad calorem excitandum.
 Ab calore aucto Ob putredinem
 Ob uiciniam corporis calidioris.
 Ab obstipatione.

Frigidi

Ab rerum frigidarum uiciniam.
 A cibi potusque qualitate & quantitate.
 A constipatione. A raritate
 Ab ocio A motu immodico

Sicci

A multa transpiratione, & pauca nutritione.
 A siccis alimentis. A sollicitudine.
 A uigilijs Ab studijs modicis.
 Ab aere sicco ambiente.
 A balneis & aquis Nitri, Sulphuris, Aluminis, & Bituminis.

Ab medicamentis exsiccantibus

Humidi

Ab humidis cibis A potu plurimo
 A molli educatione Ab ocio & tranquillitate
 A crebra in balneis dulcibus conuersatione.
 Ab ignauia A temporum constitutione humida.
 Ab imbris
 Ab medicamentis quae humectare faciunt.

¶ Tabula. IX. de differentijs

Pulsuum.

PULSVS profunditate, longitudine, & latitudine arteriae multum extensae.
 Paruus pulsus, qui magno contrarius est.
 Medius, amborum particeps.
 Plenus, qui intermedius est, sub tactum cadens quasi esse uideat arteriae tunica corpulentior: praesertim tñ cum pars eius interior tota humidior est, corpulentiorque apprehensu.
 Durus, cum neruosa, & dura uidetur esse, & sentitur arteria, & potens subest spiritus, tanquam percussa partem retineat.
 Mollis, qui duro contrarius est, debilitate feriens arteriam non resistentem: cuius spiritus dissolutus est & nullus.
 Humidus, est mollis quidem, quippe cum in eo substantia mansuetior placidiorque, humor quendam subtiliorem reddit.
 Siccus, in quo humor absumptus esse uidetur.
 Vehemens, qui uiolentam facit percussione.
 Debilis, qui imbecillem facit percussione.
 Medius, qui proportionem seruat ad utrumque.
 Densus, sive creber, qui longam non habet, aut eleuationem, aut compressionem.
 Tremulus, qui non aequalē habet percussione.
 Obliquus, qui non a recto situ arteriae absoluit.
 Inaequalis, qui secundum aliquam partem altior erigitur, & concidit frequenter, uena inflata, & enervata.
 Intermittens, qui non ad duas solum, sed ad tres pluresue percussiones deficit, distractionem

uel unam, uel duas, uel plures etiam faciens.
 Deficiens, in quo non ad duas solum, sed ad tres, uel plures percussiones immobilis arteria permanet.
 Intercidens, cum post duas percussiones secundum proprium ordinem fit motus, ex quo quidem media intercidit percussio.
 Dorcadifans, i. capifans, quoniam arteria putatur salire, & ad alium motum statim fertur, prius quam apparentiam compressionis habeat.
 Recurrens, qui quantum egreditur magnitudine aut uehementia, tñ rursus regreditur in alia.
 Formicans, qui paruus est, uacuus & frequens, debilis; ille extremum periculum, atque interitum demonstrare solet.
 Praepinguis, tenet uenam fortiter.
 Macri subtiliter.
 Mediocris modice, neque ante digitos demperis quam tibi ferierit centies.

¶ Significationes.

Pulsus

In principio debilis, tñ intensior, bonum.
 A primo fortis, inde remissior, malum.
 Fortis, Cor forte.
 Debilis, Cor debile.
 Velox in sano, sanitatem.
 Paruus in sano, debilitatem pectoris & praecordiorum; in infirmo, uitae extremum.
 Paruus & uelox in sano, iracundiam, bilem.
 In aegrotis, calorem exundantem.
 Tardus in sano, frigiditatem.
 In infirmo, siccitatem.
 Rarus, uirtutis defectionem.
 Tardus quoque, caloris defectionem.
 Caetera ex Galeno pete, libro de Pulsibus.

¶ TABULA. X. de iudicijs Vrinarum.

¶ Quomodo colligenda, & quae obseruanda ante iudicium.

Colligatur completa concoctione.
 Non subsistat ultra sex horas.
 Recipiatur tota, & non pars.
 Non pronuncietur de ea, nisi tranquillior redita.

¶ Praepediunt iudicium

Motatio crebra. Locus obscurus.
 Locus nimium diaphonus.
 Matula uiridis, inferne lata, uel arcta nimis, radij solares.

¶ Liquores similes Vrinae.

Hydromel
 Syropus acetosus.
 Aqua mellis. Aqua croco tinctoria.

A P P E N D I X

Clus cicerum Afini
 Bouis Ouis
 Caprae, & capreoli.
¶ Vrina djudicatur ex actio.
 Substantia Colore
 Quantitate Perspicuitate
 Odore Sapore
 Modo mingendi Calore Contentis.

¶ Substantia est triplex.

Tenuis Pinguis Mediocris.

¶ Quantitas triplex.

Multa Pauca Mediocris.

¶ Diaphone.

Transparens Clara
 Turbulenta Obscura
 Mediocris.

¶ O D O R.

Acris Dulcis Mediocris.

¶ S A P O R.

Inspidus Salsus
 Acutus Amarus
 Acidus Ponticus.

¶ Modus emitendi.

Faciliter Difficulter
 Mediocriter Voluntarie
 Inuoluntarie Cum dolore
 Sine dolore.

D **¶** C O L O R.

Albus Lacteus
 Glaucus Subspiceus
 Spiceus Aureus
 Croceus Rubeus
 Vineus Venetus
 Niger Viridis.

lis funguntur differentiae eorundem.

¶ Contenta.

Circulus Ampulla
 Grana Nubeculae
 Spuma Pus
 Pinguedo Trombi sanguinis
 Harena Pili
 Phlegmata Furfures
 Calculi Atomi
 Crynoides Squamae
 Sperma.

¶ Nominum explicatio.

Crocea nihil admodum differt ab croco.
 ubi crocea, quae colore similis cum carchamo.
 Ceterum aduerte, ubi de colore loci agimus,
 ne de colore accipias qui est in croco, sed de
 eo, qui esset in aqua, si illo tingeretur.
 Subrubea, est quae assimilatur bolo armeno.
 Rubea Punicea, similis pomis, quae rubrum co-
 lore m praesferunt, ut cerasa.
 Vinca, quae uino nigro similis est.

Passa, passo similis.

Veneta uel cerulea, resilit is colos ex pari albo
 & nigro simul mixtis, aequisq; ponderibus.
 Liuida, plumbea, plumbo similis.
 Charopa, similis pilis sibillidis, uel ungui la-
 pilli.

Glauca, ueluti cornu pellucida.

¶ Iudicium Vrinarum secun-
 dum aetatem.

Iuuenum

Subaurea
 Subcrocea

Senum

Alba Subtilis
 Cum pauca hypostasi.

Mulierum

Fere subcrocea Subaurea
 Similiter subtilis.

Puerorum

Recedens ab alijs. Substantia excellens.
 Hypostasi cumulata.

¶ Omnium optima & laudata.

Colore subaurea Subcrocea
 Substantia mediocris.
 Proportione portioni respondens.
 Sine bulbis Matulae non adherens.

Hypostasi

Alba Leni
 Aequabilis.

Pilis

Sine Squamis.
 Harenis.

Et alijs malignis contentis.

¶ Laborantium.

Subcrocea Accedens ad croceum.
 Tenui.
 Hypostasi Parua.

Cum liquamine interdum supernatante.

¶ Ociolorum.

Alba fere
 Maiore.

Hypostasi

Crassiore.

¶ Iudicium Vrinarum secun-
 dum temperamenta &
 qualitates anni.

Omnis V R I N A
 V E R E

Subspicea,

Spicea.

Vergens in subaureum,

Subcrocea.

Hypostasi crassiore, incipiente mutata
 in tenuem.

A

Aestate
Subaurea Subcrocea Substantia mediocris.
 Hypostasi
Leui Alba Acquabili.
 Autumno
Colore mediocris Fulgens Tenuis.
 Hypostasi
Obscura Modica Alba
Tenui AEquabili.
 Hyeme
 Respondens proportioni Vergens in albore
 Hypostasi maiore Procedente hyeme,
 Quantitate maiore.
 Contentis maioribus inconcoctis.

¶ Iudicium ex dispositione reru non naturalium.

VRINA
 Somnolentorum
Alba Crassa
 Contentis multis inconcoctis.
 Vigilantium immodice
Tenuis
 Vergens ab albo in aequum: inde ad auream,
 oleaceam, nigram, adustam.
 Ieiunantium
Flamea Crocea Tenuis.
 Fame oppressorum
Tenuis Alba Sine hypostasi.

¶ De iudicio a multitudine & copia.

Urina multa in Sanis
 Nimiam potionem uini, exilis.
 Raram uel modicam, uentris excretionem.
 Usum nimium diureticorum.
 Urina multa in aegrotis,
 Passionem diabetis Corporis liquefactione
 Euacuationem superfluum.
 Determinationem aegritudinis, uel crism ab
 hydrope.
 Multa in febribus acutis
 Aut febris solutionem.
 Aut conuersionem in Ethicam.
 Aut spasmus.

Quod si fuerit
Flammea.
 Subcrocea, tinca, & cum malis contentis, il-
 laudata est.
VRINA pauca
 Dietam sicciorem.
 Usum cibariorum glutinosorum
 Opilationes Multa uentris excretionem.
 Interdum febrem intensam.
 Laxationem membrorum urinae.

¶ De significationibus substantiae Vrinarum.

VRINA

Subtilis, Tenuis,
 Frigiditatem, siccitatem.
 Humorem siccum
 Concoctionis priuationem
 Opilationem hepatis.
 Defectionem attractiuae & expulsiuae.
Grossa
 Complexionem calidam & humidam.
 Concoctionem fortem, humidam.
 Humores comixtos phlegmate & sanguine.
Mediocris
 Temperatam complexionem.
 Absolutam coctionem.
 Humorom omnium temperamentum.

¶ De significationibus Vrinae diaphonae.

VRINA
 Transparens
 Alba, Crassa.
 Phlegma crudum, crassum, & aegritudines
 ab eo provenientes, Epilepsiam, &c.
 Cum tinctura, Cholera uitellinam.
 Semper autem significat inconcoctionem, si-
 te tenuis, siue crassa.
 Cum diuersitate coloris, adustionem & incen-
 dium.
 Cum furfuribus, si aegritudo non fuerit in uis
 urinae, liquefactionem phlegmatis.
 Turbulenta, multitudinem humorum, quia
 natura expelluntur. Item naturae laborem in
 segregando & expellendo.
 Turbida in febribus acutis
 Humorom ebullitionem
 Liquefactionem.
 Turbulenta ira perseverans, longam aegritu-
 dinem, & imperfectam coctionem.
 Permanens in transparentia & aquositate, di-
 gestions priuationem.
 Quae mingitur clara & fit turbida, uel quae tur-
 bida & fit clara, significat materiam incipe-
 re ut superet morbum, tamen si non perfecte.
 Quae uero minime est transparens, ut aqua lim-
 pida, neque turbida, ut subiugaliu, sed in me-
 dio consistens, sanitatem portendit.

¶ De significationibus odoris Vrinae.

VRINA
 Carens odore
 Cruditatem humorom
 Complexionem frigidam.
 In acutis mortem.
Foetida
 Cum signis bonae digestionis & liquam, sca-
 biem.
 Cum sanie, hulus.
 Sine digestionem, apostemata in uis urinae.

C In acutis, periculum.
 Dulcis, dominium sanguinis non putrefacti.
 Amara, dominium cholerae.
 Acris, infans melancholiam.
 In sanis, futuram febrem, aut naturae expulsi-
 nem.
 Et si cito abscedit fetor in acutis ab urina, mor-
 tem.

Acris
 Humorumputrefactionem.
 In acutis mortem.

¶ Prognostica ex colore albo.

Vrina alba
 Dominium frigoris.
Cristallina
 Debilitatem digestionis.
 Mucilaginosa, dominium phlegmatis, & eius
 crassam habundantiam.
 Vnctiuosa, seu margaritalis, liquefactionem.
 Fungalis
 Phlegma
 Lapidis.
Saniem
 In acutis febribus, aut lactea post tincturam, si-
 gnificat parte cholericam ad alia loca diuertit-
 se, q̄ per meatus urinae significat ergo futu-
 ram phrenitiam, uel capitis rheumam.
 In febris continua absq̄ fluxu, phrenitide, uel a-
 lio quouis absellu; mutationem in quar-
 ranam significat.

In Ictericia
 Coloris hepatis debilitatem
 Laborem uirtutis expulsiuae.
 Futuram hydropem.
 In sanis & perseverans, inconcoctionem.
 Luminosa, multa, in sanis humores crassos, &
 uiscosos.
 Subtilis clara, humores melancholicos.
 In principio febris, inde nigra, humorum ex-
 pulsionem per uias urinae.
 Lactea, sero similis, mortem, uel phthisim.

¶ Significationes Citrinae.

Vrina citrina,
 Palearis, imperfectam digestionem.
 Flaua, principium digestionis.
 Intense citrina, perfectam digestionem.
 Aurea, temperamentum digestionis.
 Ignea subtilis, acutam febrem.

¶ Iudicia Rubrae.

Vrina rubra
 Sanguinea in acutis, repletionem, & maxime
 sanguinis.
 Si tamen non sit ruptura uenae.
 Eadem tenuis, decursum humorum ad loca
 suffocantia, si paulatim mingatur.
 Eadem grossa, inde tenuis, reciduationem.
 In Ictericia modice rubedinis, calorem hepatis
 & eius suffocationem, futuramq̄ hydropem.
 Intensa in sanis, famem, incendium stomachi.
 In dolore renum, eorundam apostema.

In dolore capitis frequenti, futuram maniam.
 Turbida, hepatis debilitatem.

¶ De Significationibus uiridis.

Vrina Viridis,
 Supremam frigiditatem, maxime uero si te-
 nuior sit.
 Crassa, frigus quoq̄.
 Porrina, uel porricea, adustionem.
 Crassa, ueneni potionem.
 Idem notat eruginea.

¶ De significationibus Nigrae.

Vrina nigra
 Procedens ex croceo, crassitudinem cholerae.
 Ex fusco procedens, dominium cholerae ni-
 grae.
 Ex uiridi, choleram adustam.
 Quam praecessit uiridis, uel liuida, dominium
 frigoris.
 Quam praecessit rubea, aut citrina, cum uirtu-
 tis dissolutione, mortificationem coloris na-
 turalis.
 In principio febris, inualecentiam morbi, ca-
 loris naturalis defectionem.
 In fine aegritudinis melancholicae, terminatio-
 nem aegritudinis, si ante fuerat crassa & a-
 quosa.
 In acutis si non praecesserunt signa bona, adu-
 stionem & mortem.
 Vel rubea obscura, ante uini rubei potionem,
 aliquando.
 Calorem & intensionem renum.
 In senibus & mulieribus, defectionem caloris
 naturalis.

¶ Significationes oleagineae.

Vrina oleaginea
 Sicut oleum transparens
 Consumptionem
 Liquefactionem
 Creticam expulsionem.
 Pauca & foetens, supremam consumptio-
 nem.
 Sicut lotura carnis
 Consumptionem
 Hepatis perditionem.
 Hydropisim.
 Quam praecessit nigra, si sit
 alleuatio
 Mordificationem adustorum humorum.
 Si in quarta appareat in peracutis, mortem in
 septimo die.
 Simplex
 Preparationem ad phthisim,
 Consumptionem.
 In colore & substantia, renum liquefactionem,
 aut phthisim.
 Coloribus caninis, utriusque cholerae adustio-
 nem.

A P P E N D I X

Cludicium de hypostasi.

Hypostasis naturalis debet esse

Alba In substantia mediocri
In mixtura partium æquali.
Continua Cito apparens
Diu perdurans In fundo residens.
Rotunda Pinealis.

Hypostasis

Alba mucilaginosæ, significat cruditatem, mi-
xionem unctuositatis.
Nigra, idem id quod urina nigra
Viridis, illud quod viridis urina.
Citrina, ardentissimum calorem
Rubea, habundantiam sanguinis.

C De Circulis.

Circulus
Spumofus

Turbationem sensuum interiorum.
Viscosos humores.
Ventositatem in uentriculis cerebri.

Plumbeus, epilepsiam.
Viridis, melancholiam.
Rubeus, sanguinis fluxum.
Tremulus, paralytim, et spasmodum ex repletione.

C De spumæ significatis.

Vrina spumea

Nigra, citrina, uel ruffa

Ictericam Passionem splenis.
Ventositatem cum uiscositate.
Si permanet, opilationem, maxime si magnæ
sunt, uentos in uis urinae, crudæ phlegma-
ta, abundare Nephritim.
Granulosa, catharrum, atq; si in superficie na-
tant, significant materiam non descendere
ad inferiora.
Dum secunda regione, materiam destillare ad
pectus: in fundo uero, prolabi ad iuncturas.
Media inter ampullas & grana, caliditatem,
uel caloris debilitatem.

C De Squamis.

Vrinarum squamæ

Rubæ, ægritudinem renum.
Albæ, passionem uesicæ.
Fuscæ obscuræ sicut squamæ piscium, ulti-
mam dissolutionem.

C De Furfuribus.

Vrinae furfures

Cum pruritu glandis in cole, & cum putre, sca-
biem in uesica.
Sine factore & putre, cum difficultate mingen-
di & debilitate, dissolutionem corporis, ma-
xime uero fusci.
Magnæ, ut trita frumenta.
Albæ, adustionem in uesica.
Nigræ, adustionem in splene.

Rubæ, adustionem sanguinis.
Vrina carnosæ

Hepatis dissolutionem
Vinctuosa, in qua supernat sedimen-
tum.
Si multa fuerit, dissolutionem adipis
Citrina, dissolutionem pinguedinis antiquæ.
Modica, renum dissolutionem.

Saniosa
Eruptionem hulceris, si præcesserit dolor.
Plena frustulis.

Debilitatem digestiua.
Mefaraicarum ruptionem, uel ex comestione
lactis, uel casei.

Harenosa
Lapidem in renibus, uel uesica, uel dissolutio-
nem.

Non residetes harenæ, & ad rubedinem decli-
ues, hepatis adustionem: citrinæ, splenis.

Mucilaginosæ
Exuberantiam grossorum humorum.
Complexionem frigidam.

Crisim ischiados & uncturarum.
Si pili anantent

Caloris occulti consolidationem, a colore a-
gente in ipsum, in renibus.

Fermentata
Debilitatem stomachi.

Malam digestionem.
Assiduam usum lacticianorum.

Cinericea
Phlegma adustum præstat, diuturnitatem ca-
loris extranei.

Sanguinea
Debilitatem hepatis.

Vulnus in meatibus urinae.
Solutionem continui in uesica, si pauca sit.
Si multa, solutionem in splene.

Oualis, id est, in qua ad similitudinem pellicu-
læ, uel uesicæ plenæ, & similis ouo innatat
quippiam.

Phlegma crudum, uiscosum.
Phlegma uitreum, mucilaginosum, uentos.

Refectionem meatuum urinae.
Calculosa

Lapidem præsentem, uel phlegma uiscosum
in uis urinae.

Fortem calorem in hîdem locis.
Spermatice

Si diuisum sit sperma, & interpolatum, signifi-
cat coitum uel præcessisse, uel nocturnam se-
minis emissionem.

Globosum unctum, abstinentiam coitus,
uel nocturnam pollutionem.

Et si id fiat multis uicibus, seminis incontinen-
tiam, uel paralytim membrorum genitali-
um.

¶ Finis T A B. Vrinarum.

Sequitur Tabula Vltima F E B R I V M.

G 2

T A B V L A Vltima Februum.

F E B R I V M alia

1 Ephemera. 2 Putrida.
3 Hectica.

1 E P H E M E R I S.

Distemperantia spiritus. 24. horas, id est, diem non excedit. Nec habet nisi ex opilatione paroxysmum. Nam uel spiritus Vitalis in corde accendit ex ira & furore, uel Animalis in cerebro ex seruore solis, uel Naturalis in hepate ex cibo & potu.

2 P U T R I D A.

Quæ fit ex putrefactione humorum. Et hoc aut

* Intra uasa. Sic fiunt continuæ, quæ acutæ dicuntur. Terminatur. 14. nonnunquam. 17. sæpe primo die.

Aut igitur putrescit

Sanguis. sic fit Synches putrida: hæc nunquam fit in corpore raro, aut gracili, sed plurimum in iuuenibus: & ad mortem usque affligit.

Et si Triplex. uidelicet

Acmaistica, quæ latine potest dici Auscilio: semper enim est in augmento.

Epamaistica dici potest demptio. semper enim est in declinatione.

Homotenus, æqualiter affligens, quæ semper est in statu eodem. Aut putrescit

D Phlegma. Sic fit Quotidiana, uel continens: habet circuitum diei & noctis. Parox. 8. horas. tepescit. 6. Aut putrescit

Cholera, id est, flaua bilis. Sic fit Tertiana continua, habet circuitum duos dies, & noctes totidem. Accidit ætate uigentibus, tempore æstiuo, regione calida & sicca. Parox. durat. 24. horis. Quiescit. 24. & in falsa quiete. 24. Aut putrescit

Atra bilis. Sic fit Quartana continua: habet circuitum trium dierum, & trium noctium. Parox. 24. horas. 18. in uera requie. 34. in falsa: durat ad. 40. diem. Aut putrescit

Cholera circa cor. Sic fit Causon ardor, quem pauci euadunt, uno die fortis, altero remissior: nec tamen augmentum recipit, nec diminutionem.

Et hæ septem species sunt Febres simplices.

* Aut intra & Extra uasa

Sanguis principaliter, secundo cholera. Sic fit Synches, uel conclusa continua: quia omne tempus una est accessio ab initio usque in finem: accedit calida sine tremore & rigore.

Cholera principaliter, sanguis secundo. Sic fit Causonides, uel Tertiana continua.

Hæ duæ non dicuntur compositæ secundum compositionem duarum febrium diuersa-

rum denominationum, sed propter compositionem humorum putidorum: unde tamen proprie Febbris composita non dicitur.

Phlegma intra, cholera extra. Sic fit Hemitriticos minor: in qua incipiente uno parox. simul alter incipit horis. 18. falsa quies. 6.

Cholera intus, phlegma extra. Sic fit Hemitriticos medius: in hac iter parox. est quies manifesta: parox. 38. horis. quies. 12.

Atra bilis intra, cholera extra. Sic fit Hemitriticos maior: non curatur, durat. 68. horis. Et 12. in falsa quiete. uno desinente paroxismo, statim alter subsequitur.

Hæ tres dicuntur compositæ: suntque chronice, & terminus earum est. 64. dies.

Aut extra uasa. Sic fiunt intermittentes. Si enim putrescit

Phlegma

Naturale: sic fit quotidiana uera, uel diaria: durat hor. 18. tempore frigido, ut hyeme in senibus & mulieribus phlegmaticis: quiescit hor. 6. durat a. 21. diebus usque ad. 40. uel. 60. dies. Accidit circa solis occasum.

Innaturalis, fit Quotidiana nota, Cholera

Naturalis, sic fit Tertiana uera. Hæc parox. habet. 12. horarum: quiescit. 36. incipit cum horrore & punctione sine frigore & uehementi pulsu.

Innaturalis, sic fit Tertiana nota. Accedit circa uesperas. parox. durat ad. 30. horas.

Atra bilis

Naturalis: sic fit Quartana uera: fit in Autumno in senibus & melancholicis: durat parox. 24. horis: quiescit. 48. horis.

Innaturalis, sic fit Quartana nota.

Et hæ simplices sunt.

Aut in duobus locis simul

Si enim putrescit

Phlegma in duobus locis, ut in capite & in stomacho, fit Quotidiana duplex.

Cholera in duobus locis, ut in stomacho & in hepate, fit Tertiana duplex, quæ uno die grauior est altero.

Melancholia in duobus locis, ut in splene & in capite: fit Quartana duplex.

Et hæ sunt compositæ.

Aut putrescit unus humor alio, uel alijs: sic fit Febris Erratica. Cuius sunt duæ species. s.

Liparia, in qua corpus intus calet, extra frigescit.

Epialos, in qua corpus intus friget, extra calet. Accedit omnidie.

Simplices phlegmaticæ magis sere quæ Febres Erraticæ.

A P P E N D I X

HECTICA, uel habitualis:
huius sunt species

Prima, ex consumptione

Primæ humiditatis pro parte maiori, quemadmodum ros. Hic difficulter cognoscitur, sed curatur facilliter.

Secunda, ex compositione

Secundæ humiditatis pro maiori parte, & primæ. Medium retinet utriusq. ut Cambium.

Tertia, ex consumptione

Aequali primæ, secundæ, & tertiæ humiditatis: est dominium siccitatis totius corporis sine febre, cuiusmodi est Gluten.

Signa Hecticæ

Primæ speciei, Calor continuus, maior ante prandium, q̄ post: propter continuam membrorum distemperantiam: sed tamen lentus: quia nō fit ex humore, sed ex membris: ideo caret paroxismo.

Signa Hecticæ

Secundæ speciei, Calor continuus manuum & pedum, & acutior priori: maior post pran-

dium q̄ ante: prouenit ex cholericâ fumositate: ex spiritualibus rubor genarum, ex calida fumositate eas inflammante.

Dolor sinistræ spatulæ, est enim spiritualibus adligata: & propter contractionem deliquatur & soluit in continuatas: ideo fit dolor & tussis, quando q̄ sicca, quando q̄ humida.

Signa Hecticæ

Tertiæ speciei, Calor maior q̄ in prioribus duabus: maior post prandium q̄ ante: & si discerni non possit propter intersum calorem. Urina in colore & substantia oleaginea, cum multis resolutionibus grossis: citrina, intensa: demum fit aquosa & unctiosa.

Cutis digitis eleuata, ad propria nō redit. Macies totius corporis ex calore membris insito, ea consumēte & dissolvente. Ungues ingrossantur & curuantur ex reuerberatione uaporis: ideo in medio eleuantur, & in lateribus contrahuntur. Capilli fluunt, Pulsus frequens, paruus, durus & debilis.

Finis APPENDICIS.

B

NICOLAUS Prugnerus, cano-
dido Lectori S.

LECTOR quisquis ades, maxime & optime,
Et qui res Medicas, sacraeque Apollinis
Tota mente requiris,
Huc huc fac referas pedem.

Naturae specimen cernere si libet,
Et si te fugiant abdita pharmaca,
Herbarumque figurae,
Isthoc scire potes Libro.

καὶ τὸν ἀγαθὸν polliceor tibi,
Meras & Veneres, adde & Apollines,
Si tu Codice lecto
Perpendes bene singula.

Pulchra haec & referunt, quam speciosior
Mundi Rector adest, & eximius magis
Rebus quisque creatis,
Constans omnipotentia.

Hoc primum volumus dispiciat pius
Lector, si fuerit deinde cupidine
Ductus, noscere causas
Rerum, hunc fac adeat Librum.

Vernantem tibi Brunfelsius Hortulum,
Consevit placidis sedulus haerbulis,
Sic nociesque diesque
Huc huc semina conuehens.

Quis uero numeret, quantus, & improbus
Schottique assiduus tum fuerit labor?
Quando singula prescit
Docta quae ualuit manu.

Felix o nimium, sanctaeque Civitas,
Polles nam duplici nunc medicamine,
Verbo pascere mentem,
Istis corpora, quae soles.

Lector, iam reliquum est optime, gratias
Tantis pro meritis reddere, quas potes,
Sic sic gratias abibis,
Auctus munere maximo.

ARGENT. per Io. Schottum,
ROL. Imp. v. Anno. 19. CHR.
STI uero Seruatoris, 1536.

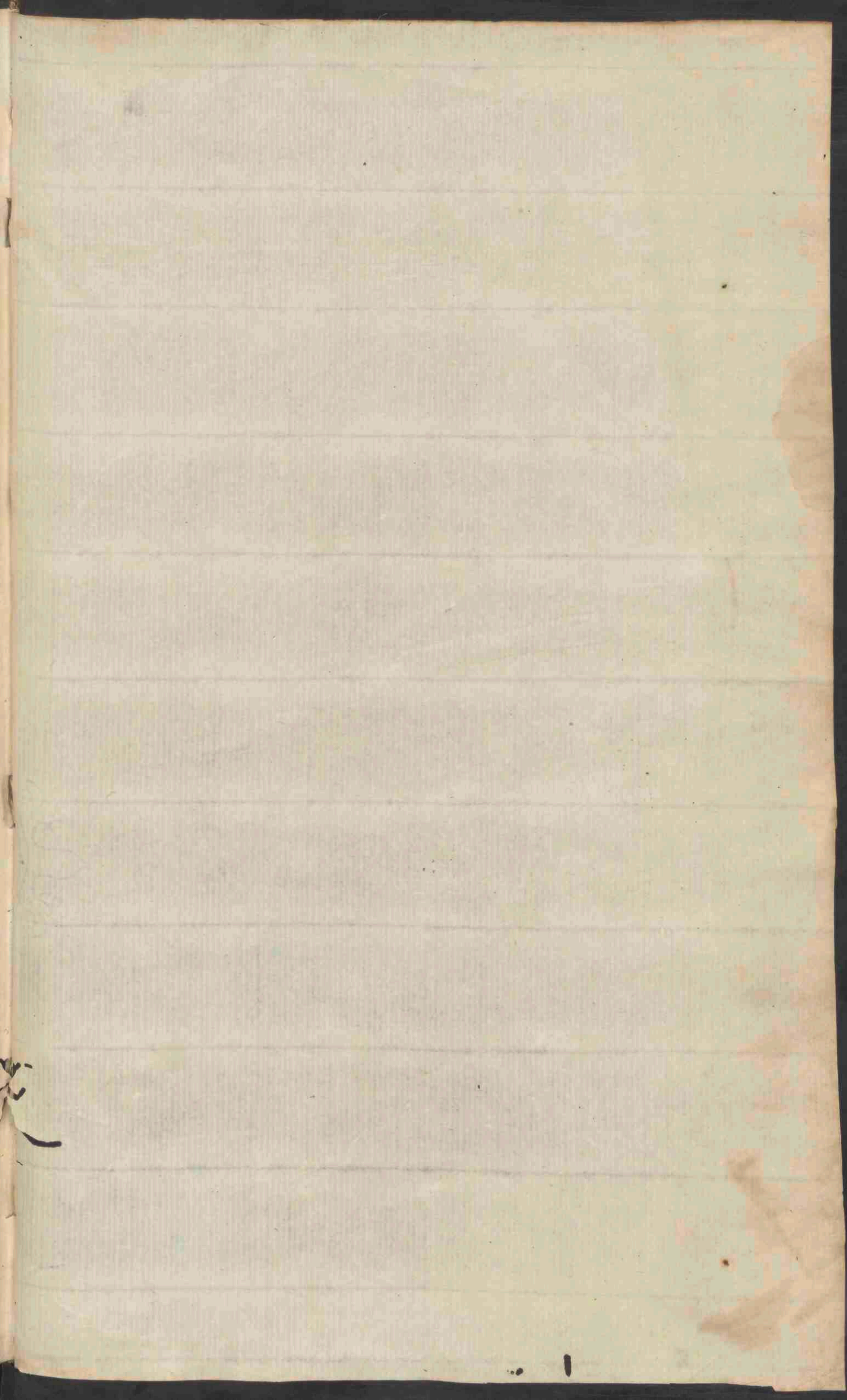
C O N T E N T A Ap-
pendicis sequentis.

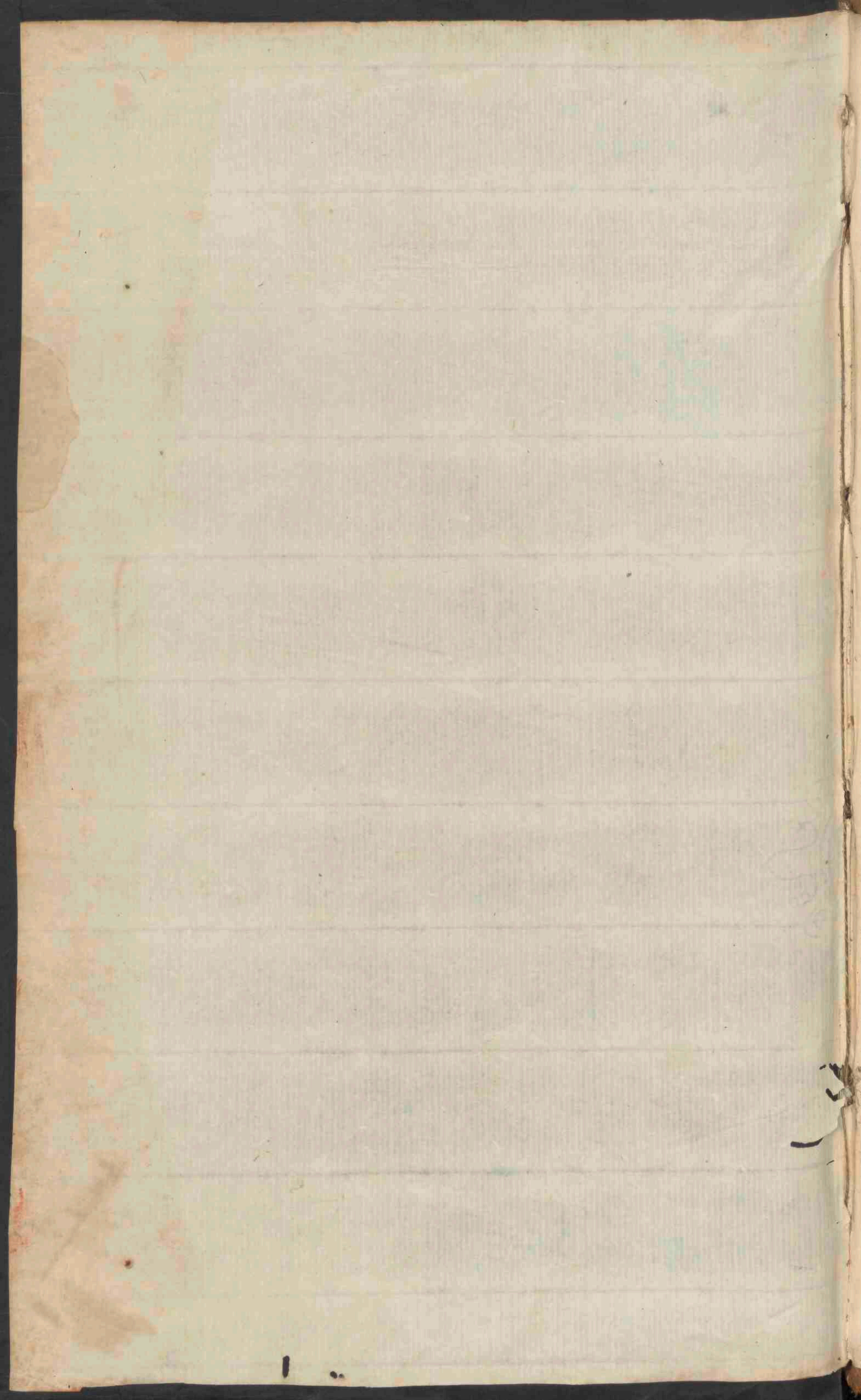
- De usu & administratione Simplicium.
Herbarum usus qui primi scripserunt. Illarum inuentio. De antiqua
Medicina. Et quare hodie minus exerceantur earum remedia.
Laus Agriculturæ.
Agriculturæ studium apud Veteres.
Illustres Romæ Agrorum & Hortorum cultores.
Agricolarum laus, & quæ obseruanda in agro parando.
Hortorum cura.
Ratio rigandorum Hortorum, & quæ translata melius fiant. Deque
succis & saporibus hortensiorum.
De Hortorum morbis, & remedijs circa formicas & culices.
Herbarum qualitates quemadmodum ex colore, odore & succis ues-
tigandæ.
Quibus temporibus maxime legendæ Herbæ.
De Herbarum differentijs uarijs.
Differentiæ Seminum, Succorum, Odorum, Saporum, Arborum,
Florum, &c.
Differentiæ Radicum.
Differentiæ & genera Vitium.
Classes Temperamentorum.
Gradus Herbarum.
Herbarum operationes & effectus uarij.
Tabula medicinarum, & animalium uenenosorum.
Tabula Eduliorum.
Tabulæ Catharticorum tres.
Tabula Euacuantium.
Tabula Confortatiuorum.
Tabula Digestiuorum.
Tabula eorum quæ conueniunt singulis membris.
De partitione Humorum & Qualitatum, Tabula una.
Tabula Rerum Naturalium.
Tabula Rerum non Naturalium.
Tabula trium Rerum contra Naturam.
De præcognitione quatuor Humorum prædominantium.
Tabula De temperamento Corporum.
Tabula De differentijs Morborum.
Tabula de differentijs Pulsuum.
Tabula De iudicijs Vrinarum.
Tabula Febrium, ultima.

505543

Ant 3430

5997

